SUŚRUTAS.

ÁYURVÉDAS.

Id est

MEDICINAE SYSTEMA

A

VENERABILI D'HANVANTARE

DEMONSTRATUM

A

SUŚRUTA DISCIPULO COMPOSITUM.

Nunc primum ex Sanskrĭta in Latinum sermonem vertit, introductionem, annotationes et rerum indicem

adjecit

Dr. Franciscus Hessler.

ERLANGAE apud FERDINANDUM ENKE.
MDCCCXLIV.

SUŚRUTAS.

ÁYURVÉDAS.

Tom. I.

SÚTRAST'HÁNA ET NIDÁNAST'HÁNA.

BIBLIOTECA NAZIONALE DI NAPOLI

Digitized by Google

Praefatio.

Antiquissimi Indi medicinae originem ad Deos retulerunt auctores, corporisque sanandi artem Caelicolarum inventioni consecrarunt. Itaque apud illos sanandi scientia religionis pars habebatur, ut et morborum sanatio et rerum divinarum curatio iisdem sapientibus mandaretur. —

Hic Áyurvédas, a Venerabili D'hanvantare demonstratus et ab ejus discipulo Suśruta compositus ad sacra vetustissimorum Indorum scripta (Véda) receptus est. —

Priscis Indis fabulose multa de D'hanvantaris et Suśrutae aevo referentibus nec assentire, nec eos refellere hic in animo est. Sed satis inter doctos constat, miscendo humana divinis, ultimam et rerum et personarum antiquitatem conspicuam esse. Quamquam vero lis, quo temporis momento antiquissimae Indorum literae incipiant, adhuc sub judice est, attamen viri doctissimi hujus Áyurvédae aetatem non post millesimum annum ante Christum natum constituere. Quare non assentior illis doctis quibusdam viris, qui hunc Suśrutam recentioribus temporibus adjudicarunt, qui vero nihil penitus

Digitized by Google

habent, quo suam sententiam tueri possint. Nihil dicam de stylo **Védantico**, qui in **Susruta** est antiquissimus. Istos, ultimam antiquitatem Graecis omnino attribuentes, refellere potest illa praeclara **Platonis** divini sententia in Timaeo: *Ὦ Σόλων, Σόλων, Ἕλληνες ἀεὶ παῖδές ἐστε, γέρων δὲ Ἕλλην οὐκ ἔστιν. Ἀκούσας οὖν, πῶς τι τοῦτο λέγεις; φάναι. Νέοι ἐστέ, εἰπεῖν, τὰς ψυχὰς πάντες, οὐδεμίαν γὰρ ἐν αὐταῖς ἔχετε, δι᾽ ἀρχαίαν ἀκοὴν, παλαιὰν δόξαν, οὐδὲ μάθημα χρόνῳ πολιὸν οὐδέν.* —

Hunc **Susrutam** interpretatum ut in lucem emittam, haud vulgaribus causis adducor, quarum primae sunt magna incrementa quotidie allata Historiae medicae, cui vero usque adhuc deest Principium, i. e. **antiquissima Medicina Sanskrĭta**, antehac avia nulliusque pede trita. Idcirco hic meus labor profecto omnibus erit optandus. Sin vere auguror, non futurum est hoc opus inutile iis, qui antiquissimi hujus auctoris lectione delectantur et uberrimum capere fructum ex ea volunt. Nec vero arroganter hoc dictum existimari velim! —

Inter multitudinem **Sanskrĭtorum** librorum, qui memoriae sunt traditi, plures de **Medicina** scripti inveniuntur, in quibus vero **Susrutae Áyurvédas** ob vetustatem, ob rerum medicarum varietatem et copiam maxime excellit, et, nisi me amor suscepti laboris fallit, cum ipso **Hippocrate** de principatu contendit. Propterea, allaturus aliquid ad medicarum doctrinarum Historiam, hisque doctrinis pro virili parte serviturus et medicorum artem supellectilemque aucturus et locupletaturus, multas per noctes sudare non recusavi. En meas quasi lucubrationes, quas perire nolui! Equidem certe non majus laboris mei praemium a lite-

ratis peto, quam ab intelligentibus viris, aequisque harum rerum aestimatoribus, ingentis operis moles et difficultas, quae prae se ipsa, me tacente, plus satis loquitur, requirere potest. —

Multi certe mirabuntur, mihi in medicina facienda occupatissimo quid venerit in mentem, Suśrutam hunc tractare ut vellem, opus ob antiquitatem et obscuritatem perpaucis familiare. Erant sane quidam, qui me objurgent, inanem meum laborem futurum admonentes. De antiquissima enim Indorum Medicina variae sunt et discrepantes doctissimorum virorum sententiae, praesertim eorum, qui in magna hujusce rei ignoratione versantur. Hoc enim antiquissimum medicinae systema nec satis notum est nostratibus, quamvis cognitione dignissimum. —

In antiquissimis autem edendis operibus maxime primo interpreti nitendum est, ut fidus verbum verbo reddat. Ob eam rem latina usus sum lingua, quae tantopere Sanskrĭtae formam et imaginem refert, ut permagna inter illas similitudo in ipsa verborum constructione intercedat. Sed viris elegantioribus, latinitatis asperitatem in hac interpretatione vituperantibus, libere respondeo, me potius vim Sanskrĭtis vocibus subjectam interpretari, quam eleganter scribere voluisse. Praeterea maxime nitebar, Archetypi colores ut servarem, quo potissime factum est, ut limatius scribendi genus consectari haud possem. —

Maximas Academiae scientiarum Regiae, quae Monachi est, gratias ago, quae meum scribendi studium vehementius incitavit, hunc meum laborem recensuit, valde probavit et sua adsensione hanc editionem adjuvit. —

Digitized by Google

Reliquum est, ut Vos, viri doctissimi totius orbis, invocem, ut me juvetis et delictis veniam detis! Quam difficile enim sit, adeo accurate antiquissimum, adhuc inauditum, opus interpretari, ut nulla subsit ambiguitas, multa aliorum interpretum exempla testantur. Sin mei incepti fautores eritis, tendam eo, ut meus hic labor susceptus prosperum exitum consequatur. —

Totum **Áyurvédam** in tres partes distribui, quarum prima est de **Sútrast'hána** (Principiorum medicorum doctrina) et de **Nidánast'hána** (Pathologia); altera de **Śárírast'hána** (Somatologia), **Chikitsitast'hána** (Therapia) et **Kalpast'hána** (Antidotorum doctrina); tertia de **Uttaratantra** (Ultimo tractatu). —

Introductionem, annotationes et rerum indicem ultimo volumini adjuncturus, fusiusque ibi **Suśrutae Áyurvédae** systema atque aetatem edissertorus sum. — Integra **Suśrutae** interpretatione in tribus tomis peracta, textum **Sanskrĭtum** purgatum in duobus voluminibus publici juris faciam.

Scr. **Wemdingae**, idibus Juliis,
MDCCCXLIV.

Dr. F. Hessler,
medicus publicus.

Digitized by Google

SÚTRAST'HÁNA.

ID EST

PRINCIPIORUM LIBER.

Digitized by Google

Notanda.

I. Citationis signa („—"), huicce versioni saepius intersita, indicant, Archetypi Sanskrĭti doctrinas ibidem distichis (Ślokis) esse expositas. —

II. Ubi pro Dévanagaricis (Sanskrĭtis) literis latinas substitui, ibi systema doctissimi viri Sir Wm. Jones secutus sum.

III. Sanskrĭta plantarum arborumque nomina alii aliter interpretantur; mihi vero potissimum viri, rei herbariae Indicae peritissimi, Roxburgh et Ainslie, et Amara-Kosha, edit. Colebrooke, auctores fuere. —

Digitized by Google

Caput I.

Honos Brahmae, creaturarum Domino, Aśvinibus, Balae occisori (Indrae), D'hanvantari, Suśrutae et ceteris!

Nunc vero de Védae origine caput exposituri sumus, sicul Venerabilis D'hanvantaris alloquutus est Suśrutam.

Tune revera venerahilem, immortalium excellentissimum, a Rishinm turbis circumdatum, in eremitarum sede versatum Káśirájam, coeli ministrum D'hanvantarem Snśrntas et ceteri, honestate, liberalitate, villosis stragulis, excellentia, mannum fortitudine et urbis portis servati, allocuti sunt:

O Venerahilis! Somaticis et psychicis, adventiciis et a propria natura profectis morhis variisque doloribus mortem obeuntes homines, dominos et non dominorum more vitam degentes, prope intuitis nobis moeror in animo est. Horum, salutem desiderantium, morhi sedamen, animique vitae auxilium, creaturas sanandi causâ Áyurvédam hic demonstratum audire cupimus. Servavit hunc (D'hanvantarem) exoptata generosaque fortuna. Propterea Venerabilem aggressi sumus discipuli.

His respondebat Venerabilis:

Salns vobis! In omnibus rehus sane edocendi instruendique discipuli sunt.

Hic revera Áyurvédas est, quod Upáńgam At'harvavédae, non procreatis adhuc hominibus, ślokarum centum millia, capitumque millia continens, confecit Svayamb'hús (Brahmas). Inde, exiguam vitae durationem, exiguumque hominum intellectum intuitus, amplius octuplice ratione illis dona contulit hoc modo:

Śalya, Śáiákya, Káyachikitsá, B'hútavidyá, Kaumárah'hrity., Agadatantra, Rasáyanatantra, Vajikarańatantra.

Nunc vero hujus Ańgae signorum hreviarium.

Ibi Śalya, variorum graminum, lignorum, lapidum, pulverum, metal-

lorum, terrarum, ossium, pilorum, unguium, puris, internorum embryonum, spinarum extrahendarum doctrina; instrumentorum, scalpellorum, causticorum, cauteriorum, vulneraque explorandi doctrina est.

Śáláky a, supra claviculam sedem habentium morborum, aures, oculos, os, nasum et cetera aggressorum malorum sedandorum doctrina est.

Káyachikitsá, totum corpus aggressorum morborum, febrium, diarrhoearum, haemorrhagiae biliosae, pneumophthisis, delirii, epilepsiae, leprae, urethritidis gonorrhoicae ceterorumque morborum sedandorum doctrina est.

B'hútavidyá, Deorum, Asurarum, Gand'harvarum, Yaksharum, Rakshasorum, Pitrĭum, Piśácharum, Nagarum, Graharum, ceterorum perditorum Daemonum, placationis actione, oblationum confectione, reliquis rebus, sedandorum doctrina est.

Kaumárab'hrĭtya, infantium nutritionis, puerperarum lactis, vitiorum in humoribus purificandorum doctrina; a corrupti lactis impetu ortorum morborum sedandorum doctrina est.

Agadatantra, serpentum, insectorum, aranearum, scorpionum, murium et ceterorum, venenosi morsus signorum doctrina; variorum venenorum compositionis, venenum delendi et sedandi doctrina est.

Rasáyanatantra, aetatem stabiliens, vitae mentisque firmitatem efficiens, morbosque amovens doctrina est.

Vájikarańatantra, exigui, corrupti, exsiccati, tenuis seminis virilis, erudae et aquosae viae emendationem, multorumque hominum generationem efficiens, hilariterque generandi doctrina est.

Sic hic Áyurvédas, octo membra continens, demonstratur.

Nunc vero cui quid dicatur? Hi dixerunt:

Nos omnes, Śaiyae doctrinae originem faciendo, doceto Venerabilis!

Hic vero dixit: Esto!

Hi dixerunt amplius Venerabili:

Nostri unum desiderantium intentionem intuitus Suśrutas, Venerabilem te interrogaturus est; illi vero quod demonstratur, nos quoque accipiemus.

Ille ibi dixit: Esto!

Care Suśruta! hic revera Áyurvédae origo est, in morbos delapsorum morbi liberatio, validique tutela. Aetatem in illo Véda cognoscit, illoque aetatem adipiscitur homo. Sic Áyurvédas. Hujus membrum praecipuum primum sacram scientiam, perceptibilibus praemissis et conclusionibus non circumscriptam indicatam, intellige! Illud enim membrum (Ańga) primum ante vulneris inflicti ortum, anteque sacrificii capitis conjunctionem (reunionem) fuit. Auditur enim, a Rudra sacrificii caput fissum esse. Deinde Dii, Aśvines duos aggressi, dixerunt: Venerabiles, nobis optimi vos eritis! Venerabilibus vobis sacrificii caput conjungendum (reuniendum) est. Hi duo

dixerunt: Sic esto! Tunc horum opere Dii Indram sacrificii parte sibi conciliavere. Ab Aśvinibus sacrificii caput conjunctum est.

Inter octo vero Áyurvêdae commentationes hoc Śalya sane majus aestimatum est, quam celeris operis confectio, quam instrumentorum, scalpellorum, causticorum, cauteriorum efficacitas, quamque omne commeutationum genus. Jdcirco hoc Śalya aeternum, purum, caeleste, gloriosum, longaevitatem dans, exsistentiamque efficiens.

Brahmá dixit deinde: Creaturarum Dominus adivi; idcirco Aśvines de Aśvinibus, Indras de Indra, Ego vero per me dare debemus petentibus, creaturarum salubritatis causâ.

Est hic ślokas:

„Ego enim D'hanvantaris, primus Deus, debilitatis, morborum mortisque ereptor inter Immortales sum. Śalyae membrum, membris aliis praeditum, nactus sum, coelum in substantia hic demonstraturus.“

In hac doctrina (śástra) quinque magnorum elementorum et animarum complexio homo appellatur. In hoc est actio; is est stabilitas. Propter quam mundi duplicitatem? Mundus enim duplex est, stabilis et mobilis; dupliciter etiam animatus, igneus et placidus; ob ejus vero substantialitatem quintupliciter animatus. In mundo quadruplex animantium turba est: A calore orta, ovipara, a germinibus orta, vivipara appellata. In mundo homo summum est; ejus exornatio alia est. Itaque homo durabilitas est. Ejus morbi cum doloribus conjuncti vocantur. Hi morbi quadruplices sunt: Adventicii, somatici, psychici, a propria natura profecti. Morbi adventicii laesionibus effecti sunt; somatici a cibo et potu orti, aëris, bilis, phlegmatis, sanguinis statu morboso inaequalitateque effecti; psychici vero, ira, moeror, metus, gaudium, afflictio, invidia, exsecratio, humilitas, hostilitas, amor, cupiditas et ceteri desiderio, odio dissidioque fiunt. A propria natura profecti sternutamentum, sitis, decrepitudo, mors, somnolentia, et ceteri sunt. Hi morbi ipsi in animo et corpore stabiles sunt. Purgatio, sedatio, victus, motio, simul adhibita, hos refraenandi conditiones sunt.

Animantium iterum radix victus est, roborisque, coloris, caloris etiam vitalis. Hic victus in sex gustus redactus est. Gustus iterum in substantiis inhabitant. Substantiae iterum vegetabilia sunt. Haec duplicia sunt: stabilia ac mobilia. Inter haec stabilia quadruplicia sunt: arbores non florentes, arbores florentes, plantae reptantes, plantae annuae. In his sine floribus frugiferae sunt arbores non florentes; — floriferae et frugiferae sunt arbores florentes; — se expandentes et fruticosae sunt plantae reptantes; — in fructibus et maturitate versatae sunt plantae annuae.

Mobilia vero quadruplicia sunt: Vivipara, ovipara, a calore

orta, a germinibus orta. His pecora, homines, animalia rapacia, ceteraque, vivipara sunt; aves, reptilia, serpentes, ceteraque, ovipara; vermes, insecta, formicae et cetera, a calore orta; scarabaei majales, ranae, et cetera, a germinibus orta sunt.

De stabilibus cortices, folia, flores, fructus, radices, bulbi, extracta, oleorum sedimenta et cetera utilia sunt; — de mobilibus cutes, ungues, crines, sanguis et cetera. —

Terrea vasa, aurum, argentum, gemmae, margaritae, arsenicum, terrae genera, crania et cetera, — sol, procellae, malaciae, solis candor, umbrae, lunae lumen, tenebrae, frigus, calor, pluvia, dies et nox, semilunium, mensis, bimensis, semestre tempus et ceterae anni temporum differentiae, — hae ipsae quoque, a propria indole ortae, humorum corruptorum accumulationes, — ira, sedatio et ultio — causae morbos efficientes sunt.

Sunt hic śiokae:

„Corporalium morborum illa classis quadruplex est: in accumulatione, ira et sedatione origo declarata est a medicis.

Adventicii vero qui morbi sunt, ii dupliciter incidunt: in animum alii, alii in corpus. Eorum vero duplex est sanatio: corpus obruentium morborum corporalis curatio; psychicorum vero sermo et cetera exoptata classis, voluptatem afferens.“ —

Sic hae quatuor pilae, homo, morbus, medicamentum et curationis tempus, breviter expositae sunt.

Hic hominis respectu, ejus origo, substantia, numerus, indoles et cetera indicta sunt, — ejus membra, sentiendi instrumenta, cogitationes, — cutis, caro, vasa, tendines et cetera.

Morbi respectu, ab aëre, bile, phlegmate, sanguine, statu humorum morboso, inaequalitate orti omnes sane morbi expositi sunt.

Medicamenti respectu, substantiarum, qualitatum, saporum, virium, maturitatis, efficacitatis demonstratio est.

Curationis respectu, sectio et cetera, inunctio et ceterae operationes expositae sunt.

Temporis respectu, omnium operationum temporis demonstratio est.

Est hic śiokas:

„Origo medicinae illa breviter declarata est. Centum viginti capita sunt ejus expositio.“

Illa centum viginti capita in quinque libris sunt: in Sútrast'hàna (Principiorum libro), Nidàna (Pathologia), Śàrira (Anatomia), Chikitsita (Therapia), Kalpa (Antidotorum doctrina). — In Uttaratantra (Ultimo tractatú) propter rerum praestantiam explicando reliquas res exponemus.

Est hic śiokas:

„A Svayamb'hú (Brahma) revelatum hunc aeternum Védam, a Káśia

Domino (D'hanvantare) illustratum, qui legit, pure agens in terra, honoratus a regibus, is post quinque vitalium spirituum interitum ad Sakrae (Indrae) mundi habitatores adeat."

Caput II.

Nunc vero de discipuli inauguratione caput expos(it)uri sumus.

Bráhmańarum, Kshattriyarum, Vaiśyarum quempiam, nobili stirpe, juventute, dispositione, vigore, puritate, sacris doctrinis, modestia, vi, robore, sacrificio, oblatione, memoria, intelligentia, famaque praeditum, tenui lingua, tenuibus labiis, dentibus, fronte, recta facie, oculo et naso instructum, propensum animum et vocem habentem, molestias tolerantem discipulum medicus inauguret; ideo contrarias qualitates habentem ne inauguret. Inaugurandus vero est Bráhmańas sub faustis, dies lunares efficientibus, Muhúrtarum astris, in fausta regione, in pura planaque. Quatuor cubitos longum, quadrangulum, planum quadratum cum medicus obliverit fimo vaccino, Poá cynosuroide obtexerit; floribus cum granis paratis ac gemmis Deos honoraverit, Bráhmańas medicosque; ibi cum sacra signa dederit, adsperserit, ad meridiem Bráhmańam locaverit et ignem fecerit Mimosae feruginеae, Buteae frondosae, Pini Dévadáru, Aegles marmeli, Fici glomeratae, Fici indicae, Fici caricae et Bassiae latifoliae surculis, lacte coagulato, melle et butyro clarificato oblitis: Curcumae Zanthorrhizi sacrificali ritu, sacro praescripto, vase sacrifico, butyri clarificati sacrificia offerat. — Mysticis Deorum nominibus et mysticis tribus verbis deinde ad Deum Rishesque sacrificalem inclamationem instituat, discipulumque idem facere jubeat. —

Bráhmańas trium tribuum (ordinum) inaugurationem conficere potest; Kshattriyas duarum; Vaiśyas Vaiśyae. Śúdram quoque, bona progenie et virtute praeditum, Mantris orbatum, non inauguratum, Védas perlegere doceat medicus. — Sic quidam dicunt. — Deinde igne ter circumlato, igni propinquum discipulum alloquatur medicus:

Amore, iracundia, cupiditate, stultitia, arrogantia, superbia, invidia, asperitate, perfidia, inertia ac lucri cupiditatibus relictis, — brevibus unguibus et capillis praeditus, munda et odorata veste indutus, veritati addictus, Brahmacharyas inclinato capite venerandi studiosus necessarie esse debes. Mea cogitatione, statione, gressu, somno, sessione, epulatione, lectione praecipuus factus, in meis exoptatis salutaribus rebus versari debes. At aliter si vives, injusta fit infructuosaque tua scienta, neque celebritatem adipisceris. Ego vero, te simul vivente, si aliter decernam, peccataque colam, infructuosa quoque mea scientia sit. —

Digitized by Google

Bráhmańae, Guri, pauperes, amici, ascetae, inclinato corpore salutantes, probi adespotique aggressi aeque ac nostri consanguinei nostris medicamentis curandi sunt. Sic probum est. — Venatores, aucupes, scelerati, peccata facientes non curandi sunt. Sic scientia lucet, amicos, gloriam, virtutem, divitias amoremque adipiscitur medicus.

Sunt hic ślokae:

„In Kṙsbúa octavus dies est; in hoo septimo lunationis astro dies duo sunt; in Kṙshńa alio sic diei duplex diluculom est. — In intempestivi fulguris, nimborum et tonitruum strepitu proprius religiosus ritus (Tantra) est. — In publica calamitate, damno, procella, angore, in itinere ad sepulcrum, in diurnis sacrificiis, in magna festivitate, in porteutuosis visionibus non legendum est in aliis libris, in quibus Bráhmańae non legunt; neque semper impio (in his legendum est)."

Caput III.

Nunc vero de capitum traditione caput exposituri sumus.

Supra relata sunt centum viginti capita in quinque libris. Sútras-t'háua (Principiorum liber) capita quadraginta sex, Nidána (Pathologia) sedecim, Śárira (Somatologia) decem, Chikitsita (Therapia) quadraginta, Kalpa (Antidotorum liber) octo, Uttara (Ultimus tractatus) sexaginta sex capita continet.

(Sequuntur hoc loco singulorum totius operis capitum summaria, quae, Suśruta integro peracto, indicis vice adjiciemus). —

„Sic haec sacra, octo membra (Ańga) complectens doctrina a Deo manifestata est. Religiosi, scientiam perscrutati, vitae datores in terra fiunt."

Qui medicus hoc necessario legendum, et operationes necessario faciendas perlegerit, is, amborum gnarus, rege dignus est.

Sunt hic ślokae:

„Qui universae doctrinae gnarus, operationum vero imperitus est, is conturbatur aegrotum aggressus, sicut timidus miles, pugnam ingressus. Qui porro in operationibus bene versatus, ob effraenationem vero doctrina orbatus est, is inter probos honorem non adipiscitur; regis enim caedem efficere potest. Ambo hi dimidium artis (Védae) tenentes inepti et impares suis operationibus sunt, sicut aves unâ ala instructae. Herbae medicae, ambrosiae similes, ensi, fulmini et veneno similes fiunt, ab imperitis adhibitae. Itaque istos evitet aegrotus! Qui secandi, inungendi et ceterarum operationum inscius est, is populum interficit, ob avaritiam humilis medicus, in regemque peccans. Qui vero amborum gnarus, sapiens ille artis perfectioni par est. In pugna est occidendi actio, sicut birotum essedum."

Nunc care, quando hoc illudque perlegendum sit, percipe a me dictum! Purum, amictu indutum, inconfusum, studiorum tempore perfunctum discipulum, quatenus possibile est, magister (Gurus) pedem, versum, distichum (ślokam) doceat. Hi porro pedes, versus et disticha gradatim sunt consideranda; plane, articulate loquatur, menteque legat; ne celeriter, ne tarde, indubitate, ne de naribus, distincte et literaliter, ne tristi colore, ne oculis, superciliis, labiis et manibus impatientibus, valde perfecte, ne nimis acutis, ne nimis gravibus accentibus legat, ne interea ad aliquid digrediatur, dum ipsi legunt.

Sunt hic ślokae:

„Purus magister, eximius, dexter, inertiae et torporis expers, praelegat, quo praecepto discipulus ad doctrinae (Śástrae) finem veniat. De vocis excellentia, rerum cognitione, confidentia, operationum dexteritate, exercitatione et perfectione adnitatur discipulus, studiorum (Ad'hyayana) finem consecuturus."

Caput IV.

Nunc vero de perceptione caput exposituri sumus.

Perlecta autem doctrina (Ad'hyayana), neque vero percepta ea circa sententiam, sicut asini oneratio Sirio myrtifolio, defatigationem efficit.

Est hic ślokas:

„Sicut asinus, Sirii myrtifolii onus trahens, oneris conscius est, neque vero Sirii myrtifolii, sic scientias (śástra) multas perlegentes, in sententiis vero stupidi, asinorum more trahunt. Quapropter centum viginti capita, pedes, versus, disticha (ślokae), semidisticha docenda audiendaque sunt. Quoniam substantiae, gustus, qualitates, vires, maturitates, corrupti humores, corporis elementa, excretiones, intestina, organa, vasa, tendines, articuli, ossa, embryonum originis substantia, quantitates et partes tam subtilia sunt; occultorum aculeorum extractio, vulnerum exploratio, fracturarum repositio, sanabilis dubiaque curatio, sic morborum cetera alia genera, quae millenatim commemorata sunt, hominis claro profundoque intellectu praediti mentem adeo perturbare possunt, quanto magis exiguo intellectu praediti. Idcirco necessario pedes, versus, disticha et semidisticha docenda audiendaque sunt. Ob potestatem materiarum, ad alias doctrinas et res sensibus subjectas pertinentium, in hoc terrestri mundo occurrentium, pro harum cognitionibus etiam expositio audienda est. Itaque non hic in una doctrina omnium doctrinarum complexus effici potest.

Sunt hic ślokae:

„Unam doctrinam perlegens non intelligit doctrinae sententiam. Itaque per-

Digitized by Google

quam doctus medicus doctrinam dignoscat. Qui medicus, doctrinam ex magistri ore sonantem cum saepius assumserit colueritque, opus facit, ille medicus est; alii vero praedones sunt. In honestate novum stragulum, famam eminentem, reliquarum in Śalya tractationum radices demonstret magister."

Caput V.

Nunc vero de primis rebus prehendendis caput exposituri sumus.

Triplicem circa morbos operationem demonstraturi sumus: anteriorem operationem, praecipuam operationem, et posteriorem operationem.

In hac doctrina (śástra), propter praestantiam operationis per scalpellos, operationem per eos eorumque numeros nunc primum demonstraturi sumus.

Haec operatio per scalpellos octuplex est hoc modo: incisio, resectio, scarificatio, punctio, exploratio per specilla, extractio, derivatio, suturarum confectio.

Porro cujuscunque operationis cupido medico prius praeparanda sunt: instrumenta, scalpelli, causticum, cauterium, turundae, cornua (cucurbitae), hirudines, cucurbitulae (alábú), Eugenia jambu, combustibile erioxylon (moxa), lintea, fila, folia, ligamenta, mel, butyrum clarificatum, adeps, aqua, oleum Sesami orientalis, emollientia et adstringentia unguenta, sedimenta, flabellum, frigida et calida aqua, cacabus et cetera, famulique grati, stabiles et firmi.

Deinde in faustis dies lunares efficientibus Múhurtarum astris lacte coagulato, tosto frumento, cibo, potu et gemmis Agnem, Bráhmańas medicosque cum honoraverit, aegrotum, oblatione, faustitate et benedictione perfunctum, leviterque epulatum, et ad orientem vultum vertentem, cum considere jusserit medicus, ad occidentem vultum vertens articulos, vasa, tendines, ligamenta, ossa, nervos cum adstrinxerit, prehendens aptum scalpellum immittat usque ad puris conspectum; simul vero extrahat scalpellum celeriterque.

In magnis vero maturitatibus duos tresve digitos alta scalpelli plaga indicata est. Ibi longa, ampla, aequalis, bene divisa vulneris habitudo sit.

Sunt hic ślokae:

„Longum, amplum, bene divisum, protectum et opportuno tempore effectum vulnus in operatione laudatur. Fortitudo, celeris actio, scalpelli acies, nullus sudor et tremor, imperturbatio medici in scalpelli operatione laudatur."

Uno vulnere celeriter inflicto, interiorem partem cum non cognoverit et non perspexerit medicus, alias incisiones faciat.

Est hic ślokas:

„Quoquo meatum medicus animadvertit, ubicunque confluxus est, ibi incisionem faciat, ne corruptio existat."

Hic in ciliis, genis, temporibus, in fronte, in oculorum cavis, labiis, in gingiva, fovea axillari, abdomine et inguine obliqua incisio indicata est.

„Lunae orbis instar incisiones in manibus et pedibus, semilunari formae similes in ano et pene faciat prudens medicus."

Alio modo autem ob vasorum et tendinum incisuram ultra modum dolor, mox vulneris tumor et carnis bulbi apparent. In torpido embryone, in abdominis tumore, in haemorrhoidibus, in lithiasi, in ani fistulis et oris morbis aegroto jejuno operationem applicet medicus. Deinde, scalpello remoto, aegroto frigidis aquis sedato, undique vulnere digitis expresso, purificato, adstringentibus fluidis abluto et aquâ abstersa, Sesami orientalis sedimento, melle et butyro clarificato illitum et cum remedio conjunctum linamentum imponat. Deinde olei sedimento cum obduxerit, neque nimis molliem, neque nimis asperam Lacertae seinei pellem superimposuerit, linteâ fascia deliget, dolores Rakshasasque occidentibus suffimentis suffumiget vulnus, Rakshasasque occidentibus Mantris (hymnis) tutamentum efficiat. Tum Bdellii, Aquilariae ovatae, Shoreae robustae resinae, Acori calami et Sinapeos albae pulveres continentibus, cum sale fossili et Meliae azidaractae folio commixtis et cum butyro clarificato conjunctis suffimentis suffumiget. Butyri clarificati residuo aegroti spiritus vitales medicus sustineat. Ex hydria vero aquâ hausta, conspergens praeservationis negotium faciat, ut dicturi sumus.

„Krĭtyarum occidendarum, pariterque Rakshasorum perterrendorum causâ tutamenti negotium facturus sum Bráhmá; hoc credendum est! Quivis Nágae, Piśáchae, Gand'harvae, Pitros, Yakshae, Rákshasae te aggrediuntur, Brahmá et ceteri eos semper occidunto! In terra, in aëre qui ambulant noctamboli daemones, in coeli regionibus domicilia habitantes, illique adorati Manes, Bráhmanici et divini regum Rĭshes, montes, omnes fluvii, omniaque maria servanto te! Agnis servato tuam linguam, sic Váyus respirationem. Luna totius corporis aërem vitalem, aërem vitalem per annum tonitralis nubes conservato! Capitis aërem vitalem fulmina servanto! Abdominis aërem vitalem tonitrua! Vim Indras, Balae dominator; Manus cogitat animum. Amores servanto Gand'harvae! Existentiam Indras servato! Intelligentiam tuam Varunas! Rex maritimus umbilici orbem! Oculum Soli Coeli plagae aures! Luna servato tuam mentem! Astra semper formam! Umbram tuam servanto Noctes! Fluxum seminalem vero aquosae promovento Aquae! Pilos herbae annuae! Aether sensuum organa servato! Corpus tuum Terrae! Vaiśvanaras caput servato! Vishńus tuum robur! Divinum spiritum Deorum optimus Brahmá! D'hruvas supercilia!

Haec enim praecipue in corpore tuo sempiterna numina sunt; haec te aeterne servanto! Diuturnam aetatem consequere!

Salutem tibi venerabilis Brahmá, salutem Dii, salutem tibi Luna et

Sol, salutem Náradas et Parvadas, salutem etiam Agnis et Váyus, salutem Dii cum Indra incedentes, a progenitoribus oriundi, danto! Tutamenta, salus et aetas tua augeator! Terrores tuos hi sedanto! Semper sis expers miseriae!

Sic Deorum invocatio.

Sicut his Védicis Mantris (hymnis), Krĭtyarum morbos dolentibus, tu per me tutus es factus, ita diuturnam aetatem consequere!"

Deinceps aegrotum tutum factum domum ingressus medicus diaetam doceat. Tum tertio die solutum vulnus iterum liget linteâ ligatura, neve hanc postero die festinans solvat. Propter solutionem secundo die incurvatum vulnus diu ascendit, vehementerque morbosum fit. Porro vitia humorum, nigrum sanguinem et cetera intuitus medicus adstringentium unguentorum, ligaturae et victus praecepta det. Ne vero festinans internum vitium formet. Is enim, aberratione quamvis parva internam congeriem efficiendo, plus etiam destruit.

Sunt hic ślokae:

„Idcirco interne et externe bene purificatum vulnus formet. Orto autem vulnere, indigestionem, defatigationem, coitum et cetera, gaudium, iracundiam et metum evitet aegrotus usque ad stabilitatis initium. Priore hieme, posteriore hieme et vere resolvat tertio quoque die; autumno, aestate et pluviali tempore, altero quoque die prudens medicus. In morbis malignis medicus hanc regulam ne poscat, sed, sicut in incensa domo, celeriter opem ferat.

Qui dolor, a scalpelli immissione acer ortus, hominis corpus vexat, ille butyro clarificato, tepido, liquiritia et melle commixto, ad sedationem pervenit."

Caput VI.

Nunc vero de anni temporum ratione caput exposituri sumus.

Kálas (tempus), venerabilis Svayamb'hús non originem, non medium, non occasum habens, gustuum interitum et successum efficiens, in circumscriptione, vitam et mortem hominum complectente, et exigua peride non evanescit. Kalas numerat vel computat creaturas. Ex ejus anno venerabilis Sol itineris differentiâ oculorum nictationes, momenta, minuta, horas, dies, noctes, dimidios menses, menses, bimenses, semestria tempora, annos et aevorum (Yuga) periodum efficit. Velox et immutabilis emanationis mensura est oculorum nictatio. Quindecim oculorum nictationes sunt unum momentum. Triginta momenta sunt unum minutum. Viginti minuta sunt una hora. Minutum vero decem partes habet. Triginta horae sunt dies et

nox. Quindecim dies et noctes sunt dimidius mensis. Haec duo, plenilunium et interlunium sunt unus mensis. Porro Januarius cum Februario et ceteri duodecim menses, bimestre anni tempus efficiendo, sex anni tempora fiunt. Haec sunt: posterior hiems, ver, aestas, tempus pluvium, autumnus, anterior hiems. Horum menses Tapas et Tapasyas (Febr. et Mart.) sunt posterior hiems; mellificationis bimensis (April. et Maj.) est ver; Śuchis et Śukras (Jun. et Jul.) sunt aestas; Nab'bas et Nab'basyas (August. et Septembr.) sunt tempus pluvium; Ishas et Úrjas (Octobr. et Novem.) sunt autumnus: Sabas et Sahasyas (Decembr. et Jan.) sunt anterior hiems. Haec ipsa, scilicet frigus, calor et pluvia, sunt lunae et solis phaenomena ex temporis partium effectu. Semestria tempora duo sunt meridionale et septentrionale. Horum meridionale est tempus pluvium, autumnus et anterior hiems. In his venerabilis Luna irrigat, acidi, salsi et dulces sapores validi fiunt, ultra ultraque omnium animantium robur increscit. Septentrionale est posterior hiems, ver et aestas. In his venerabilis Sol irrigat, amari, adstringentes et pungentes sapores validi fiunt, ultra ultraque omnium animantium robur minuitur.

Est hic ślokas:

„Luna humectat terram, Sol autem exsiccat. His ambobus vero congressis, Ventus tuetur creaturas."

Sed revera semestria duo conjuncta sunt annus. Horum vero quinque Yugam nomen accipiunt. Hoc vero ab oculorum nictationibus incipiens et in Yugam desinens tempus, rotae instar se volvens, temporis rota appellatur. Sic quidam dicunt.

Hic vero tempus pluvium, autumnus, anterior hiems, ver, aestas, posterior hiems sex anni tempora sunt, — corruptorum humorum, congestionum, irritationum et sedationum causae. Haec anni tempora vero, bimestri a plenilunio prope Pegasi alas incipiente, explicata sunt hoc modo:

Plenilunium prope Pegasi alas et plenilunium in Arietis capite est tempus pluvium.

Plenilunium prope Plejades et plenilunium in Orionis capite es. autumnus.

Plenilunium in δ Cancri est in α, γ, ζ, η, ν Leonis est anterior hiems

Plenilunium in δ Leonis et in Virginis spica est ver.

Plenilunium in meridionali Libra et plenilunium in α Scorpionis est aestas.

Plenilunium in δ Sagittarii et plenilunium in α, β, γ Aquilae est posterior hiems.

Porro temporibus pluviis plantae annuae recentes et minus validae sunt; aquae non pellucidae, terrâ et limo abundantes. Hae assumtae in aëre nubibus expanso, et in terra aquis irrigata, ab hominibus humectato corpore,

Digitized by Google

frigido aëre et condensato igne praeditis, comburuntur; ob combustionem delent bilis cumulum. Hic cumulus autumno in atmosphaera tenuibus nubibus praedita exsiccatur, in luto a solis radiis deploratus biliosos morbos gignit.

Hae plantae annuae ob temporis circuitum circumeuntibus viribus praeditae sunt. Efficaces priore hieme sunt; aquae pellucidae, gratae et ultra modum graves. Hae assumtae ab hominibus, ob tardam solis radiationem frigido aëre et condensato corpore praeditis, non combustae sunt; ob pinguedinem, frigus, pondus et unguedinem cumulum phlegmatis delent. Hic cumulus vere a solis radiis deploratus, minus condensatis corporibus praeditorum hominum phlegmaticos morbos gignit.

Hae plantae annuae aestate exsuccae et asperae, aquae vero ultra modum leves sunt. Hae assumtae ab hominibus corpore per solis ardorem exsiccato praeditis ob asperitatem, levitatem et pelluciditatem delent aëris cumulum. Hic cumulus posteriore hieme ultra modum in terra aquis irrigata humectatis corporibus praeditorum hominum, a frigido aëre et pluvia profectus, aërosos morbos gignit.

Sic hic corruptorum humorum cumulus irritationis origo appellatur.

Porro tempore pluvio, anteriore hieme et astate accumulatorum corruptorum humorum, autumno, vere et posteriore hieme irritatorum remotio efficienda est.

Biliosorum morborum sedatio anteriore hieme, phlegmaticorum astate, aërosorum autumno conveniens est.

Sic hae cumulorum et irritationum sedationes expositae sunt. —

Hic antemeridiano diei tempore veris phaenomenon, medio die aestatis, postmeridiano tempore posterioris hiemis, vespertino tempore pluvii anni temporis, matutino tempore hiemis animadvertat medicus.

Diem et noctem aeque ac pluviam frigoris, caloris et pluviae phaenomenis praeditas esse, ex corruptorum humorum cumulis, irritationibus et sedationibus medicus cognoscat.

Porro, non corruptis anni temporibus, non corruptae herbae annuae et aquae sunt. Hae assumtae vitalitatem, longaevitatem, vim, firmitatem et lumen vitale efficiunt. Harum exitis invisibiliter efficiuntur. Frigus, calor, aër et pluvia plane perversa plantas annuas et aquas corrumpunt. Ex harum assumtione variorum morborum apparentia vel epidemia oriri potest. Jam vero incorruptarum plantarum annuarum et aquarum assumtio aliquando, incorruptis etiam anni temporibus, Krĭtyarum, Piśâcharum et Rakshasarum iracundiis et injuriis, comminuit homines. —

Quae regio venenosarum herbarum et florum odore, ventis adducto, invaditur, ibi, corruptis humoribus procreatis, homines praecipue tussi, anhelitu, vomitu, catarrhis, capitis morbis et febribus, aut a planetarum et

astrorum cursu, aut a domo, uxoribus, somno, sessione, itione, vectione et gemmarum, margaritarum, regalium insignium et maledictionis signo ortis, vexantur. Hic institione, relictione, tranquillitate, actione, abundante cogitatione, bonae fortunae invocatione, holocausto, Deorum oblatione, ad Guros manuum implicatione et veneratione, devotione, observantia religiosa, clementia, donis, sacrificatione, promissis ad Deos, Bràhmanàs, Guros et alios salus efficienda est. —

Inde in posterum anni temporum incorruptorum signa demonstraturi sumus.

„Ventus nimis septentrionalis aggressus; pulvere et exhalatione turbatae regiones; obductus pluviis sol; cum frigore conjunctae aquarum sedes; superbae aves aquaticae, rhinocerotes, bubali, arietes et elephantes; Symplocos racemosa, Panicum italicum et Rottleria tinctoria florentia anteriore hieme adsunt.

Posteriore hieme nimium frigus; ventis et pluviis perturbatae coeli plagae adsunt.

Omnia reliqua signa sapientibus dignoscenda sunt ex anterioris hiemis similitudine.

Regiones verno tempore clarae, sylvis exornatae, Buteâ frondosa, Nelumbio specioso, Mimusopse elengi, Manjifera indica, Jonesia asoka et ceteris floribus ornatae, Kokilis et apium examinibus sonorae, animum rapientes, meridionalibus ventis perspiratae, amoenae visu et germinibus splendidae sunt.

Aestate calidus est celer sol; ventus africus (Nairĭtas) ingratus; terra perusta; fluvii tenues; coeli plagae quasi inflammatae, circumvaga Anatum Casarcarum paria; ob aquam bibendam perturbatae Antilopae; delapsi surculi, gramina, convolvulae plantae; exfoliatae arbores animadversae sunt.

Posteriore hieme atmosphaera instructa est nubibus occidentali vento laceratis, imbribus fulgure collustratis, tumultuosisque fragoribus; terra mollibus et violaceis graminibus dives, coccinellis splendida, Nancleâ cadamba, Ixora bandnca, Echite antidysenterica, Shorea robusta et Pandano odoratissimo decorata est.

Pluviis temporibus fluviis, aquis et stagnis arva et arbores laesa; paludes palmis (Protp'hulla), Nymphaeâ esculenta, Nymphaea coerulea splendidae; terra in interiore fundo excavata et multis fructibus ornata; coelum non valde strepante pluvia, nubibus incluso sole et planetis praeditum est.

Valde calidus autumno sol; albis nubibus pellucidum coelum; sic lacus aquae undis, anseres jactantibus exornati; in profundis, altis et planis locis limo et aridis arboribus impleta terra, Barleriâ caerulea, Pentapete, Saccharo spontaneo et Terminaliâ alata tomentosa exornata est.

Digitized by Google

Anni temporibus valde secundis, aut adversis, aut iniquis, corrupti hominum humores per suas qualitates irritantur.

Rapiat medicus vere phlegma, bilem autumno eripiat, pluvio tempore sedet aërem, priusquam morbus erumpat.“

Caput VII.

Nunc vero de instrumentorum praeceptis caput exposituri sumus.

Centum et unum instrumenta, manumque, tanquam instrumentorum praestantissimum, recipe. Quam ob causam? Quia sine manu instrumentorum inertia est propter dependentiam actionum instrumentorum.

Hic animum et corpus dolore afficientes sagittae, harum extrahendarum methodus et instrumenta.

Instrumentorum sex genera sunt hoc modo: uncinata instrumenta, forcipum instrumenta, palmiformia instrumenta, tubulata instrumenta, hamata instrumenta et secundaria instrumenta.

Porro viginti quatuor uncinata instrumenta, duo forcipum instrumenta, duo etiam palmiformia instrumenta, viginti tubulata, viginti octo hamata, viginti quinque secundaria instrumenta sunt.

Instrumenta plerumque ferrea sunt, aut his similia, si ferrea desunt.

Rursus instrumentorum rostra plerumque rostris ferarum et rapacium avium, ad varia genera pertinentium, similia sunt. Idcirco ea illorum formae, legi, instructioni et aliorum instrumentorum conspectui convenienter faciat faber

„Instrumenta pura, acutis et subtilibus rostris praedita, valde firma, bene formata, bene prehendentia faber faciat.“

Uncinata instrumenta octodecim transversos digitos longa, leonis, tigrla, lupi, hyaenae, ursi, pantheris, felis, canis aureae, antilopae, elephantis, pavonis, cornicis, ardeae, ossifragi, picae, galli, leporis, accipitris, ululae, hieracis, falconis, vulturis, rubetrae, lanii malabarici ungulis et auribus similia, infragilia, felicibus rostris instructa, pulvillorum generibus parvis ligata, in radice unci instar inflexo manubrio praedita, ossium occultarumque sagittarum extrahendarum causâ demonstrantur.

Duae forcipes, denticulata et non denticulata, sedecim digitos transversos longae, cutem, carnem, vasa et tendines ingressarum sagittarum extrahendarum causâ demonstrantur.

Duo palmiformia instrumenta, duodecim digitos transversos longa, piscium palati instar unâ palma vel duabus palmis instructa, ex aurium et nasi tubis extrahendarum sagittarum causâ demonstrantur.

Tubulata instrumenta multimoda, multipliciter adhibenda, simplici orificio et duobus orificiis instructa, aures ingressorum spiculorum extrahendorum causâ et morborum inspiciendorum causâ, imbibendi causâ, laborandi, ex tempore medicamenta praeparandi causâ, auditorii meatus latitudine praedita, aut pro applicatione lata et longa demonstrantur.

Fistularum ani, haemorrhoidum, ophthalmiae, vulnerum (ulcerum), alvi, ventris et urinae, tumorum, aquosae abdominis intumescentiae, vaporis, inclusae expansionis, obstructi ani instrumenta insuper indicabimus, scilicet cucurbitarum (Alábu) et cornuum instrumenta.

Hamata instrumenta etiam multimoda, varie applicanda, et pro applicatione lata et longa sunt. Inter haec lumbrico, sagittarum pennae, serpentum capiti, hami cuspidi similia duo instrumenta, explorandi, indagandi, labefactandi et extrahendi causâ, demonstrantur; pisi siliquae congruis cuspidibus instructa duo, paululum inclinatis verticibus praedita, aures ingressorum spiculorum extrahendorum causâ demonstrantur; sex diadematibus ex erioxylo factis similia, pro detergendi negotiis; tria cochleari similia, excavato ore instructa, essentiarum et medicamentorum praebendorum causâ; tria alia Eugeniae Jambu fructui similibus oribus instructa; tria uncinatis cuspidibus praedita; sex in ignis actionibus non destruenda; ex naso tuberum extrahendorum causâ unum, coxae ossis lamellae congruum, oris cavitate et acutis labiis instructum; collyrii applicandi causâ unum pisi globulo simile a duobus lateribus, floris calici simili vertice instructum; urinae viarum purificandarum causâ unum, sicut Jasmini grandiflori florum petiolus in verticis fine globulo instructum.

Secundaria instrumenta vero sunt restes, crines plexi, fasciae, corii lora, arborum cortices, convolutae plantae, lintea, ossicula, terra, calculi, mallei, manuum et pedum palmae et digiti, lingua, dentes, ungues, os, crines, equorum strata, arborum ossicula, in sylvam vectio, gaudium, magnes lapis, cameli, causticum, cauterium et medicamenta.

„Haec in corpore toto, sicut in corporis membro, articulo, intestino, vasequo ad praeceptum adhiberi jubeat medicus."

Instrumentorum vero opera: dissectio, expletio, vinctura, indagatio, versatio, labefactatio, circumversio, perforatio, vastatio, viarum purificatio, evulsio, extractio, collyriorum applicatio, adlevatio, inclinatio, fractio, commotio, suctus, exploratio, laceratio, rectitudinis effectio, ablutio, inflatio, tersus, — sunt viginti quatuor.

„Sua sapientia autem discernat intrumentorum opera sapiens. Ex innumerabili dubitatione instrumentorum dijudicatio existit."

Hic nimis crassum, infirmum, nimis longum, nimis breve, non tenax, inique tenax, incurvum, laxum, nimis altum, exile in lamella, exile in mucrono et exile in ligamento duodecim instrumentorum vitia sunt.

„His vitiis liberatum et octodecim transversos digitos longum instrumentum a medico comprobatum cognoscendum est; hoc enim in operationibus adhiberi jubeat.

Visibilem sagittam instrumentis, leonis ore et cet. instructis, occultam vero ardeae rostro et cet instructis extrahat tarde, ferri insertionem respiciens.

Quia circumvertit medicus apteque agitat sagittam et captam extrahit, ideo in instrumentis ardeae rostro similis qualitas sit, incorrupta in omnibus locis.“

Caput VIII.

Nunc vero de scalpellorum consideratione caput exposituri sumus.

Viginti scalpelli sunt hoc modo: ensiformia scalpellus, serratus, erectis foliis similis, unguium cultro similis, annulis signatoriis similis, Loti foliis similis, ad dimidiam partem acutus, acui similis, Poae cynosuroidae foliis similis, Sarâris rostro similis, in medio rostratus, Turdi ginginiani rostro similis, triceps, securi similis, oryzae aculeo similis, subulae similis, Calami rotang foliis similis, hamo similis, squatinae dentibus similis, specillo similis. —

Ensiformes et serrati scalpelli in incissione et scarificatione versantur; erectis foliis, unguium cultro, annulis signatoriis, Loti foliis similes, ad dimidiam partem acuti in incisione et resectione; acui, Poae cynosuroidae foliis, Turdi ginginiani rostro et Sarâris rostro similes, in medio rostrati et tricipites in incissione sanguinis; securi, oryzae aculeo, subulae, Calami rotang foliis et acui similes in perforatione; hamo, squatinae dentibus similes in attractione; specillo similes in exploratione et indagatione; acus in suendo.

Horum vero ex praescripta adhibitione celere remedium in operationibus indicabitur.

Erecto folio similem scalpellum in divisione, petiolorum et fructuum divisionibus simili, capiat medicus. Incissiones sic omnes.

Erecto folio similem et ensiformem scalpellum capiat medicus paululum expansa manu in scarificatione. Saepe petioli cuspide amovenda sunt fluida (sanguis et cet.).

Praecipue infantium, senum, parvulorum, timidorum, feminarum, regum et regis filiorum sanguinem tricipite scalpello mittat medicus.

In palma manubrium occultans, oryzae aculeo similem scalpellum pollice et digito indice capiat.

Digitized by Google

Securi similem scalpellum, in sinistra manu positum, et alterius manus digito medio et pellice stabilitum, feriat.

Subulae similem, serratum et specille similem scalpellum in radice, ceteros vero ad praescriptum capiat.

Per scalpeliorum nomina etiam eorum figurae plerumque expositae sunt.

Porro unguium scalpelli et specillum, octo transverses digitos longa, et acus indicabuntur.

Hamo et squatinae dentibus similes scalpelli, incurvatis mucronibus instructi, Daturae metel et primorum Herdei hexastichi foliorum cacumini similes sunt.

Specillo similes ad lumbricorum formam mucronem habent.

A digiti indicis cacumine usque ad pollicis cacumen spithamam longus est annulo signaterie similis scalpellus.

Saráris rostro congrui scalpelli, decem transverses digitos longi, forfici similes indicantur.

Reliqui vero sex digitos transversos longi sunt. —

Scalpelli faciles prehensu, probe ferre fabricati, valde acuti, bene formati, bene purificati, ne rostra et cuspides terribilia sint. Sic scalpellorum perfectio.

Porro incurvum, hebes, fractum, aspere acutum, nimis crassum, nimis exiguum, nimis longum, nimis breve, sunt octo scalpellorum vitia. Horum perversam hanc qualitatem tollat, serrâ excepta, quae est aspere acuta, ossium praecidenderum causâ.

Porro scalpelli acies in resectionibus sit barbae caesariem longa; in scarificationibus dimidiam barbae caesariem; in perforationibus et derivationibus capillum longa; in incissionibus dimidium capillum.

Scalpellorum irrigatio est triplex: in lixivio, in aqua et in oleo Sesami orientalis. In lixivio irrigatus scalpellus adhibetur in sagittis, telis et ossibus resecandis; in aqua irrigatus in carne incidenda, resecanda et dilatanda; in oleo Sesami orientalis irrigatus in vasis, nervis et tendinibus incidendis.

Scalpellorum exacuenderum causâ lenis lapis Phaseeli radiati colore praeditus, et aciei asservandae causâ Bombacis heptaphylli folium adhibetur.

Est hic ślekas:

„Quando bene acutus scalpellus, crinem findens, bene asservatus est, tum bene prehensum medicus ex praescripto in operationibus adhiberi jubeat."

Post scalpelles vere Bambusa arundinacea, crystallum, vitrum, rubinus, hirudines, cauterium, causticum, ungues, Goji, Nycthantis arboris tristis et Sacchari spontanei folia, Capparis aphylla et digiti adhibentur.

„Apud parvulos, scalpellis perterritos, et in scalpeliorum absentia, quatuor genera, a Bambusa arundinacea incipientia, in incidendo et resecando adhibeat sapiens. In adducendis, incidendis et resecandis pro facultate unguem adhibeat. Praeceptum caustici, cauterii et hirudinum posterius tradetur.

Qui morbi os, oculos et palpebras invaserunt, illos Goji, Nycthantis arboris tristis et Sacchari spontanei foliis derivet medicus. In explorationibus, specillo deficiente, satae, digiti et surculi apta sunt.

Hos scalpellos puros, acutos et ferreos a fabro in fabricationibus perfecto et operationum gnaro excudi jubeat medicus. Applicationum peritum medicum successus sequitur semper. Quocirca notitia scalpellorum ab initio semper acquirenda est."

Caput IX.

Nunc vero de exercitationis praecepto caput exposituri sumus.

Omnibus doctrinis quamvis instructum discipulum exercitationes faciendas doceat magister. In incisionibus et cet., in inunctionibus et cet. operationis viam demonstret. Perquam edoctus enim, deficiente exercitatione, in operationibus inexercitus est.

Hic in floribus, fructibus, Cucurbita lagenari, Kalindaceo plumbo, Cucumeri utilatissimo, Cucurbita pepone et ceteris, incisionum genera ostendat, sursum versas incisiones circumcisionesque demonstret; in folliculo, panni sacco et ceteris aquà et luto impletis resecandi exercitationem; in crinita animalium cute expansa scarificandi; in mortuorum animalium vasis et in Nymphaearum caerulearum caulibus tubulatis perforandi; in teredine necata, in lignorum, Bambusae arundinaceae et Arundinis karkae caulibus tubulatis, et in aridae Cucurbitae lagenaria cavis explorandi; in Artocarpi integrifoliae, Momordicae monadelphae et Aegles marmeli fructibus et medullis, in mortuorum animalium dentibus extrahendi; in Bombacis heptaphylli capsulis cerà oblitis sanguinis mittendi; in tennis cutis et panni margine, in mollis corticis margine suendi; in farcti cameli et hominis membrorum et organorum formis deligandi exercitationem; in molli carne, in ovis et in Nymphaearum caerulearum caulibus tubulatis aurium conjungendarum et deligandarum exercitationem; in mollis carnis frustis cauterii et caustici applicationem demonstret magister; in defluxione ex lateribus fictilis aquà impleti, in Cucurbitae lagenaris orificiis et cet. circa oculorum laesiones, abdominis vulnera vexationesque exercitationem demonstret.

Sunt hic ślokae:

„Sic prudens, in reliquis exercitationi aptis rebus ad praescriptum exercitationem instituens, non conturbatur in operationibus. Itaque medicus, prosperitatem in scalpellorum, caustici et cauterii operationibus desiderans, in quacunque re fas est, ibi exercitationem instituat."

Digitized by Google

Caput X.

Nunc vero de acus immissione caput exposituri sumus.

Medico in doctrinis (Tantra) bene versato, doctrinarum materiis assidenti, operationes intuito, exercitatione defuncto, scientiarum (Śástra) causâ celebrato, regali permissione praedito, parvos ungues et capillos habenti, puro, alba veste induto, umbella instructo, baculum in manu tenenti, modesto, non ornamentis elato, persapienti, feliciter nominato, non fraudulento, creaturis amico et bene sociali acum immittere licet.

Inde cum faustis nuntiis, signis, ominibus et fortuna desiderabili aegroti domum medicus aggressus et ingressus aegrotum inspiciat, manu tentet et interroget. Tribus his diagnoseos subsidiis morbi plerumque agnoscendi sunt. Sic quidam dicunt. Hoc vero non omnino sic se habet. Sextuplex enim morborum diagnoseos subsidium est, hoc modo: per quinque sensus, auditum et cet., et per interrogationem.

Tactu sensu dignoscenda sunt frigus, calor, tenuitas, crassities, mollities, durities et cetera in febribus, tumoribus et ceteris.

Visu sensu dignoscenda sunt corporis incrementum et decrementum, aetatis signa, virium colorisque mutationes et cetera.

Gustatu sensu dignoscendae sunt in urina et ceteris saporum differentiae.

Olfactu sensu dignoscendae sunt in letalibus symptomatibus et ceteris vulnerum et aliorum morborum olfactoriae differentiae.

Interrogatione dignoscat regionem, tempus, stirpem, veram morbi originem, doloris altitudinem, vim, bonam digestionem, aëris, urinae excrementorum et menstruorum processum et cessationem, temporeque infossas ceteras differentias.

In diagnoseos subsidiis inter se similibus ex eorum stabilibus decernat medicus.

Est hic ślokas:

„Falso enim visi morbi, perverse appellati et perverse reputati perturbant medicum."

Sic intuitus morbos curabiles curet, dubios declinet, incurabiles ne suscipiat, per anni circuitum increscentes plerumque relinquat medicus. Porro morbi quamvis sanabiles sua conditione difficillimi curatu fiunt hoc modo: — Bráhmañarum, dominatorum, feminarum, infantium, senum, timidorum, regum, servorum, aleatorum, emaciatorum, eruditorum, morbosa dispositione praeditorum, pauperum, avarorum, iracundorum, stultorum, independentium curationem meditatus instituens, virtutem, divitias, caritatem et gloriam medicus adipiscitur.

Digitized by Google

Est hic ślokas:

Foeminarum risum, colloquium jocumque medicus amoveat, dataque ab his. Non assumendum est aliud, ac cibus ad medici electum."

Caput XI.

Nunc vero de lixivii caustici coquendi praecepto caput exposituri sumus.

Scalpelli, et post scalpellos lixivium causticum praestantissimum est ob incidendi, findendi et scarificandi effectionem, ob trium humorum corruptorum destructionem, ob usumque in variis operationibus. Ideo lixivium causticum (kshára) a destruendo (kshar) vel vulnerando derivatur.

Propter variarum plantarum multitudinem trium humorum vitia lixivium delet; ob pelluciditatem gratum est. Hujus grati et excellentis lixivii vis in urendo, maturando, dissecando et cet. non circumscripta est. Id revera ob ignearum plantarum turbam et multitudinem pungens, calidum, acutum, maturans, liquefaciens, purificans, animum perturbans, exsiccans, stabiliens, scarificans, helminthiasin, phlegma, lepram, venenum et adipem occidens, semenque virile admodum adjuvans est. Duplex est, cicatricans et potabile. Ibi cicatricans in lepra, morbo pediculari, in impetiginibus, papulis, guttis leprae rotundis, ani fistulis, in ophthalmia, malignis vulneribus, ulceribus fistulosis, minutis in cute maculis, lentiginibus, contemptibilibus genarum maculis atris, parvis verrucis, externis phlegmonis, insectorum venenis et in haemorrhoidibus indicatur. In septem oris morbis, — in uvula, in superiore linguae parte, in corruptis dentibus, in balbutie, in tribus anginis, — etiam post scalpellos praestantissimum declaratum est. Potabile vero in veneficio, splenis incremento, abdominis intumescentiis, in calore, in colicis passionibus, in indigestione, inappetentia, ischuria, calculorum morbo, lithiasi, interioribus phlegmonis, in insectorum veneficio et in haemorrhoidibus adhibetur.

Insalubre vero est aegrotis haemorrhagiâ biliosa tentatis, febricitantibus, ex bile laborantibus, infantibus, senibus, emaciatis, vertigine, stupore, lipothymia et caecitate affectis. Sic etiam in aliis morborum generibus.

Lixivium vero non recte decoctum effundat medicus.

Lixivii prolixa demonstratio alibi.

Lixivium causticum triplex est: mite, mediocre, acre.

Lixivium paraturus medicus purus autumno magnam caeruleam Bignoniam indicam, in montis radice ortam, cum adusserit, fausto die et in regione fausta natam, non laesam et aetate media praeditam suffimentis cum coluerit et postero die cum abripuerit; precario hymno (Mantra):

„Ignis potentia, magna potentia, ne tua potentia pereat! hic nempe sta,
„eximia! meum negotium geres; meo negotio gesto, postea Indrae coelum (svarga) intrabis,“

mille albos at rubros flores sacrificet. Particulatim eam cum adornaverit, abripuerit, in non ventosa regione collegerit, lateres et lapides deposuerit, Sesami orientalis culmis incendat. Tum, igne sedato, hunc cinerem cinerisque calculos separatim capiat.

Hoc modo etiam Echiten antidysentericam, Buteam frondosam, Shoream robustam, Erythrinam fulgentem, Terminaliam belericam, Cassiam fistulam, Symplocon racemosam, Asclepiadem giganteam, Euphorbiam antiquorum, Achyranthem asperam, Bignoniam svaveolentem, Galedupam arboream, Justiciam ganderussam, Musam paradisiacam, Plumbaginem Zeylanicam, Caesalpiniam bonducellam, Jasminum angustifolium, Nerium odorum, Echiten scholarem, Premnam spinosam, Abrum precatorium et Trichosanthem dioecam cum radicibus, fructibus, foliis et ramis comburat.

Deinde cineris Dronam unam cum sex Dronis aquae aut totidem urinae medicus cum commiscuerit et viginti unam quantitates affuderit, in magno aheno tarde capulâ agitans coquat. Hoc quando fit pellucidum, rubidum, acre et fluidum, id deponat, in magno panno percolet, et, residuo dimisso, iterum in igne coquat. Tum de cineris aqua Kundinam aut super dimidiam partem subducat. Deinde foci calculos, cineris calculos, aquae decoctionem et concharum umbilicos cum igniverit, in ferrea patera in illam cineris aquam immerserit, contriverit, et cum hac quantitatem concharum umbilicorum et ceterorum, duo Drona et octo Palas metientem, commiscuerit, semper hoc agitans coquat prudens. Hoc, ne nimis condensum, neve nimis extenuatum fiat, adnitatur. Tum hoc coctione perartum praecipitandum curet et hujus dimidium in ferrea hydria, contecto orificio instructa, custoditum asservet.

Hoc sic commixtum, coctum et in ordinem redactum mite lixivium causticum est.

In commixtione prout receptae sunt Danti, Antheri tuberosi, Plumbaginis zeylanicae, Commelinae salicifoliae, Caesalpiniae bonducellae, coralliorum, Salviniae cucullatae, Muriatis sodae impurae, Alkali, Daturae metel, Mimopsis kauki, Asae foetidae, Acori calami et nucum indicarum partes aequales subtiliter pulveratae, unam Suktim metientes, commixtionis qualitas efficitur.

Haec sic commixta et cocta Alkalia acria sunt. Pro morborum vehementia eorum applicatio est.

In exigua lixivii vi cineris aquam affundat, vim efficiendi causâ.

Sunt hic ślokae:

„Ne sit nimis acre, ne nimis mite, sit vero album, subtile, fluidum,

Digitized by Google

destillatum, salubre et volatile lixivium causticum, octo his qualitatibus praeditum. Nimia mollitudo, frigus, calor, acritudo, tenuitas, fluentia, crassities, cruditas et snbstantiarum inopia vitia snut."

Deinda medicus, lixivio caustico confecto, cum aegrotum considere jusserit in non ventosa, non calida et non praeclusa regione, primo colligere debet dicto praecepto comparatas res necessarias.

Deinde, aegroti conditione inspecta, contacta, descripta, exquisita, et per penicillum lixivio caustico instillato, hanc centum verborum summam respiciat:

„In hoc aggresso morbo nigritudo ustionis signum est. Ibi acidorum classis conjuncta cum butyro clarificato et liquiritia sedans est. Si vero ob firmam radicem (corporis elementum) pars lixivio caustico usta non destruitur, tum medicus hoc unguentnm totum recipiat: — acide fermentatorum oryzae granorum, olei Sesami orientalis et liquiritiae aequales partes cum contriverit, de hoc illinat.

Olei sedimentum cum liquiritia butyroque clarificato commixtum, sic cum gustu acido, acri et perqusm calido conjunctum, vulnera perturbat.

Butyro per ignem clarificato simile lixivium causticum quomodo sedationem efficit? Hoc modo; si tibi videtur, care, enarratum a me cognosce! Aciditate omnes sapores in lixivio caustico sane privari possunt. Pungens gustus plurimum salis fossilis saporem habet. Cum aciditate conjunctus ille acer et salinus sapor dulcedinem suscipit, ultra modum acrem indolem relinquit, et ob dnlcedinem sedationem uanciscitur ignis, aquis quasi perfluxus."

Porro in recte cocto lixivio morbi sedatio, levamentum indolentiaque; in vitiose cocto dolor, scabies, frigus et morborum incrementum; in nimis usto calor, effervescentia, rubor, destillatio, corporis pruritus, fatigatio, sitis, lipothymia et mors snnt. Lixivio vero caustico ustum vulnus, prout vitium et prout morbus postulat, medicus efficiat.

Neque vero hi lixivio canstico curandi sunt: infirmi, infantes, senes, timidi, in omnibus membris tumidi, ex abdominis tumore et haemorrhagia biliosa laborantes, gravidatae, menstruantes, vehementibus febribus affecti, urinariis affectionibus obnoxii, in pectore vulnerati, emaciati, siti et lypothymia correpti, eunuchi, diarrhoeici, vomiturientes et fructum in utero gerentes. Sic in organorum, vasorum, tendinum, nervorum, articulorum, juvenilium ossium, cranii suturarum, gutturis, umbilici, digitorum, internarum partium tumoribus, in sensuum organis exigua carne praeditis et in oculorum regionibus, excepto palpebrarum morbo, ne det lixivium causticum. Porro in morbis lixivio caustico quamvis curabilibus tumido corpore vexatum, ex ossium doloribus laborantem, cibus aversantem, cordis, articulorum doloribus correptum aegrotum non sanat lixivium causticum.

Digitized by Google

Est hic ślokas:

„Veneno, igni, sagittae, fulmini et morti simile lixivium causticum est exigua mente adhibitum; hoc vero a sapiente omnino adhibitum morbos terribiles brevi tempore depulsare potest."

Caput XII.

Nunc vero de ignis usu praeceptum expositurі sumus.

Lixivio caustico gravior ignis in operationibus demonstratus est propterea, quod morbi igne adusti non rursus apparent et quod morbos medicamentis, scalpellis et lixivio caustico insanabiles sanat.

Sed ustionis instrumenta haec sunt: Piper longum, caprarum excrementa, vaccae dentes, Saccharum sara et Vangueria spinosa in morbis cutem aggressis adhibentur; Eugenia Jambu, Bryonia grandis et varia ferra in morbis carnem aggressis; aqua, Saccharum officinarum et oleosae substantiae in morbis vasa, tendines, articulos et ossa agressis. Ignis (cauterii actualis) actionem omnibus anni temporibus medicus instituat, exceptis autumno (Septembr. et Octobr.) et aestate (Jun., Jul.). In letali, per ignis usum sanabili, morbo medicus cum remediale praeceptum instituerit, in omnibus morbis et omnibus anni temporibus mucosum cibum epulati aegroti operationem instituat. In languida alvo, lithiasi, in fistulis ani, haemorrhoidibus et in oris morbis jejuni aegroti operationem instituat.

Porro quidam duplicem ignis usum esse dicunt, cutis ustionem et carnis ustionem. Neque vero in vasis, tendinibus, articulis et ossibus contraindicatus est ignis.

Porro crepitus apparentia, malus odor, cutis contractio in cutis ustione; columbae domesticae color, parvus tumor, dolor, sicca et contracta vulneratio in carnis ustione; nigra editaque vulneratio et destillationis cohibitio in vasorum et tendinum ustione; aspera fuscitas, violens et dura vulneratio in articulorum et ossium ustione est.

In capitis morbis et oculorum malis urat medicus in superciliorum, frontis et temporum regionibus. In palpebrarum morbis, oculi bulbo humidis pannis obtecto, palpebrarum cilia cavaque urat. In perquam vehemente cutis, carnis, vasorum, tendinum, articulorum et ossium morbo, in aëre organico, in ulcere erecta, dura sopitaque carne praedito, in articulorum nodis, in haemorrhoidibus, in insensili tumore, in ani fistulis, in immatura elephantiasi, in cutis inflammatione, in corporis maculis, in intestinorum tumoribus, in articulorum et vasorum incisionibus et ceteris, in vehementibus sanguinis ex vasis eruptionibus ignis usum instituat.

Digitized by Google

Jam vero pro morborum sedis divisione ignis usus quadrupliciter dividitur hoc modo: annulus (moxa), instillatio (aqua fervida), linealis ustio et impressa ustio sunt ustionis genera.

Est hic ślokas:

„Itaque medicus, cognita invaletudinis sede, hominis organis, vehemente et non vehemente morbo, annique temporibus perspectis, ignis usum adhibeat."

Deinde, ustione omnino peraeta, melle et butyro clarificato fiat inunctio. Sed hos ab igne liberet: fellifluum, interiori haemorrhagiae obnoxium, ex perforatis intestinis laborantem, sagittam adhuc non ereptam gerentem, imbellem, infantem, senem, timidum, multis vulneribus vexatum et non calefaciendos. —

In posterum vero ustionis signum indicaturi sumus.

Mollem asperamve substantiam ingressus ignis comburit. Igne fervefactum oleum, quia tenuia vasa assequitur, cutem et cetera aggressum comburit. Itaque in ustione per oleum morbi majores evadunt.

Existit vero ustio simplex, dura ustio, completa ustio et nimia ustio; quadruplex igitur per ignem ustio.

Quod valde decolor uritur, hoc simplex ustio est. Ubi tumores vehementes, cutis inflammatio, aestus, rubor, maturatio et dolores exsurgunt et sero sedantur, hoc dura ustio est. Completa ustio, non adhuc eleto Borassi flabelliformis fructus colore praedita, bene constituta et priore signo instructa est. In nimia ustione carnis consumtio, membrorum disjunctio, vasorum, tendinum, articulorum et ossium destructio ultra modum, febris, aestus, sitis et lipothymia phaenomena fiunt. Cujus vero vulnus diu exsurgit, id auctum et decolor fit.

Hoc est quadruplex ustionis signum per ignem, hujus scilicet actione effectum.

Sunt hic ślokae:

„Irritatus hominis sanguis valde irritari potest igne. Ideo hujus impetu illius bilis erumpit. Aequales enim duae vires, gustus et substantia, ignis impetu, hominis vehementes dolores efficiente, comburuntur, tumores celeriter oriuntur, febris sitisque augentur.

Aegroti usti sedandi gratia curatio indicatur.

Cauterisati aegroti ustio per ignem efficienda est; calor sic remedium est. In corpore maxime sudante exsudatus est sanguis; naturaliter enim aqua frigida est, sanguis vero valdae se movet; itaque exhilarat calor, neque vero unquam frigus.

Frigidam et calidam curationem in dura ustione medicus rursus instituat. Butyri clarificati inunctiones et adpersiones frigidas faciat.

In completa ustione vero vaccino lacte, Ficu infectoria, Sirio myr-

tifolio, calce, ambrosiis cum butyro clarificato unguentis innnetionem instituendam medicus curet. Porcorum et bubalorum fluidis contritis axungiis illum illinat. Bilis et phlegmones instar ille semper calidus fieri potest.

In nimia nstione, degeneratis carnibus sublatis, frigidam curationem medicus institnat oryzae et Amaranthi polygami seminibus a palea separatis; Diospyri glutinosae fructuum cortice paratis unguentis cum butyro clarificato commixtis vulnus illinat; ant Menispermi cordifolii foliis humectatis obtegat et curationem completam medicus efficiat, sicut in bilis discessu. Ceram cum melle, Symplocon racemosam, Shoreae robustae resinam, Rubiam manjistam, Sirium myrtifolium et Sansevieram zeylanicam cum medicus contriverit, butyrum clarificatum coquat. Omnium igne coctarum mixturarum haec praestantissima est.

In olei ustione curationem praecipue asperam esse reputet.

In posterum fumo laesi hominis signum indicaturi sumus. Suspirium petit sternutatque aegrotus ultra modum, vehementer anhelat et tussit; in oculis circularis inflammatio et rubor oritur; simul fumum exhalat; odorem alium, pariterque omnes sapores non dignoscit. Ejus auditus interit. Siti, aestui et febri obnoxius vexatur et animi deliquium patitur.

Fumo laesus sic se habet.

At audi ejus remedium!

Butyrum, sacchari officinarum succum, acinum vinaceum, aquam, sacchari aquam, dulces et acidos sapores pro vomitu dari medicus jubeat. Vomentis stomachus purus fit, fumique odor deletur.

Hoc praecepto tabes, tussis, febres, aestus, animi deliquium, sitis, inflatio, anhelitus catarrhusque horribilis dulcibus, salinis acidisque plantis ore sumtis cessant. Omnino sensuum actiones prehendit, aegroti menti favet, capitis puritatem ei dat medicus scientiarum meditatione gnarus; hujusque hominis visus, caput et collum purificantur. Ne calefacientem, sed levem et gratum cibum illi porrigat.

In aegroto frigoribus, pluviis et ventis laeso calor gratus comprobatur. Sic pro aegroto per nimium ardorem usto aslus nunqam existit.

Per Indrae fulminis ignem usto et adhuc viventi homini succurat medicus unguentorum inunctionibus, adspersionibus et illitibus.

Caput XIII.

Nunc vero de hirudinibus adhibendis caput expositur sumus.

Regum, opulentorum, infentium, senum, timidorum, emaciatorum, feminarum, tenerorumque gratia mitissimum sanguinis detrahendi subsidium hirudo indicata est.

Aëre, bile et phlegmate corruptum sanguinem pro computatione cornibus, hirudinibus et cucurbitulis detrahi medicus jubeat, aut propter crassam et frigidam asperitatem omnia (genera corruptorum humorum) per omnia (derivandi subsidia).

Sunt hic ślokae:

„Calidum, suave et gratum boum cornu dictum est. Itaque ex aëre laboranti salubre hoc est in sanguinis detractione.

In frigore habitantes hirudines, in aqua existentes, suaves sunt. Itaque ex bile laboranti salubres hae sunt in sanguinis detractione.

Cucurbita pungens, aspera et acris dicta est. Itaque ex phlegmate laboranti salubris haec est in sanquinis detractione.“

Ibi in scisso loco cornibus, tympano per tenuem pannum obducto similibus, sanguinem suctu detrahat, intusve lampadem habeate cucurbita.

Jaláyukae (jala + áyu = ὑγρόβιοι) nominantur: „per aquosos menses vitam degentes.)“ Jaláyukae (hirudines) etiam Jalaukasae (jala + okas) nominantur: „in aquis domicilium habentes.“

Hae hirudines duodecim sunt; harum sex sunt venenosae, et totidem veneni expertes sunt.

Venenosae hirudines sunt atrae, variegatae, hydris similes, iricolores, maculatae et Sirio myrtifolio similes.

In his atramenti pulveris coloro praeditae et capitones sunt atrae. Sicut loricatus Cyprinus chrysoparius longae et rimoso elatoque abdomine instructae sunt variegatae. Pilosae, magno latere praeditae et nigro ore instructae sunt hydris similes. Sicut iris sursum euntibus lineis pictae sunt iricolores. Paululum nigrae Curcumae similes et sicut variegatorum florum genera pictae sunt maculatae. Ut boum testiculi in inferiore parte, ut his natorum genus (aves), rostro praedita est Sirio myrtifolio similis hirudo.

In homine ab his morso nimia in morsu intumescentia, prurigo, lipothymia, febris, aestus, vomitus, torpor et tabes existunt symptomata. Ibi magna invaletudo potionibus, inunctionibus, operibus ad olfactum pertinentibus et ceteris curanda est.

Iricolorum morsus incurabilis est. Sic hae venenosae hirudines et curationes expositae sunt. —

Nunc vero veneni expertes hirudines: subfuscae, badiae, squatinae ore instructae, muribus similes, amphisbaenae ore instructae et Sympioco racemosae similes.

In lateribus sicut arsenicum rubrum tinctae et in posteriore parte grato Phaseoli mungonis colore praeditae subfuscae sunt. Paululum rubrae, rotundo corpore praeditae, badiae et celeriter ambulantes sunt badiae. Colore hepatico praeditae, celeriter sugentes et longa acutaque ora habentes sunt

Digitized by Google

aquatinae ore instructae. Murium generis colore praeditae et ingratum odorem habentes sunt muribus similes. Phaseoli mungonis colore praeditae et amphisbaenae instar rostratae sunt amphisbaenae ore instructae. Gratae, Costi speciosi colori similes et octodecim digitos transversos longae sunt Symploco racemosae similes et in pecorum pretio.

Sic hae veneni expertes expositae sunt. Earum regiones sunt Yavana, Páńdya, Sahya, Pantana et cet.

In his magno corpore instructae, robustae, velociter exsugentes et magnivorae veneni expertes praecipue sunt.

Porro hirudines a venenosorum piscium, insectorum et ranarum urinis, faecibus et putredine, limosisque aquis ortae venenosae sunt. Hirudines vero a Nelumbii speciosi, Nymphaeae caeruleae, Nymphaeae esculentae, Nymphaeae loti, Kuvalayae, Nymphaeae albae et Valisneriae octandrae putredine clarisque aquis ortae expertes veneni sunt.

Est hic ślokas:

„In regionibus incedentes illae, suaveolente aqua praeditis, neque vero impurae incedentes, neque in luto dormitantes exoptatae sunt."

Earum capturam irrigato corio aliisve subsidiis medicus instituat. Sed eas in nova et magna hydria, aquosum stagni piscinaeque limum nacta, deponat. Earum cibandarum causâ sumat Valisneriam octandram, suillam carnem, aquaticosque bulbos contritos; cubilis causâ gramen et aquatica folia. Post biduum triduumve aliam aquam cibumque det; septimo quoque die illas in hydriam aliam indat medicus.

Est hic ślokas:

„Corpulentae in medio, vexatae, amplae, tarde se moventes, non admordentes, paululum sugentes venenosaeque inhonoratae sunt."

Sed aegrotum hirudinum suctu curabilem cum medicus sedere vel considere jusserit; doloreque ejus morbosam sedem affecerit terrae vaccinique stercoris pulveribus, si indolor est; hirudinesque prensas, Sinapia dichotomae et Indigoferae tinctoriae sedimentis et aquis in corpore oblitas et in media hydria per momentum collocatas, cum indefatigatas esse cognoverit, tum per illas morbum tollat.

Subtili, albo et madido erioxyli panno hirudines cum medicus involuerit, earum os develet; non admordenti hirudini lactis sanguinisque guttam det, vel scalpello stigmata faciat. Si vero non adhuc admordeat, tum aliam admordentem curet. Quando autem, ore equi ungulae simili formato corporeque incurvato, aggreditur, tum eam admordere sciat. Admordentem autem, madido panno involutum, teneat et humectet.

Sin in morsu dolores et pruritus apparent, eam purum exsugere medicus sciat. Purum vero exsugentem abducat. Sed a sanguinis odore ne abripiat hirudinis os, sed salis fossilis pulvere eam adspergat. Delapsam hi-

Digitized by Google

rudinem, oryzâ trita in corpore conspersam, oleo Sesami orientalis et sala fossili in ore oblitam, et sinistrae manus pollice et digito in cauda captam, dextrae manus pollice et digito tarde et recte exprimat usque ad os, et evomentem efficiat tamdiu, quamdiu omnino vomitus signa adsunt. Omnino hirudo cum evomuerit, in hydria deposita et edendi cupida incedat. Quae vero languescit, neque se movet, illa difficulter evomit; eam rursus omnino evomentem efficiat medicus. Difficulter evomentis hirudinis morbus est incurabilis, et sensus torpor oritur. Facile evomentem antea, care, imponat medicus! Sanguinis convenientiam dissolutionemque intuitus hirudinum vulnera melle amoveat et frigidis aquis conspergat, aut liget vulnus, et adstringente, dulci, oleoso frigidoque linimento illinat.

Est hic ślokas:

„Hirudinum domicilia, capturam, generationes, nutrimentum incessumque qui noscit, is morbos per illas curabiles vincere valet.“

Caput XIV.

Nunc vero de sanguinis qualitate caput expositurі sumus.

Jam vero ille quinque elementa continentis, quadruplicis, sex sapores continentis, duplici aut octuplici vi instructi, variis qualitatibus praediti sumti alimenti, omnino digesti, perquam subtilis succus, qui vi vitali factus est, chylus appellatur. Hujus vero locus cor est. Is ex corde viginti quatuor arterias cum emiserit, sursum euntes decem, decem deorsum euntes, quatuor oblique euntes, totum corpus in dies exhilarat, auget, sustentat, movet vivificatque invisibili causa effectiva.

Chyli, corpus percurrentis, motio percipienda est ex conclusione per decrementum, incrementum et conversionem. In illo totum corpus, omnia membra, vitia humorum, corporis elementa, secretiones et intestina penetrante chylo cognoscendi desiderium est, quid sit illa placida vis vitalis?

Chylus revera dicitur motione esse praeditus; inunctione, vivificatione, exhilaratione, conservatione et ceteris actionibus placidus intelligitur.

Chylus revera aquosus est; hepar et lien assecutus ruborem adipiscitur.

Sunt hic ślokae:

„Colorati et vi praediti humores in hominum corporibus, non interfecti a puro, sanguinis vocantur. Ex chylo etiam feminae sanguis, menstrua appellatus, procedit, qui ab anno aetatis decimo prodit, et quinquagesimo cessat.“

Menstrualis vero sanguis est igneus ob ignis generationem in utero. Sanguinem quinque elementa continentem, alii praeceptores (ájáryae) vitam esse dicunt.

„Expansio, motio, rubor, celeritas, levitas, pariterque terrae ceterorumque elementorum qualitates conspiciuntur etiam hic in sanguine.

Ex chylo sanguis, inde caro, ex carne tela cellulosa generatur, ex tela cellulosa os, inde medulla, ex medulla seminis virilis origo.

Horum corporis elementorum exhilarator est chylus ex cibo et potu.

Hominem a chylo ortum esse mediens cognoscat; chylum ex cibo et potu intente conservet sapiens indefessusque in doctrina medicus.

Porro in chyli motu corporis elementa fiunt; itaque etiam in dies se movet chylus. Is revera per tria quaeque millia et quindecim Kalarum in unoquoque corporis elemento perdurat.

Sic per mensem chylus fit semen virile et feminarum menstrua.

Est hic ślokas:

„Octodecim millia numerorum in hac computatione nonaginta Kalae indictae sunt a libero et servo."

Hic chylus, soni, luminis et aquae expansionis instar, per minutum intervallum percurrit sane totum corpus. Stimulantes vero plantae assumtae, ob propriae via et qualitatis excellentiam, ad evacuationis similitudinem, celeriter semen virile evacuant. Veluti enim odor in floris calyce versatus neque dici potest: „ibi est," neque: „non ibi est"; sic autem existentium rerum manifestatio se habet. His enim creatis, totum se non manifestat ob rerum subtilitatem. Velnti hic odor, foliis et filamentis expansis, temporis intervallo manifestationem subit, sic juvenum quoque post pueritiae decursum, semen virile apparet, deinde pubis series et cet., tum menstrua et ceterae feminarum distinctiones. Menstruis se colligentibus, sensim sensimque uberum, uteri sedis et vulvae incrementum existit. Ille vero ex alimentis chylus ob senum decrepitam et non digerentem corporis constitutionem satiatus est.

Haec corporis elementa, quia corpus sustentant, sic appellantur. Horum decrementum et incrementum in sanguine causam habent. Ideo hunc electum explicaturi sumus.

Sanguis spumosus, nigricans, caeruleus, asper, tenuis, velociter iens et immobilis, aëre corruptus est.

Sanguis fuscus, flavidus, subviridis, badius, crudae carnis odore ingrato praeditus, formicarum et muscarum motu instructus, bile corruptus est.

Sanguis, aquae calcis rubrae similis, unguinosus, frigidus, durus, ductilis, diu fluens, carnis particulis similis, phlegmate corruptus est.

Sanguis, omnibus his signis praeditus, praecipue ut fermentatae oryzae aqua foetens, morboso trium humorum statu corruptus est.

Per biliosum sanguinem nimis niger sanguis est. —

Sanguis duorum corruptorum humorum signis praeditus hoc loco omissus est. —

Sanguinis vitam alibi tractabimus. —

Digitized by Google

Sanguinem non laesum, non decolorem et in naturali statu versatum cognoscat medicus coccinellae esse similem. —

Phlebotomiam alibi tractabimus. —

Sed non phlebotomanda sunt: emaciati tumiditas in toto corpore, ab acido alimento orta; ictericorumque, haemorrhoicorum, hydropicorum, phthisicorum et gravidarum tumores.

Porro sanguinis mittendi negotium per scalpellum duplex est: exploratio et vasis perforatio.

Acutum, non impurum, subtilem, aequum, non humectatum, non exilem, organa, vasa, tendines et articulos non corrumpentem scalpellum medicus celeriter immittat. Nubilo et malevolo die, in frigore ventoque, homini non exsudanti, jejuno ob hujus prolapsionem, sanguinem ne mittat, exiguumve mittat.

Est hic ślokas:

„Sopore, lipothymia et lassitudine afflictorum, aëre, excrementis et urina completorum, somnolentia oppressorum et timidorum hominum sanguis non procedit."

Ille corruptus sanguis non detractus pruriginem, tumorem, rubedinem, aestum, coctionem et dolores praecreare potest. In perquam calidis, perquam exsudantibus, perquam perforatis et stupidis hominibus detractus sanguis valde procedit. Sanguis ultra modum progressus capitis cruciatum, torporem, agitationem, obcaecationis apparentiam, corporis elementorum interitum, flatum, laterum dolorem, singulorum membrorum morbum, sitim, aestum, singultum, catarrhum, anhelitum, icterum et mortem adducit.

Sunt hic ślokae:

„Idcirco ne frigido, ne nimis calido, ne nimis exsudanti, ne nimis calefacto, sed fermentatae oryzae aquam bibenti homini medicus sanguinem detrahat.

Apte progressus sanguis quando ipse consistit purus, tum cognoscat medicus, illum apte missum esse.

Levatio, doloris sedatio, morbi paroxysmi interitus et mentis claritas apte missi sanguinis signa sunt. Cutis vitia, articulorum nodi, tumores et quicunque morbi a sanguine orti apud medicos in sanguinis detractione bene versatos nunquam existunt."

Sed revera non procedente sanguine, Elettariâ cardamomo, Calamo fasciculato, Datura fastuosa, Costo arabico, Tabernaemontana coronaria, Cyssampelo hexandro, Pino Dévadáru, Embelia ribe, Plumbagine zeylanica, specie e Pipere nigro, Pipero longo et arido Zingiberi, domestica fuligine, Curcuma longa, Asclepiadis giganteae surculis, Galedupae arboreae fructibus, pro receptione tribus, quatuor aut omnibus pulveratis, Sinapis dichotomae oleo et sale fossili irrigatis, vulneris hiatum medicus fricet; — tum omnino sanguis procedit.

Sed sanguine supra modum progresso, Symploco racemoso, Glycyrrhiza glabra, Panico italico, Pterocarpo santalino, calce rubra, Shoreae robostae resina, Collyrio (rasánjana), Bombacis heptaphylli floribus, conchis, ostreis, Phaseolo radiato, Hordeo hexasticho et Tritico aestivo pulveratis vulneris hiatum lente contritum digito extremo comprimat, et Shoreae robustae, Terminaliae alatae glabrae, Mimosae foetidae, Asclepiadis geminatae, Grisleae tomentosae et Pentapterae arjunae corticibus contritis, vel linteo combusto, Sepiae ossis et laccae pulveribus, sic indicatis vulneris deligandi substantiis, stricte deliget.

Refrigerationis respectu gramineis alimentis et frigidis habitationibus, aspersionibus et illitibus utatur. Caustico vel cauterio urat locum indictae perforationi proximum aut illud supra modum procedens vas perforet medicus. Herbarum refrigerantium et ceterarum decoctionem vel ex sacchara et melle syrupum bibi jubeat; antiloporum nigrarum, anserum, arietum, leporum, bubalorum et porcorum sanguinem cum lacte et pisorum jusculis et succis valde blandis comedendum curet, phaenomenisque convenienter occurrat.

Sunt hic ślokae:

„Propter corporis elementorum interitum tardus in sanguine descripto oritur ignis; itaque aër summam irritationem intente adit. Idcirco non perquam frigidis, levibus, gratis, sanguinem augentibus, paululum acidis aut nullis acidis alimentis aegrotus utatur. —

Quadruplex est sanguinis cohibendi subsidium: vinctura, exsiccatio, maturitas et ustio. Vulnus emplastro conjungitur; sanguinem exsiccat frigus; cinis maturat; ustio vasa corruganda curat.

Non arescente sanguine, fasciam medicus adhibeat. Fasciâ vero decidente, maturitate utatur. Subsidiis his tribus medicus ad praeceptum operetur; his autem nihil proficientibus, ustio praestantissima desideratur.

Sanguine vitia humorum relinquente, morbus non praetergreditur; vitiis autem liberato, stabilem impetum morbus facere non potest. Corporis radix sanguis est; sanguine enim corpus sustentatur. Propterea nisu conservandus est sanguis, in vita quasi stabilitas.

In phlebotomati aëre irritato aspersionibus frigidis et cet. medicus utatur; tumorem dolorosum calido butyro clarificato aspergat."

Caput XV

Nunc vero de corporis elementorum et secretionum vitiis, decrementis et incrementis dijudicandis caput exposituri sumus.

Corruptorum corporis elementorum et secretionum origo corpus est Ideo horum signum, quod hic explicatur, percipe!

Motionis, turgoris, expletionis, distinctionis et sustentationis signo praeditus est aër; quintupliciter distributus corpus sustentat.

Colorem, coctionem, splendorem, vim vitalem, intellectum et calorem facit bilis; quintupliciter distributa ignis effectu beneficium affert.

Articulorum conjunctionem, inunctionem, perturbationem, expletionem, virium stabilitatem facit phlegma; quintupliciter distributum aquae effectu beneficium affert.

Chylus exhilarat, sanguinisque nutrimentum efficit; sanguis colore clarus est, carnisque nutrimentum vivificat; caro corporis et telae cellulosae nutrimentum efficit; tela cellulosa inunctionem et sudorem, firmitatem et nutrimentum ossium; os corporis sustentationem et medullae nutrimentum; medulla voluptatem, inunctionem, vim, seminis virilis nutrimentum et ossium impletionem efficit; semen virile firmitatem, motionem, voluptatem, corporis robur, gaudium et generationem; faeces stabilitatem et aëris ignisque sustentationem; urina abdominis expletionem et irrigationem; sudor cutis mollitiem madore; sanguinis signo praedita menstrua embryonem; embryo embryonis signum; lac in uberibus incrementi originem et alimentum efficit.

Harum secretionum conservationem medicus ex praescripto instituat. —

Porro consumtarum secretionum signi indicaturi sumus.

Harum vero consumtio a nimia lavatione, nimia sedatione, acceleratione, retentione, inconveniente cibo, animi vexatione, fatigatione, inedia et nimio coitu oritur.

Ibi in aëris consumtione torpida motio, pauciloquium, parvum gaudium et conturbata cognitio; in bilis consumtione torpida caloris incensio et splendoris inopia; in phlegmatis consumtione asperitas, aestus internus, umbilicalis regionis aliarumque regionum et capitis inanitas, articulorum laxitas, sitis, infirmitas et insomnia existunt. Ibi producentes et augentes substantiae sano sunt remedium.

In chyli consumtione cordis anxietas, tremor, inanitas et sitis; in sanguinis consumtione cutis asperitas, acidorum et frigidorum appetentia vasorumque laxitas; in carnis consumtione podicis, faciei, labiorum, genitalium, magnorum uberum, zonulae regionis, pedis dorsi, abdominis et cervicis exsiccatio, asperitas doloresque, membrorum tabes, nervorum laxitas; in telae cellulosae consumtione splenis incrementum, articulorum inanitas, asperitas et tenerae carnis appetentia; in ossium consumtione ossium dolor, dentium unguiumque fractura et asperitas; in medullae consumtione parva seminis virilis productio, condylorum hiatus, ossium dolor et inanitas; in seminis virilis consumtione penis et testiculorum afflictio, impotentia in coitu, post longum tempus seminis emissio, in emissione parvi rubidique seminis conspectus existunt. Ibi producentium et augentium substantiarum usus est remedium.

In excrementorum consumtione cordis et laterum dolor, crepantis aëris adscensio, in abdomine angustia; in urinae consumtione abdominis inferioris dolor et exigua mictio existunt. Ibi quoque producentes et augentes substantiae sunt remedium.

In sudoris consumtione rigidorum pilorum debilitatio, cutis ariditas, tactus pravitas, sudoris interitus existunt. Ibi inunctio et sudorem augentium sustantiarum usus.

In menstruorum consumtione non eorum conveniente tempore apparentia et paucitas, uterique dolor. Ibi lavatio, igniferarum substantiarum ex praescripto usus.

In lactis consumtione uberum laxitas, laetis absentia paucitasque. Ibi phlegma augentium substantiarum usus.

In embryonis consumtione embryonis immobilitas et non abdominis sublatio. Ibi abdomini convenientia pisina jura, pro abdomine lactis usus et purorum alimentorum. —

Porro nimis auctorum corruptorum corporis elementorum et secretionum signum indicaturi sumus.

Horum incrementum a producentium et augentium substantiarum usu oritur.

Ibi in aëris incremento cutis asperitas, debilitatio, vexatio, artuum tremor, caloris desideratio, somni interitus, exiguum robur, perturbata alvi dejectio; in bilis incremento flavus splendor, aestus, frigoris desiderium, exiguus somnus, animi deliquium, virium privatio, sensuum infirmitas, flavae faeces, flava urina et flavi oculi; in phlegmatis incremento albedo, frigus, rigiditas, gravitas, lassitudo, torpor, somnolentia, articulorum et ossium disjunctio existunt.

Chylus nimis auctus cordis madorem et irrigationem adducit; sanguis nimis auctus membra et oculos sanguine suffusa et vasorum impletionem; caro nimis aucta in podice, facie, labiis, genitalibus, magnis brachiis et cruribus incrementum et ponderosam corporis staturam; tela cellulosa nimis aucta adipalem membrorum constitutionem, abdominis laterumque incrementum, catarrhum, anhelitum et cet., malumque odorem; os nimis auctum nimiam ossificationem et nimium dentium incrementum; medulla nimis aucta omnium membrorum et oculorum gravitatem; semen virile nimis auctum seminis calculos nimiamque ejus emissionem; faeces nimis auctae tumorem in abdomine et colicam; urina nimis aucta identidem urinae profluvium, abdominis inferioris dolorem et inflammationem; sudor nimis auctus cutis malum odorem et pruriginem; menstrua nimis aucta membrorum frictum, nimium sudoris profluvium, infirmitatem; lac nimis auctum uberum incrementum, identidem lactis profluvium et dolorem; embryo nimis auctus abdominis nimium augmentum et tumorem efficit.

Harum secretionum auctarum purgationem et dejectionem consumtioni non oppositis curationum generibus apte medicus instituat.

„Prius quodque corporis elementum nimio incremento augere potest remotius quodque; idcirco nimis auctorum corporis elementorum diminutio salubris est.“

Virium signum et virium consumtionis signum deinceps indicaturi sumus.

Hic a chylo incipientium et in semine virili desinentium corporis elementorum summus splendor est revera vitalitas. Haec etiam vis vitalis appellatur ex nostrae doctrinae (śástra) argumentatione. Ibi in vi vitali firma et aucta caro, omnis motio, sui ipsius defensio, vocis et coloris claritas, et externorum internorumque sensuum instrumentorum ad suas functiones accessus efficitur.

Sunt hic ślokae:

„Vitalitas lunae indolem habet, suavis, pura, refrigeratoria, stabilis, mobilis, distincta, mitis, odorato solo similis, vitae altare praestantissimum est; hominum corporis membratura ab illa penetrata est. In illius absentia destruuntur hominum corpora. Laesione, consumtione, ira, moerore, profunda meditatione, fatigatione et fame vitalitas interit, ob has causas ex corporis elementis impetratis egressa. Itaque splendor extinctus homines collabentes efficit.“

Vitalitatis interfectae collapsus, calamitas et occasus sunt signa. Articulorum disjunctio, membrorum tabes, humorum collapsus, functionumque cohibitio in vitalitatis collapsu; immobilia et gravia membra, aëris tumor, coloris separatio, languor, lassitudo et somnolentia in calamitate; lipothymia, carnis consumtio, mentis error, delirium et mors in occasu sunt.

Sunt hic ślokae:

„Tria vis vitalis vitia indicata sunt: ejus calamitas, collapsus et occasus. Disjunctio et tabes articulorum, humorum delapsus, defatigatio et disturbatio functionum sunt vis vitalis collapsae signa. Gravitas, immobilitas, in membris languor, coloris separatio, lassitudo, somnolentia, aëris tumor sunt vis vitalis calamitate affectae signa. Lipothymia, carnis consumtio, mentis error, delirium, amentia, supra dicta signa et mors sunt in vis vitalis occasu.“

Ibi in collapsu et calamitate curationum generibus non perversis vim vitalem medicus restituat. —

Splendor vero regulatim maturescentium corporis elementorum ignifer manifestatus et interne versatus, ex oleosa substantia ortus, praecipue feminarum adeps est. Hoc splendore lenitas, mollities, lenes et parvi pili, vis, visus, stabilitas, maturitas, pulchritudo et lux fiunt. Ille splendor adstringentibus, amaris, frigidis, asperis et obstruentibus substantiis, impetu, lae-

sione, coitu, fatigatione, morbis et vexationibus destruitur. Hujus quoque asperitas, coloris separatio, afflictio et obscuratio in ejus collapsu; debilitatio, torpida calefactio, deorsum et oblique versus lapsus in ejus calamitate; visus, caloris et vis vitalis privatio, aëris commotio et mors in ejus accasu sunt.

Ibi in splendoris occasu oleosas substantias, potus, inunctiones, illitus, aspersiones, gratos et leves cibos praebeat medicus.

Sunt hic ślokae:

„Homo corporis elementorum et secretionum vitiis emaciatus, vi vitali quoque emaciatus, suam regenerationem et incrementum efficientem cibum et potum desiderat.

Quodcunque enim ex alimentis ortum emaciatus homo appetit, hoc illove assumto, hanc vero illamve corporis elementorum consumtionem propulsat. Cujus hominis autem aër, corporis elementorum consumtione, conscientiam, actionem et debilitatam vim vitalem deleat, is sanari non potest."

A chylo originem trahit corpulentia et macies.

Phlegmatico alimento inservientis hominis, nimio esui addicti, indefessi et diuturno somno dediti chylus ex nutrimentis sane crudus dulciorque est; corpus ordinatum ex nimia pinguedine telam cellulosam generat. Haec nimiam corpulentiam affert. Hominem vero nimis corpulentum debilis respiratio, sitis, sternutamentum, somnolentia, sudor, membrorum odor malus, remissio lassitudoque et infantia celeriter aggrediuntur.

Ob mollitiem telae cellulosae (adipis) in omnibus functionibus impotens homo est; ob motionem, phlegmate et telà cellulosa cohibitam, parvus coitus existit; ob praeclusam viam reliqua corporis elementa non adveniunt; inde supra modum exilis respiratio existit; homo urinales affectiones, accumulationes, febres, fistulas ani, phlegmonas internas, aëris morbos, — quemlibet ex his morbis adeptus, in quinque naturae elementa transit; omnes porro ejus morbi vehementes evadunt; deinde ob praeclusam viam humorum producendorum conditionem demere potest. Orto vero hoc statu, bituminis, bdellii, vaccinae urinae, myrobalanorum, ferri pulverati, collyrii, mellis, Hordei hexastichi, Phaseoli mungonis, Paspali scrobiculati, Panici frumentacei, Cordiae latifoliae et ceterarum durarum conterendarumque substantiarum usus ex praescripto, labor et in abdomine scarificationis usus indicatus est. —

Porro ventoso alimento inservientis hominis chylus, nimio labore, coitu, studiis, timore, moerore, profunda meditatione, nocturna vigilia, siti, sternutamento, adstringente et parvo alimento et ceteris exsiccatus, ob pancitatem corpus inordinatum non exhilarat. Itaque macies efficitur. Homo nimis macer in sternutamento, siti, frigore, calore, ventis, pluviis et tolerationibus suscipiendis impatiens aërisque morbis subditus est, et in suis

Digitized by Google

laboribus exilem habet respirationem. Anhelitum, catarrhum, pneumophthisin, lienis affectiones, abdominis tumores, digestionis interitum, glandularum abdominis indurationem, haemorrhagiam biliosam, — quamlibet ex his morbis nactus homo mortem obit; omnes autem ejus morbi vehementes evadunt. Deinde ob exilem respirationem suae respirationis conditionem demere potest. Orto vero hoc statu, Asclepiadis roseae, Physalis flexuosae, Convolvuli paniculati, Hedysari gangetici, Asparagi racemosi, Sedae cordifoliae, Sedae rhombifoliae, Hedysari lagopodioidis et dulcium aliarum plantarum usus; lactis, oxygalactis, butyri clarificati, carnis, domesticae oryzae, Hordei hexastichi triticique, diurni somni, sacrae observantiae, inertiae et abdomen nutrientium substantiarum usus indicatus est.

Qui porro duobus alimentorum generibus uti potest, ejus chylus ex cibis corpus ordinatum et aequalia corporis elementa coacervat. Ob corporis elementorum aequalitatem homo mediocri corpore praeditus fit, in omnibus functionibus potens, sternutamentum, sitim, frigus, calorem, pluviam et solis ardorem perferens, validus et semper servabilis est.

Sunt hic ślokae:

„Ultra modum vituperati sunt hi duo homines: corpulentus et macer; eximius vero est mediocri corpore praeditus homo; macer vero ante corpulentum honoratus est.

Humorum vitium irritatum corporis elementa projicit sua vi, sicut clarus ignis sua vi aquam in abenum ingressam. Ob signorum absentiam et corporis instabilitatem ejus corruptorum elementorum et secretionum mensura non cognoscitur. Horum aequalitas a medicis conservatur; quae vero praeter sanitatem nullâ alia causa explicari potest. Medicus vero peritus, humorum et aliorum inaequalitatem, hominem impellendo organismo praeditum intuitus, conclusione perspiciat. Aequalibus humoribus, aequali calore, aequalibus corporis elementis, secretionibus et functionibus, claro spiritu, claris sensibus et clara mente praeditus homo sanus appellatur. Sanum conservet, insani vero elementa et secretiones ejiciat impellatque prudens medicus tamdiu, quamdiu homo, alias sanus, morbo tentatus sit."

Caput XVI.

Nunc vero de aurium perforatione et ligatura caput exposituri sumus.

Tutamenti et ornamenti causâ medicus infantis aures perforet sexto septimove mense, lunae dimidiae tempore, in faustis, dies lunares efficientibus, Muhûrtarum astris.

Medicus infantem, peractis prosperis benedictionibus faustum, et in nutricis gremio depositum, infantium ludia blandiens cum illexerit et ejus lobulum sinistra manu attraxerit, in cavo a Diis creato et solis radiis illuminato tarde dextra manu directe perforet per acum valde acutam; prius dextrum pueri lobulum, posterius sinistrum puellae. Erioxyli turundà imposita, omnino perforatum lobulum crudo oleo Sesami orientalis conspergat. Ex sanguinis multitudine doloreve lobulum loco inepto perforatum esse, ex horum vero symptomatum absentia apto loco perforatum esse, medicus cognoscat. Ibi ab inscia pertinacia in perforatis vasis nigricantibus (venis), reconditis (vasis lymphaticis), et rubris (arteriis) symptomata oriuntur. In nigricante vase febris, aestus, tumor et dolor; in recondito dolor, febris et nodi; in rubro rigor in tendine musculi trapezii, delapsus, capitis occupatio et aurium dolores fiunt. Medicus in his apte sanet.

Post perforationem acu perverse incurvata et incomprobata institutam, perturbatiorem turundae statum, corruptorum humorum irritationem, vel post non probandam perforationem ubi furor dolorve fit, ibi, turundà amota, celeriter mellitis substantiis, ovis, radicibus et Rubiae manjisthae, Hordei hexastichi Sesamique orientalis oleosis sedimentis, cum melle et butyro clarificato mixtis, medicus illinat tamdiu, donec lobulus bene confectus sit; bene confectum lobulum rursus perforet.

Praeceptum vero supra traditum est.

Tertio quoque die majorem turundam, conspersionemque medicus applicet.

Sed in aure, deficientium humorum symptomatibus affectà, incrementi gratià eam leviter increscentem efficiat.

Est hic ślokas:

„Sic aucta hominum auris bis perforatur, vitiorum humorum causâ, vel ob laesionem. Ejus ligationem ex me audi!"

Hic summatim quindecim aurium ligandarum genera sunt, hoc modo: circulariter ligans genus, ut Nymphaea caerulea divisum, circumdans, perpetuale, ad genam et aurem iens, adventicium, perforatum, compositum, auris portam conjungens, ad dimidium auris portam conjungens, contractum, aurem relinquens, aurem tegens, auris panno simile, corneum labiis simile. —

In his ad aequaliter latos et longos duos lobulos pertinens ligationis genus, est circulariter ligans; ad aequaliter rotundos et longos duos lobulos pertinens, est ut Nymphaea caerulea divisum; ad aequaliter breves et rotundos duos lobulos pertinens, est circumdans; ad unum interne longum lobulum pertinens, est perpetuale; ad unum externe longum lobulum pertinens, est ad genam et aurem iens; a duobus lateribus ad nullum lobulum pertinens, est adventicium; ad sedili similem lobulum a duobus lateribus pertinens et teneris filiabus accommodatum, est perforatum; ad

Digitized by Google

crassum, parvum, aequalem et inaequalem lobulum pertinens, est compositum; ad unum interne longum et ad alterum parvum lobulum pertinens, est portam auris conjungens; ad unum externe longum et ad alterum parvum lobulum pertinens, est dimidiam auris portam conjungens.

Hae decem aurium ligandarum species perfectae sunt. Harum ligationum genera suis nominibus plerumque indicta sunt.

Contractum et cetera quinque ligationis genera sunt imperfecta.

Ibi ad siccum meatum auditorium externum et ad unum tabescentem alterumque parvum lobulum pertinens, est contractum; ad non elatum et in marginibus tenui carne praeditum lobulum pertinens, est aurem relinquens; ad tenuem, inaequabilem et parvum lobulum pertinens, est tegens aurem; ad incurvatum, dura carne extensisque vasis praeditum et tenuem lobulum pertinens, est auris panno simile; ad decarnatum, contractum, mucronatum et parvo sanguine praeditum lobulum pertinens, est cornicum labiis simile.

In ligationibus vero tumori, aestui, rubori, suppurationi, accumulationi et vexationi obnoxii successu carent.

Sunt hic ślokae:

„Cui duo auris lobuli non oriuntur, illius sedile auris in aequali medio medicus cum perforaverit, augeat. In externo lobulo longo conjunctio interna fiat; in interno lobulo longo externa conjunctio indicata est. Qui vero unus lobulus crassus, magnus et firmus est, illum dupliciter incisum et perforatum superne conjungat.

A gena eum inciderit medicus, ex carne viva annexa auris lobulum, lobuli inopiae causâ efficiat, legaliter incidendo."

Deinde medicus, cujuscunque ligaturae instituendae cupidus, necessarium apparatum, in capite „de praecipuis praeparandis" indicatum, praesertim praeparet: liquorem, essentiam, lac, aquam, oryzam fermentatam et cranii pulverem.

Porro puellâ puerove in capillorum finibus ligato, parce epulato et ab aptis hominibus suaviter prehenso, medicus ligaturam accipiat, incisionibus, resectionibus, scarificationibus et perforationibus convenientibus aurem tentet, sanguinem intueatur, ejusque corruptionem et incorruptionem. Postea, sanguine per aërem corrupto, oryzis fermentatis et aquâ calida, — sanguine per bilem corrupto, aquis frigidis et lacte, — sanguine per phlegma corrupto, spirituosis liquoribus et calidis aquis aures lavet medicus, denuo abstergat, neque altam, ne deficientem, ne inaequalem aurium conjunctionem efficiat, desinente sanguinatione aurem liget. Deinde, auribus butyro clarificato dulci oblitis, erioxylo et linteo aliave re circumdatis ex praescripto, neque humectate, nec laxe ligatis et cranii pulvere adspersis, medicus diaetam edoceat, et ad praeceptum, de dupliciter perforandis auribus traditum, curet.

Sunt hic ślokae:

„Agitationem, diurnum somnum, fatigationem, nimiam cibationem, coitum, ignis calorem, sermonem et lassitudinem dimoveat medicus, crudoque oleo Sesami orientalis aspersionem per tres dies instituat. Tum post tres dies oleo Sesami orientalis illitum erioxylum abducat."

Ne vero aurem impuro, nimis profluente aut exiguo sanguine praeditam liget. Auris enim, sanguine per aërem corrupto, turgida et circumfusa est; sanguine per bilem corrupto, aestu, coctione et rubore dolorifica est; sanguine per phlegma corrupto, rigida et pruritiva est; sanguine nimis profluente, livide tumida, emaciata et pauca carne praedita est, incrementumque non efficit. Quando auris recte evecta, expers symptomatum et bono colore praedita est, tum illam sensim sensimque medicus augeat. Auris vero aliter se habens, irritatione, aestu, coctione, rubore et dolore praedita rursus resecetur. Tunc ejus incorruptae augendae causâ inunctio fiat hoc modo. Alligatoris, falconis, aliarum avium et bubali liquida adipe et medulla, lacte, butyro clarificato et oleo, ex Sinapi alba orto, pro proportione additis, Asclepiadis giganteae, Solani trilobati, Pavoniae odoratae, Sidae cordifoliae, Panici dactyli, Achyranthis asperae, Physalis flexuosae, Hedysari gangetici, Convolvuli paniculati, Valisneriae et dulcium substantiarum infusionem oleumve cum medicus concoxerit, bene asservatum superimponat.

„Sudore liberatam aurem illo unguento liget. Deinde symptomatum expers auris omninoque robusta increscit. Cum Hordei hexastichi, Physalis flexuosae et Siponanthi indicae oleis, Asparago racemoso, Physali flexuosa, lacteis et ovorum cibis victus salubris est. Oleum Sesami orientalis decoctum lacteum post inunctionem lobulorum incrementum efficit. Quae vero aures non crescunt hoc praecepto ligatae, earum in regionibus cantho oculorum externo adjacentibus investigationem instituat medicus; ne vero externam incisionem faciat, nam calamitates exinde sempiternas orinntur. Quae vero auris cavamine praedita, bono meatu instructa, firme conjuncta, aequalis, immobilis, recte adulta, doloris expers est, eam medicus auget lente. Inconcinnae vero auris ligaturae peritis cognoscendae sunt. Utcunque auris penetrata sit, ita eam medicus liget. —

Hominum morbos, in aurium lobulis sitos iterum indicaturus sum, Suśruta!

In auris lobulo irritata sunt tria: aër, bilis et phlegma.

Duo vel potius unita haec tria varios morbos efficiunt.

Tuber, rigiditas et tumor in lobulo adsunt, orto ab aëre vitio; aestus, tuberum ortus, tumor et coctio, orto a bile vitio; prurigo, tumida durities, gravitas, orto a phlegmate vitio. Vitia humorum medicus cum purificaverit, eorum sanationem perspiratione, frictione, adspersione, illitu, sanguinis missione, mitem curationem nutrientibus alimentis convenienter efficiat.

Qui sane intelligit vitia humorum, eorum sanationem efficere valet.

Porro nominatis signis lobulorum symptomata indicaturus sum. Adrosa, comminutaque, livida, pruritu vexata, valde dolorosa, pruriginosa, nodosa, Eugeniae jambu fructui similis, profluens, aestuosa auris est. Horum symptomatum curationem ordinatim audi!

Achyranthes aspera, Shoreae robustae resina, Bignoniae suaveolentis et Artocarpi lacuchae cortices in adrosa aure unguentum sit, oleumque ex his coquat medicus.

Cassiam fistulam, Morungam guilandinam, Caesalpiniam bonducellam, Alligatoris medullam, ejusque adipem, porcinam, vaccinam antilopinamque bilem et butyrum clarificatum componat, unguentum in comminuta aure det, oleumque ex his compositum.

Convolvulum turpethum floribus albis, Curcumam zerumbet, Convolvulum turpethum floribus nigris, Panicum dactylum, Amaranthum polygamum in livida aure unguentum medicus det, oleumque ex his confectum.

Acnid'him, Collyrium, aquam calidam, fermentatae oryzae aquam medicus det unguentum in aure pruriginosa, oleumque ex his confectum. Vulnerato dandum est hoc oleum a dignoscente medico.

Ex Liquiritia, Kshirakákoli, Bryonia grandi et ceteris decoctum, Alligatorisque, porcorum et serpentum adipes adhibentur in aure aucta. Hoc quoque unguentum medicus det in illinenda aure dolorosa.

Prapaundarîkam, Liquiritiam, Mimosam pudicam, Grisleam tomentosam, oleumque ex his decoctum intellige remedium auris, pruritu vexatae.

Echiten frutescentem, Hedysarum lagopodioidem, lac caprinum et sal fossile, scilicet unguentum ex his confectum, medicus det, oleumque ex his paratum, in aure nodosa. Sed ex auris nodo antea sanguinem detrahat; deinceps, nodo remoto et salis fossilis pulveribus contrito, unguentum porrigat. Lobulo scarificato et sanguine deterso, pulveribus Symploci racemosae adspergat aurem, Eugeniae jambu fructui similem, lacteque ejus sanguinem eliciat, tum purificatam eam illinat.

Menispermum glabrum, Bassia latifolia et Liquiritia cum melle sunt unguentum in profluente aure dandum, oleumque ex his confectum.

Quinque corticibus contritis et cum Liquiritia butyroque clarificato permixtis, Pentapterâ tomentosa et ceteris cum butyro clarificato mixtis, aurem aestuosam medicus illinat. —

Nunc vero fissi nasi convenienter conjungendi praeceptum traditurus sum.

Nasi mensuram habens folium de plantis, e terra adscensis, cum carpserit, pro hac mensura a genae latere partem fulti folii absciderit, deinde vero constrictum nasi apicem raserit, celeriter aptis vinculis hunc vinciat medicus non demens. Nasum duobus juncis omnino convenienter vinctum intuitus,

deligot, sublevet et illinat eum Pterocarpi santalini et Glycirrhizae glabrae linimentis. Nasum cum operuit, omnino erioxylo et albo oleo ex plantis oleosis saepius madefaciat. Hydriam cbibere debet ille homo aetate provectus; corpulentus ille alvum movere debet ex praescripto.

Orta conjunctione adglutinata, illud felinm ad dimidiam partem rursus excidat. Defectam carnem iterum augere contendat et nimis auctam aequalem faciat.

Qui praeceptum, ad labii defecti unionem juncorum ope pertinens, sicut nasi conjunctionem, noscit, ille reges facere potest."

Caput XVII.

Nunc vero de immaturitatis et maturitatis exploratione caput expositurí sumus.

Ex tumoribus exorti esse nodi, phlegmonae internas et ceteri morbi multigeni referuntur. Inter hos tumor varius, amplus, nodosus, aequus aut iniquus, in cute et earne situs, congestis humorum vitiis instructus, et ex una corporis regione exortus esse dicitur. Tumor sextuplicem originem trahit: ab aëre, bile, phlegmate, sanguine, trium humorum corruptione et acsidentia ortus est. —

Tumoris signa, ad humorss corruptos pertinentia, formas et colorss expesituri snmus.

Ibi aëris tumor furvus aut nigricans, asper aut mollis sst. Inde instabiles vexationes st ceterae delorum species oriuntur.

Bilis tumor flavidus, mollis, aut rubicundus est. Inde celeris alvi dejectio, cutis ardor et ceterae dolorum species oriuntur.

Phlegmatis tumor pallidus albusve, solidus, frigidus et unguinosus est. Inde tarda alvi dejectio, pruritus st ceterae dolorum species oriuntur.

Tumor a trium humorum corruptione ortus, omnibus coloribus et doloribus praeditus est.

Tumor a sanguine ortus, ut tumor biliosus, nimis nigricans est.

Tumor accidentalis habet bilis sanguinisque signum et ruber apparet.

Tumor, quando externis st internis surationum generibus, propter sanationis contrarietatem et corruptorum humorum magnitudinem, cohiberi non potest, tum ad maturitatem se convertit.

Immaturi, maturescentis et maturi tumoris indicium hic referendum percipe!

Torpida calefactio, cutis colorata, frigida intumescentia, rigiditas, torpidus dolor et exigua intumescentia sunt immaturi tumoris indicia demonstrata.

Aculeis quasi pungitur aegrotus, magnis rubris formicis quasi mordetur, hisque quasi impetitur, scalpello quasi inciditur, lanceolis quasi scinditur, baculo quasi percutitur, manu quasi cruciatur, digito quasi agitatur, aestuat et coquitur quasi cauterio et caustico; calor, cutis ardor et aestus, scorpionumque ictus quasi oriuntur; in stando, sedendo et dormiendo sedationem aeger non consequitur; ventris borborygmis similis expansusque tumor, cutis decoloratio, tumoris incrementum, febris, aestus, sitis, cibique fastidium sunt maturescentis tumoris signa.

Dolorum sedatio, pallor, exigua intumescentia, rugarum apparentia, cutis extenuatio, signum digito impresso profundum et rursus sublatio fit, sicut in abdomino aquao congeries; suppurationis margo solus dolet; vel, margine impresso, identidem dolor, pruritus sublatioque; morbi symptomatum cessatio cibique appetitus sunt maturati tumoris signa.

In morbis vero a phlegmate ortis, vel in quibusdam morbis a laesione ortis, quia profundo incedunt, incompletum maturitatis signum intuitus, et de maturitate immaturitateque medicus dubitans in errorem rapitur. Ubi enim cutis colorata, frigida intumescentia, crassities, parvus dolor, lapidisque instar durities est, ibi in errorem rapi medicus potest.

Sunt hic ślokao:

„Medicus, qui immaturum, maturescentem et omnino maturum tumorem dignoscere valet, ille doctus medicus est; reliqui praedones sunt.

Sine aëre non existit morbus; maturitas sine bile non existit; non sine phlegmate pus. Propterea, tribus humorum vitiis conjunctis, tumores maturo tempore maturantur.

Temporis intervallo bilem progressam ex sententia cum effecerit, aëremque et phlegma devicerit, tum sanguinem maturat haec maturitas, ab aliis sapientibus aestimata secunda.“

Immaturo tumore inciso, carnis, vasorum, tendinum, ossium, articulorum ultra modum corruptio, nimium sanguinis profluvium, dolorum apparentia, laniatio, variae phaenomenorum formae, vulnerisque phlegmone interna oriuntur.

Quando timore et errore medicus, de maturitate et immaturitate dubitans, morbum diu negligit, tum morbus, pure profunde descenso, exitum non consecuto, post propriam sedem perfossam magnum iter ad coxam gresso, fistulâque orta, vix sanabilis, aut insanabilis, est.

Sunt hic ślokao:

„Qui immaturum tumorem inscienter dissecat et qui maturum negligit, hi duo inconsiderate agentes Śvapachae (homines humillimi de plebe) credendi sunt.

Ante operationem per scalpellos medicus caro aegroto cibum praebeat, et vini potatori, qui dolores perpeti non potest, vinum calidum porrigat. Non animi deliquium patitur aegrotus epulatus; ebrius scalpellum non anim-

advertit. Itaque necessario in morborum dictorum operatione epulandum est. Interna enim hominum vitalitas, externae vitalitatis qualitatibus praedita, corpus ex quinque elementis constans manifesto sustentat.

Parvus vel magnus tumor, qui, curatione carente, erectus, large radicatus, iniquus et combustus maturitatem adit, ille dolores affert, submersis humorum vitiis affectus.

Si medicus inunctionibus, sanguinis detractionibus et alvi dejectionibus applicatis tumorem omnino sedare non potest, celeriter tumor maturetur, pariterque exigue radicatus, coacervatus superne, et editus qui est. Sicut ignis, vento commotus, aridum gramen aggressus vehementer comburit, sic etiam pus non proveniens carnem, vasa et tendines perrodit. Primum tumoris relaxationem, secundo aspersionem, tertio emplastri applicationem, quarto incisionem, quinto purificationem faciat, sexto tumoris disturbatio desideratur. Haec sunt praecepta de ulcere (vulnere) tradita. Septimum est aegrotationis depulsio."

Caput XVIII.

Nunc vero de ulcerum (vulnerum) inungendorum et deligandorum praecepto caput exposituri sumus.

Innectio est prima operatio; ea omnibus tumoribus communis et praestantissima est. Hoc remedium indicaturi sumus. Deinde **vinctura** praecipuum est. Ab hac puritas, ulcerationis disturbatio, ossium et articulorum firmitas oritur.

Contra pilos illinat medicus, ne vero in pilorum directione. In inunctione contra pilos enim omnino medicamentum consistit et poros intrat; sudoris ductibus et vasorum orificiis suam efficacitatem consequitur. Ne vero medicus arescenti unguento indulgeat, quia alibi vexationem efficit. Aridum unguentum enim est ineptabile et corrosivum.

Unguentum triplex est: **linimentum**, **malagma** et **unguentum**. Horum differentia haec est: **linimentum** est frigidum, tenue, non siccativum et siccativum. **Malagma** vero est calidum aut frigidum, densum, sed non valde siccativum. Medioere **unguentum** est.

Porro sanguini et bili salubre est **unguentum**; **malagma** aërem et phlegma sedans, sustentans, purificans, disturbans, tumores et dolores delens est. Hujus adhibitio in ulceribus (vulneribus) et aliis morbis locum habet. Quod vero in ulceribus adhibetur adstrictorium unguentum dictum, illud potius **oleosum sedimentum** vocatur. Per hoc sanguinis profluvii adstrictio, mitigatio, foetidae carnis amotio, internorum vitiorum remotio et ulceris (vulneris) purificatio fit.

„Tumoribus non combustis salubris esse potest innuctio, humores sedans, aestum, pruritum et morbum delens, cuti inserviens, excellens, carni et sanguini inserviens, aestum sedans, optima, dolores et pruritum destruens.

Qui morbi in organorum vitaliam regionibus et hominum genitalibus oriuntur, pro horum purificatione innuctionem instituat medicus.

Tres partes continens oleamen in bilioso statu, quatuor partes continens in statu cum aëre affecto, octo partes continens in phlegmatico statu medicus praebeat."

Unguenti quantitatem, flaccidae bubalinae cutis altitudini parem esse, demonstrant.

Ne vero medicus unguentum noctu adhibeat, neve crepusculo. Ex salubri calore non egrediente morborum evolutio fit.

„In morbo per malagma curabili innuctio interdiu salubris est, praecipue in morbo, a bilis et sanguinis corruptione orto, et in venenato. Ne vero medicus combusto unguento unquam utatur. Superfluum unguentum ne unquam dari jubeat; calorem enim, dolorem et aestum ex congerie producere potest. Ne huic unguento malagma rursus dari jubeat. Ob siccitatem unguentum invalidum dictum est, et inoptabile esse debet."

Nunc vero ulcerum (vulnerum) deligandorum materias (subsidia) indicaturi sumus.

Linteolum, carbassus, telae laneae, bombycini panni, fila, fasciae, córiam, interna arborum cortex, Cucurbita lagenaris, ex corticibus fila, a Bauhinia variegata restes, instrumenta ferrea.

Horum, morbo et tempore respectis, applicatio locum habet.

Antea vero illorum demonstratio.

Ibi ovata, restiformia, decussata, convolventia, sublevantia, orbicularia, contegentia, geminata, spondae similia, filiformia, constrictiva, umbellae similia, conjunctiva, testudinata, idcirco quatuordecim vinculorum genera sunt.

Vinculorum nominibus etiam formae plerumque explicatae sunt. Hic ovatum vinculum medicus in pollicis et digitorum articulis adhibeat; restiforme in contracto membro; in articulis, in nasi radice, in supercillis, uberibus, in interna palma et in auribus decussatum; involvens in brachiis; in cervice et pene sublevans; in rotundo membro orbiculare; in policis, digitorum et penis apicibus contegens; in geminis vulneribus (ulceribus) geminatum; in maxillis et genis spondae simile; in hirquis externis filiforme; in dorso, abdomine et pectore constrictivum; in capite umbellae simile; in mento, naso, labio, humero et abdomine inferiore conjunctivum; supra claviculam testudinatum.

Quodcunque vinculum in quacunque corporis regione peraccommodatum

Digitized by Google

sit, id illi medicus applicet; sursum, deorsum et flexuose deligandi negotium instituat. Deinceps materiis singulatim datis, sinistra manu circumdatum, rectum, non curvum, non contractum, mollem pannum adaptando deliget. Ne supra vulnus (ulcus) faciat nodum, neve dolorificum. Ne cum medicamento liquido, nimis oleoso, nimis aspero et inaequabili deliget, quia a nimio oleamento mador, ab asperitate sejunctio, a mala collocatione ulceris (vulneris) viarum friatio oritur.

Porro ad ulcerum (vulnerum) sedem vincturae differentia triplex est: arcta, modica, laxa.

„Comprimens, non destruens arcta; respirationi commoda laxa commemorata; non arcta et non laxa modica vinctura declarata est."

In natibus, in abdominis cavitate, in fovea maxillari, in regione iliaca, in pectore et capite arcta; in brachiis, in facie, in auribus, in jugulo, in pene, in scroto, in dorso, in lateribus, in alvo et pectore modica; in oculis et articulis laxa vinctura locum habet.

Biliosum aegrotum arctae vincturae loco modice, modicae loco laxe, laxae loco minime medicus deliget; sic etiam sanguine corrupto affectum deliget. Phlegmaticum aegrotum laxae vincturae loco modice, modicae loco arcte, arctae loco arctius deliget; sic etiam aëre corrupto affectum aegrotum deliget.

Ibi biliosum aegrotum autumno et aestate alterno quoque die medicus deliget; sanguinosum et phlegmaticum hieme et vere tertio quoque die; sic etiam aëre impletum aegrotum.

Sic investigata re, vincturae mutationem moliatur medicus.

Aegroto pro modicis et laxis vincturis arcte vincto, liquidorum medicamentorum frustratio, tumorum et dolorum apparentia oritur. Aegroto pro arctis et modicis vincturis laxe vincto, liquidorum medicamentorum delapsus, ob vinculi difficultatem ulcerum (vulnerum) viarum friatio oritur. Aegroto pro arctis et laxis vincturis modice vincto, bonae qualitatis absentia fit. Aegroto non perverse vincto, dolorum sedatio, sanguinis placatio et mitigatio fit. Aegroto non vincto, tabanis, culicibus, graminibus, lignis, lapidibus, pulvere, frigore, aëre, solis calore et ceteris rebus laeditur ulcus (vulnus), variis doloribus vexatum corruptionem subit et inunctio ceteraque in illo exsiccationem adeunt.

„Friatum, agitatum, fractum, disjunctum, valde collapsum, in ossibus, tendinibus et vasis dilaceratum ulcus (vulnus) vincturâ celeriter se erigit; ulcerosus (vulneratus) etiam laete dormit, laete incedit et consistit; in lecto et sedili laete versati ulcus (vulnus) statim se erigit."

Non deliganda sunt ulcera (vulnera) bile et sanguine vitiata, a venenoque orta, quandocunque tumore, aestu, suppuratione et rubore devicta, lixivio caustico et igne adusta, ob maturitatem irritata et vitiata carne affecta sunt.

„Leprosorum, igne adustorum, meliitoque diabeta affectorum aucta, auricularia et murinm veneno venenata ulcera (vnlnera) ne deligentur in terribili carnis et ani suppnratione. Sno consilio discernat instituendas et non instituendas deligationes prudens medicus. Corporis regionem, hnmorum vitia et nlcus (vulnus) medicus cum dignoverit, et ulceris (vulneris) gnarus anni tempora repntaverit, deinceps vincturas applicet.

Sursum, flexuoso, deorsum deligandi negotia triplicia commemorata sunt.

Quomodo vero vincitur vincnlum plane hic indicaturns sum. Materiis singulis, molli panno, liqnido et non nimis oleoso medicamento datis, vincturam medicus moliatur. Nimia adeps madefacit, aspera vexat, oleamine conjuncta perturbat, male collocata ulceris (vulneris) viam friat.

Aeqnabile nlcus (vulnus) medicus efficiat, muniat et effluvium perficiat. Utcunque ulcus (vulnus) cognoverit, vincturam medicus adhibeat. In ulcere orto a bile aut sanguine semel circumliget eruditus medicus; saepius in ulcere orto a phlegmate et aëre. Palmâ cum compresserit ulcus, tum effluvium recte perficiat. Omnia vincula obtecta et fascias applicet. Ut in labii reunione commemoratum praeceptum demonstratum est a medico, sapientia et circumspectione instructo, sic etiam a docto in ossibus.

Surgentis, considentis, lectumque adeuntis, variis vehiculis proficiscentis ulcus (vulnus) non corrumpitur. Quae ulcera in carne collocata, cutem aggressa, articulos, ossa et intestina consecuta, vasa et tendines aggressa, submersa, profunda et omnino inaequalia sunt, haec enim sine vinctura sanari non possunt."

Caput XIX.

Nunc vero de ulcerosorum (vulneratorum) sede caput exposituri sumus.

Ulcerosi (vulnerati) praecipuam domum medicus quaerat. Ea domus comprobata et praesertim habitabilis construenda est.

„In comprobata et habitabili domo, in clara et solis candore ventisque liberata morbi somatici et psychici exoriri non possunt."

In illa domo lectum non angustum, bene obtectum, amabilem, ad orientem caput convertentem et ferro conjunctum faciat.

„Suavem motionem peragat in bene obtecto lecto ulceratus (vulneratus); in orientali regione collocati sunt Dii; ad hos venerandos inclinatum sit caput."

In illa domo a benevolis, familiaribus et dulciloquis hominibus ex sententia circumdatus commoretur.

„Benevoli, celeriter considentes, familiares et dulciloqui homines celeriter dimittunt fabulis ulcerum (vulnerum) dolores.“

Ne interdiu somni potestati subjectus sit. A diurno somno in ulcere (vulnere) pruritus et membrorum gravitas, tumor, dolor, rubor et effluvium valde oriuntur.

In surrectione, coitu, incessu, ambulatione, clara vociferatione et ceteris motionibus prudens tueatur ulcus (vulnus).

„Stationi, sessioni, ambulationi, in itione nimiae vociferationi ulceratus (vulneratus) ne addictus sit. Homo quamvis robustus surrectioni et ceteris, sessioni, stationi et lecto nimis addictus morbos ob aërem in corpore nancisci potest; propterea haec relinquat.“

Advenientium feminarum spectationem, garrulitatem et tactionem longe evitet.

„Feminarum spectatione et ceteris semen virile nonnunquam emissum profluere potest. Coitum producentia vitia aegrotus sine contactu nanciscitur.“

Recentem Oryzam sativam, Phaseolum radiatum, Sesamum orientale, Pisum sativum, Dolichon biflorum, legumina et viridia olera, acidum sal fossile, Speciem de Pipere nigro, Pipere longo et Zingiberi arido, Saccharum officinarum pulveratum, spirituosos liquores, carnem suillam, arida olera butyrum oleosum, caprarum et bubalorum jusculum, carnem et adipem, frigidam aquam, pulmentum de lacte, Sesamo orientali et oryza, jusculum de lacte, oryza et saccharo, lac coagulatum, lac, lac ebutyratum et cetera evitet.

„Explicata alimentorum classis, quae cum lacte ebutyrato finit et a recente Oryza sativa incipit, illa humorum vitia procreat et dignoscenda est exulcerationem angens.“

Potator vini spirituosum liquorem, foliis Lythri fruticosi et saccharo et cet. paratum, spiritum cum saccharo destillatum, spiritum syrupo sacchari paratum et spirituosos liquores, morbifica, evitet.

„Vinum acidum, asperum, pungens et ardens, vehementer et celeriter epotum, cito ulcus (vulnus) corrumpere potest.“

Ventum, solis candorem, pulverem, fumum, gelu, nimium cultum, nimiam cibationem, ingratam auditionem et adspectionem, invidiam, tolerationem, timorem, iram, moerorem, meditationem, nocturnam vigiliam, inaequalem esum, inediam, somnolentiam, jejunium, loquentiam, fatigationem, stationem, ambulationem, frigus, ventum, perversum alimentum, indigestionem, muscas et cetera opposita evitet.

„Ulcerati (vulnerati), laboribus ceterisque vexati, tenui sanguine et carne praediti hominis cibus omnino non digeritur; ab indigestione vehemens aëris et ceter. perturbatio oriri potest; deinceps tumorem, destructionem, effluvium, aestum et coctionem homo nancisci potest.“

Semper brevibus unguibus et capillis praeditus, pura et alba veste indu-

Digitized by Google

tus, tranquillitate felicitateque, a Diis, Bráhmańis et Guris impetrata, exornatus esse debet. — At cujus causâ laesiones oriuntur? Circumvagi et multipotentes Rakshasi, Pasupatis, Kuverae et Kumarae comites, carnem et sanguinem concupiscentes, puris causâ ulceratum (vulneratum) aggrediuntur, sanationis gratiâ, vel etiam occisuri aliquando.

Est hic ślokas:

„Illis sanationem amantibus operam medicus det infimo corde; suffimenta, sacrificia, oblationes et cibaria offerat."

Hi vero placati aaimantem non laedunt. Propterea ulcerosus (vulneratus) semper vigilans, ab hominibus circumdatus in domo, lampade sempiterna, aqua, ense, sertis, funibus, floribus, granis et cet. exornata, successui, felicitati et animo prosperas narrationes audiens, sedeat.

„Successui et cet. prosperis narrationibus in animo laetatus et spei plenus morbi liberati gaudium celeriter adipisci potest."

Relatis in Rĭgvéda, Yajurvéda, Sámavéda et At'harvavéda benedictionum formulis spirituales praeceptores et medici crepusculo et diluculo tutelam efficere debent.

„Sinapis dichotomae et Sapindi saponariae foliis, butyro clarificato et sale fossili duos dies suffitionem faciat decem noctes vigilans."

Anethum sowam, Pimpinellam anisum, Comelinam salicifoliam, Valerianam jatamansem, Brahmachárinim, Panicum italicum, Hedysarum lagopodioidem, Hemioniten cordifoliam, Panicum dactylum floribus albis, Agrostem linearem et Sinapim albam capite teneat.

„Oblinat setis ulcus, neve fricet, ne tundat, ne scalpat, jacens se conservet. Hoc praecepto se gerentem aegrotum a principio noctambuli daemones fugiunt, sicut antilopae sylvam a leone invasam. Tritam domesticam oryzam coctam, gratam, parvam, calidam, decoctionis superiorem partem comedens, ferinis carnibus, Amarantho polygamo, Celte orientali, Marsilia quadrifolia, Chenopodio albo, Andropogone shoenantho, Raphano sativo, Solano melongena, Trichosanthe dioeca, Cleome pentaphylla, malis granatis, Phyllanthi emblicae fructibus et salibus fossilibus, sicque aliis bonis qualitatibus, Phaseoli mungonis et cet. jusculo, celeriter ulcus (vulnus) in ordinem redigit.

Grana hordei tosti molita, oryzae alicam, oryzae fermentatae aquam et aquam decoctam aegrotus bibat. In ulcere (vulnere) tumor a contentione, rubor ab insomnia, hae duae affectiones et morbus a diurno somno, hae affectiones et mors a coitu oriuntur. Interdiu non somnolentiae subjectus, in domo terraque, venti experte, incedens ulcerosus (vulneratus), in medici potestate situs, celeriter ulcus (vulnus) suum in ordinem redigit. Sic in sacro praecepto versatus ulcerosus (vulneratus) laetus evadit, vitaeque durationem longam consequitur secundum D'hanvantaris effatum."

Caput XX.

Nunc vero de salubribus et insalubribus rebus caput exposituri sumus.

Quod aëri utile est, illud bili inutile est. Ea de causa nulla substantia omnino salubris aut insalubris est.

Quidam vero sacri praeceptores (Ácháryae) non hoc omnino dicunt.

Hic revera demonstraturi sumus, qua ex causa substantiae secundum propriam naturam et compositionem omnino salubres, omnino insalubres, salubres et insalubres sunt.

Hic omnino salubres sunt, secundum sui generis naturam, aqua, butyrum clarificatum, lac, oryza cocta, et cet.

Omnino insalubres sunt in urendo, erodendo, occidendo et cet. versatae substantiae, ignis, lixivium causticum, venenum et cet.

Secundum compositionem aliae substantiae veneno similes sunt.

Salubres vero et insalubres sunt: quod aëri utile, illud bili inutile est. —

Inde pro omnibus animantibus nutrimentorum classis haec demonstratur hoc modo:

Oryza sativa, Oryza praecox, Ganguka, Allium cepa, Glycine debilis, mel, gratum hepar, Terminaliae alatae tomentosae flores et caro, Falco cheela, decarptum malum aurantium, Oryza alba, Oryza montana, Paspalum frumentaceum, Cordia latifolia, Panicum frumentaceum, Triticum aestivum, Bambusa arundinacea, Hordeum hexastichon et cet. Antilopae nigrae, e flavo albae Antilopae, Cervi axis feminini, canis magnis dentibus instructae, Perdicis sylvaticae, Columbae domesticae, Perdicis chinensis, Tetraonis cinereae, Perdicis Francolini, Vartírae, Coturnicum et cet. carnes; Phaseolus mungo, montanus Phaseolus mungo, Makusht'ha, Kaláya, Ervum hirsutum, Cicer lens, Cicer arietinum, Pisum sativum, Cytissus cajan, Satina, Chenopodium album, Marsilia quadrifolia, Celtis orientalis, Amaranthus polygamus, Rubia manjista, vaccinum butyrum clarificatum, sal fossile, malum granatum, Phyllanthus emblica. Haec classis omnibus animantibus omnino utilissima est.

Sic studiosis (Brahmacharyis) ventorum expers lectus, calida aqua, nocturnus somnus et labores omnino utilissima sunt.

Salubres vero et insalubres sunt: quod aeri utile, illud bili inutile est.

Secundum compositionem vero aliae substantiae veneno similes sunt: Ligusticum Ajwaën, Mesnam ferream, Aeschynomenen grandifloram, Capparim aphyllam, Oxalida monadelpham, Echiten antidysentericam, sal fossile, Dolichon biflorum, amurcam, lac coagulatum, oleum Sesami orientalis, repentia, contrita et arida olera, caprinam et ovillinam carnem, vinum, Eugeniae Jambu

Digitized by Google

fructum, Clupeam cultratam, pisces, Alligatores et porcos ne conjuncta cum lacte homo comedat.

„Morbo, indole, regione, tempore et corporis constitutione respectis, peritus medicus cauterium (ignem) et ceteras substantias pro morbi amotione adhibeat. Ob conditionum interiorum multitudinem, pro morbis etc. medici definitam substantiam non desiderant, sed desiderant in sanitate conservanda. Si inter duo, scilicet venenum et lac, alterum assumitur, medici dicunt, lac omnino salubre, venenum omnino esse insalubre. Sic in substantiis gustu etc. paeditis, in aqua etc., esse omnino salubritatem cognosce, care Suśruta! ne aliter!“ —

Inde vero alias secundum compositionem insalubres substantias indicaturi sumus.

Ne cum oryzae sativae granis, adipe, melle, lacte, saccharo officinarum vel Phaseolo radiato porcorum et bubalorum jusculum, carnem etc. comedat; ne cum lacte et melle Asclepiadis acidae olus aut unquam olus edat; frumenta cum spirituoso liquore et fermentata aryzae aqua; Solanum indicum cum Pipere longo et Pipere nigro; caulium contritorum olus, Gallum domesticum et lac coagulatum ne comedat conjuncta; mel et calidae aquae fluidum vehiculum; aut cum bile carnem; liquorem spirituosum, pulmentum de lacte, Sesamo orientali et oryza ac jusculum de lacte, oryza et saccharo ne comedat conjuncta; cum Zizyphi jujubae fructu Sesamum orientale et oryzae aquam; cum piscibus Sacchari officinarum praeparata; cum Saccharo officinarum Solanum indicum; cum melle Raphanum sativum; aut cum Saccharo officinarum suillam carnem; cum melle oppositum; cum lacte Raphanum sativum; Mangiferam indicam, Eugeniam jambu, hystricem, porcum, Alligatorem et omnes pisces, praecipue Clupeam cultratam cum lacte; Musae sapientum fructum cum Borassi flabelliformis fructu, lacte, lacte coagulato vel lacte ebutyrato; Artocarpi lacuchae fructum cum lacte, lacte coagulato, Phaseoli radiati jusculo, melle et butyro clarificato; antea lac vel postea lac ne homo comedat. —

Inde secundum praeparationem perversas substantias indicaturi sumus.

Columbas domesticas oleo Sinapeos dichotomae assas ne comedat homo; Perdicem Francolinum, Pavonem cristatum, Perdicem chinensem, Tetraonem cineream et Alligatorem Ricino communi, Pino Dévadâru et Plumbagine zeylanica paratos, aut Ricino communi et oleo Sesami orientalis paratos ne comedat; in cupreo vase butyrum clarificatum et mel per decem dies igne aut in igne cocta; in piscium decoctione aut in Zingiberis decoctione paratum Solanum indicum; Sesami orientalis sedimento oleoso paratum Basellae rubrae olus; cum nuce indica in suilla adipe tostum frumentum; vulturem per prunas in veru assum ne comedat. —

Inde secundum mensuram perversas substantias indicaturi sumus.

Mellis et aquae, mellis et butyri clarificati, duarum oleosarum substan-

tiarum, mellis et oleosae substantiae, aut aquae et oleosae substantiae, praesertim aërem et aquam continentium duorum fluidorum, mensurae respectu, aequales partes ne comedat homo. —

Inde gustuum copulationes, circa gustum, efficacitatem et digestionem perversas, indicaturi sumus.

Hic dulce et amarum ob gustum et efficacitatem perversa sunt; dulce et salsum, dulce et pungens omnino; dulce et amarum ob gustum et digestionem; dulce et adstringens, acidum et salsum ob gustum; acidum et pungens ob gustum et digestionem; acidum et amarum, acidum et adstringens omnino; salsum et pungens ob gustum et digestionem; salsum et amarum, salsum et adstringens omnino; pungens et amarum ob gustum et efficacitatem; pungens et adstringens, amarum et adstringens ob gustum; — immodice in compositione unitas res, nimis asperas, nimis molles, nimis calefacientes, nimis frigefacientes et reliquas similes homo evitet.

Sunt hic ślokae:

„Sic quoque cetera ob gustum, vim, digestionemque perversa omnino insalubria sunt. — Reliqua sciat medicus salubria insalubriaque esse.

Morbum, sensuum imbecillitatem et mortem sibi consciscit stultus homo, substantias circa gustum, efficacitatem et digestionem perversas comedens. Quodvis alimentum, cum humores quodammodo perturbaverit, corpora destruere non valet, illud, in gustu et ceteris perversum, morbosam affectionem efficere potest.

A perversis alimentis ortos morbos avertit alvi ductio, motio, sedatio, aut autem salubris cultura. Ob propriam indolem aut paucitatem alimentum bona digestione praediti juvenis, et hominum jucundis laboribus robustorum, perversum et falsum esse potest. Laboribus addictus adolescens, puer dilectus, bona digestione praeditus homo et polyphagus morbos, a perversis alimentis ortos, ob consuetudinem aut paucitatem non nanciscuntur.“ —

Nunc ventorum qualitates indicaturi sumus.

„Orientalis ventus dulcis, gratus, mitis, gravis, aestum generans, haemorrhagiam biliosam augens, vulneratorum, veneno corruptorum, ulceratorum et phlegmaticorum morbos praecipue semper augens, a rheumaticis comprobatus, lassis et circa phlegma exsiccatis hominibus vulnerum (ulcerum) irrigationem praecipue augens est.

Meridionalis ventus dulcis, non aestuans, adstringente gustu praeditus, levis, optimus, oculis salubris, vim augens, haemorrhagiam biliosam sedans, aërem non irritans.

Occidentalis ventus albus, asper, acerbus, acutus, unguinosam vim tollens, acutus, phlegma et adipem exsiccans, celeriter vitalitatis interitum efficiens et homines exsiccans.

Borealis ventus gratus, mollis, dulcis, adstringente gustu praeditus,

Digitized by Google

frigidus et humores non irritans, itaque in natura viventes irrigans, vim augens, ab aegrotis, macie, consumtione et veneno vexatis, praecipue honoratus est."

Caput XXI.

Nunc vero de vulnerum (ulcerum) inquisitione caput expositurí sumus.

Aër, bilis et phlegma procreati corporis causae sunt. His vero non mortuis, infra, in medio et supra penetrantibus, corpus sustentatur, sicut domus tribus columnis. Inde illa (aër, bilis et phlegma) tres columnas medici quidam appellant. Illa vero mortua dissolutionis causae sunt. Itaque illis et sanguine, humore quarto, corpus in ortu, duratione et dissolutione orbatum non est.

Est hic ślokas:

„Nec corpus sine phlegmate est, nec sine bile atque aëre et sanguine, semper enim corpus his sustentatur."

Porro in illorum motione et perseverantia elementum corporis; in illorum calefactione calor vitalis; in illorum amplexu cohaerentia versatur. Horum activis effectis mediis aër, bilis et phlegma formae fiunt. —

Inde corruptorum humorum sedes indicaturi sumus.

Hic, ut breve faciam, aër in coxa et ano asylum habet; supra coxam anumque, et infra umbilicum cocti sedes est; inter cocti et crudi sedem bilis sedes est; crudi sedes phlegmatis sedes est.

Porro quintupliciter humorum corruptorum sedes distribuuntur.

Aëris sedem in aëris morbo indicaturi sumus; bilis sedes est hepar et splen, cor, visus, cutis et supra indicata sedes; phlegmatis sedes pectus, caput, gutturis cavitas et supra dicta sedes.

Hae sunt revera humorum corruptorum non mortuorum sedes.

Est hic ślokas:

„Sicut procreatione, assumtione et ejectione luna, sol et aër mundi corpus, sic phlegma, bilis et aër hominis corpus sustentant."

Sciscitandum est, utrum post bilis separationem alius ignis (calor vitalis) existat, an bilis ipsa ignis sit? Hoc loco dicitur: non revera post bilis separationem in bile, calefactionem, coctionem etc. efficiente, ad ignis similitudinem actio conficitur; ea est quasi internus ignis. Exili enim bilis qualitate, per adhibitas substantias bili similes nimis auctâ, ex adhibita frigida curatione et diaeta cernimus hoc: „non revera post bilis separationem alius ignis (calor vitalis) existit."

Bilis, praecipue in medio inter crudi et cocti sedem collocata, invisibili actione quadrupliciter cibum potumque concoquit et separat chylum, vitia hu-

morum, urinam et faeces. Ibi vero sita bilis sua facultate ceteris bilis sedibus et universo corpori per ignis operationem beneficium tribuit. In hac bile coquens (digestivus) ignis esse dicitur. Quae bilis vero in hepate et liene est, in illa rubefaciens ignis esse dicitur; is chyli ruborem efficere dictus est. Quae vero bilis in corde collocata est, in illa effectivus ignis esse dicitur; is expetitae voluptatis effector esse dictus est. Quae bilis in visu est, in illa conspicabundus ignis esse dicitur; is in formarum perceptione electus est. Quae bilis in cute est, in illa splendidus ignis esse dicitur; is inunctionis, conspersionis, lavationis, illitus et ceterorum peractio, substantiarum (cibi et potus) coctio (digestio) et tenebrarum illustrator est.

Est hic ślokas:

„Bilis acris, fluida, purificans, furva, flava, calida, pungente gustu praedita, acuta et acida est.“ —

Inde phlegmatis sedes indicaturi sumus.

Crudi sedes supra bilis sedem est; ideo phlegma, ob ejus repugnationem, adscensionem et splendorem, sicut luna solis, quadruplicis alimenti receptaculum est. Alimentum ibi humectatum, divisum et digestum, majorem voluptatem generat.

„A dulcedine, fluentia et madore in crudi sede dulce et frigidum phlegma nascitur. Hoc phlegma ibi situm sua facultate ceteris phlegmatis sedibus et universo corpori per aquae operationem beneficium tribuit. Phlegma in pectore situm sua vi, ex ciborum succo exortâ, columnae vertebralis sustentationem et cordis cruorem firmum efficit; in linguae radice et gutture situm, ob lingualis sensus jucunditatem, in dijudicando gustu omnino versatur; in capite situm, ob inunctionis et exhilarationis praestantiam, sua vi sensibus beneficium tribuit; in articulis situm, ob omnium articulorum copulationem, omnibus articulis beneficium tribuit.

Est hic ślokas:

„Phlegma album, grave, unguinosum, fluidum, frigidum etiam; dulce non combustum, salsum vero combustum commemoratum est.“

Sanguinis sedes est hepar et lien. Is prius expositus, in hepate et liene situs, sanguinis sedibus beneficium tribuit.

Est hic ślokas:

„Non fervidus et non frigidus, dulcis, unguinosus, ruber circa colorem, gravis et crudae carnis odore praeditus sanguis sit; combustio ejus sicut bilis se habet.“ —

Hae sunt revera humorum corruptorum sedes; in his coacervantur humorum vitia. Prius accumulationum causa indicta est. Hic accumulatorum humorum corruptorum indicia sunt: stabilis et impletus stomachus, flavus splendor, tarda calefactio, membrorum gravitas, languor, congestionum effectio et odium.

Hic primum actionis tempus (stadium) adest. —

Digitized by Google

Inde irritationes indicaturi sumus.

Vehemente proelio, nimio labore, coitu, studio, delapsu, ventis, doloribus, percussione, inedia, natatione, trajectione, nocturna vigilantia, onerum bajulatione, in elephantorum et equorum curru vectione, nimia perseverantia ascetica, pungentibus, adstringentibus, amaris, asperis, levibus, frigidis, validis et aridis oleribus, arida carne suilla, phaseolis incultis, Cordia latifolia, Paspalo scrobiculato, Panico frumentaceo, Oryza montana, Phaseolo mungone, Ervo hirsuto, Cytiso cajan, Piso sativo, viciis, Phaseolo radiato, inedia, inaequali esu, nimio esu, aëris, urinae, excrementorum, seminis virilis, vomitionis, catarrhi, vomitus lacrymarumque impetu, impedimentoque, et ceteris generibus aër irritationem subit.

„Aër in frigida atmosphaera et vento, in aestatis fine, praecipue matutino tempore et vespere, corrupto cibo irritatur.“ —

Ira, moerore, timore, fatigatione, jejunio, aestu, coitus exercitatione, pungentibus, acidis, salsis, acribus, calidis, levibus, combustis, oleis Sesami orientalis, amurcis, Dolicho bifloro, Sinapi dichotoma, Lino usitatissimo, viridibus oleribus, Alligatorum, piscium, caprarum et ovium carne, lacte coagulato, lacte cbutyrato, lacte inspissato, sero lactis, fermentatis spirituosis liquoribus corruptis, acescentibus fructibus et jusculis, Asclepiado gigantea et ceteris bilis irritationem subit.

„Bilis caloribus aestatis tempore, in temporis pluvialis fini, praecipue meridiano et media nocte senescit et cibo irritatur.“ —

Diurno somno, inertia, desidia, dulcibus, acidis, salsis, frigidis, oleosis et gravibus jusculis de aquosa oryza et hordeo, Nishad'hica carico, Phaseolo radiato, Dolicho catjang, Tritici aestivi et Sesami orientalis farinâ corrupta, lacte coagulato, lacte, — pulmento de lacte, Sesamo orientali et oryza, — jusculo de lacte, oryza et saccharo, — saccharo officinarum, corrupto bubali jusculo, carne et adipe Nymphaeae odoratae et Nymphaeae loti fibris, Scirpo Kysoor, Trapa bispinosa, dulcibus, Ligustici ajwaën fructuum esu, nimio esu et ceteris phlegma irritationem subit.

„Phlegma frigoribus frigido anni tempore et vere, praecipue matutino et vespertino tempore alimentorum assumtione irritatur.“ —

Bilis irritationibus, iteratis liquidis, oleosis et gravibus alimentis, diurno somno, ira, igne, solis ardore, lassitudine, laesione, indigestione, perverso nimioque esu et ceteris sanguis irritationem subit.

„Quia sanguis sine vitiis humorum nunquam irritatur, ideirco illius tempus secundum vitia humorum reputet medicus in irritatione.“

Ab humorum irritatione stomachi dolores, difficultates, stomachi aciditates, sitis, aestus, in cibis fastidium et cordis mador oriuntur. Hic secundum actionis (reactionis) tempus adest. —

Deinde eruptionem indicaturi sumus.

Digitized by Google

Humorum his morbosis affectionibus irritatorum, sicut fatui fermenti aquâ pisti multitudo, superfluorum, eruptio fit. Illorum eruptionis origo propter mobilitatem aër est. Existente adhuc spiritus absentiâ, aër enim instinctu plenissimus fuit; instinctus vero est omnium creaturarum principium. Sicut magna aquae multitudo nimis aucta, aggero rupto, cum alia aqua commixta undique exit, sic aliquando humores corrupti, singuli, bini aut universi cum sanguine conjuncti, multimodis erumpunt hoc modo: aër, bilis, phlegma, sanguis; aër et bilis, aër et phlegma, bilis et phlegma, aër et sanguis, bilis et sanguis, phlegma et sanguis; aër, bilis et sanguis, aër, phlegma et sanguis, bilis, phlegma et sanguis, aër, bilis et phlegma; aër, bilis, phlegma et sanguis.

Sic quindecim modis erumpunt (humores corrupti).

„In toto dimidioque membro, aut ubicunque in corpore nimis irritatus est humor corruptus, ibi, sicut pluviali tempore nubes, morbosam affectionem inundat. Humor corruptus non nimis irritatus, dissolutus in suis viis consistit, et hostis, tempore occasionem nactus, irritatur.“

Porro aëris ad bilis sedem gressi curatio bilis curationi similis est; bilis ad phlegmatis sedem gressae curatio phlegmatis curationi; phlegmatis ad aëris sedem gressi curatio aëris curationi similis est.

Haec est sanationis partitio.

Sic irritatorum et erumpentium humorum, scilicet aëris, in devertieulis incessus et inflatio; calor, cutis inflatio, aestus et evaporatio, bilis; inappetentia, indigestio, corporis lassitudo et vomitus, phlegmatis indicia sunt. Hic tertium actionis (tempus) adest. —

Porro congeriem in humorum sedibus indicaturi sumus.

Sic irritati humores, has illasque corporis regiones aggressi, hos illosque morbos generant. Illi quando in alvum penetrant, tum lienis affectus, phlegmonas, in alvo ignis congressum, urinae suppressionem, spasmum, diarrhoeam et cetera generant; abdomen aggressi, urinae difficultates, lithiasin, ischuriam, gonorrhoeam et ceteros morbos; penem aggressi, perversam expansionem, morbos venereos, seminis virilis vitia et ceteros morbos; anum aggressi, fistulas, haemorrhoides et ceteros morbos; testiculos aggressi, intumescentias; aursum ad claviculam aggressi, supernos morbos; in cute, carne et sanguine versati, parvos morbos, lepras et extensiones; telam cellulosam aggressi, tubercula, tumores, insensiles intumescentias, colli glandularum tumores, ophthalmias et ceteros; ossa agrressi, phlegmonas, externos abscessus et ceteros morbos; pedes aggressi, elephantiasin, podagram, rheumatismi exacerbationem et ceteros morbos; universum corpus aggressi, febres, universi corporis morbos et ceteros generant.

Corruptorum humorum sic transgressorum prioris formae apparentiam

circa morbos indicare volumus. Hic, humoribus vitiatis priorem morbi formam ingressis, quartum actionis (reactionis) tempus adest. —

Deinceps morborum conspectum indicaturi sumus.

Tumorum, insensilium intumescentiarum, nodorum, phlegmonarum, extensionum et ceterorum morborum manifestatio incidit. Hic quintum actionis (reactionis) tempus adest. —

Posthac, his (vitiatis et transgressis humoribus) ruptis et ulcerum naturam ingressis, sextum actionis (reactionis) tempus incidit. Febrium, diarrhoearum et ceterorum per longinquum tempus symptoma adest. Hic corrupti humores, aegroto curationis experte, incurabilitatem efficiunt.

Sunt hic ślokae:

„Accumulationem, irritationem, eruptionem, in sedibus congeriem, manifestationem et rupturam humorum vitiatorum qui noscit, ille medicus esse valet.

Corrupti humores, in accumulatione subisti, majores gradus non consequuntur; illi vero in majoribus gradibus fortiores fiunt. Omnibus statibus, aut tribus aut duobus, aut uno irritatus humor iratum alium humorem in contactu aggreditur. In contactu qui (humor corruptus) gravior est, is impugnandus est; reliqui corrupti humores in morboso statu refraenatione (impugnandi sunt). Quia ulcus, exorto humorum vitio, suam materiam exulcerat, neque vero, usque ad corporis (externi) consecutionem, interit, idcirco ulcus appellatur a sapientibus."

Caput XXII.

Nunc vero de ulcerum profluviis dijudicandis caput exposituri sumus.

Cutis, caro, vasa, tendines, ossa, articuli, intestina et organa vitalia sunt octo materiae ulcerum; ibi est omnium ulcerum collectaculum. Jam vero unicam materiam colligens et cutem findens ulcus facile ad curandum; reliqua ulcera, se ipsa lacerantia, difficilia ad curandum sunt. Porro longum, quadrangulum, rotundum et triangulare ulcus est circa formam. Reliqua vero ulcera, perversis formis instructa, difficilia ad curandum sunt. Omnia etiam ulcera hominum sui compotum celeriter sanantur, a benisque medicis curata; sui vero impotum, ab ignarisque medicis curata, vitiantur, propter incrementum humorum corruptorum. Nimis opertum, nimis extensum, nimis molle, nimis sublatum, nimis collapsum, nimis frigidum, nimis calidum, rubrum, fuscum, flavum, album ceterorumque colorum ullum habens, horribile, carne, vasis, tendinibus et ceteris impictum, foetido pure fluens, altis viis praeditum, defixum, injucundo conspectu et odore instructum, ultra modum dolorificum, aestu, coctione, rubore, pruritu, tumore et accumulatione affec-

Digitized by Google

tum, ultra modum vitiati sanguinis profluviis obnoxium, per longumque tempus retentum ulcus; — haec sunt vitiatorum ulcerum genera.

Pro corruptorum humorum elatione sex ulceris generibus divisis, conveuienter in remediatione elaberetur.

Jam porro omnia ulcerum profluvia indicaturi sumus.

Hic perfricatis perruptisque cutibus, tumeribus fissis diruptisve, aquae simile est profluvium, aliquantum crudae carnis odere et flavescente celore praeditum.

A carne profectum profluvium butyro clarificato simile, spissum, album, mucosumque est.

A vasis profectum profluvium statim ex perruptis et maturatis vasis nimium sanguinis effluvium habet, sicut aquae ductus per aquae tubos. Puris profluvium ibi bene sejunctum, mucosum, dependens, fuscum, stercorique simile.

A tendinibus profectum profluvium est unguinesum, solidum, pituitae simile et sanguine suffusum.

Si ab essibus profectum est profluvium, scilicet ab esse pulsato, tumido, fracto vel dilacerato corruptis humoribus, eb horum edacitatem es est exsuccum, sicutque concha elota apparet; profluvium, ibi cum medulla mixtum, sanguinelentum et unguinesum est.

Ab articulis profectum profluvium dolens non procedit, sed inflectione, porrectione, sublatione, demissiene, agitatiene, tussi et adductione fluit; profluvium ibi mucosum, dependens, cum spuma, pure et sanguine commixtum est.

Ab intestinis profectum prefluvium sanguinem, urinam, faeces, pus et aquam effundit.

Ab organis sensualibus profectum profluvium, quia in cute et ceteris partibus inclusum est, hic non expenitur

Porro a cute et ceteris partibus profectorum profluviorum asperitas, fuscitas, et stercoris, lactis coagulati, seri lactis, lixivii caustici, aquae, purgaminis caruls, aquaeque eryzae similitudines ab aëre eriuntur.

A bile vaccinae adipis, vaccinae urinae, cineris, muci concharum, aquae, spiritus destillati, oleique Sesami ericntalis similitudines oriuntur.

Ut a bile, sic a sanguine nimis crudae carnis edor oritur.

A phlegmate butyri recentis, Vitrioli martis, medullae, contriti Sesami orientalis, nucis Indicae succi, percinaeque axungiae similitudines eriuntur.

Ab universis humeribus cerruptis Sesame erientali, nucis Indicae succo, Cucumeris utilatissimi succo, alicae acidae, clarae et splendidae aquae, Panici italici seminibus, hepati et Phaseoli mungenis juri similes celeres oriuntur.

Ślokae hic sunt:

„A maturitatis sede (ortum puris pofluvium) incurabile et oryzae aquae simile est; lixivio caustico simile profluvium emittendum a sanguinis

sede fluit; a cruditatis sedo Pisorum sativorum jusculo simile est, et ab articulatione regionis sacralis oritur.

Medicus profluvia antea contemplatus tum curationem instituat."

Posthac omnium ulcorum vexationes indicaturi sumus.

Dolores, scissiones, pulsationes, fissiones, retentiones, agitationes, murium rattorum adventus, aestus, fractiones, divulsiones, lacerationes, abruptiones, trepidationes, varia tormina, sejunctiones, diffusiones, impletiones, rigiditates, somnolentia, incurvationes, inflectionesque exoriuntur, aut sine causa variorum dolorum apparentia. Ubi identidem adveniunt dolorum differentiae, ibi ulcus ab aëre ortum esse medicus sciat. Ubi calor, cutis inflammatio, aestus et evaporatio adsunt, corpus prunis laesum quasi coquitur, ubi etiam ustionis incrementum in ulcere, et, veluti lixivii caustici conspersione, dolorum differentiae oriuntur, ibi ulcus a bilo ortum esse sciat. Ut biliosum, sic a sanguine ortum cognoscat.

Ubi pruritus, gravitas, somnolentia, intumescentia, parvus dolor, rigiditas, frigusque adsunt, ibi ulcus a phlegmate ortum esse sciat.

Ubi omnium vexationum existentia adest, ibi ulcus ab omnium humorum corruptione ortum esse sciat.

Porro ulcerum colores indicaturi sumus.

Cineris, columbae domesticae et ossium color, variegatus, rubidus et lividus, ab aëre orti ulceris color est; niger et ater a sanguine et bile ortorum ulcerum; albus, adipi similis et gilvus a phlegmate orti; omnibus coloribus praeditum ulcus ab omnium humorum corruptione ortum est.

Est hic ślokas:

„Non solum in ulceribus indicatus est vexationum et colorum conspectus, sed medicus in omnibus tumoribus et morbis, sicut in ulceribus, illum (conspectum) observet."

Caput XXIII.

Nunc vero de curabilium et incurabilium ulcerum scientia caput expositurì sumus.

Hic in juventute versatorum, firmorum, bene respirantium et animosorum ulcera facilia ad curandum sunt; aut ubi in uno homine hae quatuor bonae qualitates sunt, ejus ulcera facillima ad curandum sunt. Poro in juventute versatorum ulcera, ob recentem corporis elementorum indolem, celeriter exoriuntur. Firmorum, ob validam et multam carnem, vasa, tendines, et cetera organa telum emissum non consequitur. Bene respirantium languor doloris cruciatu, eibi cohibitione et cet. non nascitur. Animosorum terror quamvis horribilibus factorum generibus non existit. Itaque horum ulcera ad curandum facillima sunt. Haec vero malignis qualitatibus praedita ulcera in senibus,

emaciatis, exiliter respirantibus et timidis cernenda sunt. Ulcera in podice, ano, vulva, fronte, facie, labiis, dorso, auribus externis, in embryonis receptaculo (utero), abdomine inferiore, clavicula et medio ore sita ad disturbandum facilia sunt. Ulcera ab oculis, dentibus, naribus, hirquis, auribus internis, umbilico, alvo, suturis, uxorum natibus, latere, cavitate abdominis, mammis, feminarum fovea axillari, uberibus et articulorum partibus profecta, porro simul spumam, sanguinem et aërem ferentia et internis telis vexata, in inferioribus partibus sita et in superioribus partibus se efferentia, in capillis finientia, circa ungues exorta, in organis vitalibus, cruribus et ossibus collocata, fistulosa in medio ore, in suturis et inclinatis ossibus sita ad curandum difficilia sunt.

Est hic ślokas:

„Leprosorum, venenis corruptorum, tabidorum et mellito diabeta affectorum ulcera difficulter absolvuntur, et in quorum ulcere ulcera sunt."

Diffusa, non circumscripta, expansa, inclusa in ano, alvo et in nodis, vermibus vexata, a catarrho orta, in intestinis exorta ulcera; quae in laesionibus aegrotorum, circa cutem vitiatorum, aut urinariis malis affectorum conspiciuntur; testis, calculis, urina, aëre, inauribus, ossiculis, terra, dentium asperitate in gingiva tumida, Vangueria spinosa, Nymphaearum radicibus, monilibus et pipere corrupta; dentes aggressa, extenss, ossa laedentia, pectus laedentia, in nodis ulcera et cet. dubia sunt.

„Sanabilia ulcera in dubium veniunt, dubiaque pariter abeunt in insanabilia. Insanabilia autem hominum incuratorum vitalitatem interficiunt. Dubium aegrotum medicus dignoscat illum, quem curatio sustinere potest; curatione autem cessante, statim destruitur. Impetrata curatio sustinet dubio morbo afflictum, sicut collapsuram domum fulcimentum perfecte subjectum."

Posthac insanabilia ulcera indicaturi sumus.

Ex carne acervatim egressa ulcera; destillantia; intus pure et dolore vexata; ad equorum bibentium similitudinem protractis labiis instructa; quaepiam callosa sunt; sicut vaccarum cornua; edita et fungosa carne surgentia; alia vitiati sanguinis profluvium habentia, aut sicut dilutum orizae jus profluentia; in medio edita; quaepiam destructa et perforata in circumferentia sunt; ut Canabis sativa et erioxylon tendinibus retiformia; ingrata ad videndum; adipis, telae cellulosae, medullae et cerebri profluvium habentia; a vitiis humorum orta; flava, furva, urinam, faeces et aërem gerentia; in intestinis sita; carne exili praeditorum ulcera quoquoversus vias habentia; minutis orificiis instructa; carnis bullis praedita; crepitum et aërem gerentia; in capite et gutture collocata; carne exili praeditorum ulcera, pus et sanguinem efferentia; cum symptomatibus indigestionis, catarrhi et anhelitus conjuncta; ubi in fisso capitis cranio cerebrum adspicitur, et trium corruptorum humorum signum aut catarrhus anhelitusque apparent.

Digitized by Google

Sunt hic ślokae:

„Quod ab humorum vitiis ortum et adveniens ulcus adipe, tela cellulosa, medulla et cerebro finit, id sanari aut non sanari potest. Si ulcus in regione organis vitalibus non sustentata et vasis, ligamentis ossibusque destituta malignum circumit, insanabilis ulceris signum est. Gradatim altitudinem nactum ulcus, tardeque corporis elementa aggressum non eradicari potest, sicut aucta arbor, quae aegra est. Illud ob stabilitatem, magnitudinem, et corporalium elementorum aggressionem propulsat medicamentorum vires, ut sanctos hymnos (mantras), sicut malus daemon (grahas).

Porro quod ulcus oppositum est, illud facile ad curandum est. Non fixe radicatum, sicut frutex, facile ad exstirpandum est. Tribus corruptis humoribus non infestatum, fuscis labiis et parvo tubere instructum, aequale, dolorum expers et non profluens ulcus parum appellatur. Cujus orae colori Columbarum domesticarum similes, madore destitutae, callosae, et tuberibus in oris istructae sunt, illud ulcus crescere medicus demonstret. Ulcus certa via instructum, nodorum expers, non tumidum, non dolorosum, cutis calori simile et plano fundo praeditum, omnino certum (sanabile) esse demonstret. Ob corruptorum humorum irritationem, torporem, laesionem, indigestionem, gaudium, iracundiam et timorem ulcus quamvis certum (sanabile) dilaceratur.

Caput XXIV.

Nunc vero morbos explicans caput expositurі sumus.

Duplices morbi sunt: scalpellis sanabiles, et inunctionibus ceterisque curationibus sanabiles. Hic in morbis per scalpellos sanabilibus inunctio et cetera curatio non interdicitur. Sed in morbis per inunctiones et ceteras curationes sanabilibus scalpellorum operatio non instituitur. In hoc praecepto, quod omnibus regulis commune est, omnium morborum summatim complexio efficitur. Antea relatum est hoc: „Cum dolore morbus conjunctus est.“ Hic vero dolor triplex est: a propria natura ortus; ab externa natura ortus; a Diis ortus.

Dolor vero in morbum septemplicem incidit. Morbi rursus septemplices sunt hac ratione: a generationis vi orti; a partus vi orti; ab humorum corruptorum vi orti; a laesionum vi orti; ab anni temporum vi orti; a Deorum vi orti; a propriae naturae vi orti.

Qui morbi a generationis vi orti sunt, ii seminis virilis et menstrui vitiis, lepra, haemorrhoidibus etc. progenerati sunt. Hi quoque duplices sunt: a matre orti et a patre orti.

Qui morbi a partus vi orti sunt, a matris culpa oriuntur; mutili, natu caeci, surdi, muti, minuti etc. nascuntur infantes. Hi morbi iterum duplices sunt: spirituosis liquoribus effecti, et picae culpâ effecti.

Qui morbi ab humorum corruptorum vi orti sunt, a miseriis nati, ex corruptis alimentis et vivendi ratione exorti sunt. Hi rursus duplices sunt: a cruditatis sede orti, et a maturitatis sede orti. Hi iterum duplices sunt: somatici et psychici.

Hi ipsi a propria natura profecti morbi sunt. —

Qui morbi a laesionum vi orti sunt, ii accidentales et a firmo impetu in infirmum hominum facto orti sunt. Hi iterum duplices sunt: armis effecti, et a serpentibus ceterisque effecti.

Qui morbi ab anni temporum vi orti sunt, ii a frigore, calore, aëre, pluvia etc. originem trahunt. Hi iterum duplices sunt: interitis anni temporibus effecti et non interitis anni temporibus effecti.

Hi sunt morbi ab externa natura orti. —

Qui morbi a Deorum vi orti sunt, ii propter injuriam Diis illatam a Bráhmaṅis et portentis effecti sunt. Hi morbi iterum duplices sunt: fulgure et Indrae fulmine effecti, a Piśáchis ceterisque effecti. Hi rursus duplices sunt: a contactu orti et per atmosphaeram illati. —

Morbi a propriae naturae vi orti, sunt sternutamentum, sitis, decrepita aetas, mors, somnolentia etc. Hi etiam duplices sunt: tempore effecti, et non tempore effecti.

Hic, praecautione (prophyllaxi) existente, exorti morbi tempore effecti sunt; praecautione non existente, exorti morbi non tempore effecti sunt. Hi enim a Diis effecti sunt. —

Haec omnium morborum complexio. —

Omnium vero morborum radix est aër, bilis et phlegma, ob eorum gignendi, fructificandi et proveniendi facultatem.

Sicut enim omne, a commutatione ortum, per universi formam perstans est, et veritatis (satva), ignorantiae (rajas) et obscuritatis (tamas) qualitates ab illo non separantur: sic etiam omne, a commutatione ortum, per universi corporis formam perstans a se non separando, aër, bilis et phlegma subsistunt. —

Ob corruptorum humorum, corporis elementorum et excretionum concursum, et congeriei diversitatem dubitationes de morborum causis fiunt.

Corporis elementis per humorum vitia nimis corruptis, cognitio efficitur: hunc morbum a chylo, hunc a sanguine, hunc a carne, hunc a tela cellulosa (adipe), hunc ab ossibus, hunc a medulla, hunc a semine virili ortum esse.

Ciborum fastidium, inappetentia, indigestio, corporis vexatio, febris, singultus, gaudiorum gravitas, cordis pallor, viarum praeclusio, haemorrhoides,

imbecillitas, corporis languor, praematura robusti hominis canities etc. a chyli vitiis orti morbi sunt. —

Lepra, herpes, congestio, parvae cuticulares pustulae, ecchymosis, melanosis, atrae maculae in facie, alopecia, lienis affectus, phlegmone, induratio glandularum mesentericarum, rheumatismus (aërophorus sanguis), haemorrhoides, insensiles tumores, corporis vexatio, aneurysmata, haemorrhagia biliosa etc., ani, oris et penis inflammationes, a sanguinis vitiis orti morbi sunt. —

Nimia caro, insensiles tumores, haemorrhoides, linguae, uvulae, gingivae, colli et palati mollis tumores, oculorum inflammationes, colli glandularum inflammatio etc., morbi a carnis vitiis orti sunt. —

Tubercula, incrementum (hypertrophia), cervicalium glandularum inflammatio, insensiles tumores, a tela cellulosa labiorum irritatio, mellitus diabetes, nimia corpulentia, nimis sudor etc., morbi a telae cellulosae vitiis orti sunt. —

Nimia ossificatio, nimia dentitio, ossium dolores, arthritis, deformes ungues et ceteri morbi ab ossium vitiis orti sunt. —

Caecitas, animi deliquium, vertigo, nodi, gravitas, crassae radices, magni pedes, lippitudo etc., morbi a medullae vitiis orti sunt. —

Impotentia generandi, tristitia, seminis virilis calculi, fluxus seminalis, seminis virilis vitia etc., morbi a seminis virilis vitiis orti sunt. —

Cutis vitia, accumulatio aut nimia actio sunt congeriei vitia in excretionibus. —

Sensuum inertia, aut perversa actio, sunt congeriei vitia in sensibus.

Sic summa explicata est; prolixas causas et morborum remediationem exponemus (alio loco).

Est hic ślokas:

„Ubi enim irritatorum humorum corruptorum, in corpore circumerrantium, accumulatio est, ibi ab eorum mala qualitate morbus nascitur.“ —

Amplius hic sciscitandum est, utrum aëris ceterorumque fluidorum et febris ceterorumque morborum sempiterna complexio, an separatio sit? Si sempiterna illorum complexio esset, respse sempiterni aegroti omnes animantes essent. Si vero contrario modo constitueris, aëris ceterorumque fluidorum et febris ceterorumque morborum alibi versatorum symptoma morbosum alibi non existere, quia dicatur, aërem et cetera fluida febris et ceterorum morborum radices esse, hoc verum non est. — Hic solum contenditur, vitiis humorum negatis, febrem et ceteros morbos existere non posse. Sed sempiterna illorum conjunctio non est, sicuti Indrae fulgur, ventus, fulmen et pluvia, aethere negato, existere non possunt; existente etiam aethere aliquando non existunt. Ac secundum causam productio sic existit, sicut undae, bullae et ceterae aquarum differentiae existunt. Sic aëris ceterorumque fluidorum et febris

ceterorumque morborum nec sempiterna complexio, nec separatio est, sed secundum causam etiam productio fit.

Est hic ślokas:

„Morborum mensuram eorumque numerum singulatim in **Ultimo tractatu** (Uttara Tantra), omnesque vexationes, fusius explicabimus."

Caput XXV.

Nunc vero de octuplice scalpellorum usu caput exposituri sumus.

„**Incidendae** sunt ani fistulae; nodus phlegmaticus; melanosis; ulcerum fistulae; insensiles tumores; haemorrhoides; cutis aculeus; ossa et carnem ingrediens spina; furunculus; carnis accumulatio; uvula tumida; tendinum, carnis et vasorum inflammatio ulcerosa; elephantiasis; ani fistulae cum orificiis externis; Ad'hrushas; morbus venereus; carnis tubercula; carnis hypertrophia.

Resecandae sunt phlegmonae internae; alibi omnis generis nodi tres: qui initio extensi, adaucti et diruptioni subjecti sunt; urinae accumulatio; tumores; uberum morbus conquassans; hordeolus; pedum tubera; ulcera fistulosa; aucti morbo hirqui; saepius minores morbi; tumores a palato et dentibus orti; cucurbitulae et citro similes tumores, qui antea maturati sunt; sic abdomen inferius calculorum morbi causâ; et quidam morbi, qui a medulla orti sunt.

Scarificandae sunt quatuor coli inflammationes: pustulae in palato molli, a medulla orti dentium dolores, nodorum fistulae, linguae hypertrophia; haemorrhoides; lepra cum maculis rotundis; carnis tuberculum et carnis sublatio.

Pungenda sunt vasa multimodis; urinae incrementum et ascites.

Exploranda per penicillum sunt fistulosa ulcera; tela; ulcera (vulnera) alta.

Extrahendi sunt calculi tres: dentium et aurium tartarus, calculusque vesicarius; tela; torpidi foetus, faeces in ano congestae.

Derivandae sunt quinque internae phlegmonae, generali ortu non praeditae; leprae, aër morbosus; tumor, qui uno loco ortus est; lobulorum morbi; elephantiasis; veneno corruptus sanguis; insensiles tumores et qui nodi initio extensi sunt; tres morbi: morbus venereus, uberum morbus et bubones; excavatio; in collo bulbosus tumor; spinae; insectorum morsus; dentium obductio cum gingivae tumore; frigore acquisita odontalgia; a bile, sanguine et phlegmate orti labiorum parvi morbi plurifariam.

Suendae sunt in musculis sitae, fissae, valde dilaceratae laesiones; statimque vulnera, quae vacillantes articulos ingressa et lixivio caustico, cauterio actuali venenoque non corrupta sunt, aërem non gerunt, et intus non ferrum telumque habent.

In sequentibus omnino purificatio locum habet: sordes, crines, ungues, etc., osque, quod vacillans est, non extracta, quia haec vulnus (ulcus) valde coquunt, variosque morbos efficere possunt, ideo medicus haec auferat.

Deinceps vulnus correctum et apte institutum consuat medicus tenui filo, aut cortice Oxalidis, cannabinis et lineis filis, tendine aut etiam crine, Sansevierae Zeylanicae aut Menispermi cordifolii fibris; suat leute tortuosas, aut sunt terrestribus serpentibus similes, aut suat Cedrelae tunnae similes suturas. Deinde rectum nodum secundum conjunctionem faciat. In loco, parva carne praedito, et in articulatione acus rotunda, duos pollices longa; tres pollices longa triangularis in carnoso loco laudata est. Acus arcuata apta est pro organis vitalibus et fructibus ovisque in utero. Sic has trifarias acus, subtiliter mucronatas, bene compositas fabricandas medicus curet, sicut Jasmini grandiflori petioli in mucrone circulares. Ne in nimis remoto aut propinquo loco acum in operatione demittat; a longinquitate morbosi loci, et a vulneris marginis proximitate acus abducenda est. Deinde linamentis et erioxylo obtectum, bene consutum, vulnus undique cicatricet Panico dactylo, collyriis, liquiritia, Symploci racemosae pulveribus, aut Boswelliae thuriferae thuris pulveribus, aut identidem linamento. Deinceps vulnus apte cum medicus deligaverit, curationem doceat.

Haec octuplex operatio breviter demonstrata est. In Therapia (Chikitsita) omnino fusius de hac re agetur.

Defectus, nimietas, perversitas et membrorum dissectio sunt quatuor in octuplici operatione calamitates commemoratae.

Quando medicus ignorantia, cupiditate, insalubris sermonis usu, timore, perturbatione et aliis similibus rebus scalpellum adhibet, tum diversos effici morbos. Illum, caustico, scalpello, cauterio, medicamentis ultra modum utentem, et incongruentiae addictum medicum vivendi cupidus longe evitet, sicut horrificum venenum et ignem. Illud junctum, scilicet organorum conjunctiones, vasa, tendines et ossa valde laedere, et stultitia praeditum hominem ullo modo spiritibus vitalibus illico orbare potest; vertigo, collapsus, perturbatio, vacillatio, colloquiorum aestuatio, artuum delapsus, animi deliquium, aëris adscensio, horribiles morbi, iique ab aëre orti existunt, carne (cruore) et aqua (sero) splendidus sanguis provenire potest, tum omnium sensuum functionis cessatio.

Sic enim in quinque sensibus laesis breviter signum indictum est.

Deo Indrae, regi, similis ortus sanguis profluere potest, letalesque aër efficit morbos varios, sic dictos, fissis dissectisque vasis. Cujus incur-

Digitized by Google

vatio, corporis, artuum, membrorumque languor, in laboribus impotentia, tumultuosi morbi diuturnum vulnus (ulcus) exoriuntur, hunc in tendine perforatum hominem interficere possunt.

Tumorum nimium incrementum, tumultuosi morbi, virium interitus, in nodis fissurae et tumores, in laesis articulis immobilitas, in mobilibus articulis articulorum functionis cessatio, symptoma esse potest. Cui terribiles morbi sunt, illi noctibus et diebus existentibus non sedatio est. Sitis et corporis languor tumorque illum in ossibus perforatum hominem interficere possunt.

Peculiariter haec sunt signa, organis vitalibus laesis. Contactum non sentit ille, qui flavescente colore praeditus et in carnis organo laesus est.

Qui maleficus, operationem faciens, scalpello vitam occidit, illum, vitam occidentem, malum medicum, sui compos et longaevitatem concupiscens evitet.

Vitia humorum in perverse adhibito scalpello antea relata sunt. Itaque vitia humorum evitans instituat scalpelli usum. Matri, patri, filiis et propinquis aegrotus diffidat, medico fidem habeat. Abjicit aegrotus se ipsum, neque vero medico diffidit. Idcirco filii loco illum aegrotum praeservet medicus.

Alius morbus una operatione, alius duabus aut tribus, alius quatuor operationibus sanatur.

Virtutem et opes, gloriam ultra modum, excellentiam, venerationem praestantissimam et in Indrae coelo habitationem adipisci potest medicus, sanationem operatione molitus."

Caput XXVI.

Nunc vero de occultarum sagittarum dijudicatione caput exposituri sumus.

Radix etymologica „celeriter ire (śal)," aut „velociter se movere (śval)," celerem motum significat; hujus radicis forma (declinatio) „sagitta (śalya)" appellatur.

Sagitta duplex est: corporalis et accidentalis. Omnium corporum vexationem efficiens, sic hic sagitta demonstratur; ideo sagittarum praeceptum (śástra) hic corporale appellatur. Crines, ungues et cetera corporis elementa, alimenta, excretiones et humores corrupta fiunt.

Accidentalis vero, pro corporalium sagittarum differentia, sagitta appellatur, quatenus ejus materiae dolorem efficiunt.

Dominii signum est in ferreis, arundinaceis, ligneis, corneis, osseisque sagittis, praecipue vero in ferreis; ob ferri usum in pugna, ob ferrorum difficilem resistentiam, ob subtilem cuspidem, ob procul emissae sagittae efficacitatem, telum (śara) quoque Dominator appellatur.

Sagitta vero duplex est: aurita (pennigera) et minuta. Plerumque

ejus species variis arboribus, foliis, floribus et fructibus, serpentumque, bestiarum et avium oribus similes explicatae sunt.

Omnium vero sagittarum, magnarum aut minutarum, quintuplex eundi genus est: sursum, deorsum, retroversum, tortuose, directe.

Quando sagittae post impetus cessationem aut propugnationem in cute etc., in vulneris materiis, vasis tubulatis, sensuum organis, ossibus et eorum cavis, in corporis vaginis et ceteris corporis regionibus remanent, sagittarum signum hic indicatum percipe!

Hoc signum vero duplex est: generale et speciale. Furvum, auctum, tumoribus et doloribus vexatum, identidem sanguinis profluvio praeditum, bullae instar editum, mollem carnem habens vulnus (ulcus) sagittam occultans esse medicus judicet. Generale hoc signum indicatum est.

Speciale vero signum est: si sagitta in cutem ingressa est, decolor tumor existit, longus, durusque; si in carnem ingressa est, tumoris incrementum, sagittae viae non sublatio, doloris impatientia, cutis aestus et coctio; si in vaginis mediis sagitta sita est, cutis aestus et tumoris absentia; si in vasa ingressa est, vasorum inflammatio, dolores et tumor; si in tendines ingressa est, tendinum retia elatio et irritatio, horribilisque morbus; si in sensuum organa ingressa est, in sensuum organis propriae functionis et qualitatis privatio; si in vasis tubulatis sita est, spumosus sanguis et procedens aër cum crepitu egreditur, corporis lassitudo, sitis et cordis palpitatio existit; si in ossa ingressa est, variorum dolorum apparentia et tumor; si in ossium cava ingressa est, ossium impletio, ossium cruciatus et tritura vehemens; si in articulos ingressa est, ut in ossibus, motionis cessatio; si in intestina ingressa est, borborygmi, in urina et faecibus ciborum adspectus ex vulneris orificio existit; si in organa vitalia ingressa est, sicut in perforatis organis vitalibus, sagitta vacillat; si minutae sagittae ingressae sunt, haec signa non manifesta sunt. Magnae aut perparvae sagittae purorum corporum, directo ingressae, adscendunt, praecipue in gutture, in sensuum organis, vasis, cute, vaginis et ossium cavis. Humoribus corruptis, irritationibus, laboribus et percussionibus agitatae sagittae rursus vexant.

Si sagitta in cute occulta est, in inuncta, vaporata et per lutum, Phaseolum radiatum, Hordeum hexastichon, Triticum aestivum et vaccinum stercus comminuta cute, ubi irritatio aut dolor est, ibi sagittam esse medicus sciat. Cute, miti butyro clarificato, luto aut Sirii myrtifolii sedimentis superinuncta, ubi sagittae aestus celeriter egreditur, butyrumque clarificatum aut unguentum exsiccatur, ibi sagittam esse sciat.

Si sagitta in carne occulta est, oleaminibus, calidis fomentationibus et ceteris curationum generibus non perversis medicus aegrotum curet. Ubi emaciati vero sagitta flaccida facta, dissoluta, agitataque est, ubi irritatio aut dolor est, ibi etiam sagittam esse medicus sciat.

Digitized by Google

In intestinis, ossibus, articulis, vaginis ot cavitatibus collocatam sagittam pariter medicus exploret.

Si sagitta in vasis, tubulatis vasis, sensuum organis et tendinibus occulta est, itinero cum exercitus sectione instituto, aegrotum vexare et celeriter iniquam viam ingredi potest; ubi irritatio aut dolor est, ibi sagittam esse medicus sciat.

Si in ossibus occulta est sagitta, oleaminibus et calidis vaporibus illita ossa ligationibus et agitationibus valde administret medicus; ubi irritatio aut dolor est, ibi sagittam esso sciat.

Si vero in organis vitalibus occulta est sagitta, quia organo vitalia non aliam qualitatem habent, jam indicata est exploratio.

Generale signum etiam est; elephantis humeros, equorum dorsum, collem et arborem adscendendo, defatigatione per arcum, celeri cursu, luctatione, incessu in vis, jejunio et defatigationo per trajectionem natationemque, oscitatione, vomitu, tussi, omunctione, exscreatione, risu et respiratione nasali, aut aëris, urinae, stercoris et seminis virilis emissione, ubi irritatio aut dolor oritur, ibi sagittam esse medicus sciat.

Sunt hic ślokae:

„In qua regione vexationes et cet., somnolentia et gravitas subest, sagitta frequenter vacillat, ubi aegrotus profluvio laborat et vaxatur, quam regionem identidem aegrotus conservat, se freqnenter fricans, ibi sagittam esso medicus demonstret. Medicus exigue vexatum, non tumidum, non aegrotantem, non symptomata morbosa habentem, sedatum, molli superficie praeditum, non intremontem et non editum hominem specillo normaliter perscrutatus, sagittae in cursu deflexao causâ, certe non sagittam gerere demonstret.

Ossea vero optatur sagitta; hujus cuspis destruitur. Saepius consuatitur cornea ferreaque sagitta. Sic verum est. Si vero arboreae et arundinaceae sagittae non extrahuntur, hominum sanguinem et carnem celeriter coqunnt. Aurea, argentea, cuprea, aerea, stannea et plumbea sagitta post longum intervallum, ob bilis vim coquendi, dissolvitur. Qui homines naturâ frigidi et molles, aliique his similes crediti et liquabili natura praediti sunt, in illorum corpore sagittae unionem incunt cum corporis elementis. Cornoae, ex dentibus et crinibus fabricatae, osseao, arundinaceae, ligneao, lapideao et terreao sagittao non destruuntur in corpore.

Qui sagittam, duplici natura quintuplicique motiono instructam, et in cute ceterisque vulneris materlis collocatam cognoscit, ille reges facere potest."

Caput XXVII.

Nunc vero de sagittarum (spiculorum) evulsione caput exposituri sumus.

Sagitta (spiculum) duplex est: fixa et non fixa.

Hic pro fixis sagittis evellendis breviter quindecim rationes indicaturi sumus, hoc modo: propria hominis natura, maturitas, resectio, dissectio, destructio, extersus, efflatio, vomitus, alvi ductio, lavatio, injectio, fluxio, suctus, magnes et gaudium.

Lacrymis, emunctione, vomitu, tussi, urina, faecibus et flatibus, a propriae naturae vi ortis, ex oculis et ceteris partibus spiculum elabitur.

Si immersa et combusta sagitta maturata est, propter ejus irritationem et puris sanguinisque impetum aut gravitatem, elabitur.

Maturatam, sed non sectam sagittam, resecet aut dissecet medicus.

Resectam, sed non delabentem, destruentibus instrumentis aut manibus medicus destruat.

Omnia exigua spicula adspersionibus, efflationibus, crinibus, pannis et manibus medicus extergeat.

In alimentorum residuis et in muco relicta exigua spicula anhelitu, tussi, exspiratione que efflet aegrotus.

Deglutita spicula vomitu, digitis, injectionibus et ceteris; alvi ductionibus in maturitatis sedem ingressa; ulceris et corruptorum humorum propinquitatem ingressa lavationibus amoveat; aërem, urinam, faeces et foetum ingressis spiculis, fluxio indicata est.

In aëre, aqua, venenato sanguine et vitiato lacte suctus per os aut cornua locum habet.

Directam, non fixam, non auritam (pennigeram), non parvo vulneris orificio instructam sagittam magnete; in corde collocatam, a multis causis ortam moeroris sagittam gaudio medicus amoveat.

Omnium vero sagittarum, magnarum aut parvarum, duae evellendi methodi existunt: indirecta et directa.

Hic indirectam sagittam deorsum medicus abducat; directam aversim. Tractam sagittam cum medicus diviserit, evellat divisibili mucrone praeditam. Divisibilem mucronem habentes et in abdomen, pectus, latus, regionem iliacam et in costarum intervalla illatas sagittas, pro via manibus apta, manu extrahere medicus studeat.

„Non fractas sagittas, divisibili mucrone praeditas, non evellendo aptas medicus cognoscat, propter plurium divisionum retentionem."

Medicus, manu extrahi sagittam non posse ratus, scalpello aut machinamento eam eximat.

Digitized by Google

Est hic ślokas:

„Frigidâ aqua animi deliquio vexatum medicus conspergat, tueatur ejus organa vitalia, identidemque eum consoletur.“

Deinde, sagittâ extracta, cum vulnus exsanguinatum medicus fecerit, inunctioni aptum calore, butyro clarificato et cet. conglutinaverit, illiverit et obliverit, butyroque clarificato et melle deligaverit, ordinatum esse doceat.

Vasis et tendinibus inhaerentem sagittam medicus extrahat, cum eam hamo et ceteris instrumentis solverit, tumorem devorato manubrio instructum destruxerit, et tumorem invalido manubrio instructum Poâ cynosuroide et ceteris deligaverit. Frigidâ aqua et ceteris saucii perteriti sagittam, ad cor sitam, extrahat medicus secundum ejus viam.

Difficilem ad extrahendum sagittam, alicubi adhaerentem, relaxando medicus extrahat. Ossium cavitates ingressam sagittam, aut ossa admordentem, saucio circa pedes prehenso, instrumento extrahat.

A fortibus hominibus apte prehensi saucii sagittam, quae sic extrahi non potest, medicus instrumento cum corripuerit, sagittae manubrium incurvaverit, et arcus nervis alligaverit, refraenati saucii quinque singulos artus equi freno liget; deinde eum flagello feriat; simul ut saucius extollit caput, celeriter sagittam extrahat; aut firmum arboris ramum cum inflexerit, per hunc sagittam, supradicto modo alligatam, extrahat. Cum medicus labefactaverit sagittam, ossei, terrei, lapidei, aut cujusvis mallei usu fractam, et secundum viam instrumento contritas pennas auritas, in non impedito loco fractas; antea gutturi ex lacca facto et ad guttur adaptato tubum imposuerit; igne calefactum hamum prehenderit et frigidis aquis adsperserit: immobiliter fixam sagittam extrahat. Sine gutture, ex lacca facto, per hamum, laccâ et cera oblitum, superiore modo medicus sagittam extrahat. — Sic quidam dicunt.

Osseam sagittam, aut aliam oblique gutturi infixam intuitus, capillorum cincinnum, firmo filo alligatum et cocta oryza imbutum devorari medicus jubeat, et usque ad guttur impletum stomachum evomentem efficiat; cum evomentis sagittam uno loco fixam cognoverit, filum subito attrahat, aut molli dentium peniculi barbâ auferat removeatve; intus vulnerato gutturi mel et butyrum clarificatum lambenda offerat, aut trium Myrobalanorum (triphalá) pulverem cum melle et saccharo commixtum. Aqua impletum, deorsum caput inclinantem premat aut feriat, aut vomentem efficiat, aut in cineris cumulum immittat oretenus. Deglutito autem spiculo, gutturi infixo, indubitate inopinantis humerum pugno feriat, oleum, vinum aut aquam bibi jubeat.

Sagittâ brachiis, tendinibus, ramis et funibus instructâ, aër irritatus, propter gutturis vexationem, irritat phlegma, sensuum organa cohibet, et salivae fluxionem, spumae adventum conscientiaeque interitum adducit. Hunc saucium medicus oblinat, inungat, capitis purgatorium medicamentum acre illi porrigat, collyrium, aërem destruens, tribuat.

Sunt hic ślokao:

„Saepius sagittarum (spiculorum) genera, species et sedes, sic etiam instrumentorum specialitatem omnino intuitus medicus sagittam (spiculum) tum extrahat. Quae vero auritae (pennigerae) sagittae sunt difficiles ad extrahendum, eas idcirco medicus, circumstantiis intentus, eximat. Si vero his auxiliis sagitta non amovetur, intellectu exercitato et instrumentorum usu medicus extrahat. Tumorem et coctionem, morbosque acutos efficere potest sagitta (spiculum) non extracta, confusionem quoque et mortem. Ideo nisu extrahat."

Caput XXVIII.

Nunc vero de malignorum et non malignorum vulnerum (ulcerum) dijudicatione caput exposituri sumus.

„Sicut fructuum, ignis, aquae, et pluviae consecutionem flores, fumus et nubes indicant, sic laesiones mortem.

Hae laesiones ob exiguitatem, incuriam, aut praeteritionem ab insciis tanquam se non malo habentes celeriter accipiuntur; a moriturieute homine vero non sine causa.

Certa mors in laesione a Bráhmańis, revera puris, Elixirio vitae, calore, lumine, aqua, aut aliis rebus avertitur.

Sicut dolor, a constellationibus lunaribus ortus, multimodis per tempus coquitur, sic etiam laesionum coctionem multimodis narrant homines.

Non successum adipisci potest homo, in mundo contrario agens, orbatus longaevitate; idcirco laesiones nisu animadvertat felix medicus.

Odoris, coloris, gustus et ceterorum generum corruptio in vulnerati hominis laesione maturitatis signum breviter indicatur.

Pungens, acris, et crudae carnis odori similis odor cum aëre et ceteris, ferreus odor cum sanguine commixtus, et humoribus corruptis praeditus est. Granis madidis et Lini usitatissimi oleo similes, paululumque crudae carnis odore praediti naturales odores cognoscendi sunt; ideo alius odor corruptus est. Vini, Aquilariae ovatae, terebinthinae, Caesalpiniae bonducellae, Nelumbii speciosi, Sirii myrtifolii et Micheliae champacae odoribus praedita suaveolentiaque vulnera moriturorum commemorata sunt. Canis, equi, muris et corvi foetore, carnisque aridae et bubulorum odore praedita, luti et terrae odorem habentia vulnera vituperata sunt. Artemisiae, Croci sativi et Kankushťhae colore praedita et bilem irritantia vulnera (ulcera) non comburuntur, non exsiccantur; medicus haec evitet! Pruritiva, dura, alba, unguinosa et a

phlegmate orta ulcera dolent et comburuntur; medicus haec evitet! Furva, tenuiter profluentia, ab aëre orta et organa vitalia vexantia ulcera perparvum morbum minime efficiunt; haec medicus evitet! Quae vulnera (ulcera) murmurant, sonum edunt et quasi flagrant; quae in cute et carne versantur et aërem crepitantem emittunt; quae in organis vitalibus exorta et ultra modum dolorifica sunt; quae comburuntur intrinsecus ultra modum, extrinsecus vero frigida sunt, aut comburuntur extrinsecus ultra modum, et intrinsecus frigida sunt; quae vulnera a lancea ferrea, barbato telo, vexillo, essedo orta, equis, elephantibus et tauris effecta sunt; in quibus porro apparent templorum formae; quae quasi obruta sunt pulvere non pulverulenta; respiratione, carnis consumtione, anhelitu, catarrho et inappetentia cruciata et pure sanguineque impleta vulnera (ulcera); quorum vulnera (ulcera) in organis vitalibus sunt; quae vulnera (ulcera) curationibus omnino suscepta non absolvuntur: ea evitet medicus praescius, conservans suam gloriam."

Caput XXIX.

Nunc vero de infaustis et non infaustis nuntiis, avibus, insomniis et visionibus caput exposituri sumus.

„Nuntiorum et visionum allocutiones, introitus et motus, constellatio, tempus, dies lunaris, signum, omen, aër, regio et medici sermonis, corporis mentisque agitatio declarant aegrotum aggressam felicitatem infelicitatemve.

Haereticorum et aremitarum contradictores pro operis successu sunt. — Sequentes vero infausti nuntii sunt, et pro operis calamitate: Eunuchus, femina, et multi ex variis causis maledicti, asinorum et camelorum vehicula nacti, aut horum posteri, medicum qui aggrediuntur nuntii, ii quoque maledicti sunt. Baculum et arma gerentes, flavescente, vili, flavida, detrita, contraria, squalida et decidua veste induti; scelerati, cingulum supra loricam habentes, perterriti, deformes, Rudrae Dei formam habentes, aspere et contumeliose loquentes, infeliciter nominati, dissecantes gramina et ligna, nasum, ubar, vestium fines, digitum annularem, capillos, ungues, pilorum fimbrias tangentes; in sexuum organis, tegumentis, corde, facie, capite, pectore et abdomine manuati; crania, lapides, cinerem, ossa, oryzae paleam et carbones in manibus gerentes, arantes terram, aliquid dimittentes, glebas findentes, oleo Sesami orientalis et luto illitum corpus habentes, cruentis sertis obducti, fructum maturum aut exsuccum, aut aliud hujus generis, unguibus unguium interiorem partem, aut manu pedem capientes, calceorum coriis circumdatas manus habentes, deformatione afflicti, depravatam vitae

Digitized by Google

rationem quaerentes, anhelantes, deformibus oculis praediti, ad meridianam regionem implicatas manus protendentes, iniquo loco in uno pede stantes, medicum qui aggrediuntur nuntii, ii quoque maledicti sunt. Ad meridiem faciem vertentem, aut in regione impura ignem incendentem, aut coquentem, crudelis negotii studiosum, nudum, aut humi jacentem, in impetus cessationibus impurum, expanso capillo praeditum, oblitum et perturbatum medicum si aggrediuntur nuntii, ii quoque maledicti sunt. In medici paterno divinoque officio, in portenti adspectu, meridiano, media nocte, crepusculo et diluculo, in tertio, sexto, decimo, decimo nono astro lunari priore, in secundo astro lunari, aut quarto, nono sextoque die dimidii lunaris mensis, in conjunctionis diebus, medicum qui aggrediuntur nuntii, ii quoque maledicti sunt. Sudati et fervefacti meridiano tempore ob ignis propinquitatem, maledicti sunt in bilis morbis nuntii, medicum aggressi. Hi vero in phlegmatis morbis operis successum facientes commemorati sunt.

Eo reliquum expositum esse cum cognoverit medicus, discernat id. —

In haemorrhagiis biliosis et diarrhoeis, in urinalibus affectionibus faustus est nuntius, ad aquarum litora medicum aggrediens.

Re sic dignota, partem reliquam cognoscere potest eruditus medicus.

Alba veste indutus, albescens, flavus, aut furvus, jucundus visu, a fausta stirpe originem suam ducens nuntius opus peragens commemoratus est.

In terra incedens aggressus, exhilaratus, pedibus nitide se movens, constans, religiosorum rituum tempus sciens, proprium Deorum cultum cognoscens, celebratus, ornatus et fortunatus nuntius opus peragens commemoratus est.

Qui nuntius sui compotem, ad orientem vultum vertentem, sedentem in aequa regione pura, purum medicum aggreditur, ille opus peragens commemoratus est.

Caro, aqua, urina, parva umbella, Bráhmańae, elephanti, et tauri albo colore praediti, honorantur, in intinere in conspectum venientes.

Uxor filios habens, cara mater, prospere ornata virgo, pisces, fructus crudus, templum, conditurae, lac coagulatum, aureum et non fractum vas, gemmae, benevolus rex, non sedatus ignis, equus, anser, Coracias indica et pavo, Bráhmańarum tympani, nubis, conchae, fistulae et curriculi soni, leonis et tauri clangores, crepans elephantorum rugitus, anserum gingritus, et hominum bubonumque soni fausti sunt.

A sinistra manu in itinere obvenientes soni optimi et cor reficientes sunt. Foliis, floribus et fructibus instructas, succo non morbifico praeditas arbores, coelum, domum, vexillum, portam, altare aggressae, in regionibus placidis jucunde canentes, a tergo advenientes, sinistrae aut dextrae aves operis successui sunt; in arido, a fulgure icto folio, in arbore spinosa per Ligusticum ajwaēn ligata, porro in lapidibus, in cinere, in ossibus, faecibus,

Digitized by Google

palea, carbonibus, pulveribus, in altari, colliculo iniquo stantes, stridentibus et pungentibus vocibus praeditae, ad orientem in regionibus splendidis canentes aves non operis successum indicant.

Masculinae aves sinistrae, femininae dextrae faustae sunt. A dextra ad sinistram adventus canis et canis aurei faustus est; sinister adventus Viverrae ichneumonis et Caraciso indicae, leporis et colubri, sic vulturis et bubonis certe non faustus est, minuritioque etiam Alligatoris et Chamaeleontis.

Nuntiis non optatis similium hominum conspectus infaustus est.

Dolicho bifloro, Sesamo orientali, Gossypio herbaceo, Terminaliae bellericae fructu, lapidibus et cinere impletum vas ingratum est; sic carbonibus, oleo Sesami orientalis et limo impletum, pellucidis et alliis vinis refertum vas cum rubra sinapi.

Cadaverum, ligni et foliorum aridorum in via occursus, delapsi, in morte versati, miseri, caeci, et hostes non optantur.

Mitis, frigidus, prosper et suaveolens ventus faustus est; acutus, calidus, non optato odore praeditus et contrarius ventus vituperatus est.

In nodis, tumoribus insensilibus etc., incisurae crepitus semper exoptatus est; sic quoque in phlegmonis internis, in abdominis tumoribus et splenis affectibus perforationis crepitus. In haemorrhagia biliosa et dysenteria inclusus crepitus comprobatur. Sic ex morborum differentia signum medicus intelligat.

Sic quoque infaustum est „heu," aerumnosum „ae," lacrymabiles et flebiles gemitus, in vomitu aëris et excrementorum crepitus, asinorum et camelorum ruditus (infausti sunt).

Prohibita, fracta, vacillans et perenssa sternutatio in trita medici via non comprobatur. Hanc (sternutationem) in introitu etiam sic respiciendam esse circa aegrotum medicus doceat; sed ad januam aut in domo ejus sternutatio haud amplius reputatur.

Capilli, cinis, ossa, lignum, lapides, Terminalia bellerica, Gossypium herbaceum, bambusa, in lecto sursum directi pedes, vinum et aqua, adeps, oleum Sesami orientalis, Sesamum orientale, gramen, eunuchus, mutilus, fractus, nudus, debilis et furva veste indutus in itinere aut introitu in conspectum venientes non optantur; sic vasorum in crepitante flamma stantium ex loco commotio, perfossio, dilaceratio, fissio, delapsus et egressus.

Qui in medici sedili lassus aut aegrotus, vultum vertens deorsum, a medico petens corporis inunctionem et stragulum, conterit aut concutit manus, dorsum caputque, medici manum arripit et capiti pectorique admovet, qui aegrotus erecto vultu medicum interrogat et suum corpus sustentat, ille non a morbo liberatur, aut in cujus domo medicus non colitur; in cujus vero habitatione medicus colitur, ille a morbo liberatur.

Faustum indicium in faustis nuntiis etc., infaustum vero in infaustis pro aegroto certe existit; itaque nuntios etc., medicus respiciat. —

Digitized by Google

Insomnia porro pro morte et prosperitate indicaturi sumus.

Qui amicos vident, aut qui vidit aegrotus se ipsum, unguento illitum corpus habens; qui camelis, serpentibus, asinis et suibus proficiscitur, ad meridiem vultum vertens; aut rubram vestem gerens, furva, ridens, calva quem vexat vinctum uxor saltans, ad meridiem vultum vertentem; aut qui ab ultimis et extremis vexatur, ad meridiem vultum vertens; aut quem circumgrediuntur mortui et mendici; qui in capite olfactatur a bestiis, deformia ora habentibus; aut qui bibit mel oleumque Sesami orientalis; aut qui in luto sedet et luto oblitum corpus habens saltat et ridet; aut qui nudus rubrum gerit in capite sertum e floribus; ex cujus pectore Bambusa arundinacea, Arundo karka et Borassus flabelliformis enascitur; aut quem piscis devorat; aut qui homo cum genitrice coit; aut qui a montis apice cadit, aut in fossam, tenebris obductam; aut qui flumine corripitur; aut qui calvitium adipiscitur, vincitur, ligatur, aut a corvis etc., devincitur; qui delapsum stellarum etc., occasum lucidorum oculorum videt, aut Deorum et terrae violentem motum; qui vomitu aut ventris fluxu vexatur, aut cui dentes excidunt; qui Bombacem heptaphyllum, Buteam frodosam, tropaeum colliculum, Erythrinam fulgentem, aut florum divitem Bauhiniam variegatam, aut suggestum funebre adscendit; qui Gossypium herbaceum, oleum Sesami orientalis, amurcam, ferrum, sal fossile, Sesamum orientale capit aut comedit, et coctum cibum Deorum bibit: sanus ille morbum nanciscitur, aegrotus mortem adit.

Quod insomnium naturae congruens, oblivione deletum, oppositum, consideratione effoctum, interdiu visum est, infructuosum est.

Cui febricitanti amicitia est cum cane, et tabescenti cum simia; cui in delirio cum Rákshasis, cum mortuis in epilepsia conversatio est; qui urinalibus affectibus et diarrhoeis vexati aquam potant, leprosi oleum; cui in lienis affectibus immobilitas exoritur circa stomachum et caput; qui in capitis morbo oryzae jusculum edit; qui in vomitione impetu respirationis et sitis vexatur; erocatum alimentum cui icterico est, et qui haemorrhagias biliosae obnoxius sanguinem bibit: ille perit. —

Insomnia eorumque genera intuitus, diluculo cum surrexerit intentus medicus, porrigat Phaseolos radiatos, Sesamum orientale et ferrum Bráhmańis; tum murmuret faustos hymnos (Mantras) et carmina sacra (Gáyatri) ad Tripadam Deum pertinentia.

Intuitus (medicus insomnia), in primis tribus diei horis dormiat; meditatus iterum, faustum hymnum murmuret ad alium Deum Brahmacháris studiosus. Ne vero insomnium infaustum intuitus alicui narret. In Deorum altari etiam commoretur per trinoctium, Bráhmańasque veneretur semper, et sic a malo insomnio liberetur. —

Porro indicaturi sumus faustam somnii visionem.

Deos, homines trium priorum ordinum, excellentissime viventes, bene-

volos reges, accensum ignem, Bráhmaṅas et claras aquas adspiciat medicus pro salutis adeptione morbique abitu. Carnem, pisces, serta alba, aedificia et fructus sumnat medici pro divitiarum adeptione morbique abitu. Flumina, fluvios, mariaque agitata et turbidis aquis impleta trajiciat medicus pro salutis adeptione morbique abitu.

Quem serpens, hirudo, magna furva apis mordet, ejus sanitatem divitiarumque adeptionem demonstret sapiens medicus. —

Sic species et fausta insomnia qui vidit aegrotus homo, is longaevus cognoscendus est; huic curationem instituat medicus."

Caput XXX.

Nunc vero de quinque sensuum confusione caput exposituri sumus.

„In cujus corpore et indole a natura abalienatio existit, ejus malum brevi, ne vero extense, mihi explica!

Qui varios coelestium sonos non existentes audit, in maris, urbis et nubis calamitate sonos sonantes non percipit, creditque alios sonos, rusticos et sylvaticos sonos perversos audit, odiosis sonis delectatur, benevolis sonis irascitur, et eos non audit: eum subito vitae duratione orbatum esse medici dicunt.

Qui vero caloris instar frigus percipit, caloremque frigoris instar; qui exorto frigore accumulatus calore vexatur; qui calefacto corpore praeditus ultra modum frigore tremit; qui laesiones non sentit aut corporis incisionem; qui stercore quasi petita credit membra; in cujus corpore colorum alius status aut splendores existunt; quem ablutum inunctumque nigras muscas petunt; qui nimis suaveolens est: eum subito medici dicunt vitae duratione esse orbatum.

Qui perverse recipit sapores adhibitos; cui ex praescripto adhibiti sapores corruptos humores adaugent, perverse adhibiti humorum corruptorum et caloris aequabilitatem efficiunt; aut qui sapores non sentit: eum quinque vitalibus spiritibus orbatum esse medicus indicat.

Qui gratum odorem, ingratum, et ingratum, gratum percipit, aut qui odores non sentit: eum quinque vitalibus spiritibus orbatum esse medicus demonstret.

Qui homo duplicitates, ignem, nivem etc., anni temporum statum et regiones perverse percipit, conditionesque alias; qui interdiu stellas quasi inflammatas vidit, aut noctu solem flammantem, aut interdiu lunae splendorem; qui in innubila eclipsi Indrae (Śakrae) arcum et fulguris speciem, aut nu-

bes nigras in clara atmosphaera densas, aërem vehiculis, curribus et palatiis impletum, et ventum aëremque corporeos vidit; qui terram fumo, pruinis pannisque quasi obductam, aut mundum quasi illuminatum, aut aquâ quasi inundatum, et terae orbem cubiformem lineamentis vidit; et qui nocturnam Deam Arund'hatim, stellam polarem, aut aetheris Gangám non vidit: eum vitae duratione orbatum esse medici dicunt.

In jubaris lunaris conspectu, igne et aqua umbram qui non vidit, aut vidit umbram Mercurio planeta orbatam, aut deformem, a differentibus substantiis ortam, canum, corvorum, ardearum, vulturum, mortuorum, Yaksharum et Rakshasorum, Piśácharum, serpentum, Nágarum et Bhútarum deformem umbram, aut qui pavonis colli splendore praeditum lunae lumen conspicit: hujus aegroti mors incidere, et salvus homo morbum nanscisci potest."

Caput XXXI.

Nunc vero de umbrarum commutatione caput exposituri sumus.

Quem hominem furvae, rubrae, nigrae aut luteae umbrae circumfluunt, is sine dubio moriturus est. Cujus pudor et gloria delentur, quem lumen, vis, memoria et splendor subito aggrediuntur, is sine dubio moriturus est. Cujus labium inferius delapsum, superius sursum repandum est et ambo labia Eugeniae jambu fructui simili colore praedita sunt, ejus vita ad conservandum difficilis est. Cujus dentes rubidi aut fusci sunt et excidunt, aut motacillae instar vacillant, eum vitae duratione orbatum esse demonstret medicus. Cujus lingua nigra, rigida, oblita et tumida aut dura est, ille mox relinquit quinque vitales spiritus. Cujus nasus curvus, expansus, et exsiccatus est, aut crepat compressus, is homo non vivit. Cujus oculi contracti, iniqui, immobiles, rubri, delapsi aut profluentes sunt, ille homo certe vitae duratione orbatus est. Cujus capilli partiti, supercilia contracta, inclinataque sunt, et oculorum cilia se findunt, is mox adit mortem. Qui non assumit cibum in ore positum; qui caput non sustinet, obtutum in unum locum figit, et stupido animo praeditus est, is momento animam amitit.

Qui firmus vel infirmus in delirium incidit, surgens saepe, eum sapiens relinquat. Qui semper supinate jacens dormit et pedes agitat aut mobilitate praeditus est, ille homo non vivit. Qui mortalis (homo) frigidis pedibus et manibus, frigida intermissaque respiratione et cornicum anhelitu affectus est, eum sapiens relinquat. Cujus somnolentia non interrumpitur, aut qui vigilat semper, deliratve loquendi cupidus, ille compellandus est a docto. Qui superius labium lambit et vomitum facit, aut cum mortuis loquitur, eum semimortuum esse demonstret medicus. Cujus hominis, sine veneno laesi, san-

guis ex suis poris procedit, is statim amittere potest vitam. In cujus corde ventosus tumor, sursum ascendens, aegroti nutrimenta infestat, is moriturus est sine dubio. Non differentibus phaenomenis effectus tumor, in pedibus exortus, marem occidit; feminam vero, in ore exortus; ambos, in genitalibus exortus. Cujus, anhelitu et tussi vexati, diarrhoea, febris, singultus, vomitus, tumidum scrotum et tumidus penis est, eum relinquat medicus. Sudor, aestusque vehemens, singultus, anhelitusque hominem, quamvis robustum, spiritibus vitalibus haud dubie privant. Cujus lingua fusca fit, sinisterque oculus submergitur, et cujus os fit foetidum, eum relinquat mediens. Hominis in Jamae regnum profecturi facies impletur lacrymis, sudant pedes ambo, oculusque perturbationem adit. Cujus membra ultra modum levia aut gravia sunt, is cognoscendus est in Vaisvasvati domicilium subito abiturus. Qui homines limi, piscium, adipis, olei Sesami orientalis et butyri clarificati odores et puros odores exhalant, abituri sunt in Jamae domicilium. Quorum pediculi in frontem proveniunt, cibum relictum non comedunt cornices, aut quibus gaudium non est, ii abituri sunt in Jamae domicilium. Qui febribus, diarrhoeis et tumoribus mutuo vexatur, et exigua vi carneque instructus est, is sanari non potest. Qui emaciatus sternutatione et siti vexatur, gratis, dulcibus et salubribus cibis et potionibus non sedatur, ejus mors aggressa est. Qui diarrhoea, capitis dolore et stomachi horribili dolore, siti et virium defectu laborat, illi mors instat. Iniqua curatione, operationibusque antea peractis, ob hominum mortalitatem, vita mortem adit. Mortui, B'hûtae, Piśâchae et Rakshasi varii ad mortem vultum vertentem hominem semper aggrediuntur; medicamentorum efficacitates ii repellunt occidendi desiderio; propterea vitae duratione orbati hominis curationes omnes irritae sunt."

Caput XXXII.

Nunc vero de propriae naturae commutatione caput exposituri sumus.

A propria natura ortarum singularum corporis partium alienus status morti est; e. g. albarum partium nigritudo, nigrarum albitudo, rubrarum alius tinctus, firmarum infirmitas, tenerarum firmitas, mobilium immobilitas, immobilium mobilitas, corpulentarum tenuitas, tenuium corpulentia, longarum brevitas, brevium longitudo, integrarum corruptio, corruptarum integritas, repentinum frigus, calor, laevitas, asperitas, rigiditas et decoloratio membrorum; ex propriis locis singularum corporis partium descensus, adscensus, vagatio, jactus, delapsus, cessatio, egressio, ingressio, gravitas et levitas; coralliorum colore praeditarum guttarum repentina in facie apparentia; vasorum conspectus in fronte, aut in nasi tubo tumoris ortus; in fronte diluculi tempore su-

dor; sine oculorum morbo lacrymarum profusio; vaccino stercori contrito similis pulveris apparentia in capite, aut nigritudo columbarum, ardearum etc.; urinae et excrementorum incrementum apud incoenatos, et harum excretionum interitus apud coenatos; in uberum radicibus, in cordo et pectore dolorum ortus; in medio corpore tumor, in extremitatibus marcor aut miseria, in dimidio corpore tumor; pulmonis consumtio in corporis lateribus; perdita, amissa, defecta et corrupta vox; decolorum florum apparentia in dentibus, facie et corpore; aut in cujus humoribus phlegma, faeces, et semen virile immerguntur; aut in cujus oculi bulbo fissae et deformes formae conspiciuntur. Qui oleo oblitis capillis et membris quasi praeditus splendet; qui imbecilis ciborum fastidio et diarrhoeis vexatur; tussiens siti oppressus; emaciatus vomitu et ciborum fastidio affectus, spumam, pus et sanguinem vomens, perditam vocem habens et doloribus subjectus homo; tumidas manus, pedes et os habens emaciatus, ciborum fastidio affectus; decidua pedum dorsum scapulam, manus et pedes habens; febribus et catarrhis oppressus; qui antemeridiano tempore assumtum cibum postmeridiano tempore evomit indigestum, aut ex alvo dejicit, et febribus catarrhisque oppressus est: is anhelitu moritur; et qui homo ad caprarum similitudinem lamentans humi cadit, deciduum scrotum et rigidum penem, fractam cervicem et corrupta genitalia habet; calefacto arescenteque corde et flaccido corpore praeditus; qui glebam glebâ percussit, lignum ligno, aut gramina dissecat, inferius labium mordet, aut superius labium lambit, aut aures capillosquo abducit, Deos, Bráhmańas, Guros, amicos medicosque odit; cujus natalíciam stellam flexuose et inflecte euntes planetae, infaustas regiones ingressae, vexant; aut cujus signum astrologicum meteoris et **Indrae** fulminibus feritur; aut in cujus domo, uxore, lecto, sedibus, vehiculis, curribus, margaritis, gemmis et insignibus regalibus infausta indicia exorta apparent.

Sunt hic ślokae:

„Qui morbus recte curatus augetur hominis, carne emaciata firmave praediti, vitae duratione orbati signum est. Cujus hominis magnus morbus subito exoritur, et apud quem alimentorum fructus non cernitur, ille perit. Qui medicus has symptomatum species in circumspectione curabilium et incurabilium morborum cognoscit, is a rege honoratus est.“

Caput XXXIII.

Nunc vero de incurabilitate caput expositurí sumus.

„Qui morbi, phaenomenis affecti, adeunt incurabilitatem, deficiente medicamento, hos audi, care, unica attentione a me!

Aëris morbus, urinalis affectio, leprae; haemorrhides, fistulae in ano, lithiasis, torpidus foetus et abdominis intumescentia tanquam octavus morbus. Octo hi magni morbi naturâ difficiles ad curandum sunt; porro respirationis carnisque interitu, anhelitu, siti, consumtione, vomitu, febri, lipothymia, diarrhoea et singultu concomitati relinquendi sunt, praecipue a medico, successum desiderante.

Aëris morbus hominem tumidum, torpida cute praeditum, fractum, tremore inflationeque vexatum et aliis morbis cruciatum delere potest. Sic dictis phaenomenis tentatum, aut nimiopere profluentem, accumulatione vexatum et soporosum hominem urinae affectio occidit.

Leprosum hominem dilaceratum, profluente corpore, rubris oculis et perdita voce laborantem et quinque corporalium actionum functiones transgressum lepra occidit.

Siti, fame et doloribus vexatum, nimiopere profluente sanguine laborantem, tumori et diarrhoeae subjectum haemorrhoidum morbus delere potest.

Ex cujus fistulis in ano aër, urina, faeces, vermes et semen virile proveniunt, eum relinquat medicus.

Tumidum umbilicum habentem et praeclusâ urina laborantem cito perdit lithâasis, calculorum valetudo, calculis praedita.

Foetus et ovi retrogressus, agitatio, in utero occultatio, sic etiam haec dicta phaenomena in torpido foetu feminam occidere possunt.

Laterum fracturâ, cibi fastidio, tumore et diarrhoea afflictum, alvi fluxione affectum impletumque, et abdominis intumescentia vexatum relinquat medicus. —

Qui conficitur aut inconscius jacet prostratus, frigore vexatus et interne calefactus homo febre moritur.

Qui erectum capillum et rubros oculos habet, in corde ex congerie laborat, semperque ore suspirat, hunc vexatum, torpidum, circumvagos oculos habentem, semper suspirantem et emaciatum hominem perdit febris. Turbidos oculos habentem, lugentem, valde somnolentum, tenui sanguine et carne praeditum hominem perdit febris.

Anhelitu, doloribus et siti vexatum, emaciatum, febri cruciatum hominem, praecipue senem, diarrhoea delere potest.

Albos oculos habentem, cibi fastidio praeditum, celeri suspirio afflictum, difficultate multum mingentem hominem phthisis pulmonalis occidit.

Anhelitus, dolores, sitis, cibi fastidium, nodi sopor et imbecillitas sunt signa splenici, mortem adituri.

Anhelantem, impedita destillatione affectum, vomitu, singultu et siti laborantem, morbis et anhelitui subjectum hominem phlegmone interna delere potest.

Qui homo flavidos dentes et ungues, flavidos oculos et flavidae congeriei adspectum habet, ictericus perit.

Qui sanguinosis oculis praeditus saepius sanguinem vomit, et rubras regiones vidit, haemorrhagiâ biliosa perit.

Vultum deorsum aut sursum vertens, exigua carne et vi instructus homo, et insomnis, sine dubio insaniâ perit.

Saepius epilepsiae subjectum, emaciatum, tremulis superciliis laborantem, oculosque detorquentem epilepsia delere potest."

Caput XXXIV.

Nunc vero de conjuncto exercitu caput exposituri sumus.

„Quomodo regis, cum exercitu conjuncti, hostes devicturi, custodia medico efficienda est, id demonstrabitur.

Devincendi cupidus hominum dominator (rex), cum administris in itinere conjunctus, diligenter praeservandus est, praecipue a veneno. Viam, aquam, umbram, nutrimentum, pastum et materiem pro igne corrumpunt hostes. Qua ex re medicus hoc cognoscere, et sic purificare potest. Illios rei indicium et curatio in Antidotorum doctrina (Kalpast'hána) docebuntur.

Centum et unum mortis genera At'harvanas indicat; unum vero mortis genus Kálas appellatum est, cetera vero accidentalia sunt.

A corruptis humoribus et accidentalibus rebus, ortis mortis generibus, medicus et sacerdos domesticus, fluidorum et mysteriorum (Mantrae) periti, regem semper nisu custodiant.

Brahmá Védángam, octo Angas habentem Áyurvédam, demonstravit; itaque in sacerdotum doctrina versetur medicus prudens.

Permixtio omnium ordinum, interitus justorum operum, progenierum quoque occasus a regis calamitate oriuntur.

Hominum et regum certe aequalis est corporalitas; sed praeceptum, relictio, patientia, firmitas et fortitudo non res humanae sunt. Itaque sapiens, desiderans prosperitatem, ne regem, sicut Deum sermone, mente et operibus faustis immortalem, sempiternum esse reputet.

In magna cohorte regia medicus tentorio regis proximo adjunctus sit, omnibus regalibus insignibus exornatus. Cum ibi stantem, sicut vexillum, gloria vocat; alte sublatum medicum non stulte adeunt veneno, sagittis et morbis vexati. Suae doctrinae (Tantra) peritus, in aliis scientiarum (Sástra) materiis non alienus medicus, sicut vexillum, apparet, regaliter honoratus.

Medicus, morbo subjectus aeger, remedium, famulos, — sunt lumina therapiae et pro operationum successu conditiones. Praecipuis tribus luminibus, medicus quartus praecipuus morbum quamvis magnum brevi tempore

sanare potest. Medico carentia tria lumina, quamvis praecipua, irrita sunt, sicut Sámavédae et Rigvédae preces recitans Bráhmaňas (Utgátrî-Hotrî-Bráhmaňas) apud sacrificium sine Bráhmaňa in Yajnrvéda versato. Medicus vero praecipuus solus semper trajicere potest aegros, sicut gubernator navem velis orbatam in aqua. Medicus, qui veritatem assecutâ doctrina praeditus, visibilia agens, per se ipsnm factus, levi manu praeditus, purus, heros armatus, condimentis et medicamentis instructus, promptu animo exornatus, sapiens, perseverans, peritus et veritate virtuteqne eximius est, is lumen appellatur.

Longaevus, mente praeditus, curabilis, aptus, sui compos, religiosus, in medici praeceptis perstans aegrotus lumen appellatur.

In fausta regione natum, fausto die exortum, rectam materiam continens, mentem exhilarans, odore, colore et gustu praeditum, vitia humorum occidens, non lassitudinem efficiens, non morbosum pravitate, circumspecte et suo tempore datum medicamentum lumen appellatur.

Gratus, non spernendus, firmus, aptus in aegroti custodia, medici praecepta exsequens et indefatigabilis famulus lumen commemoratus est."

Caput XXXV.

Nunc vero de aegrotorum curatione caput exposituri sumus.

A medico, aegrotum curante, vitae duratio primum circumspiciatur. Existente autem vitae duratione, morbum, anni tempus, ignem organicum, aetatem, corpus, robur, mentem, proprietatem, naturam, remedium, et regiones medicus circumspiciat.

Magnis manibus, pedibus, lateribus, dorso, uberibus, papillis, dentibus, ore, humeris, et fronte, — longis digitis, condyliis, suspiriis, oculis, et brachiis, — extensis superciliis, corde et pectore, — brevibus cruribus, pene, et cervice, — profundis accentibus et umbilico, — non alte alligatis uberibus, — acutis magnisque et pilosis auribus, — porro cerebro, — sensuum organis oblitis, — capitis impletione, — exsiccato corpore, — porro exsiccato corde praeditum hominem esse revera macrobium medicus cognoscat, eumque omnino curet.

Signis oppositis, brevem aetatem, — mixtis, mediocrem aetatem nacturum esse hominem medicus cognoscat.

Sunt hic ślokae:

„Qui tectis articulis, vasis et tendinibus, subcrassulo corpore, firmis sensibus, et omnino integro corpore praeditus est, ille macrobius esse dicitur.

Digitized by Google

Qui a natu etc., morborum expers est, et tarde recolligitur a corporis scientiae peritis, illo summatim macrobius est.

Mediocrem aetatem nacturi notitiam nunc porcipe a me!

Sub cujus oculis lineae sunt manifesto longae duae, tres pluresve etiam, cujus pedes et aures carnosae sunt, cujus nasi cacumen sursum versum est, et cujus lineae sursum sunt versae a tergo, illius summa vitae duratio est tempus septuaginta annorum.

Brevissimam aetatem nacturi notitiam nunc percipe a me!

Cujus articuli breves sunt, penis vero permagnus, in pectore partes lambitae, neque vero tergum longum, sursum attractae aures a sedo, nasusque altus, cujus hominis ridentis loquentisque gingiva conspicitur, et qui perturbate circumspicit, illo vivere potest quinquaginta annos."

At rursus longaevitatis cognitionem, corporis partium et percipientium organorum mensuram, et essentias demonstraturi sumus: hic corporis partes, interiores et superiores, crura, brachia, caput, horum membra et percipientia organa.

Hic propriis pollicibus hallux pedis et digitus index duos pollices longi sunt; digiti indices vero, medii, annulares et minimi (in pedibus) ad summum quinta parte orbati sunt; quatuor pollices longa, quinque pollices lata sunt pedis acumen et planta; quinque aut quatuor pollices longus et latus est calcaneus; quatuordecim pollices longus est pes; quatuordecim pollices longa sunt talorum et genuum intervalla; octodecim pollices longa sunt crura; supra genua triginta duos pollices, sane etiam quinquaginta, longum spatium est; crurum longitudini aequalia sunt femora; duos pollices longi sunt testiculi, mentum, dentes, narium partes, aurium radicum et oculorum intervalla; quatuor pollices longus est penis, oris intervallum, nasus, auris, frons, cervicis sublatio, visus spatium; duodecim pollices aequat pudendi muliebris extensio, a pene ad umbilicum, a corde ad collum, ab uberum intervallo interjecto ad os longitudo, o carpis brachiorum magnitudo; inferioris abdominis latitudo, ab humero ad sedem et ulnam intermedia longitudo sedecim pollices habet; viginti quatuor pollices longum est brachium cum manu; triginta duorum pollicum latitudinem habent extremitates superiores; triginta duorum mensuram habent extremitates inferiores; a carpo ad ulnam intervallum sedecim pollices longum est; planta pedis decem pollices longa est; a pollicis radice digiti indices, ab aure ad angulum oculi interiorem intervallum, et medii digiti quinque pollicum mensuram habent. Quatuor et dimidium pollices longi sunt digitus index et annularis; dimidium et duos pollices longi sunt digitus minimus et pollex; viginti quatuor pollices longa est circumferentia per os et collum; tres pollices longa nasalis cavationis rectitudo est; trium oculi partium circumferentiam habet bulbus oculi; nona bulbi oculi pars est pupilla; a capillorum finibus ad verticem spatium undecim pollices longum

est; a vertice ad cervicalium capillorum finem spatium decem pollicum est; aurium et cervicis intervallum quatuordecim pollices longum est; viri pectoris mensuram habet feminae coxa; ad octodecim pollices extensum feminae pectus est; eandem mensuram viri coxa habet; centum et viginti pollices longus est mas.

Sunt hic ślokae:

„Vigesimo quinto anno marem, feminam vero decimo sexto aequabilitate virium praeditos esse cognoscat peritus medicus.

Corpus suis pollicibus congruenter expositum est.

Perfectis mensuris, vir aut femina longam aetatem nanciscitur, opulentiamque magnam assequitur; mediocriter perfectis mensuris mediocrem; absentibus minimam.“

Porro essentias indicaturi sumus.

Memoria, cultu, intellectu, fortitudine et puritate praeditum, eximia intentione instructum, mentis essentiam hominem habere medicus cognoscat.

Gratum, compactis albisque ossibus, dentibus et unguibus instructum, multo amore generatum esse hominem per semen viriie; non macrum, maxime robustum, gratam profundamque vocem habentem, salubritate praeditum, magnos oculos habentem, per medullam; magnum caput, magnos lacertos, firmos dentes, maxillas, ossa ungnesque habentem, per ossa; gratam urinam, sudorem et vocem habentem, magno corpore instructum, fatigationes perferentem, per adipem; non humores corruptos in corpore, tecta ossa et articulos, densamque carnem habentem, per carnem; gratos et ad cupri colorem ungues, oculos, palatum, linguam, labia, manuum pedumque superficiem gratam habentem, per sanguinem; valde pellucidam et mollem cutem et crinem habentem, cutis essentiâ praeditum esse hominem medicus cognoscat.

Horum primitiva summa, vitae duratio, in salubritatibus (corporis et animi) sita est.

Est hic ślokas:

„Circa corporis partium, percipientiumque organorum mensuram et circa essentias generaliter intuitus vitae durationem, rem peragat in curationibus pereruditus medicus.“

Morborum genera supra exposita sunt. Omnes morbi sunt triplices: curabiles, dubii, insanabilesque. Denuo hos tripliciter intueatur medicus: num morbus accessorius, primitivus, alium morbum indicans sit. Accessorius morbus est, qui, posteriore tempore ortus, prius ortum morbum accedit. Ille, ab hoc ortus, etiam consequens vocatur.

Primitivus morbus est, qui, primitus ortus, neque priorem morbi formam habet, nec consequens est.

Alium morbum indicans morbus est, qui futurum morbum indicat; hic prior morbi forma vocatur.

Consequentem morbum vicissim oppugnando medicus aggrediatur, aut praevalens symptoma; primitivum apte repugnet; in morbo autem, alium morbum indicante, de priore morbo adnitatur.

Est hic ślokas:

„Quia non existit morbus sine humoribus corruptis, idcirco expertus medicus morbum, corruptorum humorum indiciis quamvis non manifestum, curet."

Anni tempora supra exposita sunt.

„In frigore frigoris repugnationem, in aestu caloris amotionem medicus cum effecerit, efficiat curationem aptam; ne curationis tempus praetermittat.

Inepto curationis tempore instituta, aut apto non instituta curatio, curationis expers aut excessiva curatio, in aegrotis quamvis sanabilibus non succedit. Quae permagnum morbum domat, et non alium efficit, illa est curatio, neque vero quae morbum auferat, et alium producit."

Supra expositus est ignis (organicus), cibum concoquens. Is quadruplex humores aggressus est. Unus, mutationem morbosum aggressus, triplex est, inaequalis aëre, acutus bile, torpidus phlegmate; quartus aequalis est propter universam humorum aequalitatem.

Qui (ignis organicus) tempori congruenter cibum assumtum omnino concoquit, ille aequalis est per aequales humores. Qui vero aliquando omnino concoquit, aliquando vero post inflammationem, colicam, aquam, vertiginem, diarrhoeam, abdominis gravitatem et post emissionem crepituum ex intestinis, is inaequalis est. Qui copiosum quoque assumtum cibum celeriter concoquit, is acutus est; is identidem assumtum cibum copiosum celerius concoquit, et in coctionis (digestionis) fine gutturis, palati et labiorum exsiccationem, aestum et dolores generat. Qui perpaucum assumtum cibum, cum abdominis et capitis gravitatem, catarrhum, anhelitum, destillationem, vomitum et corporis tabem effecerit, longo tempore concoquit, is torpidus est.

„Inaequalis ignis (organicus) morbos efficit ab aëre ortos; acutus, ex bilis origine ortos; torpidus, mutationes morbosas a phlegmate ortas."

Porro in aequali igne (organico) conservationem medicus efficiat; in inaequali per oleosa, acida et salsa medicamenta medicet; in acuta per dulcia, oleosa, frigida medicamenta et per evacuationes; sic porro in nimio igne praecipue per bubalinum lac coagulatum, butyrum clarificatum; in torpido per pungentia, amara, adstringentia et vomitoria medicamenta.

„Abdominalis praeclarus ignis (digestio), dominus cibum concoquens, ob subtilitatem fluida organica assumens, distingui non potest; respiratione, exspiratione et digestivo aëre, his tribus aëribus, ubique inflatur, custoditurque etiam illis in sua quaque sede collocatis."

Aetas vero triplex est: puerilis, media et senilis. Minores sedecim annis pueri sunt. Ii vero triplices sunt: lac sugentes, lac et cibum assu-

mentes, cibum assumentes. In his uno anno minores lac sugentes, duobus annis minores lac et cibum assumentes, natu majores cibum assumentes sunt.

In decimi sexti et septuagesimi anni intervallo media aetas est. Hujus affectio est incrementum, juventus, plenitudo et decrementum. Hic usque ad vigesimum annum incrementum; usque ad tricesimum annum juventus; usque ad quadragesimum omnium corporis elementorum et sensuum organorum efficacitas et plenitudo; in posterum paulatim decrementum usque ad septuagesimum annum existit. Majorem septuaginta annis natum, intereuntibus corporis elementis, viribus, robore et perseverantia in dies vexatum, ob rugas, canitiem et calvitiem inhonoratum, catarrho, anhelitu et ceteris phaenomenis asperatum, ad omnia munera invalidum, sicut ruinosam domum pluviis obrutam, pereuntem senem medicus demonstret. In superioribus quibusque aetatis statibus superiores quaeque medicamentorum doses et genera fiunt. Sine intermissione ibi medicus optimo consilio remediet.

Sunt hic ślokae:

„In puero increscit phlegma; in homine medio bilis; maxime crescit aër in sene. Hoc vero intuitus curet medicus.

A cauterio actuali, lixivio caustico et evacuationibus puerum et senem liberet, quorum in sanabilibus morbis mitem lente instituat curationem."

Corpus corpulentum, macrum et mediocre supra demonstratum est.

„Diminuat augeatque medicus semper corpulentum macrumque hominem; mediocris hominis conservationem sempiternam efficiat."

Robur, demonstrata qualitate praeditum, et **imbecillitas**, indole, humorum vitiis, decrepita aetate et est. cernenda sunt.

Quia robusti omnis actio progressos est, idcirco robur etiam commentationum summa est.

„Quidam macri homines sunt validi, et corpulenti minus robusti. Ideo firmitate et lassitudine medicus robur discernat."

Mens (satvam) vero in calamitate, prosperitate, actione et ceteris statibus non stoltitiam facit.

„Mente praeditus perfert omnia, se per semetipsum refraenans; perturbatus, refraenatus ab aliis, perfert; neque vero tenebricosus."

Natura remediumque postea explicabimus.

Proprietates autem sunt: regiones, tempora, natus, anni tempora, morbi, lassitudo, aqua, diurnus somnus, gustus et cetera naturae contraria, et quae non oppositionem efficientia sunt.

„Si cujus gustus, voluptati conveniens, efficit lassitudinis productionem aut aliud tale, id esse **proprietatem** medicus demonstret."

Regio vero est **aquosa**, **torrida**, **communis**. Multis aquis, profundis altisque fluminibus et pluviis impervia, mollibus frigoribus et ventis praedita, permagnis sylvis et arboribus instructa, mollibus, juvenilibus et corpulentis

hominibus referta, phlegmatis et aëris morbis plurimis plena, aquosa regio est.

Aetheri similis, subflavis, parvis et spinosis arboribus referta, parvis pluviis, rivulis, fontibus et aquis praedita, fervidis et terribilibus ventis vexata, subflavis et parvis montibus instructa, rigidis et maeris hominibus referta, aëris et bilis morbis plurimis plena, terrida regio est.

Ambarum regionum signis praedita est communis regio.

Sunt hic ślokae:

„Quia aeqnalia in communi regione frigus, pluviae, calor ventique sunt, et hominis humorum aequalitas existit, propterea communis credita est. Non tam vehementia sunt aquigena, a terra assumta, in sua regione collecta humorum vitia, in alia regione irritationem ineuntia. In conveniente regione viventis hominis non existit timor regione effectus, quia in alimentis, somno, motionibus et cet. bona qualitas illius regionis existit. Omnis morbus, regioni, naturae, proprietati et anni temporibus contrarius, et non ante longum tempus ortus, in felicitate medici et ceterorum, vires, mentem et vitae durationem habentium, existente aeqnali corporis igne, facillime curabilis est; sin aliter, incurabilis est; dolorosus est morbus mixtis signis praeditus. Si vero curatio successu caret, aliam curationem medicus applicet. In priore curatione, impetum sedante, non curationis confusio salubris est.

Deficiente etiam successu, statim, si haec curatio certe salubris est, instituenda certe est tum, si morbus difficillime curabilis est. —

Qui sapiens hoc praeceptum uniforme sic tuetur secundum temporis et ceterorum voluntatem, is mortis funes et hominum morborum multitudinem rescindit remediorum securi.“

Caput XXXVI.

Nunc vero de commixtionibus caput exposituri sumus.

„Citrus medica, Premna spinosa, Pinus Dévadáru, Allium sativum, Momordica mixta (Cúrcaváli) et Mimosa octandra fiunt unguentum, aëris tumores tollens.

Agrostis linearis (Doob), Arundinis karkae radix, Glycyrrhiza glabra, Sirium myrtifolium et omnes frigidae species fiunt unguentum, bilis tumores tollens.

In morbo accidentali et a sanguine orto hoc praeceptum etiam commemoratum est.

Praeceptum venena destruens in morbo a venenis orto, pariter bilem destruens, salubre est.

Ocymum gratissimum, Physalis flexuosa, convolvulus turpethum nigrum, Pinus longifolia, Cissampelos hexandra et Odina pinnata fiant unguentum, phlegmatis tumores tollens.

Hae classes tres sunt. —

Symplocos racemosa, Terminalia chebula, Vangueria spinosa et Panicum dactylon fiant unguentum, tumores, a tribus corruptis humoribus ortos, tollens.

Mite et acidum sal fossile in aëre; calidum, frigidum et cum aqua conjunctum in bile; calidum et lixivii caustici urinaeque dives in phlegmate pro humorum sedatione adhibeatur.

Canabis sativae, Raphani sativi et Morungae guilandinae fruges, Sesami orientalis et Sinapis dichotomae pulveres, fermentum, Linum usitatissimum et substantiae calidae fiant decoctio.

Galedupa arborea, Acarus rubri coloris, Danti, Plumbago zeylanica, Nerium odorum, columbarum, vulturum et ardearum faeces fiant pulvis.

Substantiae aut alkalinosae, aut alkali, fiant pulvis subtilissimus.

Substantiarum mucosarum cortices et radices, Hordei hexastichi, Tritici aestivi et Phaseoli radiati farina fiant electuarium.

Andropogon articulatum, Alangium hexapetalum, Caesalpinia bonducella, Nerinm odorum et Linum utilatissimum fiant purificata extracta, classisque ad Cassiam fistulam pertinens.

Ocymum gratissimum, Odinam pinnatam, Cucumerem madraspatanum, Commelinam salicifoliam, Caesalpiniam bonducellam, Plumbaginem zeylanicam, Cysampelum hexandram, Embeliam ribem, Eicteriam cardamomum, Pisum sativum, speciem ex Pipere nigro, longo, et Zingiberi, nitrum, sal fossile, Arsenicum rubrum, Vitriolum martis, Convolvulum turpethum album, Dantim, Arsenicum auripigmentum, fragrantem terram, utpote purificatas collyriorum substantias has explicet medicus. His vero remediis conficiat sedimenta purificata.

Vitriolo martis et specie ex Pipere nigro, longo et Zingiberi, Myristicae moschatae radice et Curcumâ longa, anteaque demonstratis materiis conficiat olea et butyra clarificata.

Conterendo Asclepiadem giganteam, Jasminum auriculatum, Euphorbiae antiquorum lac, alkali et Jasminum auriculatum, Myristicae moschatae radicem, Curcumam longam, Vitriolum martis, speciem ex Pipere nigro, longo et Zingiberi, anteaque demonstratas materias et alia, medicus conficiat butyrum purificatum.

Achyranthes aspera, Buchanania latifolia, Melia azidaracta, Trichosanthes diaeca, Sesama orientalia, Solanum melongena, Flacourtia sapida, Arsenicum auripigmentum et Arsenicum rubrum, purificatae hae substantiae conjungendae sunt cum puro Sesami orientalis oleo.

Digitized by Google

Vitriolo martis, sale fossili, fermento, Acoro calamo, Indigofera tinctoria, his purificatis materiis aliisque conficiat pulverem clarificatum.

Shoreae robustae resinâ, aliisque resinis, Trichosanthe diaeca et tribus Myrobalanis clarificatis, succi praeparatum clarificatum conficiendum est.

Terebinthinâ, Shoreae robustae resinâ, Pino longifolia, Pinu Dévadáru, resinis scilicet, conficiat medicus peritus emplastrum pro ulceribus.

De adstringentium non calidarum arborum corticibus coctum et refrigeratum extractum in mixturis comprobatur.

Ex Asclepiade acida, Menispermo cordifolio, Physali flexuosa, Kákoli ceteraque classe et Mimusopsis kauki germinibus collyria mixta commemorata sunt.

Mimosa pudica, Asclepias acida, Pinus longifolia, Mimosa catechu, Sirium myrtifolium, Kákoli et cetera classis fiat sedimentum, comprobatum in vulnerum (ulcerum) mixturis.

Hemionites cordifolia, Carpopogon pruriens, Curcuma longa, Jasminum grandiflorum, Jasminum arabicum, Kákoli ceteraque classis conjungenda et comprobata est in commixto butyro clarificato.

Gumi benzoicum, Aquilaria ovata, Curcuma longa, Pinus Dévadáru, Panicum italicum (Priyangu) et Symplocos racemosa in oleo Sesami orientalis conjungenda sunt.

Panicum italicum, Terminalia chebula, Symplocos racemosa et Vitriolum martis fluida fiant.

Grisleae tomentosae et Shoreae robustae cortex utpote pulvis commixtus desiderantur.

Panicum italicum, Shoreae robustae resina, flores Vitrioli martis et corticis de Grislea tomentosa pulvis commixtus comprobatur.

De corticibus classis Fici indicae et Terminaliae chebulae succi praeparatum commixtione medicus conficiat ex praescripto.

Achyrantes aspera, Physalis flexuosa, Salvinia cucullata et Linum utilatissimum in suffimento comprobantur; sic etiam Kákoli et cetera classis.

Vitriolum martis, sal fossile, fermentum, Cyperus rotundus, Arsenicum rubrum, Gallinacea ova et testae, Caesalpiniae bonducellae calyces, fructus Mimosae sirishae et Galedupae arboreae, radicumque pulveres, in ulceribus, sublevata carne praeditis, et in lassitudine, sunt comprobata.

Totam classem, dimidiamve aut quodcunque receptum est, adhibeat doctus medicus, sicut in praxi demonstratum est."

Digitized by Google

Caput XXXVII.

Nunc vero de terrae partium cognitione caput exposituri sumus.

Foraminibus, glurea, petris, iuiquis clivulis, sepulcretis, diurnis Deorum altaribus, sabuletis nen corruptam, non salinum aolum hubentem, non fraudulentam, comiuus unicam, amoenam, progermiuantem, suavem, solidam, aequabilem, furvam, pouderosam, albam rubramve terram herbarum gratiâ medicus circumspiciut.

In hac terra natam, insectis, veneuis, ferro, selis ardore, vento, aestu, aquis, uugustis viis non corruptam, eximio succo prueditam, nutritam, ample submersam radicem habentom, iu septentriounaliquo regione sitam herbam medicus capiat.

Sic herbarum fundi respectu distiuctio generulis est.

Specialiter vero: torra petrosa, solida, ponderosa, fusca furvave, firmarum arborum fructibus praedita, propriam qualitatem plurimam habet.

Amoena, frigida, aliquantulum uquesa, suuvibus fructibus et graminibus, blandis arboribus praedita, ulba, uequae qualitatem plurimum habet.

Versicolor, levis, petrosa, teueris, parvis, fluvis urboribus et graminibus instructa, ignis qualitatem plurimam habet.

Aspera, eiueris et usiui coloro praedita, teuuibus, asperis, excavatis, minus succulentis arboribus praedita, aëris qualitatem plurimam hubet.

Mitis, aequalis, perforata, iuvisibili succo et uqua praedita, omnino exsucca, magnis moutibus et arboribus praedita fuscaque, aetheris qualitatem plurimam habet. —

Hio quidam literati dicunt: „Pluviali auui tempore, autumno, hieme, vere, aestate, juxta ordinem radices, folia, eortices, succum, resinam et fructus medicus capiat, neqno vero haec simul.“

In qua biundi caloris qualitate (haec capienda sunt)?

Blandas herbas blandis anui temporibns mediens cupiat; igneae herbae igneis temporibus incorruptam quulitatem habent. Blandae herbao blundis anni temporibus assumtao, in terra, luuue qnulitatem plurimam habeute, ortae, valde dulces, gratae, refrigerantes sunt.

Eo reliquum expositum est. —

Hic in fundo, terrae et aquae qualitate plurimu praedito, exortas herbas, evacuationis substantiam habeutes, medicus capiat; in fundo, ignis, aetheris et aëris qualitate plurima praedito, aëris substantiam habentes; in fundo, ambabus qualitatibus plurimis praedito, dnpliciter partitas substantias; iu fundo, aetheris quulitate plurima praedite, indicatae herbao sane efficaciores sunt, omues etiam recoutes, exceptis melle, butyro clarificato, saccharo, Pipere

longo, Embelia ribe. Omnes etiam herbae succulentae efficaciores sunt. Has vero medicus in immaturitate, et praeteritum annum non habentes, capiat.

Sunt hic ślokae:

„Reges, ascetae, venatores, aliique sylvicolae, radicum comesores qui sunt, propter hos remediorum specialitas desideratur.

In fellis, sale fossili et ceteris medicamentis, ab omni parte perfectis, tempus non constitutum est; ibi omne tempus eligitur.

Odore, colore, gustu praedita sextuplex terra desideratur. Propterea terrae indole sementiferae plantae, sex gustibus praeditae, decies mille sunt.

Indistinctus revera aquae gustus conclusione conclusus est. Gustus vero hic indistinctus distinctus ex terrae gustu fieri potest. Omnibus signis praedita terra universalis est. Substantiae ubi sunt, ibi etiam earum qualitates differentes sunt. Malo odore non perturbatam, incorruptam gustu et ceteris, recentem substantiam herbarum capiendam esse medicus designet. Embelia ribes, Piper longum, mel, butyrumque clarificatum, quamvis non recentia, salubria sunt; reliqua alia recentia medicus capiat, vitiisque destituta.

In fluminibus, in limo, in rivorum ripis, in Mesuae ferreae amputatis truncis collocatum medicamentum, in felice loco, in puro, medicamentorum domicilium desideratur.“

Caput XXXVIII.

Nunc vero substantiarum medicarum conspectum exposituri sumus.

Triginta septem substantiarum medicarum classes sunt sequentes:

I. Hedysarum gangeticum, Convolvulu spaniculatus, Dańdotpalá, Hedysarum lagopodioides, Flacourtia cataphracta, Hemionites cordifolia, Asparagus racemosus, Echites frutescens, Dalbergia sisu, Bryonia grandis, Rishab'haka, Whrightea antidysenterica, Phaseolus trilobus, Solanum melongena, recens Ricinus communis, Clitoria ternata, Tragia involucrata et Carpopogon pruriens.

„Ab Hedysaro gangetico incipiens haec classis bilem aëremque delet et pneumophthisin, induratiouem glandularum mesentericarum, corporis frictionem, suspirium et catarrhum tollit.“

II. Cassia fistula, Vangueria spinosa, Zizyphus napeca, Echites antidysenterica, Cysampelos hexandra, Mimosa catechu, Bignonia suaveolens, Sanseviera zeylanica, Nerium antidysentericum, Echites scholaris, Melia azidaracta, Barleria prionitis, Dásikurúńtaka, Menispermum cordifolium, Plumbago zeylanica, Śárangashtá, Galedupa arborea, Trichosanthes dioeca, Gentiana cherayta et Momordica charantia.

„A Cassia fistula incipiens haec classis phlegma venenumque delet et urethritidem gonorrhoicam, lepram, febrem, vomitum et pruriginem occidit et ulcera purificat.“

III. Capparis trifoliata, Barleria caerulea, Morunga guilandina, Hyperanthera morunga, Aeschynomene sesban, Asclepias geminata, Caesalpinia bonducella, Sanseviera zeylanica, Premna integrifolia, Barleria cristata, Momordica monadelpha, Asclepias gigantea, Pothos officinalis, Plumbago zeylanica, Asparagus racemosus, Aegle marmelos, Odina pinnata, Saccharum cylindricum et Solanum melongena.

„A Cappari trifoliata incipiens haec classis phlegma telamque cellulosam (adipem) arcet et cephalalgiam, indurationem glandularum mesentericarum et internas phlegmonas profligit.“

IV. Pentaptera arjuna, Barleria flava, Saccharum cylindricum, Hedysarum gangeticum, Cyperus pertinens, Arundo karka, Poa cynosuroides, Saccharum spontaneum, Plectranthus scutellaroides, Premna integrifolia, Sanseviera zeylanica, Asclepias gigantea, Pothos officinalis, B'hallúkas, Barleria prionitis, Nymphaea caerulea, Kapotavanka et Flacourtia cataphracta.

„A Pentaptera arjuna incipiens haec classis aëris morbos amovet, stranguriam, lithiasin, urinae doloribus inflictos morbos delet.“

V. Shoreae robustae resina, Terminalia alata tomentosa, Mimosa ferruginea, Mimosa albida (Kadara), Diospyros melanoxylon, Areca catechu, B'húrjas, Asclepias geminata, Dalbergia ougeiniensis, Sirium myrtifolium, Pterocarpus santalinus, Dalbergia sisu, Mimosa sirisha, Pentaptera tomentosa, Grislea tomentosa, Terminalia alata, Borassus flabelliformis, Galedupa arborea, Caesalpinia bonducella, Shorea robusta, Aquilaria ovata et Curcuma zanthoriza.

„A Shoreae robustae resina incipiens haec classis lepram destruit, urethritidem gonorrhoicam icterumque tollit, et phlegma telamque cellulosam (adipem) exsiccat.“

VI. Symplocos racemosa, Lod'h, Butea frondosa, Cyperus rotundus, Jonesia asoka, Hedysarum alhagi, Gmelina arborea, Élaváluka, Boswellia thurifera, Rubia manjista, Nika, Nauclea cadamba, Shorea robusta et Musa paradisiaca.

„A Symploco racemosa incipiens dicta classis adipem phlegmaque tollit, pudendorum muliebrium vitia aufert, roborans, ulceribusque salubris est, et venenum destruit.“

VII. Asclepias gigantea, Solanum trilobatum, Galedupa arborea, Heliotropium indicum, Achyranthes aspera, Siphonanthus indica, Mimosa octandra, Indrapushpí, Solanum melongena, Andropogon aciculatum, Convolvulus paniculatus albus, Tragia involucrata, sal fossile et Tápasavrĭksha.

„Ab Asclepiado gigantea incipiens haec classis phlegma, adipem et venenum delet, vermes, lepramque sedat, et vulnera (ulcera) praecipue purificat.“

VIII. Anethum sowa, Nyctanthes arbor tristis, Ocymum basilicum, Ocymum sanctum, Andropogon shoenanthus, Momordica mixta, Sumuk'ha, Convolvulus turpethum nigrum, Melia azidaracta, Cassia esculenta, Sinapis dichotoma, Ocymum gratissimum, Embelia ribes, Cayaval, Surasi, Vitex negundo, lacertae et mures (?), Premna spinosa, Hedysarum alhagi, Práchíbala, Solanum indicum et Vishamushṭi.

„Ab Anetho sowa incipiens haec classis phlegma tollit, vermes delet, catarrhum, inappetentiam, anhelitum tussimque occidit et ulcera (vulnera) purificat."

IX. Bignonia indica, Butea frondosa, Grislea tomentosa, Plumbago zeylanica, Vangueria spinosa, Dalbergia sisu, Euphorbia et tres Myrobalani.

„A Bignonia indica incipiens haec classis telam cellulosam (adipem) occidit, vitia seminis virilis tollit, urethritidem gonorrhoicam, haemorrhoides et icterum occidit, calculos et lithiasin delet."

X. Piper longum, radix Piperis longi, Piper chavya, Plumbago zeylanica, Zingiber officinale, Hastipippali, Pisum sativum, Elettaria cardamomum, Carum carvi, Nerii antidysenterici semina, Cysampelos hexandra, Cuminum cyminum, Sinapis dichotoma, Melia sempervirens, Echites antidysenterica, Asa foetida, Siphonanthus indica, Saccharum officinarum, Ativishá, Acorus calamus, Embelia ribes et species de Pipere nigro, longo et Zingibere.

„A Pipere longo incipiens classis phlegma tollit, catarrhum, aërem et inappetentiam occidit, calefacit, indurationem glandularum mesentericarum arthritidemque occidit, et cruditates concoquit."

XI. Elettaria cardamomum, Tabernaemontana coronaria, Costus arabicus, Valeriana jatamansi, Artemisia, Laurus cassia, Michelia champaca, Panicum italicum, Pisum sativum, Vyag'hranak'ha, Chaṅdá, Staunéya, terebinthina, cortex cassiae, Chora, Bálaka, Bdellium, Shoreae robustae resina, Turushka, Boswellia thurifera, Aquilaria ovata, Trigonella corniculata, Andropogon muricatum, Pinus Dévadáru, Crocus sativus et Rottleriae tinctoriae filamenta.

„Ab Elettaria cardamomo incipiens classis aërem et phlegma occidit venenumque, colorem efficit, impetiginum accumulationem et lepram (koṭ'ha) delet."

XII et XIII. Acorus calamus, Cyperus rotundus, Ativishá, flores Trapae bispinosae, Pinus Dévadáru et Rottleriae tinctoriae filamenta; — Curcuma longa, Curcuma zanthorhiza, Hedysarum lagopodioides, Echites antidysentericae semina et Glycyrrhiza glabra.

„Hae duae classes, ab Acoro calamo et Curcuma longa incipientes, lac purificant, cruditates et diarrhoeam sedant, praecipueque vitia humorum concoquunt."

XIV. Convolvulus turpethum floribus nigris, Echites frutescens, Trivrit, Dantí, Andropogon aciculatum, Symplocos racemosa, Convolvulus turpethum

album, Trichosanthes dioeca, Areca catechu, Salvinia cuculata, Cucumis madraspatanus, Buchanania latifolia, Gatedupa arborea, Menispermum cordifolium, Jasminum zambac floribus multiplicatis, Convolvulus pes caprae, Euphorbia antiquorum, Cassia fistula et Mimusops kauki.

„A Convolvulo turpetho floribus nigris incipiens dicta haec classis indurationem glandularum mesentericarum et venenum delet, suppressionem urinae, abdominis inflationem faecesque dissolvit et constipationem tollit."

XV. Solanum melongena, Solanum jacquini, Echitis antidysentericae semina, Cysampelos hexandra et Glycyrrhiza glabra.

„A Solano melongena incipiens classis concoquit, bilem et aërem delet, phlegma, inappetentiam, singultum, urinales dolores et morbos delet."

XVI. Trichosanthes dioeca, Sirium myrtifolium, Pterocarpus santalinus, Sanseviera zeylanica, Menispermum cordifolium, Cysampelos hexandra et species de Pipere nigro, longo et Zingiberi.

„A Trichosanthe dioeca incipiens classis bilem, phlegma et inappetentiam extinguit, febrem sedat, ulceribus prodest, vomitum, pruritum et venenum delet."

XVII. Kákolí, Kshírakákolí, Bryonia grandis, Rĭshab'ha, Phaseolus trilobus, Glycine debilis, Médá, Erythrina indica, Menispermum glabrum, Karkaťaśrĭngi, Manna Bambusae, Mimusops kauki, Padmaka, Prapaundaríka, Ridd'hi, Vrĭdd'hi, uvae, Celtis orientalis et Glycyrrhiza glabra.

„A Kákoli incipiens haec classis bilem, sanguinem et aërem extinguit, vivificat, nutrit, stimulat, lac et phlegma efficit."

XVIII. Piper nigrum, sal fossile, Bitumen, Vitriolum martis, Asa foetida et Sulphas cupri.

„A Pipere nigro incipiens classis phlegma occidit, telam cellulosam (adipem) exsiccat, calculos, lithiasin, urinales dolores, indurationem glandularum mesentericarum delet."

XIX. Echites frutescens, Glycyrrhiza glabra, Sirium myrtifolium, Pterocarpus santalinus, Padmaka, Gmelinae arboreae fructus, Bassiae latifoliae flores et Andropogi muricati radix.

„Ab Echite frutescente incipiens classis sitim occidit, haemorrhagiam biliosam amovet, bilem febremque sedat, praecipue aestum extinguit."

XX. Collyrium ex antimonio, Collyrium ex calce aeris, Michelia champaca, Panicum italicum, Nymphaea caerulea, Andropogi muricati radix, Nymphaea nelumbo, Mesua ferrea et Glycyrrhiza glabra.

„A Collyrio ex antimonio incipiens haec classis haemorrhagiam biliosam extinguit, venenum sedat, et sic aestum internum delet."

XXI. Xylocarpus granatum, Vitis vinifera, Cayaphal, Punica granatum, Buchanania latifolia, Strychni potatorum fructus, Mimosae sirishae fructus et tres myrobalani.

Digitized by Google

„A Xylocarpo granato incipiens haec classis aërem delet, urinae vitia amovet, grata est, sitim occidit et appetitum dat.“

XXII. Panicum italicum, Mimosa pudica, Grislea tomentosa, Rottleria tinctoria, Pterocarpus santalinus, Caesalpinia sappan, Bombacis heptaphylli resina, Collyrium ex calce aeris, Rottleriae tinctoriae aqua, Collyrium ex antimonio, Nelumbii speciosi filamenta, Rubia manjista et Hedysarum alhagi; —

XIII. Jasminum auriculatum, Grisleae tomentosae semina, Mimosa pudica, Bignonia indica, Glycyrrhiza glabra, Aegles marmeli vagina, Symplocos racemosa, Sávararod'hra, Butea frondosa, Nerium coronarium et Nelumbii speciosi filamenta.

„A Panico italico et Jasmino auriculato incipientes hae duae classes coctionem et diarrhoeam delent, sustentant, salubres sunt in bile, et ulcerum (vulnerum) formatores sunt.“

XXIV. Ficus indica, Ficus glomerata, Ficus religiosa, Ficus infectoria, Bassia latifolia, Spondias mangifera, Pentaptera arjuna, Mangiferae indicae fructus, Mangiferae indicae et Andropogi aciculati folia, Eugenia jambu, Chironjia sapida, Glycyrrhiza glabra, Asclepias acida, Calamus rotang, Nauclea cadamba, Zizyphus jujuba, Diospyros glutinosa, Boswellia thurifera, Symplocos racemosa, Sávararod'hra, Semicarpus anacardium, Butea frondosa et Nerium coronarium.

„A Ficu indica incipiens classis ulceribus (vulneribus) salubris est, contrahit, fracturas perficit, haemorrhagiam biliosam amovet, aestum et telam cellulosam (adipem) occidit, pudendorum muliebrium vitia adimit.“

XXV. Menispermum cordifolium, Melia azidaracta, Coriandri sativi semina, Sirium myrtifolium et Nelumbium speciosum.

„A Menispermo cordifolio incipiens haec classis omnes febres occidit, calefacit, singultum, inappetentiam, vomitum, sitim et aestum delet.“

XXVI. Nymphaea caerulea, Nymphaea rubra, Nymphaea esculenta, Nymphaea lotus, Kuvalaya, Nymphaea alba et Glycyrrhiza glabra.

„A Nymphaea caerulea incipiens haec classis aestum, biliosumque sanguinem extinguit, sitim et venenum aufert, morbosum sanguinem delet.“

XXVII. Cyperus rotundus, Curcuma longa, Curcuma zanthorizon, Terminalia chebula, Phyllanthus emblica, Terminalia belerica, Costus arabicus, Acorus calamus albus, Acorus calamus, Cysampelos hexandra, Species ex Pipere longo, nigro et Zingiberi, Śárngashíá, Attvishá, Curcuma cerumbet, Semicarpus anacardium et Plumbago zeylanica.

„A Cypero rotundo incipiens haec commemorata classis phlegma destruit, pudendorum muliebrium vitia aufert, lac purificat et sic concoquit.“

XXVIII. Terminalia chebula, Phyllanthus emblica, Terminalia belerica, tres myrobalani scilicet.

„Tres myrobalani phlegma et bilem occidunt, urethritidem gonorrhoicam

et lepram extingunnt, oculis salubres sunt, calefaciunt, dolores ot febres extingnnnt."

XXIX. Piper longum, Piper nigrum, Zingiber officinale, species scilicet ex Pipere longo, nigro et Zingiberi.

„Calefaciens species ex Pipere longo, nigro et Zingiberi phlegma et telam cellnlosam (adipem) occidit, urethritidem gonorrhoicam, lepram et cutis morbos delere potest, indnrationem etiam glandularum mesentericarum, catarrhum et ignis (digestionis) diminntionem."

XXX. Phyllanthus emblica, Terminalia chebnla, Piper longum ot Plumbago zeylanica.

„A Phyllantho emblica incipiena haec classis omnes febres delet, oculis salubris est, calefacit, stimnlat, phlegma ot inappetentiam extinguit."

XXXI. Stannnm, plnmbum, cuprum, argentum, lapis magnes, aurum et rubigo ferri.

„A Stanno incipiens haec eximia classis morbum ot vermes tollit, sitim et venennm amovet, icterum et urethritidem gonorrhoicam tollit."

XXXII. Lacca, Cassia fistula, Echites antidysenterica, Nerium odorum, Cayaphal, Curcuma longa, Melia aaidaracta, Xanthocymus pictorins, Jasminum grandiflorum et Tráyamáná.

„Adstringens et dulcamara est hacc classis, phlegma, bilem et dolores delet, lepram et vermes tollit, corrupta ulcera (vulnera) purificat." —

Quinas deinceps radicos indicatnri sumus.

XXXIII. Ruellia longifolia, Solanum melongena, Hemionites cordifolia, Convolvnlus paniculatus et Michelia chambaca — snnt parvae radices.

„Adstringentes, amarae et dulces snnt hae parvae quinque radices, aërem delent, bilem sedant, nutrinnt et vires augent."

XXXIV. Aegle marmelos, Premna spinosa, Bignonia indica, Bignonia suaveolens et Gmelina arborea — sunt magnae radices.

„Commemoratae hae quinqno radices simul amarae snnt, phlegma et aërem delent, in coctione leves et ignem (digestionem) incendentes sunt, dulcem etiam saporem habent."

Ex his (duabus classibus) decem radiees sistens classis constare dicitur.

„Haec classis anhelitum amovet, phlegma, bilem et aërem delet, cruditatis coctor est, et omnes febres extinguit."

XXXV. Convolvnlus paniculatus, Echites frutescens, Indigofera tinctoria, Menispermum cordifolium et Ajaśriṅgí, — repentium plantarum appellatio; —

XXXVI. Carissa carondas, Ruellia longifolia, Barleria cristata, Asparagus racemosus et Zizyphus jujuba, — spinosarum plantarum appellatio.

„Hac duae classes haemorrhagiam biliosam tollunt, tumores, ab aëre, phlegmate et bile ortos, delent, omnes urinae morbos tollunt et seminis virilis vitia delent."

Digitized by Google

XXXVII. Poa cyuosuroides, Saccharum spontaneum, Arundo karka, Saccharum cylindricum et Barleria longifolia, — grsminnm appellatio.

„Urinae vitia et morbos haemorrhagiamque biliosam ultima classis, cum lacte conjuncta, celeriter delere potest.

Harum (quinqus) classium duas primae aërem tollunt; ultima bilem extinguit; ceterae duae ad quinas radices pertinentes classes phlegma sedantes indicatae sunt."

A Trivrĭt (Tēori) incipiens caput alibi demonstrabimus. —

„Breviario has classes hic indicatae sunt; earum vero prolixitatem in Therapia (Chikitsita) exponemus, cognitis humorum corruptorum firmitate et infirmitate.

Medicus in domo, a fumo, pluviis, ventis et humoribus quoque anni tempore liberata, medicamentorum collectionem collocet, et ex praescripto asservet. Intuitus vitiorum humorum divisiones, medicamentorum quoque classes divisas medicus adhibeat, singulatim mixtas, aut compositas, aut classem confuse conjunctam."

Caput XXXIX.

Nunc vero de ablutione et sedatione caput exposituri sumus.

Vangueria spinosa, Echites antidysenterica, Andropogou serratus, Cucurbita amara, Achyranthes aspera, Krĭtavéd'hana, Sinapis dichotoma, Embelia ribes, Piper longum, Galedupa arborea, Cassia tora, Bauhinia variegata, Karbudára, Sapindus saponaria, Physalis flexuosa, Calamus fasciculatus, Pentapetes phoenicea, Andropogon aciculatus, Crotularia juncea, Momordica monadelpha, Acorus calamus, Mrĭga, Cucumis utilatissimus et Salvinia cuculata superiores corporis partes purgant, — scilicet Bauhiniae variegatae antecedentium vegetabilium fructus; Bauhiniam variegatam subsequentium radices.

Convolvulus turpethum floribus albis, Convolvulus turpethum floribus nigris, Danti, Anthcrum tuberosum, Jasminum zambac floribus multiplicatis, Andropogon aciculatus, Asclepias geminata, Cucumis madraspatanus, Convolvulus pes caprae, Euphorbia antiquorum, Cassia fistula, Mimusops kauki, Plumbago zeylanica, Achyranthes aspera, Poa cynosuroides, Saccharum spontaneum, Symplocos racemosa, Convolvulus turpethum, Trichosanthes dioeca, Bignonia suaveolens, Areca faufel, Terminalia chebula, Phyllanthus emblica, Terminalia belerica, Indigofera anil, Chaturangula, Ricinus communis, Caesalpinia bonducella, Mahávrĭksha, Xanthocymus pictorius, Asclepias gigantea et Cardiospermum halicacabum inferiores corporis partes purgant, — scilicet

Digitized by Google

Symploco racemosae antecedentium vegetabilium radices; Symplocum racemosam subsequentium et cum Bignonia suaveolente desinentium cortices; Convolvuli turpethi fructuum pulvis; Arecam faufel subsequentium et cum Ricino communi desinentium fructus; Caesalpiniae bonducellae et Cassiae fistulas folia; reliquorum succi.

Trichosanthes dioeca, Jasminum zambac floribus multiplicatis, Andropogon aciculatus, Hátig'hosha, et Cleome pentaphylla a duobus lateribus partes purgant. Horum vegetabilium proprii succi existunt.

Piper longum, Embelia ribes, Achyranthes aspera, Morunga guilandina, Sinapis alba, Mimosa sirisha, Piper nigrum, Nerium odorum, Momordica monadelpha, Clitoria ternata, Achyranthes aspera, Acorus calamus, Cardiospermum halicacabum, Galedupa arborea, Asclepias gigantea, Solanum trilobatum, Allium sativum, Ativishá, Zingiber officinale, Flacourtia cataphracta, Xanthocymus pictorius, Anethum sowa, Ocymum sanctum, Terminalia catappa, Asclepias geminata, Citrus medica, Murungí, Salvadora persica, Myristica moschata, Shorea robusta, Borassus flabelliformis, Bassia latifolia, Lacca, Asa foetida, sal fossile, vinum, vaccae stercoris liquor et urina capitis purgativa medicamenta sunt, — scilicet Nerio odoro antecedentium vegetabilium fructus; Nerium odorum subsequentium et cum Asclepiade gigantea desinentium radices; Flacourtias cataphractae antecedentium bulbi; Flacourtiam cataphractam subsequentium et cum Ocymo sancto desinentium folia; Terminalias catappas et Asclepiadis geminatas cortices; Citri medicae, Murungi, Salvadorae persicae et Myristicae moschatae flores; Shoreae robustae, Borassi flabelliformis et Bassiae latifoliae succi; Asae foetidae et Laccae extracta. Salia fossilia sunt terrae species; vina sunt spirituum compositiones; vaccae urina et stercus sunt excretiones.

Deinceps sedativa medicamenta indicaturi sumus.

Pinus Dévadáru, Costus arabicus, Curcuma longa, Capparis trifoliata, Asclepias geminata, Pavonia odorata, Sida cordifolia, Barleria caerulea, Dolichos carpopogon, Boswellia thurifera, Bignonia suaveolens, Pentaptera arjuna, Barleria flava, Premna spinosa, Menispermum glabrum, Ricinus communis, Plectranthus scutellaroides, Solanum trilobatum, Asclepias gigantea, Asparagus racemosus, Boerhavia diffusa alata, Aeschymene grandiflora, Pothos officinalis, Bauhinia variegata, Siphonanthus indica, Gossypium herbaceum, Tragia involucrata, Achyranthes triandra, Zizyphus jujuba, Hordeum hexastichon, Plumbago zeylanica, Dolichos biflorus et cet., Hedysarum gangeticum et cet., duaeque primae ad quinas radices pertinentes classes compendio aërem sedans classis sunt.

Sirium myrtifolium, Pterocarpus santalinus, Andropogon shoenanthus, Andropogon muricatus, Rubia manjist'ha, Asclepias rosea, Convolvulus paniculatus, Asparagus racemosus, Cyperus pertenuis, Valisneria octandra, Nym-

phaea lotus, Nymphaea esculenta, Nymphaea caerulea, Musa paradisiaca, Kandalí, Agrostis linearis, Sanseviera zeylanica et cet., Kakoli et cet., Ficus indica et cet., graminumque quinque radices compendio **bilem sedans** classis sunt.

Curcuma zanthorhiza, Aquilaria ovata, Pterocarpus santalinus, Costus arabicus, Curcuma longa, Anethum graveolens, Anethum sowa, Pinus longifolia, Mimosa octandra, Caesalpinia bonducella, Galedupa arborea, Terminalia catappa, Triticum aestivum, Abrus precatorius, Commelina salicifolia, Butea frondosa, Saccharum muja, Atakalae succus et cet., repentes et spinosae plantae, ad quinas radices pertinentes, Piper longum et cet., Solanum melongena et cet., Bignonia indica et cet., Acorus calamus et cet., Surasa, Cassia fistula et cet. compendio **phlegma sedans** classis sunt.

Omnia vero medicamenta, morborum, ignis (digestionis) et hominum viribus perspectis, medicus porrigat.

Supra morbi vim adhibitum medicamentum, hunc morbum sedando, alium morbum adducit; supra ignis (digestionis) vim (adhibitum medicamentum), indigestionem efficiendo, concoquitur; supra hominis vim (adhibitum medicamentum), languorem, animi deliquium et insaniam adducit, sedamen et ablutionem valde sternit.

Orbatum his rationibus medicamentum datum, inefficax fit; propterea convenienter porrigat medicus medicamentum.

Sunt hic ślokae:

„Qui est ob humorum vitia infirmus, ei sapiens medicus in morbo, per ablutionem sanabili, vitia humorum amovens et mite medicamentum praebeat.

In inconstante humorum vitio, in tenero organo, ibi non videre medicus potest hominum vim. Morbo autem hominis non debilitati ablutio fiat. In morbis et cet. mediocribus **Kuḍava** decocti desideratur, pulveris **Viḍálapada**, dandae sunt sedimenti oleosi sedecim **Mashae**.

Vitio humorum subjecti et tenero organo praediti hominis ablutio apta fiat. Exigua vi instructi hominis alimentum morbo conveniens sit."

Caput XL.

Nunc vero de substantiarum, gustuum, qualitatum, virium et maturitatis dijudicatione caput expositiuri sumus.

Quidam literati dicunt: „**Substantia** praecipuum est." Ex qua stabilitate revera? „Substantia **constans** est, neque vero gustus et cet.; sicut in rudi fructu qui sapores et cet. sunt, illi in maturo non sunt.

De sampiternitate. Sempiterna enim substantia est, neque vero sempiternae qualitates sunt; sicut sedimenti et ceterorum illa pars aut gustu et odore praedita, aut gustu et odore orbata esse potest.

De sui generis conditione. Sicut enim terrena substantia aliam naturam non init, sic reliquae.

De quinque sensuum perceptione. Quinque sensibus percipitur substantia, neque vero gustus et cet.

De habitatione. Gustus et cet. substantiam ingressi sunt (habitant).

De inceptionis vi. Substantias aggressa est inceptio; sicut Hedysarum gangeticum et cet., postquam medicus sumserit et contriverit, coquere potest, sic etiam in ceteris substantiis, neque vero in gustu et cet. inceptio est.

De Śástrarum auctoritate. In Śástra enim substantia praecipuum est, in demonstratione scilicet systematum; sicut Citrus medica et Premna spinosa, sic non gustus et cet. demonstrantur.

De gustuum et cet. gradus respectu. Gustus et cet. enim substantiarum gradum respiciunt; sicut in recente substantia recentes gustus et cet., sic in completa completi sunt.

De singularum regionum effectionis gradu. Substantiarum singulis regionibus etiam morbi efficiuntur, sicut Euphorbiae antiquorum lacte.

Itaque substantia est praecipuum.

Substantiarum signum vero, efficientiae qualitate praeditum, qualitatis actio est." —

Non sic dicunt alii: „Gustus vero sunt praecipuum." Ex qua sacra doctrina? „Sacra doctrina enim Śástra dicitur; in Śástra autem gustus potentes sunt. Sicut gustum continet cibus, sic in eo spiritus vitales sunt.

De demonstratione. Demonstrantur enim gustus, veluti dulces, acidi et salsi (gustus) aërem cohibent.

De conclusione. Gustatu enim concluditur gustus, veluti dulcis (gustus).

De Rishiarum sermone. Rishiarum sermo sicut Védas est, sic aliquid dulce magistrorum ratio afferre potest. Itaque gustus sunt praecipuum. In gustibus qualitatum cognitio est."

Gustuum signum alibi demonstrabimus.

Non sic dicunt alii: „Vis praecipuum est." Ex qua conclusione, per facultatem virium plantarum medicarum affecta?

„Plantarum medicarum efficacitates in superioribus, inferioribus et in ambabus partibus, purgationem, sedationem, adstrictionem, ignis inflammationem, vexationem, vomitionem, nutritionem, Elixirium vitae, stimulantiam, intumescentiae efficientiam, destructionem, aestum, dirruptionem, ebrietatem, respirationis interitum, veneni sedationem ob virium principatum efficiunt.

Haec autem vis duplex est, ob ignis productionem mundi. Quidam vero octuplicem vim dicunt: calidam, frigidam, blandam, asperam, pellucidam,

Digitized by Google

fluidam, mitem et pungentem. Hae vires, ob proprii roboris et qualitatis excellentiam, gustum superando, suam actionem efficiunt; sicut tam magnus, ad quinque radices pertinens, gustus adstringens et amarus aërem cohibere potest ob caloris facultatem, sic Dolichos biflorus adstringens et Allium cepa pungens ob unguinosam substantiam. Dulcedo, Sacchari officinarum gustus, aërem auget ob frigoris vim.

Pungens Piper longum bilem cohibet ob mitis frigoris vim, acidus Phyllanthus emblica, salsumque sal fossile. Amarum Solanum indicum bilem auget ob caloris vim, dulcesque pisces.

Pungens Raphanus sativus phlegma auget ob blandimenti vim. Acida Crataeva valanga phlegma cohibet ob asperitatis vim, dulcedo, melque."

Haec ipsa demonstratio hic indicta est. —

Sunt hic ślokae:

„Qui gustus aërem cohibent, si in eis asperitas, levitas et frigus est, non aërem occidunt. Qui gustus bilem cohibent, si in eis acritudo, aestus et levitas est, non suam efficacitatem exercent. Qui gustus phlegma cohibent, si in illis oleamen, pondus et frigus est, phlegma augent.

Itaque vis praecipuum est." —

Non sic dicunt alii: „Maturitas praecipuum est." Ex qua recta aut falsa maturitate? „Omnes substantiae sumtae, recte falsuve maturatae, bonam qualitatem aut humorum vitia generant." Inde dicunt alii: „Super gustum maturitas est."

Quidam triplicem maturitatem volunt: dulcem, acidam et pungentem; hoc verò non omnino secundum rerum qualitatem et sacram doctrinam. Aciditas enim maturitas non est; bilis enim combusta aciditatem adit ob ignis tarditatem. — Num sane salsitudo alia maturitas erit? Phlegma enim combustum salsitudinem adit. — Dulcedo dulcedinis, aciditas aciditatis naturam adit. Sic sane de omnibus (gustibus).

Quidam dicunt, exemplumque demonstrant: „Sicut lac, vas ingressum, fervens, dulce quuque esse potest, sic oryza, Hordeum hexastichon, Phaseolus mungo et cetera diversa propriam naturam, septentrionali etiam tempore, revera non relinquunt."

Quidam dicunt: „Infirmi firmorum voluntatem intrant. Sic sane inconstantia existit. Itaque conclusio illa certa non existit." — In sacra verò doctrina duplex maturitas est, dulcis pungensque. In his duabus dulcis maturitas gravis, pungens levis est. Hic terrae, aquae, luminis, aëris, aetheris duplicitas fit ob qualitatum vim, gravitas levitasque. Terra et aqua graves sunt, cetera levia. Idcirco duplex etiam maturitas est.

Sunt hic ślokae:

„In quibus substantiis maturescentibus aquae et terrae qualitates versantur superiores, ibi maturitas pungens appellatur. Specialitas visibilium et

explicabilium rerum explicationis complexio est. Quatuor qualitatum etiam efficacitatem volunt hic docti. Itaque substantia per se aliqua, aliqua per vim honorata, aliqua per gustum et maturitatem vitia humorum delet aut efficit. Maturitas non est sine vi; vis non est sine gustu; gustus non est sine substantia. Substantia idcirco praecipuum commemorata est. Origo substantiae et gustus, mutuam rationem habens, commemorata est, sicut mutuam rationem habet origo corporis et corporati hominis. Quae octo qualitates „Vis" appellantur, illa quoque in substantia habitantes commemoratae sunt. In gustibus non habitant illae. Expertes qualitatum vero qualitates sunt commemoratae.

Substantiae quia enim maturantur in substantia, neque vero sex gustus, ideo praecipuum substantia intelligenda est; reliquae proprietates in substantia domicilium habent.

Inexplicabilia, incomprehensibilia, celebrata medicamenta convenienter cum sacra doctrina doctis conjungenda sunt. Perceptibilis signi fructibus praeditas naturaliterque perfectas plantas medicas ne ratiocinationibus exploret ulio modo medicus; millibus enim argumentorum medicus et alius rem absolvere non valet; itaque consistat prudens in sacra doctrina, neque vero in argumentis."

Caput XLI.

Nunc vero de substantiarum differentiis dijudicandis caput exposituri sumus.

Ex terrae, aquae, luminis, aëris et aetheris coitione substantiarum evolutio manifesta est. Haec substantia terrena, haec aquosa, haec luminosa, haec aëria, haec aetherea est. — Porro corpulenta, robusta, crassa, tarda, rigida, aspera, gravis, dura, odorem multum habens, minus adstringens, generaliter dulcis terrena substantia est. Haec rigiditatem, vim, quantitatem, accumulationem facit, praecipueque deorsum versae itionis naturam habet. — Frigida, madida, unguinosa, tarda, gravis, mobilis, crassa, mitis, fluida, gustum multum habens, minus adstringens, acida, salina, dulci gustui similis aquosa substantia est; humorem serosum, jucunditatem, phlegma, ligationem et destillationem facit. — Calida, acris, subtilis, aspera, acuta, levis, pellucida, formativam qualitatem multam habens, minus acida et salsa, pungenti gustui similis est, praecipueque sursum versae itionis naturam habet luminosa substantia. Haec ustionem, concoctionem, scissionem, dolorem, illuminationem, splendorem et colorem facit. — Subtilis, aspera, acuta, frigida, levis, pellucida, ventis multis referta, minus amara, praecipue adstringens aëria substantia est. Haec pelluciditatem, levitatem, defatigationem, asperitatem, judicium facit. — Mitis,

subtilis, mollis, illustrans, pura, specifico gustu praedita, sonum multum habens aetherea substantia est. Haec mollitudinem, siccitatem et levitatem facit. — Hoc respectu quaepiam substantia (medica) a variis herbis in mundo orta est. Hac illaquo conjunctionis differentia facta, rationeve perspecta, substantiae, cum propriis viribus conjunctae, actionem conficiunt. Hae substantiae, quando agunt, hoc tempus est; quid agunt, hoc actio est; per quid agunt, hoc vis est; ubi agunt, hoc locus est; quomodo agunt, hoc ratio est; quid efficiunt, hoc fructus est. —

Porro purgationis substantiae plurimas terrae et aquae qualitates habent. Terra et aqua graves sunt; ob gravitatem deorsum eunt. Itaque evacuatio deorsum descendentem qualitatem plurimam habet ex conclusione. — Vomitionis substantiae plurimas ignis et aëris qualitates habent. Ignis et aër enim leves sunt; ob levitatem ii sursum exsurgunt. Itaque vomitio etiam sursum ascendentem qualitatem plurimam habens dicta est. — Aetheris qualitatem plurimam habet sedans substantia; contrahens substantia aëris qualitatem plurimam, ob aëris siccativam proprietatem; incens substantia ignis qualitatem plurimam; vomitoria substantia aëris et ignis qualitatem plurimam; nutriens terrae et aquae qualitatem plurimam habet.

Sunt hic ślokae:

„Per substantias, a terra, lumine et aqua ortas, sedationem accipit aër (vitalis); per ortas a terra, aquâ et aëre bilis celeriter adipiscitur cessationem; per ortas ab aethere, lumine et aëre phlegma sedationem subit hominum; per ortas ab aethere et aëre augmentum nanciscitur aër (vitalis); ignea vero quae substantia est, hac bilis emittitur; per ortas a terra et aqua phlegma augetur.

Sic hoc qualitatis superfluum, in quaque substantia demenstratum, dupliciter multipliciterve medicus cum cogneverit in vitio humerum, ameveat."

Hic quae qualitates „Vires" nominatae sunt, scilicet frigida, calida, blanda, aspera, lenis, pungens, fluida, pellucida qualitas, harum pungens et calida qualitas igneae qualitates sunt; frigida et fluida aquae qualitatem plurimam habent; terrae at aquae qualitatem plurimam habet lubricum; aquae et aetheris qualitatem plurimam habet lenitudo; aëris qualitatem plurimam habet asperitudo; terrae et aëris qualitatem plurimam habet pelluciditas.

Gravis et levis maturitas qualitates dictae sunt.

Porro calida et blanda qualitas aërem (vitalem) occidunt; frigida, lenis, fluida bilem occidunt; pungens, aspera, pellucida phlegma occidunt. Gravis maturitas aërem et bilem occidit; levis maturitas phlegma occidit. Harum qualitatum lenis, frigida, calida tactu perceptibiles sunt; fluida et pellucida oculis et tactu; blanda et aspera visibiles sunt; frigida et calida voluptatis et doloris effectu perceptibiles sunt; — gravis maturitas procreatorum excrementorum urinali qualitate, phlegmatisque vexatione; levis maturitas

procreatorum excrementorum urinali qualitate, aërisque irritatione perceptibilis est.

Rebus aequales qualitates habentibus, medicus gustuum differentiam intelligat hoc modo: Dulcis gravisque qualitas terrena est; dulcis blandaque qualitas aquosa est.

Est hic ślokas:

„Qualitates quae dictae sont in substantiis, eaedem in hominum corporibus sic sunt. Existentia, incrementum et interitus hominum ideo causam in substantiis habent."

Caput XLII.

Nunc vero de gustuum differentiis dijudicandis caput expositluri sumus.

In aethere, aëre, igne, aqua et terra secundum numerum semel et ultra aucti sunt soni, tactus, formae, gustus et odores. Ideo aquarius gustus, ob mutuam unionem, mutuam receptionem et mutuam penetrationem in omnibus, omnium vicinitas est; sed ob nimiam aquarum quantitatem raptus fit. Hic aquarius gustus revera, ob ceterorum elementorum unionem combustus, sextuplicitor disponitur hoc modo: dulcis, acidus, salinus, pungens, amarus et adstringens gustus. Hi gustus denuo ob mutuam unionem in sexaginta tres gustus dividuntur.

A terrae et aquae qualitatis multitudine (ortus est) dulcis (gustus); a terrae et ignis qualitatis multitudine acidus; ab aquae et ignis qualitatis multitudine salinus; ab aëris et ignis qualitatis multitudine pungens; ab aëris et aetheris qualitatis multitudine amarus; a terrae et aëris qualitatis multitudine adstringens.

Porro dulcis, acidus et salinus gustus aërem occidit; dulcis, amarus et adstringens gustus bilem occidit; pungens, amarus et adstringens phlegma occidit.

Deinceps aër ipse per semetipsum exlstit; bilis ignea; phlegma placidum est.

Hi vero gustus, suam originem augentes, aliorum originem cohibent. —

Quidam dicunt: Ex ignis et aëris qualitate mundi gustus duplices sunt, placidi igneique. Dulcis, amarus et adstringens gustus est placidus; pungens, acidus et salinus gustus est igneus. Dulcis, acidus et salinus gustus est gratus et gravis; pungens, amarus et adstringens gustus est asper et levis. Placidi gustus frigidi, ignei calidi sunt.

Frigoris, asperitatis, levitatis, pelluciditatis et cohibitionis qualitatis sig-

num habet aër (organicus); huic similem naturam habet adstringens gustus. Hic suo frigere frigus auget, asperitate asperitatem, levitate levitatem, pelluciditate pelluciditatem, cohibitione cohibitionem auget.

Caloris, acritudinis, asperitatis, levitatis et pelluciditatis qualitatis signum habet bilis; huic similem naturam habet pungens gustus. Hic suo calore calorem auget, acritudine acritudinem, asperitate asperitatem, levitate levitatem, pelluciditate pelluciditatem auget.

Dulcedinis, mollitudinis, gravitatis, frigoris et muci qualitatis signum habet phlegma; huic similem naturam habet dulcis gustus. Hic sua dulcedine dulcedinem auget, mollitudine mollitudinem, gravitate gravitatem, frigere frigus, muci naturâ muci naturam auget. Huic (dulci gustui) dissimilem naturam habet pungens gustus. Hic, phlegma repugnando et pungendo, dulcedinem superat, asperitate mollitudinem, levitate gravitatem, calore frigus et pellucidıtate mucosam naturam.

Sic haec ipsa materia demonstranda demonstrata est. —

Porro gustuum signum expósituri sumus.

Qui gustus gaudium efficit, exhilarat, delectat, vivificat, oris linimen generat et plegma auget, is dulcis gustus est.

Qui gustus dentium hebetudinem efficit, oris destillationem generat et puritatem efficit, is acidus gustus est.

Qui gustus ciborum appetentiam efficit, phlegmatis irrigationem generat et mitigationem efficit, is salinus gustus est.

Qui gustus linguae cacumen vexat, tremorem generat, caput occupat, nasumque destillantem efficit, is pungens gustus est.

Qui gustus in guttere aestum efficit, oris albitudinem generat, ciborum appetentiam efficit, gaudiumque, is amarus gustus est.

Qui gustus os exsiccat, linguam rigidam facit, gulam constringit, cor vexat et cruciat, is adstringens gustus est. —

Porro gustuum qualitates exposituri sumus.

Dulcis gustus chylum, sanguinem, carnem, telam cellulosam, ossa, medullam, vitalitatem, semen virile et lac auget, oculis salubris, crinibus et colori idoneus est, robur facit, sustentat, sanguini et chylo inservit, pueris et senibus vulneratis et emaciatis salubris est, apibus et formicis furtis exoptatissimus, sitim, lipothymiam et aestum sedat, sex sensibus inservit, vermes et phlegma facit. Haec vero qualitas sola et ultra modum adhibita, catarrhum, anhelitum, tumorem pedum in elephantiasi, vomitum, oris dulcedinem, sui ipsius perturbationem et excidium, vermes et coli tumores efficit, pariterque insensiles tumores, elephantiasin, abdominis et ani inunctionem, destillationem et cetera generat.

Acidus gustus est digestibilis, maturat, aërem (organicum) cohibet, salubris, intestina calefacit, externe refrigeratorius est, humectat, in universum

gratus est. Haec vero qualitas sola et ultra modum adhibita, dentium hebetudinem, oculorum nictationes, comarum trepidationem, phlegmatis solutionem et corporis relaxationem efficit, pariterque vulnerata, laesa, combusta, morsa, fracta, tumida, incurvata, prolapsa, mincta, digressa, scissa, fissa, perforata et contrita maturat, et ob igneam indolem perurit guttur, pectus et cor.

Saliuus gustus purgatorius est, concoquit, separat, humectat, relaxationem efficit, calidus est, omnes sapores oppugnat, vias purgat, et totius corporis membrorumque mitigationem efficit. Haec vero qualitas sola et ultra modum adhibita, membrorum pruritum, lepram cum magnis rotundis guttis, tumorem, decolorationem, seminis virilis morbos, sensuum vexationes, pariterque oris et oculorum maturitatem, haemorrhagiam biliosam, rheumatismum, stomachi aciditatem etc. efficit.

Pungens gustus calefacit, concoquit, appetitum auget, purificat, corpulentiam, desidiam, phlegma, vermes, venenum, lepram et pruriginem cohibet, articulos et ligamenta disjungit, relaxat, lactis, seminis virilis et telae cellulosae occisor est. Haec vero qualitas sola et ultra modum adhibita, vertiginem, stuporem, gutturis, palati et labiorum exsiccationem, membrorum aestum, virium interitum, tremorem, cruciatum et disjunctionem facit, in manibus, pedibus, lateribus, dorso et ceteris rheumaticos dolores efficit.

Amarus gustus separat, appetitum auget, calefacit, purificat, pruriginem, lepram maculosum, sitim, animi deliquium et febrem sedat, lac purificat, faeces, urinam, humorem, telam cellulosam, adipem et pus exsiccat. Haec vero qualitas sola et ultra modum adhibita, artuum et cervicis tendinum rigiditatem, flatulescentiam, hemiplegiam, capitis dolores, vertiginem, cruciatum, disjunctiones, separationes et oris laesionem efficit.

Adstringens gustus arripit, perturbat, rigidus est, purificat, scarificat, exsiccat, vexat et humorem exsiccat. Haec vero qualitas sola et ultra modum adhibita cordis vexationes, oris exsiccationem, abdominis inflationem, vocis impedimentum, cervicis tendinum rigiditatem, artuum tremorem, dissolutionis viam, incurvationem, delapsum etc. generat. —

Deinceps omnium gustuum substantias demonstraturi sumus.

Kákoli etc., lac, butyrum clarificatum, adeps, medulla, Oryza sativa, Oryza praecox, Hordeum hexastichon, Triticum aestivum, Phaseolus radiatus, Trapa bispinosa, Scyrpus kysoor, stannum, Cucumis utilatissimus, Convolvulus paniculatus, Cucurbita lagenaris, Strychnos potatorum in Kálinda monte, Gilodya, Chironjia sapida, Costi speciosi semina, Gmelina arborea, Bassia latifolia, Vitis vinifera, Elate sylvestris, Buchanania latifolia, Borassus flabelliformis, Cocos nucifera, Saccharum officinarum praeparatum, Pavonia odorata, Sida cordifolia, Carpopogon pruriens, Convolvulus paniculatus, Asclepias rosea, Ruellia longifolia, lactea Sanseviera zeylanica, Sanseviera zeylanica, Cucurbita pepo etc. sunt compendio dulcis classis.

Punica granatum, Phyllanthus emblica, Citrus medica, Spendias mangifera, Crataeva valanga, Carissa carondas, Zizyphi jujubae fructus, Flacourtia cataphracta, Tamarindi indicae fructus, Mangifera indica, Averrhoea carambola, Diospyri glutinosae ramerum fructus, Artocarpus lacucha, Rumex vesicarius, Citrus medica, lac coagulatum, lac obutyratum, liquor spirituosus, acetum, oryza fermentata, aqua oryzae fermentatae etc. compendio sunt acida classis.

Sal fossile, Alkali, Murias sodae impura, nitrum, aquosum sal marinum, maturatum Hordeum hexastichon, Lixivium causticum, Terra salina, productum Natren etc. sunt compendio salina classis.

Piper longum etc., Anethum sewa etc., Moringa guilandina, Hyperanthorae moringae varietas, Raphanus sativus, Allium sativum, Sumuk'ha, Anethum graveolens, Costus arabicus, Pinus Dévadáru, Harénukae grati fructus, Tamarindus indica, Bdellium, Cyperus rotundus, Commelina salicifolia, Bignonia indica, Salvadora persica etc., Shoreae robustae resina etc. sunt in universum pungens classis.

Cassia fistula etc., Menispormum cordifolium etc., Hydrocotyles asiaticae rami, Capparis aphylla, Curcuma longa, Nerii antidysenterici semina, Capparis trifoliata, Flacourtia sapida, Echites scholaris, Solanum jacquini, Andropogon aciculatus, Anethum tuberosum, Convolvulus turpethum album, Krïtavéd'hana, Aegle marmelos, Cleome pentaphylla, Solanum melongena, Capparis aphylla, Nerium odorum, Caesalpinia bonducella, Andropogon aciculatus, Achyranthes aspera, Tráyamáná, Jonesia aśoka, Asclepias acida, Aeschynomene sesban, Linum utilatissimum, Boerhavia diffussa alata, Tragia involucrata, Cardiospermum halicacabum etc. sunt compendie amara classis.

Ficus indica etc., Oxalis corniculata etc., Panicum italicum etc., Symplocos racemosa, tres myrobalani, Boswellia thurifera, Eugenia jambu, Mangifera indica, Mimusops elengi, Diospyri glutinosae fructus, Strychni potatorum fructus, Plectranthus scutellaroides, Vanaspati fructus, Shoreae robustae resina etc. in universum, Amaranthus ruber, Bauhinia variegata, Celtis orientalis, Chenopodium album, Gumi elibanum, Marsilia quadrifolia etc., Oryza montana etc., Phaseolus munge etc. sunt breviario adstringens classis. —

Porro ipsorum gustuum conjunctiones sexaginta tres sunt hoc modo: quindecim gustus sunt duplices, viginti triplices, quindecim quadruplices, sex quintuplices, sex simplices, unus sextuplex.

Horum usum alibi indicabimus.

Est hic ślokas:

„Sex fortes gustus comesi succurrunt optantibus, sicut irritata humorum vitia fortiter vim exercent."

Caput XLIII.

Nunc vero de vomitoriarum substantiarum effectu dijudicando caput expposituri sumus.

Inter vomitorias eubstantias, fructus etc., optimi eunt Vangueriae spinosae fructus. Sed Vangueriae spinosae florum, solis ardore exsiccatorum, pulverem comminutum, cum ulla aut Achyranthis asperae, aut Asclepiadis giganteae albae, aut Meliae azidaractae infusione commixtum, et cum mellis salisque fossilis quantitate conjunctum, ad bibendum medicus cum dederit, aut Vangueriae spinosae immaturae pulveres, cum Mimusopse elengi, Trichosanthe dioeca, melle et sale fossili conjunctos et calcfactos, aut Vangueriae spinosae immaturae pulvere paratum Sesami orientalis et Amaranthi polygami fermentum cum dederit, vomitum efficere potest. Fructus (Vangueriae spinosae) maturatos, non nimis virides aut flavos, medicus illinat Poâ cynosuroide, aquâ, terrâ soluta et vaccino stercore, decoquat in Hordei hexastichi, Terminaliae bellericae, Phaseoli mungonis, Phaseoli radiati, Oryzae sativae et ceterorum granorum quantitate per octo noctes (et dies), humectet et terat, Echiten antidysentericam et Piper longum assumat, et haec in solis ardore torrefaciat. Harum quantitatum, cum lacte coagulato, melle et Sesamo orientali trito exsiccatarum et in probatis vasis collocatarum pugillum inter digitos, in calida Siponanthi indicae et mellis infusione, aut in ulla Banhiniae variegatae vel ceterorum infusione, cum per noctem (et diem) contriverit, hoc decoctum, cum melle et sale fossili conjunctum, benedictionibusque excantatum, medicus, ad septentrionem vultum suum vertens, aegroto, ad orientem vultum vertenti, ad bibendum porrigat, hac incantatione utens:

„Brahmae, Dakshae, Asvini, Rudrae, Indras, Terra, Luna, Sol, Ignis, Aër, Rishee, plantarum annuarum turbae et B'hûtarum multitudines servanto te!

Elixirium vitae quasi, sicut Rísharum et Deorum ambrosia, sicut nectar excellentium Nagarum, hoc medicamentum esto tibi!"

Praecipue in phlegmate, febre, catarrho, interna phlegmona, aut in corruptorum humorum absentia, per Piperis longi, Acori calami, Sinapeos albae et Sinapeos dichotomae sedimenta oleosa et mixturas, per salia fossilia et calidas aquas, medicus identidem usque ad vomitionis signum rem perducat.

Medicus Vangueriae spinosae fructuum et medullae pulverem, decoctione paratum, cum Vangueriae spinosae fructuum infusione; aut Vangueriae spinosae fructibus et medullis effectae aquae spumam, melle conjunctam; aut Vangueriae spinosae fructibus et medullis effectam aquam; aut de aqua Vangueriae spinosae fructibus et medullis effectâ fermentum in inferioris partis haemorrhagia biliosa et in cordis aestuatione: Vangueriae spinosae

fructibus et medullis effectam aquam, lactis naturam ingressam, spumam lactis aut lac coagulatum in phlegmate, destillationibus, vomitu, animi deliquio et moestitia: Vangueriae spinosae fructuum et medullae oleum, Semicarpi anacardii oleum etc., Sacchariquo officinarum essentiam; aut in solis ardore exsiccatum Vangueriae spinosae fructuum et medullae pulverem cum Celtis orientalis infusione in bile, phlegmatis sedem aggressâ: Vangueriae spinosae fructuum et medullae dococtum; aut Piperis longi et ceterorum praeparatum, ejusque pulverem, Meliae azidaractae aut Rúshikae infusione satiatum, a phlegmate ortos morbos tollentem; aut Vangueriae spinosae fructuum et medullae pulverem cum Bassiae latifoliae, Gmelinae arboreae et Vitis viniferae infusione bibi jubeat.

De Vangueriae spinosae fructibus praeceptum demonstratum est. —

Andropogi serrati florum pulverem, ut supradictum, cum lacte pro adultis aegrotis; cum lacte fermentum oryzae pro pilosis; florem lactis pro non pilosis; spumam lactis pro virido flavis; lac coagulatum aut cum ejus infusione conjunctos spirituosos liquores in aggresso phlegmate, inappetentia, catarrho, anhelitu, ictero et pneumophthisi sumi jubeat medicus. —

Ut Vangueriae spinosae fructuum et medullae usus, sic etiam Echites antidysentericae fructuum praeceptum so habet.

Krĭtavéd'hanarum quoque hoc praeceptum est.

Cucurbitae amarae (ikabváku) florum pulvis etiam, ut supradictum, cum lacte in catarrho, anhelitu, vomitu et phlegmatis morbis utilis est.

Achyranthis asperae etiam, ut Vangueriae spinosae fructuum et medullae, usus est.

Praecipue vero in veneficio, in induratione glandularum mesentericarum, in ascita, catarrho, anhelitu, in phlegmatis morbis et in aëre (organico) phlegmatis sedem aggresso, Krĭtavéd'hanae fructuum et Piperis longi, in vomitoriarum substantiarum infusione multipliciter irrigatorum, pulvis cum Nymphaea caerulea etc. datus, odorus, vomitum efficit. Hunc vero pulverem medicus praebeat aegris, dissolutos humores habentibus et usque ad gulam fermento oryzae impletis.

Vomitoriae, alvum ducentes et caput purgantes substantiae sane excellentissimae sunt.

Sunt hic ślokae:

„Vomitoriarum substantiarum adhibendarum regio haec demonstrata est; hac secundum morbos disposita, temporum (stadiorum) potestatem medicus dijudicet. Infusionibus, propriis fluidis, sedimentis oleosis et pulveribus in aqua, linctu et ceteris alimentis vomitiones sapiens efficiat."

Caput XLIV.

Nunc vero de purgativarum substantiarum effectu dijudicando caput expositurі sumus.

„Solis splendore praediti Convolvuli turpethi albi radix (trivrĭt-tëori) excellentissimum medicamentum est inter radices purgativas; praecipuum est Symploeos racemosa inter cortices; inter fructus Terminalia chebula; inter olea a Ricino communi ortum oleum; in proprio succo Cleome pentaphylla; Euphorbiae antiquorum aqua inter aquas dictum est praecipuum.

Hic praecipuorum purgantium conspectus est. Horum praeceptum traditurus sum convenienter ab initio.

Purgativarum substantiarum fluidis irrigatam magnam Convolvuli turpethi albi radicem, vitia humorum expellentem, pulveratam, sale fossili Zingiberique arido impletam, cum acidis bibat aegrotus aëris morbis vexatus; aut cum Sacchari officinarum praeparatis et mellibus fluidis illam in bilioso morbo cum lacte commixtam bibat; aut cum Menispermi cordifolii, Sapindi saponariae et trium myrobalanorum succo illam radicem, Pipere nigro, longo et arido Zingiberi et urina commixtam, in morbo a phlegmate orto bibat; cum tribus myrobalanis et specie de Pipere nigro, longo et arido Zingiberi conjunctam illam, cum Saccharo officinarum crudo non recente contritam, gustet.

In Prast'ha de hujus radicis fluido cum medicus addiderit ejusdem radicis sedimentum oleosum, Kuṇḍavae mensuram continens, et sal fossile Zingiberque aridum, Karsham continentia, cum decoxerit, hoc sedimentum factum aegrotus comedat. Hujus sedimenti portio cum Allii sativi dimidia parte, cum sale fossili et cum urina conjuncta bibenda est.

Partes aequales Convolvuli turpethi albi et Zingiberis aridi timorem pellunt. —

Pars dimidia Arecae faufel fructus bene maturati, Embeliae ribis succus, Piper nigrum et Pinus Dévadáru sunt compositio, cum sale fossili et urina conjuncta. Purgativarum substantiarum natura praeditum pulverem in fluido illorum sapiens cum contriverit, cum butyro, ex illa radice confecto, commixtum et rotundum factum hoc adhibendum est in butyre oleoso. In Saccharo officinarum crudo, versato in aheno, cum medicus deposuerit et omnino pulveratum hoc decoxerit, frigidum, tripliciter combinatum deinde cum contriverit, tum compositioni convenientes pilulae efficiendae sunt.

Purgativarum substantiarum pulveris partem completam et dimidiam cum decoctionis quatuor partibus medicus conterat. Cum butyro clarificato, illi addito, hanc decoctionem, calore evaperatam concretamque, in decocto sacharo crudo contritam, praecipitatam, decoctamque, cum intente confecerit, frigidae factae dulcedines suaveolentes faciendae sunt.

Digitized by Google

Haec sunt breviter decoctorum praecepta.

Horum fluido cum medicus adjunxerit Phaseolos mungones, aqua leguminosa cum sale fossili butyroque clarificato exoptata fit in alvo ducenda; sic etiam cum aliis leguminibus; — porrigat etiam cum vomitoriis medicamentis.

Medicus cum dupliciter saccharum diviserit, obliverit sedimentis oleosis, ex Convolvulo turpetho albo paratis, agitaverit et tinxerit, hoc omnino decoctum, post brevem decoctionem bene refrigeratum, in bilis morbo aegrotus comedat.

Saccharum candidum, Ocymum gratissimum, Mannam Bambusae arundinaceae, Convolvulum paniculatum et Convolvulum turpethum album, aequales scilicet partes, cum melle et butyro clarificato gustet aegrotus pro sitis, aestus et febris sedatione.

Cum Sacchare officinarum et melle conjunctam, Convolvuli turpethi albi pulverea contritos continentem purgationem infantium cum parte corticis et foliorum de Pipere nigro coquat. Hic linctus, sacchari candidi et mellis dimidiam Palam et unam Kuṇḍavam continens, cum Convolvuli turpethi albi pulvere commixtus et frigidus bilem delens purgatio est.

Convolvulum turpethum album, Convolvulum turpethum floribus nigris, Alkali, Zingiber aridum et Piper longum cum melle sumat aegrotus; — omnium a phlegmate ortorum morborum optimum hoc purgativum remedium est.

A seminosa Terminalia chebula, Gmelina arborea, Phyllantho emblica, Punica granato et Plumbagine zeylanica paratas, cum Sesami orientalis oleo coctas ptisanas, acidis fructibus cum medicus adsperserit, efficiat condensatum, tripliciter suaveolentem, Convolvulo turpetho albo et melle paratum linctum. Hoc phlegmate praeditis juvenibus purgativum medicamentum est.

Indigoferae anil fibra et cortex Elettariae cardamomi, cum his Convolvulus turpethum album et Saccharum candidum sunt pulvis gratus; mel et fructus acidos continens, corruptos tres humores amovet.

Convolvulo turpetho albo, Convolvulo turpetho floribus nigris, sacchare candido, Pipere longo, tribus myrobalanis et melle, scilicet partibus aequalibus, effectae dulcedines corruptos tres humores, sursum turgescentem haemorrhagiam biliosam et febrem delent.

Tres Convolvuli turpethi albi partes, tres myrobalanorum sic aequales partes, cum his Alkali, Piper longum et Embeliam ribem contrita, aegrotus cum dulci butyro clarificato gustet; Sacchare officinarum pilulas confectas et conspersas comedat. Phlegmate et aëre effectas glandularum mesentericarum indurationes, lienis affectiones, ascitam et icterum, aliosque morbos occidit hic solubilis purgativus pulvis.

Convolvulus turpethum floribus nigris, Convolvulus turpethum album, Indigofera anil, Michelia chambaca, Cyperus rotundus, Hedysarum alhagi,

Piper chavya, Echites antidysentericae semen et tres myrobalani cum butyro clarificato, jusculo carnis et aqua sunt potabile purgativum medicamentum. Hoc vero a robustis comprobatur.

Purgativae decoctionis partes frigidae tres et duae sacchari rudis acceptae sunt. Hoc rursus in igne ebulliat. Hoc probate confectum cum medicus dijudicaverit et refrigeraverit, asservari jubeat in hydrea bene confecta.

Duobus anni temporibus, hieme et aestate menseque ultra praeterlapsis, praeparatum fluidum, siceram suaveolentem bibat.

Hoc vero praeceptum etiam in Alkali et urinae siccris locum habet.

In purgativarum radicum decoctione Phaseolos radiatos bene infusos, bene lavatos etiam infusione Oryzae sativae Amaranthos polygamos conterat, singulatimque globos faciat aridos et bene pulveratos, tum Oryzae sativae Amaranthique polygami pulverem in illa infusione calefaciat medicus. Contriti pulveris partes tres, uni fermenti parti admixtas, in spirituosa aqua concoquat. Hoc totum singulatim asservet in hydrea; hoc spirituosos liquores praeparatos aegrotus bibere potest. Hoc vero liquorum spirituosorum praeparatum in vomitibus etiam indicatum est.

Convolvuli turpethi albi et ceterorum, primae classis magnae ad quinque radices pertinentis, et Sansevierae Zeylanicae Śárngast'haequo radices, Euphorbium antiquorum, Acorum calamum album, tres myrobalanos, Ativisham et Acorum calamum medicus recipiat, et haec in partes duas dividat; ex harum una parte faciat decoctum, ex altera vero pulverem. In hoc vero decocto saepius conterat Hordei hexastichi grana. Aridorum horum leniter tostorum tres partes receptae sunt; quartam partem pulveris commemoratam recipiat, et conjiciat in hydrea simul hoc totum immediate, et horum infusione frigida bene unitum priore ratione asservet. Cognoscendum enim est hoc perquam efficax.

Supradictam classem cum medicus assumserit, in duas partes diviserit, harum partem unam contriverit, ei Hordea hexasticha conjunxerit, in fictili deponat.

Odinae pinnatae infusione Hordea hexasticha conspergat, et opus medicus peragat. Haec bene parata cum effecerit, ab herbis medicabilibus separet.

Porro medicus conterat omnino oryzae glumas, priore ratione pensatas, supradictae herbarum medicabilium partis pulverem addat superiore ratione, et cum jusculo pisino in hydrea superiore ratione deponat. Fluidum factum cum medicus cognoverit, oryzae glumarum aquam demonstret.

Oryzae aquae et polentae praeceptum hoc demonstratum est.

Post sex septemve noctes haec potabilia declarata sunt.

In purgativis substantiis Convolvuli turpethi albi radicis praeceptum commemoratum est.

Danti et Antheri tuberosi radices, praecipue in terrae et aquae medio,

Digitized by Google

cum Pipere longo et melle conjunctas, perspiratas medicu sreciplat, et exsiccet, tum ad Convolvuli turpethi albi praeceptum adhibeat tn phlegmate et bile.

Cum harum radicum sedimentis oleosis et Infusionibus quantitatem olei Sesami orientalis eoocoquat. Butyrum clarificatum (cum illis) coctum extensiones, laterum aestus et ophthalmias devincit; urethritidem gonorrhoicam, Indurationem glandularum mesentericarum, aërem, phlegma et Ischuriam oleum Sesami orientalis; quadruplex oleum faeces, semen virile et aërem praecludentes morbos.

Pulvis de Danti, Anethero tuberoso, Pipere nigro, Datura metel, Justicia ganderussa, Zingiberi aride, uvis, Plumbagine zeylanica, urinae admixtis, per septem dies cum butyro clarificato conjungendus est. Hoc purgativum medicamentum in senectute exhilarans mel est, bilis et phlegmatis morbos occidens, indigestionem, laterum morbos, icterum, lienis affectiones et ascitam amovens.

In Sacchari officinarum octo Palis Terminaliae chebulae viginti Palae insint, Danti et Plumbaginis zeylanicae duo Karshae, Piperis longi et Convolvuli turpethi albi decem. Hos syrupos confectos undecimo die comedat calidam aquam edens. Sine impedimento autem illi vitia humorum occidunt, diarrhoeam, icterum, haemorrhoides et lepram delent.

Speciem de Pipere longo, nigro et Zingibere arido triplicem, Cyperum rotundum, Embeliaoi ribem et Phyllanthum emblicam, novem scilicet de his aequales partes, de Convolvulo turpetho albo octo partes, comminutas et pulveratas de Danti partes duas, omnia pulverata et madefacta, medicus misceat. Sex Sacchari officinarum partibus et pauco sale fossili melleque multiplicatum coquat, et tum frigidum fluidum bibi jubeat. Abdominis morbos, sitim, febrem, vomitum, tumores, icterum et vertiginem delet. Sine impedimento hoc totum venena occidens purgativum remedium est.

Convolvuli turpethi albi octo partes habens cibus hic comprobatus est pro aegrotis bile vexatis; cum lacte tanquam fluidum vehiculum pro hominibus bile et phlegmate aegrotantibus, ob eibi formae praestantiam divitibus etiam, tribuatur.

Symploci racemosae corticem externum, interno libro privatum, pulveret; duas partes infusione irriget; tertiam partem, cum illa infusione digestam et aridam factam, eum infusione ex decem radicum classe adhibeat, sicut Convolvulum turpethum album.

Praeceptum de corticibus datum est, de fructibus deinceps tradituri sumus.

Terminaliae chebulae fructus cum ossiculis conjunctus, vitiis privatus, adhibendus est ad Convolvuli turpethi albi praeceptum; omnes morbos amovet, Elixirium vitae est excellens, purum, corrupta in medio vulnera (ulcera) purificans remedium.

Terminalia chebula, Embelia ribes, sal fossile, Zingiber aridum, Convolvulus turpethum album et Piper nigrum, hoc totum cum vaccina urina purgativum medicamentum fit.

Terminalia chebula, Pinus Dévadáru, Costus arabicus, Arecae faufel fructus, sal fossile et Zingiber officinale, cum vaccina urina purgativum medicamentum fit.

Indigoferae anil, Zingiberis aridi et Terminaliae citrinae fructuum pulverem gustet homo cum Saccharo officinarum; postea aquam calidam bibat.

Cum Piperis longi et cet. infusione bibat contritam Terminaliam chebulam. Cum sale fossili praeparata semper haec compositio alvum evacuat.

Terminalia chebula, cocta cum Zingiberi arido aut Saccharo officinarum, virtute sua ignem (digestionem) incendit, aërem corrigit, irritat, sensibus inservit et voluptatibus effectos morbos plerumque occidit Terminalia chebula.

Refrigeratoria Phyllanthus emblica et aspera est, bilem, adipem, et phlegma occidit.

Terminalia belerica vero non calida est, phlegma et bilem delet.

Tres gustus, acidum, adstringens et dulcamarum habent tres myrobalani, omnes morbos occidunt tribus butyri clarificati partibus mixti, aetatis stabilimentum etiam efficere possunt semper honerati.

Ad Terminaliae chebulae praeceptum fructus adhibeat medicus.

Omnia purgativa medicamenta, praecipue de Cassia fistula fructum, suo tempore collectum, in arena asservari medicus jubeat. Per septem dies in solis ardore hoc fructu siccato, pulpam eximat. Oleum Sesami orientalis adsumendum est. Coctum hoc in aqua, et Sesami orientalis instar expressum, pro infantibus usque annum duodecimum adhibendum est.

Gustet aegrotus cum Ricini communis oleo Costum arabicum, cum specie de Pipere longo, nigro et Zingiberi arido commixtum, et gratam aquam post bibat. Haec compositio alvum purgare potest.

Olei Ricini communis potus, cum duplici trium myrobalanorum decocto, cum lacte etiam et cum aqua conjunctus, alvum purgare potest; pro infantibus, senibus, vulneratis et emaciatis juvenibus applicatur.

Fructuum praeceptum traditum est; nunc succorum audi, *Suśruta!*

Purgativarum substantiarum acrium succus palatium eximium cognitus est. Inscienter adhibitus ille occidit, sicut venenum, ob functionum perturbationem; a perito autem medico adhibitus magnam vitiorum humorum multitudinem celeriter rescindit et morbos perniciosiores occidit.

Solani melongenae, ad quinas radices pertinentis, et Solani jacquini infusionibus ad superiorem rationem simpliciter et singulatim cum acidis et cet.

paranda est aqua Euphorbiae antiquorum, aequales partes continens, prunis evaporata, et commixta cum Plumbagine zeylanica.

Flavis oryzae granis paratus potus fermentatus alvum celeriter purgat, cum Saccharo officinarum paratus; aut linctus effectus omnino Euphorbiae antiquorum lacte; aut digesta cum Euphorbiae antiquorum lacte grana Piperis longi, cum sale fossili conjuncta; aut pulvis Kámpillae, ex hoc potus, et pilulae.

Jasminum zambac floribus multiplicatis, Andropogon aciculatum, Dantím, Convolvulum turpethum album et Cassiam fistulam vaccarum urinâ medicus humectet, deinceps per septem dies in Euphorbiae antiquorum lacte collocatum sertum et pannum illo ipso pulvere adoret et operiat; hoc omnino tener stomachus purgatur.

Praeceptis succorum, corticum, fructuum et radicum traditis, morbos et ect. intuitus medicus convenienter sanct.

Convolvuli turpethi albi Śáńas tres pensatos, tresque a trium myrobalanorum corticibus, Embeliae ribis, Piperis longi et Alkali Śáńas tres pulveratos aegrotus gustet cum butyro clarificato et melle, aut syrupum cum Saccharo officinarum comedat. Non vituperatum hoc optimum purgativum medicamentum est; indurationem glandularum mesentericarum, lienis affectiones, ascitam, catarrhum, icterum, inappetentiam, et a phlegmate aëreque ortos alios morbos hoc in ordinem redigit.

In butyris clarificatis, oleis, aquis, vinis, urinis, succis, esculentis cibis et linctibus purgativa medicamenta medicus acri ingenio praeditus porrigat.

Lac succus, sedimentum oleosum, infusio, decoctum refrigeratum et pulvis, — haec medicamentorum praecepta sex, revera summe levia, — demonstrata sunt."

Caput XLV.

Nunc vero de fluidarum substantiarum doctrina caput exposituri sumus.

Aqua aërea, inexplicabili gustu praedita, immortalis, vivifica, voluptaria, sustentans, bonam respirationem generans, lassitudinem occidens, defatigationem, sitim, stuporem, animi deliquium, relaxationem, somnolentiam et aestum placans, omnino optima, etiam regalis est. — Varium gustum adipiscitur aqua ob locorum differentiam in fluminibus, fluviis, lacubus, stagnis, piscinis, fontibus, fonticulis, rivis, eruptionibus, effusionibus, cisternis, paludibus et ceteris locis. Porro in rubris, fuscis, pallidis, flavis, nigris et albis terrae regionibus dulces, acidae, salinae, pungentes, amarae et adstringentes, secundum rationem, aquae oriuntur.

Quidam vero hoc non ita omnino esse dicunt.

Terrae et cet. mutua inhabitatione effectus est aquae gustus, multa abrumpendo.

In terra propriae qualitatis plenissima gustum acidum et salinum aqua habet; in terra aquae qualitatis plenissima dulcem; in terra ignis qualitatis plenissima pungentem et amarum; in terra aëris qualitatis plenissima adstringentem; in terra aetheris qualitatis plenissima gustum indistinctum aqua habet: aether enim indistinctus est. Itaque ejus naturam habet, ob indistinctum gustum, aqua ex aëre sumta.

Porro aërea aqua quadruplex est hoc modo: pluviatilis, nivea, a nebulis orta, a pruinis orta.

Harum aquarum pluviatilis natura ob levitatem denuo duplex est, Gangetica (fluvialis) et marina.

Gangetica aqua septembri et octobri plerumque depluit. Harum duarum aquarum experimentum medicus instituat.

Oryzae sativae jusculi quantitatem non putrefactam, non combustam, argenteo vase asservatam, depluente nube deportet medicus. Hoc oryzae jusculum si per Muhúrttam constitit tale, tum Gangetica aqua cadit. Sic haec cognoscenda est. — Coloris mutatione praedito oryzae coctae humore, marinam aquam esse medicus cognoscat. Haec non sumenda est. — Marina quoque aqua, septembri et octobri hausta, sicut Gangetica fit. — Gangeticam aquam rursus praecipuam, hanc septembri et octobri, in puro, albo expansoque panno in unum locum derivatam hauriat, aut a domus superficie delapsam, et aliis puris vasis receptam, in aureo, argenteo terreove vase deponat. Hanc aquam per omne tempus adhibeat; hac vero deficiente, terrestrem.

Ipsa aethereae qualitatis plena aqua iterum septemplex est hoc modo: putealis, fluvialis, stagnatilis, cisternina, rivalis, erumpens, scaturiens.

Mensibus pluviis aëream aut erumpentem aquam anteponat ob eximiam qualitatem; autumno quamcunque aquam ob pelluciditatem; hiem estagnatilem vel cisterninam; vere putealem rivalemve; aestate sic pariter; tempore pluvio scaturientem, ne recentem, neve pluentem quamcunque.

„Qui in aquam, vermibus, urina, faecibus, ovis, cadaveribus, perturbationeque corruptam, et cum graminibus, foliis et granis commixtam se submergit, aut etiam recentem aquam bibit, is externos et internos morbos celeriter nanciscitur."

Porro quae aqua Valisneriâ octandra, limo, Pistia stratiota, graminibus, Nelumbii speciosi foliis et ceteris obtecta, lunae solisque radiis et ventis non culta, et odore, colore liquiditateque privata est, eam interfectam esse medicus sciat. Ab hujus aquae contactu, forma, gustu, odore, robore, et maturitate, sex vitia oriuntur.

Ibi acritudo, lentitudo, aestus et dentium hebetudo sunt contactus vitia.

Limus, arena, Valisneria octandra et multiplex color sunt formae vitia.

Distinctus sapor est gustus vitium.

Ingratus odor est odoris vitium.

Quae aqua adhibita sitim, gravitatem, tormina, phlegma et destillationem adducit, ea roboris vitium habet.

Quae aqua adhibita diu coqnitur et consistit, ea coctionis (digestionis) vitium habet.

Haec vero vitia in aërea aqua non sunt.

Interfectarum (corruptarum) aquarum decoctio igne, solis ardore calefactio, calefactio ferro et arenae cumulo, aut accumulatarum diffusio et purificatio, et Rottleriae tinctoriae, Micheliae champacae, Nymphaeae caeruleae et Bignoniae suaveolentis floribus et cet. suffitio efficienda est.

„In aureo, argenteo et cupreo vase, aut urceolo terreo bibi debet floribus redimita suaveolens aqua.

Quae aqua corrupta aut anni tempori non consentanea est, semper evitari debet; vitia humorum enim generat illa; nec vero haec insalubris sumi debet. Qui vero corruptam et imperfectam aquam bibit, is tumorem, icterum, cutis vitia, indigestionem, anhelitum, catarrhum, tussim, tormina, induratíonem glandularum mesentericarum, ascitam, aut alios similes morbos celeriter nanciscitur.“

Hic septem purgamina sunt hoc modo:

Strychnos potatorum, Topazius (?), Nymphaeae odoratae fibrae, Ganthiala, Valisneriae octandrae radix, pannus et soluta margarita.

Quinque praecipitationes sunt hoc modo:

Mesua ferrea, Tryasht́aka, Sacchari munjae filum, aqnosa Mańchiká et funis.

Septem frigefactiones sunt: perflatus receptaculi, aquae injectus, lacus oscillatio, ventilatio, pannorum extractio, Nymphaeae loti radicum injectus et funis demissio.

„Inodora, indistincto gustu praedita, sitim occidens, clara, frigida, pellucida, levis et grata aqua bona qualitate praedita esse dicitur.“

Porro fluvii ad occidentem vultum (cursum) convertentes salubres sunt ob aquarum levitatem; ad orientem vero vultum convertentes non laudantur ob aquarum gravitatem; ad meridiem vultum convertentes non valde vitiosi sunt ob eorum universalem indolem.

Deinceps fluvii in Sahya orti, lepram generant; in Vind'hya orti, lepram icterumque; in Malaya orti, vermes; in Mahéndra orti, elephantiasin et abdominis tumores; in Himavato orti, morbos cordis, tumores, capitis dolores, elephantiasin et colli glandularum tumores; orientales occidentalesque, haemorrhoides generant; in Páripátra monte orti, salubres, fortes et valetudinem efficientes sunt.

„Fluvii velociter currentes leves appellati sunt, sicque clara aqua praediti; graves sunt Vallisneria octandra obtecti, turbidi, languide procedentes, plerumque fluvii in desertis.

Amari, salo fossili praediti, paululum adstringentes, dulces, leves et maturati fluvii pro corpore salubres sunt."

Omnium terrenarum aquarum apportatio mane fiat; hoc tempore enim puritas et eximium frigus est, quod aquarum praecipua qualitas est.

„Subdiu solis splendoribus culta aqua, noctu lunae radiis mitigata, non destillata, atmosphaericae aquae similis est.

Aqua atmosphaerica trium humorum vitia occidens; sumta in bono vase valida, Elixirium vitae, purificans; in patera reputata est porro Rakshas occidens; frigida aqua grata est, febres, aestus et venenum delet.

Lunae radiis orta aqua bilem occidit et pellucida commemorata est. In lipothymia, bile, calore et aestu, in veneficio, in sanguine morbis vitiato, in vertigine et fatigatione affectis aegrotis, in caecitate, vomitu, et in haemorrhagia biliosa, sursum eunte, frigida aqua comprobata est.

In laterum dolore, catarrho, tympanita, gutturis affectione, borborygmo, in madida lepra statim purificata, recente febre, singultu et in muco flavo frigidam aquam derelinquat.

Fluviatilis aqua aërea, aspera, clara, levis et vomitoria est; haec destillata, dulcis, densa gravisque est, et phlegma sitimque occidit.

Stagnatilis aqua valida, adstringens, dulcis et levis est.

Cisternina aqua aërea, suavis, adstringens, pungens coctaque est, aërem et phlegma rapit.

Diffusa aqua alkalinosa, pungens et biliosa est.

Alkalinosa aqua biliosa est.

Putealis aqua phlegma occidit, calefacit et levis est.

Scaturiens aqua calorem efficit, aspera et dulcis est, phlegma efficit, neque vero phlegma occidit, calefacit, grata et levis est.

A rivis orta aqua dulcis est, bilem sedat, non aestuat, et erumpens commemorata est.

Fontana aqua pungens, alkalinosa, phlegma occidens, levis et calefaciens est.

Agrestis aqua, dulcis declarata, in indigestione gravis et vitiosa est. Aeque vitiosa aqua palustris praecipue demonstrata est.

Marina aqua crudae carnis odorem habet, salina est, omnium humorum vitia efficit.

Multipliciter vitiosa est humida aqua destillata, contempta.

His vitiis non subjecta, sed emendata, cruda per coctionem perusta, sitim occidens, comprobata, voluptatem augens, calefaciens et suavis aqua est.

Frigida aqua conservans et levis est; phlegmatis, adipis et aëris mor-

bos occidens, calefaciens, abdomen purgans, anhelitum, catarrhum et febrem auferens, semper idonea calida aqua est, quae cocta, non agitata, despumata, clara et levis est.

In quatuor partes divisa aqua qualitate bona praedita est. Neque combusta unquam danda est aqua a docto medico.

In morbo, a vini potatione orto, a bile orto, et a trium humorum perturbatione orto, cocta et refrigerata aqua comprobatur.

Frigida aqua grata, suavis et jucunda est; calefacta abdomen purgat.

Diffusa aqua bilem et sitim occidit. Humidae terrae aqua gravis est. In aegrotis diarrhoea, bile, sanguine, animi deliquio, sopore et veneno vexatis, cocta et refrigerata aqua comprobata est. — In siti, vomitu, et vertigine, in inappetentia, tussi, destillatione, tumore, phthisi, tarda digestione, inflatione, lepra, febre, oculorum morbo, in ulcere (vulnere) et diabeta mellita bibendam aquam tepidam medicus curet."

Sic aquarum classis. —

„Vaccinum lac, camelinum, ovillum, bubalinum, equinum, maternum, et elephantinum, variarum plantarum succis perfectum, vitalitatem tribuit, leve, dulce, glutinosum, frigidum, gratum, molle, flore lactis praeditum et mite est.

Omnium igitur animam ducentium (animalium) proprium lac hic indicatur."

Omne autem animalium lac invetitum est ob producendi naturam; in aëris, bilis, sanguinis et mentis morbis non prohibitum est; senectutem, febrem, catarrhum, anhelitum, tabem, phthisin, indurationem glandularum mesentericarum, stuporem, abdominis tumorem, lipothymiam, dementiam, aestum, sitim, cordis et abdominis morbos, icterum, dysenteriam, vitia trium humorum, haemorrhoides, colicam, flatulescentiam, diarrhoeam, profusionem alvi, genitalium morbos, abortum, haemorrhagiam biliosam, lassitudinem et devatigationem amovens, vitia delens, validum, irritans, stimulans, elixirium vitae, sacrificale, sustentans, stabiliens, aetatem stabiliens, vitae durationem efficiens, vivificum, nutriens, vomitorium et purgativum est. Ob talem bonam qualitatem lac vitalitatem auget, et infantibus, senibus, vulneratis, emaciatisque, sternutamento, coitu, et defatigatione debilitatis, convenientissimum est.

„Vaccinum lac non destillatum, gratum, grave, elixirium vitae, haemorrhagiam biliosam amovens, frigidum, dulce in gustu et coctione, vivificum, aërem et bilem occidens et praecipuum commemoratum est.

Vaccino lacti similibus qualitatibus praeditum est caprinum lac, praecipue exsiccatis hominibus salubre, calefaciens, leve, dysenteriae utile, anhelitum, catarrhum, sanguinem et bilem amovens, ob caprarum parvam corpulentiam, ob utilitatem in pungente et amaro gustu, ob moderatam aquae potationem et ob defatigationem omnes morbos amovet. — Asperum, combustum et paululum salinum est camelinum lac, suavi gustu praeditum, leve, tumo-

res, indurationes glandularum mesentericarum, intumescentiam abdominis et haemorrhoides occidens, vermes, lepram et venenum delens.

Ovillum lac est dulce, gratum, grave, bilem et phlegma amovens, idoneum in quibuscunque rheumatismis, in catarrho et in aëris existentia.

Perquam destillatum et dulce est lac bubalinum, ignem extinguens, somnum faciens, frigus faciens, vaccino lacte suavius, grave.

Calidum est equinum lac, validum, brachiorum rheumatismum amovens, dulcacido gustu praeditum, asperum, salso sapore instructum et leve.

Matris vero lac est dulce, adstringente sapore praeditum, frigidum, nasi septo idoneum, vivificum, leve, calefaciens.

Lac elephantis est dulce, irritans, adstringente sapore praeditum, grave, gratum, firmitatem efficiens, frigidum, oculis idoneum et vires augens. —

In universum lac excellens est, grave, stabiliens, et refrigerans noctu ob lunae qualitatem et laborum absentiam; subdiu post hominum, sole combustorum, labores et aërem rheumatismo utile, defatigationem occidens et oculis utile est; pomeridianum lac destillatum, grave et erudum in universum commemoratum est. Hoc (pomeridianum lac) etiam levius appellatum est, non destillatum.

Matris lac, omissa coctione, crudum etiam salubre est.

Lac, calorem gerens, virtute praeditum est; contrarium vero aliter se habet. Lac vero nimis coctum omne grave est et nutriens appellatur.

Quod lac non optato odore praeditum, acidum, decolor, et malo sapori subjectum, salsum et dissolutum est, relinquendum est."

Sic lactis classis. —

Lac coagulatum vero dulce, acidum et nimis acidum est. Id adstringentem gustum habet, gratum et calidum est, corpulentiam, difficiles febres, diarrhoeam, inappetentiam, stranguriam et debilitationem amovet, irritat, respirationem efficit et prosperum est.

„Lac coagulatum dulce perquam destillatum est, phlegma et adipem auget; phlegma et bilem facit acidum; nimis acidum sanguinem violat.

Crudum (lac coagulatum) multas faeces et urinam continet, defatigationem generat, trium humorum vitia efficit.

Gratum in coctione, dulce, calefaciens, vires augens, aërem delens, purumque est lac coagulatum vaccinum, appetitum dans.

Lac coagulatum caprinum phlegma et bilem delet, leve est, aërem et phthisin amovet, in haemorrhoidibus, anhelitu et catarrho salubre est, ob suum ignem calefacit.

In coctione dulce, irritans, aërem et bilem corrigens, phlegma augens, et praecipue gratum est lac coagulatum bubalinum.

In coctione pungens, alkalinosum, grave et separans est camelinum lac coagulatum.

Aërem, haemorrhoides, lepras et vermes, tumores abdominis, phlegmati et aëri subjectorum haemorrhoicorum irritationem ovillum lac coagulatum occidit.

In gustu coctioneque dulce, perquam destillatum, vitia humorum efficiens, calefaciens, non oculis utile est equinum lac coagulatum, ventosum, asperum, acidum, adstringens, phlegma et urinam amovens.

Gratum, in coctione dulce, validum, exhilarans, grave, oculis idoneum, praecipuum et vitia humorum delens est lac coagulatum matris, qualitate excellentissimum.

Leve in coctione, phlegma occidens, vires calefaciens, coctionem extinguens et adstringente gustu praeditum est elephantinum lac coagulatum, faeces augens. —

Quae lactis genera, vaccinum et subsequentia, singulatim hic demonstrata sunt, in his omnibus lac vaccinum qualitate excellentissimum dijudicandum est, aërem scilicet delet, phlegma facit, gratum et nutriens est, neque vero bilem efficit.

Facere potest ciborum adpetentiam lac coagulatum, quod bene destillatum est.

Quod vero (lac coagulatum) a cocto lacte ortum est, hoc bono qualitate praeditum esse commemoratum est.

Lac coagulatum aërem et bilem rapiens, appetitum faciens, corporis elementa (d'hátu), calorem et vires augens est.

Sustentans flos lactis, gravis et irritans dignoscendus est, aëremque delens.

Lac coagulatum vero, flore privatum, asperum est, in diarrhoea utile, stabiliens, aërem continens, calefaciens, levius, adstringens et appetitum dans. —

Autumno, aestate et vere plerumque lac coagulatum spretum est; prima extremaque hieme et pluvialibus anni temporibus lac coagulatum laudatur.

Sitim et lassitudinem amovens est serum lactis, leve est, sensuum organa purificat, acidum, adstringens et dulce est, non irritat, phlegma et aërem pellit, exhilarat delectatque, semen virile producit et veneratam cupidinem efficit.

Lac coagulatum suave, acidum, perquam acidum, inspissatum, cocti lactis natura praeditum est, florem lactis habet et flore privatum est.

Septifariam in hac classe commemoratae sunt seri lactis qualitates."

Sic lactis coagulati classis. —

Lac ebutyratum dulce est, acidum, adstringente sapore praeditum, calidum et validum, leve, asperum, ignem (digestionem) incendens, intoxicationem, tumores, dysenteriam, diarrhoeam, icterum, haemorrhoides, lienis affectiones, indurationem glandularum mesentericarum, inappetentiam, venenum, febrem, sitim, vomitum, destillationem, colicam, adipem, phlegma et

aërem amovens, dulce in coctione, gratum, stranguriam, pinguedinisque morbos sedans et non stimulans.

„Quod agitationibus et ceteris singulatim unguinosum factum est, dimidium vero quod habet, non nimis densum aut fluidum est, lac ebutyratum appellatur, et dulacidum adstringensque in gustu est. Quod vero unguinosum et adiposum agitatum est, G'hola appellatur.

Lac ebutyratum ne vulnerato detur, ne in calido stadio, ne in invalido, ne in lipothymia, vertigine et aestu, ne in morbo haemorrhagico bilioso. In frigido stadio, in ignis torpore, in morbis a phlegmate ortis, in viarum obstructione, in vitiato aëre lac ebutyratum laudatur.“

Lac ebutyratum porro dulce, phlegma irritans et bilem sedans; acidum vero aërem occidens et bilem faciens est.

„In aëre (organico) acidum et sale fossili praeditum; in bile dulce, saccharatum bibat aegrotus lac ebutyratum; in phlegmate cum Pipere longo, nigro, Zingiberi et Alkali conjunctum.

Corripiens, ventosum, asperum et aegre senescens est lactis ebutyrati coagulum. Lacte ebutyrato levior est spuma, a coagulo, lacte coagulato et lacte ebutyrato orta. Grave lac inspissatum, aërem delens, semen virile et somnum dans commemoratum est. Lac septem dies stans, et lac per septem dies post vituli partum, dulce, nutriens et irritans est.“

Porro butyrum recens leve, mite, dulce, adstringens, paululum acidum, refrigerans, sacrificale, calefaciens, gratum, volatile, bilem et aërem amovens, irritans, non aestuans, phthisin, catarrhum, anhelitum, ulcera (vulnera), haemorrhoides et hemiplegiam delens, grave phlegma et adipem augens, vires efficiens, nutriens, pneumophthisin occidens, praecipue infantibus idoneum est.

A lacte ortum butyrum recens porro excellens et gratum, dulcedine praeditum et perquam frigidum est, juventutem efficiens, oculis idoneum, corripiens, haemorrhagiam biliosam et oculorum morbos amovens, placans.

Flos lactis porro aërem occidens, exhilarans, efficax, stimulans, gratus, appetitum efficiens, dulcis, dulcis in coctione, haemorrhagiam biliosam placans et gravis est.

„Classis haec, lac coagulatum et cetera continens, lac vaccinum quippe optimum existens, descripta est; reliquas vero classes post lactis efficaciam medicus demonstret.“

Nunc butyrum clarificatum.

Butyrum clarificatum vero est placidum, frigidum, efficax, mite, dulce, paululum destillatum, unguinosum, aquam, vertiginem, stuporem, epilepsiam, colicam, febres, urinae suppressionem, aërem, bilem sedans, ignem (digestionem) incendens, memoriam, mentem, intelligentiam, splendorem, claram vocem, pulchritudinem, juventutem, vitalitatem, lumen vitale et robur efficiens,

longaevitatem producens, stimulans, sacrificale, aetatem stabiliens, grave, oculis idoneum, phlegma augens, peccata in Lakshmim diluens, venenum tollens et Rakshas occidens.

„In coctione dulce, frigidum, aërem, bilem et venenum delens, oculis idoneum, excellens et roborans est vaccinum butyrum clarificatum, qualitate eximium.

Caprinum butyrum clarificatum calefaciens, oculis idoneum, vires augens, in catarrho, anhelitu, phthisique salubre, in coctioneque hoc leve est.

Dulce, haemorrhagiam biliosam occidens, grave in coctione, phlegma delens, aërem et bilem sedans et valde refrigerans est bubalinum butyrum clarificatum.

Camelinum pungente sapore praeditum est in coctione, tumores, vermes et venenum delens, calefaciens, phlegma et aërem occidens, lepram, indurationem glandularum mesentericarum et abdominis intumescentiam delens.

In coctione leve est ovillum butyrum clarificatum, bilem irritans, in phlegmate, aëre, uteri vitio, pneumephthisi et tremore salubre.

In coctione leve, calidum et roborans, adstringens, phlegma extinguens, calefaciens et diureticum sciat medicus solidipedum butyrum clarificatum.

Oculis salubre et excellens est feminarum humanarum butyrum clarificatum, ambrosiae simile, incrementum efficit in corpore et igne (digestione), leve in coctione et venenum tollens est.

Adstringens, pellens faeces et urinam, amarum, ignem (digestionem) efficiens et leve est elephantinum butyrum clarificatum, phlegma, lepram, venenum et vermes occidit.“

Porro lactis butyrum clarificatum prehendens, haemorrhagiam biliosam, vertiginem et lipothymiam sedans et oculorum morbis salubre est.

Butyri clarificati essentia dulcis flos lactis est pro utero, auribus, oculis et vasis, colicam occidit, in abdominis, nasi et oculorum implementis indicatur.

Butyrum clarificatum vetus flos lactis est, pungens in coctione, trium humorum vitia tollens, lipothymiam, adipem, stuporem, abdominis tumorem, febrem, veneficium, intumescentiam, epilepsiam, uteri, aurium, oculorum, et capitis dolores occidens, calefaciens, in abdominis, nasi et oculorum implementis indicatur.

Sunt hic ślokae:

„Vetus butyrum clarificatum caecitatem, anhelitum, tussim, febrem et catarrhum amovet, lipothymiam, lepram, venenum, stuporem, impetum, et epilepsiam delet. Undecies centum annos coctum butyrum clarificatum Rakshas occidit.

Daemoniacum butyrum clarificatum permagnum butyrum est. Bibendum est magnum butyrum malis spiritibus, ventos excedentibus; phlegma

occidens, validum, saeratum, sacrificale, praecipue caecitatem extinguens et omnes malos spiritus amovens hoc butyrum clarificatum laudatur."

Nunc olea.

Oleum vero igneum, calidum, acre, dulce, dulce in coctione, nutriens, exhilarans, stimulans, subtile, pellucidum, grave, mobile, se expandens, irritans, cutem purificans, animi mansuetudinem, carnis firmitatem et coloris robur efficiens, oculis idoneum, pellens urinam, vomitorium, amaro et adstringente sapore praeditum, maturans, aëris et phlegmatis interitum parans, vermes occidens, non frigidam bilem generans, vulvae, capitis et aurium dolores sedans, uterum et stomachum purgans; sic pro scissis, fissis, perforatis, contusis, casis, commotis, vulneratis, caesis, fractis, dilaceratis, lixivio caustico et cauterio actuali combustis, ustis, disjunctis, dissectis, perculsis, male fractis, ab Antelopis et Serpentibus morsis et ceteris aegrotis in adspersionibus, inunctionibus et lavationibus, Sesami orientalis oleum laudatur.

„Hoc (oleum) in abdominis affectionibus, in respiratione nasali atque in aurium et oculorum impiemento, in cibi et potus praecepto, adhibendum est pro aëris sedatione."

Ricini communis oleum est dulce, calidum, acre, calefaciens, pungente et adstringente sapore praeditum, subtile, sensuum organa purificans, cuti idoneum, stimulans, dulce in coctione, aetatem stabiliens, uterum et semen virile purgans, sanitatem, intelligentiam, pulchritudinem, memoriam et robur faciens, aërem et phlegma amovens, inferiorum partium vitia amovens.

Meliae azidaraetae, lini usitatissimi, Carthami tinctoriae, Raphani sativi, Andropogonis serrati, Whrighteae antidysentericae, G'hoshae floribus albis, Asclepiadis giganteae, Convolvuli turpethi albi, Buteae frondosae, Alpiniae cardamomi, Salvadorae persicae, Galedupae arboreae, Terminaliae catappae, Morungae guilandinae, Sinapeos dichotomae, Lini utilatissimi, Embeliae ribis et Cardiospermi halicacabi fructuum olea sunt acria, levia, calida, et valida, pungentia, pungentia in coctione, spirituosa, aërem, phlegma, vermes, lepram, urinae affectiones et capitis morbos amoventia.

„Aërem occidens et dulce est in his oleum lini, vim extinguens, pungens in coctione, oculis non idoneum, gratum, calidum, grave et biliosum.

Vermes occidens est Sinapeos dichotomae oleum, pruriginem et lepram delens, leve, phlegma, adipem aëremque amovens, vomitorium, pungens et calefaciens.

Vermes occidens est Terminaliae catappae oleum, subamarum, leve, leprae morbum et vermes amovens, visum, semen virile et robur delens.

In coctione pungens est oleum Carthami tinctorii, omnium humorum vitia efficiens, haemorrhagiam biliosam efficiens, acre, oculis non idoneum et comburens."

Gentianae cheraytae, Dalbergiae oujeiniensis, Terminaliae belericae, Cocos

nneiferae, Plumbaginis zeylanicae, Crotonis molnccani, Celtis orientalis, Chirojiae sapidae, Bauhiniae variegatae, Cleomae viscosae, Cnenmeris sativi, Cncnmeris ntilatissimi, Kushmáńdac et ceterorum olea sunt dulcia, dulcia et valida in coctione, aërem et bilem sedantia, refrigerantem vim babentia, destillata, faeces urinamqne pellentia et ignem rcoipientia.

Bassiae latifoliae, Gmelinae arboreae et Buteae frondosae olea sunt dulcia et adstringentia, phlegma et bilem sedantia.

Cytisi cajan, et Semicarpi anacardii olea sunt calida, dulcia et adstringentia, amaro sapore praedita, aërem, phlegma, lepram, adipem, urinae affectus vermesqne tollentia, et a dnobns lateribus vitia humorum tollentia.

Pinus longifoliae, Pinus Dévadáru, Gańdirae et Dalbergiae sisu ungnenta sunt gravia et excellentia, amara, pnngentia et adstringentia, vitiata vulnera (ulcera) purgantia, vermes, phlegma, lepram et aërem tollentia.

Cucurbitae lagenaris ovorum, Mangiferae indicae, Dantí, Antheri tuberosi, Convolvuli turpethi floribus nigris, Jasmini zambac floribus mnltiplicatis, Nyctanthis arboris tristis, Convolvuli turpethi albi et Andropogi aciculati unguenta snnt amara, pungentia et adstringentia, inferiornm partinm vitia tollentia, vermes, phlegma, lepram et aërem tollentia et vitiata vnlnera (ulcera) purgantia.

Hordei hexastichi olenm est amarum, omnia humorum vitia sedans, subamarum, ignem (digestionem) incendens, vomitorinm, sacrificale, salubre et elixirium vitae.

Aekaishikae olenm est dulce, perfrigidnm, bilem tollens, aërem irritans et phlegma augens.

Sabakárae oleum est subamarum, nimis suaveolens, aërem et phlegma amovens, asperum, dulce et adstringens, succosnm, non nimis bilem faciens.

„Quaepiam olea a fructibus orta, quae non indicata sunt, fructuum qualitatibus et actionibus cognitis, fructibus similia medicus explicet. Quot stabilia nnguenta snnt, compendiose demonstrata snnt; omnia oleorum qualitatibus praedita cognoscenda sunt, omniaque aërem delentia. Prae omnibus autem oleis Sesami orientalis oleum laudatur. Ex conclusione et oleorum qualitate, olei Sesami orientalis qualitas etiam in aliis oleis est.

Porcorum bnbalorumqne axungiae, adipes et mednllae sunt graves, calidae et dulces, aërem occidentes; perdicum, solidipedum, carnivororum et ceterorum snnt leves, frigidae et adstringentes, haemorrhagiam biliosam occidentes; falconnm et avium snnt phlegma occidentes.

Porro butyra clarificata, olea, axnngiae, adipes et medullae sunt ultra modnm gravia in coctione, aëremque tollentia.

Nnnc mellis classis.

Mel vero dulce est, adstringente sapore praeditum, asperum, frigidum, ignem (digestionem) incendens, nuricolor, roborans, leve, lene, vomitorinm,

gratum, destillans, purificans, conturbans, stimulans, prehendens, oculis inserviens, subtiles vias penetrans, bilem, phlegma, adipem, urethritidem gonorrhoicam, singultum, anhelitum, catarrhum, dysenteriam, vomitum, sitim, vermes, venenumque sedans, delectans et trium humorum vitia sedans. Hoc (mel) vero ob levitatem phlegma occidit, ob liquiditatem, dulcedinem et adstringentem naturam aërem et bilem occidit.

„Mel pallidum, mel a magnis nigris apibus, mel a parvis apibus, mel cuprino colore, mel ab Anetho sowa, mel litabile, mel a Cordia latifolia, mel a foliis, — sic octo sunt mellis genera.

Praecipue mel pallidum in his asperum et calidum est ob venenosam apum stirpem, aërem, sanguinem et bilem faciens, divellens, urens, veneficium efficiens et dulce.

Ob liquiditatem gratum, ob quantitatem grave appellatum est mel a magnis nigris apibus.

Mel a parvis apibus praecipue cognoscendum est frigidum, leve et vomitorium.

Illo levius mel cuprino colore, asperum et praecipuum commemoratum est; in anhelitu et ceteris morbis hoc praecipue laudatum est.

Dulce in coctione, grave, frigidum, fluidum, haemorrhagiam biliosam vincens, lepram, urethritidem gonorrhoicam et vermes amovens cognosci debet mel ab Anetho sowa, qualitate optimum.

Mel litabile est dulce, maxime oculis idoneum, phlegma et bilem amovens, eximium, adstringens, pungens in coctione, validum, amarum, non aërem faciens.

Mel a Cordia latifolia ciborum appetentiam faciens, maxime excellens, lepram et venenum delens, adstringens, calidum, acidum, bilem faciens, et pungens in coctione est.

Vomitum et urethritidem gonorrhoicam sedans, dulce et asperum est mel a foliis ortum, nutriensque. Dulce est recens, non nimis phlegma amovens, volatile, adipem et corpulentiam delens, prehendens; vetus nimis vomitorium est; trium humorum vitia amovet coctum; crudum trium humorum vitia facit.

Mel, conjunctum cum variis compositionibus, occidere potest morbos multos; ob multarum substantiarum naturam alkalinosum, eximium et dulce est.“

Mel vero nectariorum, variis substantiis, saporibus, qualitatibus, viribus et coctionibus corruptorum, ob venenosarum apum indolem, non calidum adhibendum est.

„A caloribus custodiatur omne venenosum mel; id calore vexatum per calores aut in calore occidit, sicut venenum.

Mel ob lenitatem, ob frigus variarum herbarum, et ob saporum qualitatem a caloribus praecipue custodiatur, pariterque ab aëre et aquâ.

Mel, calore praeditum, in vomitibus adhibitum, ob cruditatem et mobilitatem ne custodiatur superiore ratione.

Mellis morbo vehementior alius morbosus dolor non existit; ob perversam praxin mel quemque occidit, sicut venenum."

Nunc saccharorum classis.

Sacchara sunt dulcia, dulcia in coctione, gravia, frigida, grata, valida, irritantia, diuretica, baemorrhagiam biliosam sedantia, vermes et phlegma efficientia.

Sacchara sunt multigena hoc modo:

„Saccharum rubrum, sylvaticum, grande, Śataporakam, saccharum, ligneum saccharum, aculeatorum foliorum saccharum, Nepalense saccharum, longis foliis saccharum, Nilaporakum, globulos formans saccharum. — Sic haec genera. —

Post enumerationem (generum) qualitates dicturus sum ulterius.

Perfrigidum, dulce, gratum, nutriens, phlegmaticum, solubile, non aestuosum, grave et stimulans est saccharum rubrum et sylvaticum. His duobus similem qualitatem habet saccharum grande, aliquantumque alkalinosum creditum est.

Sicut grando saccharum Śatapora aliquantum calidum est. Hoc aëris occisor est.

Saccharum rubicundum et devotorum saccharum sacchari grandis qualitatibus praedita credita sunt. Aequalem vero qualitatem habet ligneum saccharum. Hoc vero aërem irritat.

Aculeatorum foleorum saccharum, Nilapora, Nepalense saccharum et longis foliis saccharum aërophora, phlegma bilemque occidentia, adstringentia et calefacientia sunt.

Globulos formans saccharum est grave, frigidum, haemorrhagiam biliosam et pneumophthisin delens, perdulce, in media quoque radice dulce.

Eximiis oculis dijudicandus est saccharorum salinus sapor non burens, phlegma faciens, aërem bilemque avertens, os exhilarans, nutriens.

Dentibus contritus sapor gravis, burens, constipans et restringens dictus est.

Coctus succus gravis est, gratus, acer, phlegma et aërem amovens."

Saccharum crudum grave est, dulce, destillans, nutriens, non stimulans, trium humorum vitia faciens.

Saccharum globosum alkalinosum est et dulce, non nimis frigidum, gratum, urinam sanguinemque purificans, non valde bilem vincens, aërem occidens, adipem phlegmaque faciens, validum, stimulansque.

„Bilem occidens, dulce, purificatum, aërem occidens, sanguinem corrigens, eximiaque qualitate praeditum est illud vetus saccharum globosum, saluberrimumque commemoratum."

Sacchari crudi partes et sacchari purificati genera maxime frigida, grata sunt, graviora, dulciora, stimulantia, haemorrhagiam biliosam corrigentia et sitim sedantia.

„Sicut enim horum saccharorum purificatio et dulcedo, sic etiam jucunditas, gravitas, frigus et succi natura se habet.

Per propriam sacchari crudi et purificati partium qualitatem earum salubris qualitas demonstranda est. Sicut saccharum succo praeditum, bene purificatum et expers alkali est, sic bona qualitate praeditum cognoscendum est a doctis."

Dulce saccharum purificatum rursus vomitum et dysenteriam amovet, asperum est, sectivum, exhilarans, adstringens dulceque, dulce etiam in coctione.

Hedysari alhagi saccharum purificatum dulce est et adstringens, amaro sapore praeditum, phlegma amovens, solubileque.

„Quot sacchara purificata declarata sunt, haec omnia aestum extinguunt, haemorrhagiam biliosam sedant, vomitum, lipothymiam et sitim delent.

Asperum a Bassiae latifoliae floribus ortum saccharum crudum, aërem et bilem efficit, phlegma occidit, dulce, in coctione adstringens et abdomen corrumpens est."

Nunc vinorum classis.

„Omne vinum est bilem faciens, acidum, calefaciens, appetitum faciens, divisibile, phlegma et aërem occidens, gratum, abdomen purificans, in coctione leve, aestuans, calidum, acre, sensus excitans, illustrans, pellens faeces et urinam.

Audi vini differentiam!

Viteum vinum, ob caloris absentiam et dulcem naturam, in haemorrhagia biliosa semper a doctis non interdicitur, dulce est et adstringente sapore praeditum, leve, lene in coctione, mobile, tabem et difficilem febrem delens.

Ac viteum vinum paululum aliud est quodvis palmeum vinum, aërem irritans. Hoc quoque pellucidum, lactificans, phlegma occidens, vexans, leve, adstringens, dulce, gratum, suaveolens, sensus excitans.

Catarrhum, haemorrhoides, diarrhoeam, vitia humorum, urinae vexationes et aërem delens, lacti materno, sanguini et phthisi salubre est spirituosus liquor; nutriens porro et calefaciens, catarrhum, haemorrhoides, diarrhoeam, anhelitum et destillationem extinguens, albus, urinam, phlegma, lac maternum, sanguinem et carnem efficiens est spirituosus liquor.

Vomitum et ciborum inappetentiam, cordis abdominisque dolores et colicam comminuens, clarus, phlegma, aërem, haemorrhoides, ischuriam et suppressionem urinae extinguens, biliosus, exiguo phlegmate instructus et asper est ab Hordeo hexasticho spirituosus liquor, aëremque irritans.

Constringens, gravis et phlegmaticus est spirituosus liquor a Sacc-

viora zeylanica, asperque, neque vero nimio phlegmate praeditus, irritans, concoquens et oculis idoneus commemoratus est.

Trium humorum vitia efficiens, acutus et irritans est liquor alcoholicus.

Os laetificans, prehendens et calidus est liquor vinosus ante destillationem.

Coctor, asper, sitim, phlegma et intumescentiam amovens, gratus, diarrhoeam, inflationem, haemorrhoides, aërem et tabem amovens, ori idoneus, ob ereptam aquositatem obstructionibus idoneus, aërem irritans, calefaciens, pellens faeces et urinam, pellucidus, paululum inebrians, gravis, adstringens et dulcis est spiritus destillatus.

Sicera in coctione calefaciens, saccharata, dulcis, ciborum appetentiam efficiens, calefaciens, abdomen purificans, aërem occidens, dulcis in coctione, grata, sensus excitans.

Sic coctus liquor destillati spiritus vi et colore praeditus liquor est, intumescentiam occidens, calefaciens, gratus, ciborum appetentiam officiens, phlegmati et haemorrhoidibus saluber.

Debilitans, frigidus et grato sapore praeditus, tumores et abdominis tumorem delens, colorem faciens senectuti, bene excellens, ischuriam occidens, haemorrhoidibus salubor, oculis idoneus, icterum occidens, vulneribus (ulceribus) aptus, prehendens, levis, adstringens, dulcisque est spiritus destillatus ab Eugenia jambu, bilemque occidens, sanguinem corrigens, prohibens destillationem, constringens, aërem irritans, acer, sapidus, gratus, diureticus, phlegma aëremque amovens, ori acceptus, fortiterque inebrians cognoscendus est.

Aërem delens et levis est spirituosus liquor a Bassiae latifoliae floribus destillatus, acutus, urethritidem gonorrhoicam, lepram et venenum delens, amarus, adstringens, tumores occidens, acer, suavis, non aërem efficiens.

Acer, adstringens, ebrietatem faciens, haemorrhoides, phlegma et indurationem glandularum mesentericarum amovens, vermes, adipem et aërem depellens, timendus, dulcis, gravis, validus, bilem amovens et colore praeditus est spiritus ex uvis et saccharo destillatus.

Spiritus destillatus a Bassiae latifoliae floribus praeparatus calorem, ignem (digestionem) et vim praebet, asper, adstringensque est, phlegma amovet, aërem bilemque irritat.

Medicus vero circa sapores demonstret alios quoque bulborum, radicum et fructuum spirituosos liquores.

Recens vinum est destillans, grave, aërem et cetera irritans, inoptato sapore praeditum, insipidum, ingratum et aestuans.

Suaveolens, calefaciens, gratum, splendidum, vermes delens, aperta sensuum organa faciens, leve, aërem et phlegma delens est vetus vinum.

Digitized by Google

Spirituosus liquor secundum substantiarum compositarum confectionem excellens qualitatibus est.

Multa humorum vitia auferens, vitiorumque sedator, calefaciens, phlegma et aërem occidens, volatilis, bilem refraenans, colicae, inflationi, abdominis tumoribus, lienis affectionibus, febribus, indigestioni et haemorrhoidibus salubor, lienis et phlegmatis morbos amovens spiritus ex Pipere longo et cet. factus commemoratus est.

In Therapia (Chikitsita) spirituosi liquores, morbos amoventes, separatim edisserentur.

Spirituosorum liquorum, sicerarum et spirituum destillatorum qualitates in praxi demonstret expertus medicus, mente confectionem congruenter intuitus.

Quod vinum condeusum, combustum, male olens, insipidum, verminosum, grave, ingratum, recens, acre, calidum, iu malo vase depositum, exiguis materiis medicis praeditum, fatuum, nimis pellucidum, et fluidum est, id semper relinguendum est.

Si quid residnum est, porro quod viuum exiguam maleriam habet, recens, aquosum et grave est, illud phlegma irritat.

Pervetus vinum praecipue bilem irritat, uimisque acre, calidum, aestuans, ingratum, spumosum, foetidum, verminosum, insipidum et grave.

Sic etiam fatuum vinum aërem irritans cognoscendnm est.

Omnibus vitiis praeditum vinum omnia humorum vitia irritat.

Vetustum vinum bono sapore praeditum, calefaciens, phlegma aëremque vincens est, appetitum facit, pellucidum, suaveolens et houorabile est, ebrietatemque delet.

Hujus varia genera complectentis, sapore et vi praediti vini vis, ob subtilitatem, calorem, acritudinem et expansionem cum igne (digestione) congressa, cor consecuta, vasaque superiora aggressa, perturbatis sensuum perceptionibus, mox inebriat. Post longum tempus in phlegmatico homine potatoria ebrietas nascitur; mox vero in ventose homine visa est; in biliese autem celeriter. In probo (sátvika) homine spirituosus liquor puritatem, dexteritatem, gaudium, ernamentum, desiderium, cantum, studium, felicitatem, coitum et robur efficit; in perturbato (rájasa) homine dolorum dispositionem, mentis impetum, praecipem pugnam et vinctionem efficit; impuritatem, somnolentiam, morbos, ad evitandas et non adeundas res aditum, cupiditates et falsiloquium efficit in ebcaecato (támasa) homine spirituosus liquor.

Haemorrhagiam biliosam efficiens, acidus, acutus et cibos concoquens est vetus liquor, pituitamque, icterum et vermes auferens, levis, acer, calidus, diureticus, gratus, phlegma occidens, pungensque in coctione.

Sic hic omnis liquor natus est appetitum praecipue efficiens.

Qui spirituosi liquores saccharati, sapore acido praediti, et dulcacidi sunt, sicut supra dictum est, graviores sunt et destillationem efficiunt.

Glumae oryzae liquor fermentatus calefacit, gratus est, cordis, icteri et verminm morbum depellit; sic diarrhoeam et haemorrhoidum affectiones occidit et pungit spiritus praeparatus ab acida alica avenacca.

Oryzae acidum fermentum, ob suam ex oryza originem, calefacit et aestum delet; ob contactum autem potumque aërem, phlegma altimque aufert et leve est; ob acritudinem phlegma celeriter amovere potest; tenendo in ore ad cluendnm, oris mala, foetidum odorem, excretiones, tabem et fatigationem delet; vetus (oryzae acidum fermentum) calefaciens, pungens et salubre in doloribus est, et hominibus mare adeuntibus idoneum appellatur."

Nunc de urinis.

Vaccarum, bubalorum, caprarum, ovium, elephantorum, equarum, asinarum et camelorum urinae sunt acutae, pungentes, calidae, amarae, salino sapore praeditae, leves, purificantes, phlegma, aërem, vermes, adipem, venenum, indurationem glandularum mesentericarum, haemorrhoides, abdominis tumorem, lepram, intumescentias, inappotentiam et icterum amoventes, gratae, calefacientes summatim.

Sunt hic ślokae:

„Omnis urina pungens, acris, calida, salino sapore praedita, levis, purificans, phlegma et aërem occidens, vermes, adipem et venenum delens, haemorrhoides, abdominis tumorem et indirationem glandularum mesentericarum occidens, intumescentias et inappetentiam delens, icterum tollens, separans, grata, calefaciens et coquens est.

Vaccina urina est pungens, acris et calida, propter alkalinositatem non aërophora, levis, ignem (digestionem) incendens, sacrificalis, biliosa, phlegma et aërem vincens. In colica, induratione glandularum mesentericarum, abdominis tumoribus, in urinae supressione, alvi duritia et ceteris affectionibus, urinae usu curabilibus, vaccinam urinam adhibeat medicus.

In haemorrhoidibus, in abdominis intumescentia et colica, in lepra, in urethritide gonorrhoica et sordibus, in suppressione urinae, in tumoribus, indurationeque glandularum mesentericarum et in ictero bubalinam urinam adhibeat medicus.

Catarrhum anhelitumque delens, tabem, bis obstructionem et icterum amovens, pungente et amaro sapore praedita est caprina urina, paululum irritans aërem.

In catarrho, lienis affectionibus, abdominis intumescentia, anhelitu, tabe et excrementorum retardatione salubris est alkalinosa, amara pungensque, calida et aërem occidens ovilla urina.

Calefaciens, pungens, acris, calida, aërem et mentis alienationes amovens et phlegma auferens equina urina est, in vermibus et impetiginibus laudatur.

Amara, salina, separans, aërem occidens, bilem provocans et acris est, in caustico et pustula elephantinam urinam medicus adhibeat.

Digitized by Google

Morbos et mentis alienationes occidens, acris, diarrhoeae morbum amovens, calefaciens, vermes, aërem et phlegma anferens asiaina urina est.

Tumores, lepram, abdominis intumescentiam, maniam, aërem et vermes delens, haemorrhoides occidens camelina urina est.

Humana vero urina venenum occidit. —

Fluidae substantiae omnes breviter demonstratae sunt; has temporum, regionum et dosium gnarus medicus regi porrigere debet."

Caput XLVI.

Nunc vero de ciborum et potionum praecepto caput expositurí sumus.

D'hanvantarem Suśrutas inclinato corpore allocutus est: Supra relata animantium, robore, colore et vitalitate instructorum, radix rursus alimentum est. Hoc in sex gustus redactum est. Gustus porro substantiarum inhabitatores sunt. In substantiarum, gustuum, qualitatum, virium et coctionum phaenomeno deminutio accretioque, corruptorum humorum et corporis elementorum aequalitas est.

Brahmae et ceterorum animantium alimentum stabilitatis, ortus et obitus causa est; ex alimento etiam incrementum, robur, sanitas et coloris sensuumque successus fit; sic ex alimenti inaequabilitate invaletudo. Alimenti comesi, potati, lincti et deglutiti, variarum substantiarum naturâ instructi, et multimodo effectu potestateque praediti actiones, pertinentes ad ejus substantiam, gustum, vim, coctionem et potestatem, singulatim scire concupisco.

Neque enim medici, indocto ingenio praediti, salvam curationem morbisque propugnaculum efficere possunt.

Ex alimento radicem quia habent omnes animantes, idcirco ciborum et potuum praeceptum doceto me Venerabilis!

Sic compellatus dixit tum venerabilis D'hanvantaris:

Revera, care Susruta, quaestionem, sicut abs te proposita est, intellige!

Rubra oryza sativa, Oryza alba, glutinosa, flavescens, suaveolens, ab avibus non ereptis floribus praedita, ovata, ut Nymphaea alba, ut Oryza odora, ut Jasminum zambac, ut Symploci racemosae flores, longa, ut hordeum, ut Bauhinia variegata, ut bubali caput, Háyana, viles, perviles et ceterae oryzae sativae —

„Sunt dulces, validae, frigidae, leves in coctione, robur anferentes, bilem occidentes, parvo aëre et phlegmate praeditae, gratae, pellentes paululum faeces. Inter has oryza rubra optima est, vitia humorum occidens, semen virile efficiens et diuretica, oculis idonea, colorem et vim faciens, perinsignis,

grata, lassitudinem auferens, vulneribus (ulceribus) idonea, febrem amovens, omnia humorum vitia et venenum auferens.

Oryzae genera, pululum aliis qualitatibus praedita, ordinatim hac oryzâ inferiora sunt."

Oryza praecox, Panico italico similis, Allio cepae similis, flavescens, grata, gemmea, ut Terminalia alata tomentosa flores habens, magna Oryza praecox, ut pulveratus Amaranthus ruber, in Kédara orta et ceterae oryzae —

„Sunt in gustu et coctione dulces, sedantes, aërem et bilem efficientes, Oryzarum sativarum qualitatibus similes, nutrientes, phlegma et semen virile facientes.

Oryza praecox inter has optima est, adstringente sapore praedita, levis, mitis, grata, trium humorum vitia occidens, firmitatem efficiens, vim augens, in coctione dulcis, prehendens et similis rubris Oryzis sativis.

Reliquae vero Oryzae praecoces habent ordinatim paululum aliam (viliorem) qualitatem."

Furva Oryza sativa, Spari piloti, laccae et Hibisci populnoidis os habens, Perdici chinensi, Dalbergiae Oujeiniensi, celeris gallinae ovo, columbae et Bignoniae suaveolenti similis et ceterae oryzae —

„Adstringentes dulcesque sunt, in coctione dulces, validae, non frigidae, paululum destillantes, similes Oryzis praecocibus, faecesque pellentes.

Furva Oryza harum optima est, adstringente sapore praedita et levis.

Atque haec paululum alia qualitate praeditae sunt aliae oryzae.

In combusto fundo natae oryzae sunt leves in coctione, adstringentes, faeces et urinam pellentes, asperae, phlegma removentes; in fundo firmo ortae oryzae sunt phlegma et bilem occidentes, adstringentes, pungente sapore praeditae, aliquantum dulcamarae, aërem et bilem augentes; in Kédara ortae dulces, stimulantes, validae, bilem augentes, paululum adstringentes, parvam excretionem efficientes, graves, phlegma et semen virile procreantes; perturbantes, nimis perturbantes, leves, celeriter coctae, eximia qualitate praedttae, non aestuantes, vitia humorum amoventes, validae, urinam augentes et divisae ortae quae Oryzae sativae sunt, illae asperae, pellentes excretionem, amarae, adstringentes, bilem occidentes, leves in coctione et phlegma removentes sunt.

Fusius edisserta est haec oryzarum salubris insalubrisque classis.

Sic frumentorum, Phaseoli mungonis et ceterorum, Phaseoli radiati et ceterorum classis explicahitur."

Nunc frumentorum classis.

Paspalum scrobiculatum Panicum frumentaceum, Oryza montana, Śántanu, Cytisus cajan, Paspalum frumentaceum, Panicum italicum, Sanseviera zeylanica, Nándimuk'hi, Cyperus rotundus, Coix barbata, Varuka, Todaparńí, Allium cepa, Bambusa arundinacea, Hordeum hexastichon et cetera frumentorum genera —

„Sunt calida, adstringentia dulciaque, aspera, pungentia in coctione, phlegma occidentia, pellentia destillationem, aërem et bilem irritantia.

Inter haec adstringentia dulciaque, frigida et bilem auferentia commemorata sunt Paspalum frumentaceum, Oryza montana, Panicum frumentaceum et Śántanu.

Furva, rubra, flava et alba Panica italica, summe praecipua, aspera et phlegma removentia sunt commemorata.

Sanseviera zeylanica dulcis, frigida et grata est; sic etiam Nándímuk'hi.

Maxime exsiccans porro est Varuka et Allium cepa.

Bambusa arundinacea et Hordeum hexastichon sunt aspera cognoscenda, valida, calidaque, pungentia in coctione, diuretica, phlegma amoventia, adstringentia et aërem irritantia."

Phaseolus mungo, Phaseolus lobatus, Pisum sativum, Makushťha, Ervum, hirsutum, Cicer lens, Cicer arietinum, Satina, Convolvulus turpethum album, Haréńu, Cytisus cajan et ceterae siliquae —

„Sunt adstringentes dulcesque, frigidae, pungentes in coctione, aërem facientes, pellentes urinam et faeces, pariterque bilem et phlegma amoventes.

Non ultra modum aërophori sunt in his Phaseoli mungones, oculis idonei.

Praecipui sunt Phaseoli mungones sylvatici, Phaseolis mungonibus similes commemorati.

In coctione dulcia appellata sunt Erva hirsuta, pellentia faeces.

Makushťhae vermes procreant.

Pisa sativa (Kalayae) multum aërem efficiunt.

Cytisus cajan phlegma et bilem occidit, non valde aërem irritat.

Aërophora, frigida, dulcia, adstringentia, non aspera, phlegma, sanguinem et bilem occidentia sunt Cicera parietina, semen virile delentia.

Pisa sativa (Haréńu) et Satina cognoscenda sunt pellentia faeces.

Praeter Phaseolum mungonem et Ervum hirsutum aliae siliquae inflationem efficiunt.

Phaseolus radiatus est gravis, excernens faeces et urinam, gratus, calidus et irritans, dulcis, aërem occidens, exhilarans, lac procreans, praecipue vim praebens, semen virile et phlegma delens; adstringente natura praeditus non est faeces separans, non diureticus, non phlegmatis effector, suavis, in coctione dulcis, satis mitis, exhilarans, lac appetitumque praebens.

Phaseolis radiatis similis est fructus in ipsis occultus dictus, — sicuti corvinorum ovorum fructus.

Sylvatici Phaseoli radeati circa qualitates demonstrati sunt asperi, adstringentes et non calefacientes.

Calidus est Dolichos biflorus, circa gustum adstringens, pungens in coctione, phlegma et aërem occidens, semen virile, stranguriam et indurationem glandularum mesentericarum occidens, diarrhoeam procreans, tussim et catar-

Digitized by Google

rhum amovens; urinae suppressionem, adipem, haemorrhoides, singultum et anhelitum delens, sanguinem et bilem efficiens, phlegmatis occisor et oculorum morbos occidens praecipue sylvaticus Dolichos biflorus dictus est.

Panlulum adstringens, dulce, subamarum, diarrhoeam efficiens, bilem faciens et calidum est Sesamum orientale, in coctione dulce, validissimum, gratum, vulneribus (ulceribus) unguentum conveniens, dentibus salubre, ignem (digestionem) et intellectum efficiens, paucam urinam et lac procreans, capillis salubre, aërem delens et grave.

Inter omnia Sesama orientalia nigrum optimum, mediocre album, viliora alia sunt.

Hordeum hexastichon est adstringens, dulce, frigidum, pungens in coctione, phlegma et bilem amovens, in vulneribus (ulceribus) conveniens sicut Sesamum orientale, semper propellens urinam, multum aërem et faeces efficiens, firmitatem, ignem (digestionem), intellectum, claram vocem et colorem faciens, fluidum, corpulentiam dividens, adipem, aërem et sitim amovens, nimis asperum, salubre in sanguine et bile.

Circa has qualitates aliquanto Hordeis hexastichis viliores cognoscat mediens praecipue reliquas Hordei species.

Triticum aestivum dictum est dulce, grave, validum, firmum, semen virile et appetitum cibi tribuens, gratum, perfrigidum, aëris et bilis occisor, destillationem faciens, phlegma faciens et liquidum.

Asperum, adstringens, veneni, intumescentiae, seminis virilis, phlegmatis et occulorum interitum efficiens, calefaciens, pungens, in coctione vero dulce est legumen excernens faeces, aërem et bilem.

Alba et nigra, flava et sanguinis colore praedita quae multifaria legumina sic dicta sunt, ea circa qualitates praecipua cognoscenda sunt, pungentia, calidaque in gustu et coctione.

Valida duo sunt: a radicibus orta legumina, et Kuślmbae Ligusticique ajwaēn naturâ praedita legumina.

Cognoscenda sunt in coctione et gustu dulcia, vim tribuentia, bilem occidentia, calefacientia, peraspera, sistendo senescentia, aërem efficientia, appetitum cibi tribuentia, sed valde indigestibilia omnia dicta sunt siliquosa legumina.

Pungens est in coctione Echites antidysenterica.

Pungens, phlegma occidens et ob calefacientem indolem insalubris est Carthamus tinctorius.

Calidum est Linum usitatissimum, suavi sapore praeditum, aërem occidens, bile manifesta instructum, pungens in coctione.

In coctione gustuque pungens demonstrata est Sinapis alba, sanguinem bilemque irritans, acris, calida et aspera, phlegma et aërem occidens. Tali qualitate praedita est nigra Sinapis dichotoma.

„Frumentum intempestivum, morbis corruptum, non progressum, non a terra ortum, et recens, non bona qualitate praeditum commemoratum est.

Recens frumentum humidum, leve; anno combustum urens, grave, rigidum, difusum, visum corrumpens.

Ab Oryza incipientis, et cum Sinapi dichotoma finientis hujus variae classis tempora, qualitates, apparatus et mensurae partiatim relata sunt."

Protinus carnis classem demonstraturi sumus hoc modo:

In aqua dormientia, aquatica, domestica, carnivora, solidipeda et terrestria animalia sunt sex carnis classes, harum classium (alimentorum) summe excellentissimae.

Eae iterum bifariae sunt: terrestres, aquaticaeque.

Terrestris classis est octupla hoc modo: Celeripedes, aves, falcones, speluncarum habitatores, aves rapaces, foliorum animalia, cavorum habitatores et domestica animalia.

In his celeripedes et aves excellentissima animalia sunt.

Antilope nigra, Antilope flavescens, Antilope albens, terribilis nata sylvestris fera, canis dentibus prominentibus instructus aper, sauciante proboscide praedita Antilope feminina et ceterae celeripedes ferae sunt adstringentes, dulces, leves, aërem et bilem tollentes, acres, gratae et abdomen purificantes.

„Adstringens, dulcis, grata, bilis, sanguinis et phlegmatis morbos occidens, laxativa, appetitum cibi efficiens et roborans est in his nigra Antilope, febremque amovens.

Dulcis, dulcis in coctione, vitia humorum occidens, aërem calefaciens, frigida, pellens faeces et urinam et suaveolens est Antilope flavescens, levisque.

Antilope nigra in his furva cognoscenda est; flavescens appellatur cuprina. Neque furva, nec cuprina albescens Antilope narratur.

Frigus, sanguinem et bilem sedans judicanda est Antilope feminina, trium humorum corruptionem, pneumophthisin, anhelitum, catarrhum, singultum et ciborum inappetentiam amovens."

Perdix chinensis, Tetrao cinerea, Perdix francolinus, Varttira, coturnix, Perdix dioeca, Naptrìká, Vátika, Perdix rufa, passer, Pavo cristatus, Perdix sylvatica, anser, Gallus domesticus, Cuculus melanoleucos, picus, Kutittiri, Kura, Vátuka, Yavalaka et ceterae trifurcis pedibus praeditae aves sunt leves, frigidae et dulces, adstringentes et vitia humorum sedantes.

„Laxativus, calefaciens, adstringens, dulcis et levis est Perdix chinensis, pungens in coctione, in trium humorum corruptione etiam honorata.

Paululum gravis, calida, dulcis, irritans, adipem ignemque (digestionem) augens Tetrao cinerea est; omnia humorum vitia occidens, prehendens, colorem corrigens, singultum, anhelitum et aërem tollens praecipue albida Tetrao cinerea est.

Haemorrhagiam biliosam amovens, frigidus et levis est Perdix francolinus, in morbis a phlegmate ortis et in torpido aëre laudatur.

Aërem et bilem tollentes, stimulantes, adipem, ignem (digestionem) et vim augentes et leves sunt Perdices sylvaticae, grataeque; sic etiam anseres.

Adstringens, suavis, salinus, cuti capillisque idoneus et appetitum cibi tribuens Pavo cristatus est, respirationem, claram vocem, adipem, ignem (digestionem), visus et auditus sensuum firmitatem efficiens.

Gratus, calidus, aërem occidens, stimulans, sudorem, claram vocem roburque tollens et nutriens est Galius domesticus; sylvestris sicuti domesticus gravis est, aëris morbos, pneumophthisin, vomitum, venenum et febrem delens."

Columba domestica, Párávatas, Lanius malabaricus, Cuculus indicus, Tringa vanellus, Lanius, domesticus Lanius, Gokshoḋaka, Didimáńaka, picus, Mátrinindaka, B'hédáśi, psitacus, Turdus salica, Valguli, Giriśálahvála, contemptibilis Motacilla sutoria, Motacilla alba, Columba hariala, Cuculus melanoleucos et ceteri falcones —

„Sunt adstringentes, dulces et asperi, fructuum comesores, aërem efficientes, bilem phlegmaque tollentes, frigidi, pellentes urinam et paucas faeces. In his omnium humorum vitia procreans et excretionce corrumpens est B'hédáśi. Adstringens, suavis, salina et gravis est cornix.

Columba domestica haemorrhagiam biliosam sedans, adstringens et pura est.

In coctione dulcis gravisque est Párávatas commemoratus.

Lanius dulcis, gratus, phlegma et semen virile angens est.

Haemorrhagiam biliosam tollens et multum seminis virilis producens domesticus Lanius est."

Leo, tigris, lupus, hyaena, ursus, pardus, felis, Canis aureus, antilope, Irrváruka et ceteri speluncarum habitatores —

„Sunt dulces, graves, grati, validi, aërem delentes, calidi, firmi et salubrès aegrotis, oculorum et genitalium morbos semper habentibus."

Cornix, ardea, Aquila ossifraga, Coracias indica, vultur, leporum occisor, ulula, Falco checla, accipiter, Grid'hra et ceterae aves rapaces —

„Hae omnes, cornices et ceterae, leonibus et ceteris similes in gustu, vi et coctione, praecipueque tabescenti salubres sunt."

Madgu (corvus aquaticus?), Mushika (mus rattus?), Vrikshaśáyika (lacerta quaedam), Avakuśa, Viverra cibetta, G'hása, simia et cetera foliorum animalia —

„Sunt dulcia, gravia, irritantia, oculis idonea, tabescenti salubria, pellentia urinam faecesque, catarrhum, haemorrhoides et anhelitum delentia.

Fluviatilia nutrimenti qualitate maritimis superiora sunt."

Hystrix, Salyaka (hystrix quaedam), alligator, lepus, felis, Canis aureus,

Digitized by Google

aries, Karńakadalímŕiga, Priyaka, Boa constrictor, serpens, mus, Viverra Ichneumon, Mahávab'hru et ceteri cavorum habitatores —

Faecibus et urinâ aegrotantem supressum efficere possunt; hi sunt in efficacitate calefacientes et, ut supradicta animalia, dulces in coctione; aërem occidere, phlegma bilemque facere possunt; grati sunt, catarrhum, anhelitum haemorrhoidesque occidentes.

Adstringens, dulcis in his est lepus, bilem phlegmaque occidens et propter vim non nimis frigidam aëri similis creditus est.

Alligator in coctione dulcis, adstringens et pungens commemoratus est, aërem et bilem sedat, nutrit et vim auget.

Hystrix dulcis est, bilemque occidens, levis, frigida, venenum tollens.

Priyaka tympanitico idoneus est.

Boa constrictor haemorrhoidibus salubris est.

Haemorrhoides, aërem vitiaque humorum occidentes, vermes, lipitudinem venenumque delentes, oculis idonei et dulces in coctione sunt serpentes, adipemque et ignem (digestionem) augentes. In his cristati calefacientes, pungentes in coctione, dulces, oculis peridonei, pellentesque faeces, urinam et aërem dicti sunt."

Equus, mulus, bos, asinus, camelus, capra, aries, Médaspuchch'haka et cetera domestica animalia.

„Domestica (animalia) omnia sunt aërem tollentia, nutrientia, phlegma et bilem procreantia, dulcia in gustu et coctione, calefacientia et vim angentia.

Non perfrigida, gravis, grata, torpida bile et phlegmate praedita, non in his destillata, catarrhumque delens capra commemorata est.

Nutriens est vero caro arietina, bilem et phlegma sustollens et gravis.

Caro de Médaspuchch'ha est stimulans et arietinae carni similis qualitate.

Anhelitum, catarrhum, destillationem, venenum et febres delens, lassitudini et nimio igni salubris est vaccina caro, pura et aërem sustollens.

Arietinae carni similis est salsa caro a solidipedibus orta.

Paululum destillans haec classis terrestris relata est.

Quae animalia avesque procul ab hominum finibus, proculque ab aquis regionem habitant, ea paululum destillantia credita sunt.

Quae vero animalia avesque perpropinquam habitationem habent, aut in aquarum proximitate regionem habitant, ea perquam destillantia sunt."

Aquatica vero classis est quintuplex hoc modo:

Paludivaga, natantia, in vaginis stantia et pedestria animalia, piscesque.

Elephas, Bos gavoens, bubalus, Ruru, Bos grunniens, Srímara, dama, porcus, rhinoceros, Hippopotamus (?), Kálapuchch'haka, Undranyankva, Arańyagaváya et cetera paludivaga animalia —

„Sunt aërem bilemque auferentia, irritantia, dulcia in gustu et coctione, frigida, valida, grata, diuretica, phlegmaque augentia.

Non asper, vomitorius, validus, calidus, bilem corrumpens, gratus, acidus et salsus est in his elephas, phlegma et aërem tollens.

Bovis vero gavoci caro est grata, dulcis et catarrhum vincens, in coctione dulcis, coitumque angens.

Bubalus est gratus, calidus, dulcis et stimulans, exhilarans, gravis, sonum, semen virile, vim et lac augens, carnisque firmitatem faciens.

De Ruru caro dulcis et adstringente sapore praedita commemorata est, aërem et bilem sedat, gravis est, semenque virile auget.

Sic est Bovis grunnientis caro grata, dulcis et catarrhum vincens, in coctione etiam dulcis, aëremque bilemque delens.

De Srïmara vero caro adstringente sapore praedita commemorata est, aërem et bilem sedat, gravis est, semenque virile auget.

Diaphoreticus, nutriens, stimulans, frigidus, exhilarans, gravis, gratus et lassitudinem aëremque delens est porcus, vimque augens.

Phlegma occidens rhinocerotis caro, adstringens et aërem sustollens, parentibus idonea, pura, longaevitatem efficiens, diuretica, non aspera.

Hippopotami (?) caro dulcis, grata, mitis, phlegma tollens, in coctione etiam dulcis, haemorrhagiamque biliosam delens."

Anser, Grus indica, ardea, Anas casarca, Aquila ossifraga, querquedula, Anas valisneria, Perdix rufa, grus (vaka), grus (baláká), amphisbaena, anas (plava), Turdus ginginianus, rostratus Naṅdí, rostratus Corvus aquaticus, aquila (utkroṡa), Kachaksha, anser furvis cruribus et furvo rostro praeditus, Ṡukláksha, grus (pushkara), Sayiká, Konálaka, aquaticus gallus, Még'haráva, Svétacharaṅa et ceterae aves natantes turbatimque ambulantes —

„Haemorrhagiam biliosam delent, frigidae et gratae sunt, stimulant et aërem vincunt, excernunt urinam et faeces, dulcesque sunt in coctione et gustu.

Gravis, calidus, dulcis, gratus, claram vocem, colorem et vim tribuens, nutriens et semen virile efficiens in his anser est, aëremque delens."

Concha, conchula, Concha margaritifera, Concha bivalvularis, B'halúka et cetera in vaginis stantia animalia.

Testudo, crocodilus, cammarus, niger cammarus, Delphinus gangeticus et cetera pedeatria animalia.

„Concha, testudo et cetera sunt dulcia in sapore et coctione, aërem pellentia, frigida, grata, salubria in bile, purgativa et phlegma augentia.

Niger cammarus in his validus, tepidus, aërem occidens, albus, compactionem efficiens, emittens faeces urinamque, aëris et bilis occisor."

Pisces vero sunt duplices: fluviatiles et marini.

Hic fluviatiles: Cyprinus denticulatus, Silurus pelorius, Pátalá, Cyprinus

niloticus, Varmi, Gomatsya, Krishńamatsya, Vágunjára, Murala, Sahasradanshtra (Silurus, varietas) et ceteri fluviatiles pisces sunt.

„Fluviatiles dulces pisces sunt, graves, aërem tollentes, haemorrhagiam biliosam efficientes, calidi, stimulantes, grati et paululum purgantes.

Adstringente sapore in his praeditus et recentibus Valisneriae octandrae graminibus vescens Cyprinus denticulatus aërem delet, neque vero ultra modum bilem irritat.

Silurus pelorius phlegmate instructus, stimulans, somnifer, Lavendulam spicam comedens, corrumpere potest acidam bilem, leprosum morbum efficit.

Murala est nutriens, stimulans, lac et phlegma faciens.

In lacu et in piscina generati pisces grati et suavi sapore praediti commemorati sunt; validi in magnis stagnis, in perparva vero aqua invalidi pisces commemorati sunt."

Timi, Mingila, Kuliśa, Pákamatsya, Niralaka, Nandiváralaka, Makara, Gargaraka, Chandraka, Mahámína, Cyprinus niloticus et ceteri pisces marini sunt.

„Marini pisces graves, grati, dulces, non nimis biliosi, calidi, aërem delentes, stimulantes, purgativi, phlegma augentes, vim occidentes, praecipue carnivori marini pisces. — Inter hos vero ob aëris occisionem fontani et puteani qualitate praestantiores sunt. Ob suavitatem et in coctione dulcedinem inter hos duos puteani praestantiores sunt.

Fluviatiles pisces sunt graves in medio, quia per caudas ambulant. In lacu et piscina ortorum piscium caput praecipue est leve. Haud procul ambulatores, quia a putealis aquae potu orti pisces sunt, idcirco aliquantum retro a capitis regione ultra modum graves sunt. Inferne graves cognoscendi sunt pisces in lacu orti commemorati. Propter ambulationem per pectus, horum superius corpus leve commemoratum est.

Sic aquatica valde destillatae carnis classis exposita est."

Porro tabescentium, foetidorum, aegrotantium, serpentum venenis laesorum, inquinatorum, perforatorum, decrepidorum, emaciatorum, pullorum et perverse ambulantium piscium carnes non comedendae sunt, quia ob robur egressum, mortuum, occisum, sublatum, parvum incompletumque vitia humorum efficiunt.

„Caro gravis tabescensque demonstrata inappetentiam catarrhumque; veneni morbis laesa mortem; pulla vomitum excitare potest; tussim et anhelitum efficit vetus caro; trium humorum vitia caro morbis corrupta; madida, perturbata et emaciata caro aërem irritat."

Aliis (hominibus) aliorum animalium caro sumenda est hoc modo: feminae ex quadrupedibus, viri ex avibus (carnem sumant); pro hominibus, magno corpore praeditis, parvo corpore praedita animalia, pro hominibus, parvo corpore praeditis, magno corpore praedita animalia praestantissima sunt.

Sic inter animalia, unum pullum generantia, pro hominibus, magno corpore praeditis, illa, emaciatis corporibus praedita, praestantissima sunt.

Per loca (corporis regiones) et cet. factam carnis gravitatem et levitatem demonstraturi sumus hoc modo.

Corporis elementis, a sanguine usque ad semen virile, superioribus existentibus, graviora sic sunt femora, humeri, coxa, caput, pedes, manus, lumbus, dorsum, cutis, flavescens hepar et intestina.

„Caput, humerum, lumbum, dorsum femoraque in suis lateribus primo gravia medicus cognoscat, corporis vero elementa graviora. In omnis animantis corpore medium grave relatum est. Superior masculorum pars, feminarum vero inferior pars, gravis est. Pectoralis et cervicalis avium pars praecipue gravis commemorata est. Propter alarum vero evectionem media avium pars similis demonstrata est. Perquam aspera vero est caro avium carpophagarum; stimulans vero ultra modum est caro avium carnivorarum; ichthyborarum bilem faciens; aërem delens in frumentis ambulantium.

Aquigena animalia, aquatica, domestica, circa carnem etiam solidipeda, aves rapaces et troglodytica, quae et celeripeda appellata sunt, falcones et aves levia sunt maxime, paululum etiam destillata, prius, deinde aliter."

Animalia mensuram excedentia in suo genere, et exili vitalitate praedita, gravia sunt.

Quae ex omnibus omnium animantium corporibus excellentissimae partes sunt, scilicet in hepatis regione collocatae, eas homo assumere debet. Acquisitione praestantium partium non existente, mediam aetatem habens, recens et integra caro sumenda est.

Est hic ślokas:

„Aetas, corporis membra, indoles, corporis elementa, actiones, genus, quantitas, perfectio, mensuraque in carne perspecta sunt.

Sic carnis classis. —

Porro fructuum classes demonstraturi sumus hoc modo.

Punica granatum, Phyllanthus emblica, Zizyphus scandens, Plumbago zeylanica, Zizyphus jujuba, Sauviricae Simbitikae fructus, Cratoeva valanga, Citrus medica, Mangifera indica, Spondias mangifera, Carissa carondas, Chironjia sapida, Artocarpus lacucha, Averrhoa carambola, Diospyri glutinosae ramorum fructus, Flacourtia cataphracta, Tamarindus indica, Ixora bandhuca, Kośamra, Amliká, Citrus aurantium, Jambira et ceteri fructus —

„Sunt acidi in gustu, in coctione graves, calidi in viribus, biliosi, aërem occidentes et phlegmatis perturbationem efficientes.

Adstringente sapore praedita est inter hos fructus Punica granatum, non nimia biliosa, calefaciens, appetitum cibi procreans, grata, faeces et urinam pellens. Duplex vero haec dignoscenda est, dulcis et acida. Trium humorum vitia occidit dulcis; acida vero aërem phlegmaque aufert.

Digitized by Google

Acidus et dulcis, amarus, adstringens, pungens, succosus, oculis idoneus, omnia humorum vitia occidens, stimulansque est Phyllanthi emblicae fructus: occidit aërem ob aciditatem; bilem ob dulcedinem et refrigerationem; phlegma ob asperitatem et adstrictionem hic ex fructibus praestantissimus.

Zizyphi jujubae, Plumbaginis zeylanicae et Zizyphi scandentis fructus crudus bilem et phlegma tollit; coctus bilem et aërem aufert, gratus, dulcis et succosus est; vetus sitim sedat, lassitudinem occidit, calefacit et levis est.

Sauviricus Zizyphus scandens est gratus, dulcis, aërem et bilem vincens.

Adstringens, suavis, purgativus et frigidus est Simbitikae fructus.

Cruda Cratoeva valanga non valde excellens, phlegma occidens, prehendens et aërophora est; phlegma et aërem amovens est cocta, dulcamara, gravis, anhelitum, catarrhum et inappetentiam amovens, sitim occidens et gulam purificans.

Levis, acida, calefaciens et grata Citrus medica relata est. Ejus cortex est amarus, difficulter senescens, aërem, vermes et phlegma tollens; suavis, refrigerans, gravis et grata caro est, aërem bilemque vincens, pura, colicam, aërem, vomitum, phlegma et inappetentiam delens; calefaciens vero, leve, purgativum, indurationem glandularum mesentericarum et haemorrhoides occidens filamentum est; in colica, in indigestione, in ischuria, in torpido igne (digestione), in phlegmate et aëre, inappetentiaque praecipue ejus succus indicatur; bilem aëremque efficit immatura, biliosaque est; filamento implicata grata, colorem efficiens, appetitum cibi procreans, sanguinem, carnem et vim dans, adstringente sapore praedita, suavis, aërem occidens, nutriens et gravis est.

Bilem refraenat cocta Mangifera indica, semen virile auget, nutrit, dulcis, valida et gravis est, sistendoque senescit.

Spondiadis mangiferae fructus stimulat, oleosus est, phlegmaque auget.

Trium humorum vitia constipat Artocarpus lacucha, semenque virile deiet.

Acida est, sitim depellit, appetitum cibi efficit et bilem procreat Carissa carondas.

Aërem et bilem amovet, stimulat Chiroujia sapida, gravis frigidaque est.

Grata, suavis, adstringens et acida est Averrhoa carambola, os purificat, bilem phlegmaque aufert, prehendens, gravis, constipans et frigida est.

Diospyroe glutinosa est dulcis, cibi appetitum procreans, nimium ignem et aërem pellens.

Morbos et humorum vitia tollens Ixora bandhuca, pariterque Flacourtia cataphracta.

Aërem depellit Tamarindus indica cruda, bilem vero et phlegma efficit; prehendens (purgativa?), calida, calefaciens et cibi appetitum procreans est cocta, phlegmaque et aërem amovens.

Paulo aliam qualitatem, atque illa (Tamarindus indica), habere ovatus Mangiferae indicae fructus dicitur.

Amlikae fructus coctus certe eandem habet naturam.

Dulcacidus, gratus, clarus, cibi appetitum procreans, aërem occidens, difficulter senescens dictus est Citri aurantii fructus, gravis, sitim, colicam, phlegma, perturbationem, vomitum et anhelitum cohibens.

Aërem, phlegma et ischuriam occidit Jambira, gravis est, bilemque facit.

Ut Artocarpus lacucha, Citrus acida sapore acido praedita est et sanguinem bilemque facit."

Ficus glomeratae fructus, Eugeniae jambu fructus, Buchanania latifolia, Todana, Diospyros glutinosa, Mimusops elengi, Pentaptera arjuna, Asmantaka, Shorea robusta, Ficus oppositifolia, Xylocarpus granatum, Hedysarum lagopodioides, Costus speciosus, Varti, Aegle marmelos, Momordica monadelpha et ceteri —

„Hi fructus sunt frigidi, phlegma et bilem amoventes, purgativi, asperi, adstringente sapore praediti et dulces.

Ficus glomeratae fructus inter hos gravis, constipans, refrigerans, adstringens, dulcamarus, non valde aërem irritans.

Ultra modum aërophorus et purgativus est Eugeniae jambu fructus, phlegma bilemque vincens.

Gratus, suavis adstringensque est Buchananiae latifoliae fructus, gravisque.

Adstringens, dulcis et asper est Todanae fructus, phlegma aëremque vincens, acidus calidusque, levis, purgativus, gratus, bilem ignemque (digestionem) augens.

Diospyros glutinosa cruda adstringens, purgativa, aërem irritans et in coctione gravis est; concocta dulcis est et phlegma bilemque vincit.

Dulcis, adstringens, gratus et purgativus esse Mimusopsis elengi fructus, firmitatem facere, dentium albitudinem efficere dicitur.

Adstringens, refrigerans et suavis est Pentapterae arjunae fructus, phlegma aëremque vincens.

Pari qualitate praeditos Hedysari lagopodioidis et Asmantakae fructus medicus sciat.

Constipans, dulcis et gratus est fructus a Ficu oppositifolia, exhilarans et gravis.

Nimis acido, paululum dulci et adstringente sapore praeditum, levem, aërem occidentem, bilem generantem sciat crudum Xylocarpi granati fructum. Hic fructus coctus dulcis est, aërem et bilem producit.

In coctione dulcis, frigidus, haemorrhagiam biliosam corrigens est Costi speciosi fructus, suavisque, constipans, roborans, phlegma faciens et gravis.

Phlegma et aërem amovens, acer, gratus, purgativus, calefaciens, pungens, amarus, adstringens et calidus immaturus Aegles marmeli fructus

relatus est. Hunc vero fructum coctum sciat dulci sapore praeditum, gravem, calefacientem, constipantem, vitia humorum efficientem, foetido aëre praeditum esse.

Momordicae monadelphae et Shoreae robustae fructus lac procreat, phlegma et bilem vincit, sitim, aestum, febrem, bilem, sanguinem, catarrhum, anhelitum et pneumophthisin amovet."

Borassus flabelliformis, Cocos nucifera, Artocarpus integrifolia, Musa sapientum et ceteri fructus —

„Suaves in coctione et gustu esse dicuntur, aërem et bilem amoventes, vim tribuentes, grati, nutrientes et refrigerantes sunt.

Fructus a Borasso flabelliformi ortus in his suavi sapore praeditus est, gravis et bilem vincens. Ejus semen suave est in coctione, diureticum, aërem et bilem vincens.

Cocos nucifera est gravis, oleosa, bilem occidens, suavis, refrigerans, vim carnemque tribuens, grata, nutriens, abdomen purificans.

Artocarpus integrifolia adstringens, oleosa, suavi sapore praedita et gravis est.

Musa sapientum suavi sapore praedita dicta est, adstringens, non nimis refrigerans, haemorrhagiam biliosam tollens, stimulans, appetitum cibi procreans, phlegma efficiens et gravis est."

Vitis vinifera, Gmelina arborea, Bassiae latifoliae flores, Elate sylvestris et ceteri fructus —

„Haemorrhagiam biliosam sustollentes dicuntur, graves et dulces sunt. In his Vitis vinifera succosa est, valde excellens, dulcis, grata et refrigerans, haemorrhagiam biliosam, febrem, anhelitum, sitim, aestum et pneumophthisin delens.

Gratus, urinae constipationem occidens, bilem, sanguinem et aërem delens, capillis idoneus, elixirium vitae, et sacrificalis esse Gmelinae arboreae fructus dicitur.

Ulcera et pneumophthisin delens, grata, refrigerans, exhilarans, gravis, in coctione gustuque dulcis est Elate sylvestris, haemorrhagiam biliosam vincens.

Nutriens, ingratus et gravis est Bassiae latifoliae flos; aërem bilemque sedans ejus fructus demonstratur."

Vátama, Croton moluccanum, Ab'hishuka, Barringtonia acutangula, Pichu, Alangium heptapetalum, Urumáña et ceteri fructus —

„Bilem et phlegma amoventes dicuntur, oleosi, calidi et graves, nutrientes, aërem occidentes, validi, dulcesque.

Adstringens, phlegma bilemque occidens, subamarus, appetitum cibi tribuens, gratus, suaveolens et clarus Annonae reticulatae fructus dicitur.

Pothos officinalis frigidus est in coctione, ut Semecarpius anacardium

ischuriam efficiens, constipans, difficulter senescens, asper, refrigerans, aëremque irritans.

In coctione dulcis, haemorrhagiam biliosam destruens Artocarpus lacucha.

Citrus acida sapore acido praedita est, sanguinem et bilem facit.

Frigida, adstringens et dulcis est Veronia elephantium, aërem faciens, gravis.

Oleosus et calidus, dulcamarus, aërem et phlegma occidens Terminaliae catappae fructus.

Mimusae sumae fructus gravis est, suavis, asper et calidus, capillos destruens.

Gravis est Cordiae myxae fructus, phlegma facit, dulcis et gelidus est.

Capparis aphyllae, Dalbergiae oujeiniensis, Salvadorae persicae et Jasmini arabici fructus suaves, amari et pungentes sunt, phlegma et aërem removent.

Amarus, bilem faciens, succosus, pungens in coctione, acer, calidus et pungens est inter eos Salvadorae persicae fructus, oleosus, phlegma et aërem vincens.

Semecarpii anacardii fructus constringens, adstringens, pungensque in coctione et calidus est, vermes, febres, urinae suppressionem, urethritidem gonorrhoicam et vertiginem delet, lepram, indurationem glandularum mesentericarum, obdominis intumescentiam et haemorrhoides occidit.

Pungens pariter in coctione Galedupae arboreae, Buteae frondosae et Meliae azidaractae fructus, entozooa et urinae affectus removens.

Aspera et calida, pungens in coctione, levis, aërem et phlegma removens, amara et paululum salubris in veneficio est Embelia ribes, vermes delens.

Ulceribus (vulneribus) idoneus, calidus, succosus, sacrificalis, humorum vitia occidens, tumores et lepram removens, adstringens, calefaciens, acidus et oculis idoneus est Terminaliae citrinae fructus.

Separans, levis, aspera et calida, peridonea, vermes delens, oculis salubris et suavis in coctione est Terminalia belerica, adstringens et phlegma bilemque vincens.

Phlegma bilemque removens, asper, phlegmatis excretionem in ore delens, adstringens, subdulcis, aliquantumque succosus est Arirae faufel fructus.

Nux myristica, Camphora, Phyllanthi emblicae et Echites antidysentericae fructus, Kakkolaka et Eugeniae coryophyllatae fructus sunt amari, pungentes, phlegma occidentes, leves, sitim pellentes, oris phlegma et foetorem delentes.

Amara et cum liquoribus spirituosis frigida est camphora, levis et vomitoria, in siti, oris siccitate inimicitiaque honorabilis.

Latákastúriká pariter frigida est, abdomen purificat.

Chironjiae sapidae succus dulcis est, stimulans, bilem et aërem removens.

Terminaliae belericae succus ebrietatem facit, phlegma aëremque delet.

Adstringens et dulcis est succus Plumbaginis zeylanicae, bilem delet, sitim, vomitum et aërem occidit; sic etiam Phyllanthi emblicae.

Citri medicae, Cassiaeque fistulae succus, et a Nuce myristica, Mangiferaque indica ortus, suavis est in coctione, ignem et robur faciens, gratus, bilem aëremque amovens.

Cujuscunque fructus vis qualis sit, secundum ejus vim etiam ejus succum medicus explicet.

In frutibus qui coctus est, ille bona qualitate praeditus relatus est.

Fructus ab Aegle marmelo aliter dijndicandus est; crudus hic enim melior est; is enim purgatorius, calidus, calefaciens, adstringens, pungens et amarus est.

Insalubris est fructus morbosus, vermibus laesus, maturitatem transgressus, intempestive ortus, vitiatus, omnisque non progressus.

Sic fructuum classis.

Olera posthac indicaturi sumus.

Pushpap'hala, Curcurbita lagenaris, Cucurbita citrullus et cetera olera —

„Bilem occidunt, aërem facere possunt, pariterque torpidum phlegma; excernunt urinam et faeces, suavia in coctione et gustu sunt.

Bilem occidens in his est Pushpap'hala immatura; semimatura phlegma delet; matura levis, calida, alkalinosa, calefaciens, abdomen purificans, omnia humorum vitia removens, grata, salubrisque mente alienatis.

Visus et seminis virilis interitum efficit Cucurbita citrullus, phlegma et aërem facit.

Cucurbita lagenaris separat faeces, aspera, gravis, perfrigida, amara, ingrata et vomitoria est, aërem bilemque vincit."

Cucumis sativus, Cucumis utilatissimus, Cucurbita pepo, Sirúavrĭnta et cetera olera —

„Sunt gravia, constipantia, frigida, suavia, phlegma facientia, excernentia urinam et faeces, alkalinosa et dulcia.

Immaturus Cucumis sativus in his valde furvus et bilem tollens commemoratus est, ille icterum et phlegma facit; vetus acidus est, aërem et phlegma perdit.

Cucumis utilatissimus et Cucurbita pepo cocta phlegma et aërem faciunt, alkalinosa et dulcia sunt, appetitum cibi efficiunt, calefaciunt, non nimis biliosa sunt.

Alkalinosa et dulcis est Sirúavrĭnta, phlegma removens, incidens, calefaciens, grata, urinam suppressam, calculum et terram pellens, levisque."

Piper longum, Piper nigrum, Zingiber officinale, Amomum zingiber, Asa foetida, Cuminum cymium, Coriandrum sativum, Citrus acida, Sumuk'ha, Anethum sowa, Ocymum sanctum, Andropogon shoenanthus, Momordica mixta,

Cassia esculenta, Kálamála, Ocymum gratissimum, Sinapis dichotoma, K'hara-pushpa, Morunga guilandina, Hyperanthera morunga, Ocymum basilicum, Sinapis dichotoma, Sinapis chinensis, Kuláhala, Bambusa arundinacea, Gańdíra, Pterocarpus santalinus, Varshab'hú, Plumbago zeylanica, Raphanus sativus, Basella rubra, Allium sativum, Allium cepa, Pisum sativum et cetera olera —

„Sunt pungentia, calida, appetitum cibi facientia, aërem phlegmaque dementia, et in paratis cibis, eos perficiendi causâ, multifariam adhibentur.

Inter haec grave, suave et frigidum est Piper longum humidum, phlegmaque amovens; aridum occidit phlegma et aërem, stimulat, bilemque non impedit.

Suave in coctione est Piper nigrum humidum, grave phlegmaque irrigans; pungens, calidum et leve hoc aridum est, non stimulans, phlegma et aërem vincens.

Non perquam calidum, non perquam frigidum circa vim Piper album est, bona qualitate praeditum prae aliis Piperibus, praecipue oculis idoneum.

Zingiber aridum phlegma et aërem occidit, in coctione dulce est, pungens, stimulans, calidum, appetitum cibi efficiens, exhilarans, oleosum, leve, calefaciens. Phlegma et aërem tollens, peridoneum, ischuriam, urinae suppressionem et colicam amovens, pungens et calidum, appetitum cibi faciens, exhilarans et stimulans Amomum zingiber commemoratum est.

Levis, calida et concoquens est Asa foetida, calefaciens, phlegma et aërem vincens, pungens, grata, succosa, acris, colicam et veterem urinae suppressionem amovens.

Acre et calidum, pungens in coctione, cibi appetitum faciens, bilem ignemque augens, pungens, phlegma aëremque rapiens et odore dives est Cumini cymini semen.

Sicut Nigella indica et Asa foetida reputanda est Elettaria cardamomum, in cibis, condimentis et variis alimentis accessoria.

Humidum Coriandrum sativum facere potest gratam suaveolentiam et hilaritatem; hoc aridum dulce est in coctione, gratum, sitim aestumque delens, vitia humorum occidens, pungens, subamarum, sensuum organa purificans.

Citrus acida concoquit, acris est, vermes, aërem phlegmaque amovens, suaveolens, calefaciens, appetitum cibi efficiens, faciei alborem faciens.

Phlegma, aërem, venenum, anhelitum, catarrhum et malum odorem delens, bilem faciens, laterum dolores occidens Anethum sowa narratum est.

Pariter vero Sumuk'ha dignoscendus est, praecipue venenum delens.

Phlegma occidentia, levia, aspera, grata, calida, bilem augentia, pungentia in coctione et gustu sunt Anethum sowa, Ocymum sanctum et Andropogon shoenanthus.

Dulcis, phlegma et aërem occidens, concoquens, gulam purificans, praecipue bilem diripiens, amara, catarrhum mitigans, pungens, alkalinosa et dulcis est Morunga guilandina, amara et biliosa.

Hyperanthera morunga est succosa, amara, intumescentiam occidens, calefaciens, pungens.

Aestuans, pellens faeces et urinam, asperum, acre, calidum, trium humorum vitia efficiens est Sinapis dichotomae olus; Gańdírae et Végae olus etiam.

Plumbago zeylanica et Pterocarpus santalinus phlegma et intumescentiam rapiunt, leviaque sunt.

Varsháb'hú phlegma et aërem occidit et salubris est aegrotis, abdominis tumore et haemorrhoidibus laborantibus.

Pungente et amaro sapore praediti, exhilarantia, appetitum cibi facientia, ignem (digestionem) incendentia, omnia humorum vitia rapientia, levia, gulaeque idonea sunt Raphanus sativus et Bassella rubra.

Magnum, grave, constipans, acre, triumque humorum vitia efficiens est hoc olus crudum; gratum vero, perfectum, bilem amovens, phlegma aëremque vincens, trium humorum vitia sedans, exsiccans, venenum et vitia rapiens, leve, constipans et aërephorum est hoc olus aridum, excepto Raphano sativo.

Flos, folium, fructus, — summe levia haec sunt demonstrata.

Horum (olerum) vero flos phlegmatis et bilis occisor est. Fructus occidere potest phlegma aëremque.

Gratum, calidum, acre, pungens, glutinosum, grave, succosum, suavi sapore praeditum, validum, stimulans, intelligentiam, claram vocem, colorem, visum et fractorum ossium conjunctionem efficiens Allium sativum est, cordis morbos, inveteratam febrem, abdominis dolores, urinae suppressionem, indurationem glandularum mesentericarum, inappetentiam, catarrhum, tumores, haemorrhoides, lepram, bilem, lassitudinem, entozooa, aërem, anhelitum et phlegma occidit.

Non nimis calidum validumque est, aëris occisor, pungens, acre, grave, non valde phlegma delens, vim delens, bilem faciens paululum, ignemque (digestionem) augere potest Allium cepa. Gratum, appetitum cibi procreans, vim corporis elementis efficiens, validum, intelligentiam, phlegma et nutrimentum dans, suave, grave, in sanguine bileque laudatum et glutinosum Allium cepa in lacte dictum est.

Pisi sativi olus bilem occidit, phlegma occidit, aërem procreat, grave, adstringente sapore praeditum dulceque in coctione est."

Marsilia dentata, Púyiká, Aloë perfoliata, Celtis orientalis, Momordica monadelpha, Ficus indica, Semicarpus anacardium, Convolvulus pes caprae, Hedysarum gangeticum, Hedysarum alhagi, Bombax heptaphyllum, Cordia

myxa, Vanaspati, Buchanania latifolia, Canabis sativa, Barleria caerulea, Bauhinia variegata et cetera olera —

„Sunt adstringentia, suavia, amaraque, haemorrhagiam biliosam rapientia, phlegma occidentia, aërem facere possunt, purgatoria, leviaque sunt.

Levis in coctione, entozooa occidens, mucosa, vulneribus (ulceribus) salubris, adstringens, dulcis et prehendens in his Marsilia dentata est, triumque humorum vitia delens.

Oculis idonea, omniaque humorum vitia occidens Celtis orientalis relata est.

Hedysarum gangeticum aërem rapit; Hedysarum alhagi vero exigue validum creditum est.

Ficus glomeratae, Nymphaeae caeruleae et ceterorum surculi adstringentes, frigidi et purgatorii commemorati laudatique sunt ab aegrotis, haemorrhagiam biliosam et dysenteriam habentibus."

Boerhavia diffusa alata, Capparis trifoliata, Aeschynomene sesban, Palma Christi, Menispermum glabrum, Aegle marmelos et cetera olera —

„Sunt calida, dulcamara, aëremque sedantia.

In his Boerhaviae diffusae alatae olua praecipua tumores delet."

Amaranthus polygamus, Basella rubra, Saccharum spontaneum, Chilli, Gummi olibanum, Chenopodium album et cetera olera —

„Urinam faecesque procreantia, alkalinosa dulciaque sunt, saporem, aërem, phlegmaque rapiunt.

Dulcis in gustu et coctione, haemorrhagiam biliosam et saporem tollens, in his frigidissimus et asper est Amaranthus polygamus, venenumque tollens.

Suavis in coctione et gustu, stimulans, aërem, bilem soporemque tollens Basella rubra est, succosa, grata, valida, phlegma faciens, frigida.

Pungens in coctione, vermes occidens, intelligentiam, ignem (digestionem) et vim augens, alkalinosum, omnia humorum vitia occidens Chenopodium album, appetitum faciens, succosum.

Chilli, sicut Chenopodium album, cognoscenda est; Gummi olibanum, sicut Amaranthus polygamus, aërem facit, pellit urinam faecesque, asperum et in bile phlegmateque salubre est.

Olna Sacchari spontanei asperum est et urinam, faeces aëremque pellit."

Hydrocotyle asiatica, Jasminum zambac floribus multiplicatis, Marsilia quadrifolia, Linum utilatissimum, Brahmasuvarchalá, Piper longum, Menispermum cordifolium, Gojihvá, Solanum indicum, Cassia tora, Serratula anthelminthica, Satina, Solani indici et Solani jacquini fructus, Trichosanthes dioeca, Solanum melongena, Cleome pentaphylla, Colotropia gigantea, Kakévuka, Palma Christi, Oldenlandia biflora, Gentiana cherayta, Aegle marmelos, Sapindus saponaria, Luffa acutangula, Vétra, Capparis aphylla, Justicia adhenatoda, Arkapushpí et cetera olera —

„Haemorrhagiam biliosam rapientia appellantur, grata et perlevia sunt, lepram, urethritidem gonorrhoicam, febrem, anhelitum, catarrhum et inappetentiam rapiunt.

Adstringens vero, saluhris in hile, suavis in coctione et gustu, frigida et levis est Hydrocotyle asiatica; sic etim Gojihvika credita est.

Non aestuosa, trium humorum vitia occidens, purgatoria est Marsilia quadrifolia.

Seratula anthelminthica pungens in coctione, amara, hilem et phlegma tollens.

Subamarum, trium humorum vitia occidens et pungens est olus, a Satina ortum, non valde calidum et frigidum, lepram occidens, Solani indici indole praeditum.

Impetigines, lepram et vermes occidunt, phlegma et aërem rapiunt fructus Solanorum pungentes, amari et leves sunt.

Phlegma et bilem rapiens, vulneribus (ulceribus) idonea, calida, amara, non aërophora est Trichosanthes dioeca, pungens in coctione, stimulans, appetitum cibi incendens.

Phlegma aëremque rapiens, amarum, cibi appetentiam procreans, pungens et leve est Solanum melongena; calefaciens dictum est vetus, alkalinosum et biliosum.

Pariter Aegle marmelos declarata est; sic etiam Cleome pentaphylla.

Justicia adhenatoda, Vétrae summitates, Menispermum cordifolium, Melia azidaracta, Oldenlandia biflora et Gentiana cherayta saluhria, amara, hilem phlegmaque occidentia sunt.

Phlegma occidens olue dictum est Capparis trifoliatae et Cassiae torae.

Asperum, leve, frigidum, aërem bilemque irritans, calefaciens Convolvuli turpethi nigri olus, venenum humorumque vitia rapiens et pungens.

Carthami tinctorii olus dulce, asperum, calidum, phlegma rapiens et leve est.

Hibisci cannabini olus aërophorum, hilem occidens, dulceque.

Purgatoria, haemorroidum morbos occidens, amara, in aëre et phlegmate salubris, calida, adstringens et dulcis est Oxalis monadelpha, ignemque (digestionem) incendens.“

Rumex vesicarius, Asa foetida, Butea frondosa, Achyranthes triandra, Bryonia grandis, Linum utilatissimum, Amaranthus ruber, Ocymum sanctum, Kuntaliká, Barleria prionitis et cetera olera. —

„Suaves in coctione et gustu, frigidae, phlegma occidentes, non nimis biliosae, salino sapore praeditae, asperae, alkalinosae, aërophorae, succosae, dulcamarae et adstringentes sunt Kuntaliká et Barleria prionitis.

Purgatorium, frigidum, leve et humorum vitia refraenans Rajakshavakae olus est; Curcumae zerumbet olus eandem indolem habet.

Digitized by Google

Suave in coctione et gustu, difficile digestu est olus, a Cicere arietino ortum.

Separans, dulce, asperum et nimium aërem procreans Pisum sativum est.

Sransana (Salvadora persica?) pungens in coctione, levis, aërem, phlegmaque tollens.

Tumores occidens, calidum validumque est folium a Caesalpinia bonducella ortum.

Piperis betel folium est acre, calidum, pungens, bilem irritans, suaveolens, album, amarum, excellentissimum, aërem phlegmaque tollens.

Sransana est pungens in coctione, adstringens, ignem (digestionem) incendens, oris pruriginem, excretiones humorales, malum odorem et cetera purificans."

Nunc florum classis.

Bauhiniae variegatae, Cannabis sativae et Bombacis heptaphylli flores sunt dulces, dulces in coctione, haemorrhagiam biliosam tollentes.

Justiciae gandarussae et Aeschynomenes grandiflorae flores sunt amari, pungentes, pungentes in coctione, pneumophthisin et catarrhum occidentes.

Hyperantherae morungae et Capparis aphyllae flores sunt pungentes in coctione, aërem tollentes, excernentes urinam et faeces.

„Aeschynomenes grandiflorae flos, non nimis frigidus et calidus, a caecis laudatur.

Raktavrikshae, Meliae azidaractae, Mushkakarkasanae et Echites antidysentericae flos phlegma et bilem rapit, lepramque occidit.

Dulcamarus et frigidus est Nelumbii speciosi flos, bilem et phlegma delens.

Dulcis, mucosus, gratus, exhilarans et frigidus est Nymphaeae esculentae flos. Atque hic aliquanto alia qualitate praeditas cognoscat medicus Kuvalayam et Nymphaeam coeruleam.

Viticem negundinem dignoscat medicus salubrem, fel delentem.

Jasmini grandiflori et Jasmini zambac flores sunt amari, ob bonum odorem bilem delentes.

Suaveolens, albus et gratus est Mimusopsis elengi flos et Bignoniae suaveolentis flores.

Phlegma, bilem et venenum occidit Rottleriae tinctoriae flos, pariterque Croci sativi flos.

Micheliae champacae flos haemorrhagiam biliosam occidit, frigidus calidusque est, phlegmaque delet.

Buteae frondosae flos phlegma et bilem occidit; sic quoque Barleriae prionitis flos.

Quomodo arborem dijudicare potest medicus, sic etiam florem arbori proprium.

Hyperantherae morungae et Capparis aphyllae flores sunt pungentes et phlegma rapientes."

Sinapis dichotomae, Kulócharae, Bambusae arundinaceae, Capparis aphyllae et cet. flores phlegma tollunt, excernuntque urinam et faeces.

„Sinapis dichotomae flos anthelminthicus in his est, suavis in coctione, mucosus, destillans, aërophorus, neque vero valde bilem et phlegma faciens.

Vénae summitates sunt phlegmaticae, dulces circa gustum et coctionem, fervefacientes, aërophorae, adstringentes et exasperatae."

Progerminantia vegetabilia a stramento, Saccharo officinarum, stercore vaccino arido, Bambusâ arundinacea, aut a terra orta sunt.

Hic a stramento ortum dulce est, dulce in coctione, asperum et vitia humorum sedans.

A Saccharo officinarum ortum dulce est, adstringente sapore praeditum, pungens et frigidum.

Sic quoque calidum est a stercore vaccino arido ortum, adstringens, aëremque irritans.

A Bambusa arundinacea ortum adstringens, aëremque irritans.

A terra ortum grave et non nimis aërophorum est, terraeque saporem habet.

Amurca, Sesami orientalis sedimentum oleosum et St'huńika arida sunt olera, omnium humorum vitia irritantia.

„Constipantia commemorata sunt omnia legumina, aëremque irritantia.

Sińdáki est aërophora, crassans, appetitum cibi producens, bilem incendens.

Faeces excernens, grave, asperum, saepe constipans, difficile digestu et adstringens omne dulce olus relatum est.

Flos, folium, fructus, caulis, radicesque gravia sunt ordinatim.

Durum, vetus, vermibus corruptum, in vili fundo ortum foliorum olus relinquendum est, illudque, quod intempestive excrescit."

Radices deinceps demonstraturi sumus.

Convolvuli paniculati bulbus, Asparagi racemosi, Nymphaeae odoratae, Nelumbii speciosi, Trapae bispinosae, Scirpi kysoor, Pińḋálukae, dulcis Solani tuberosi radix, Hastis radix, Curcumae zanthorhizae radix, Śank'hao radix, Abri precatorii radix, Nymphaeae caeruleae, Costique speciosi radix et ceterae radices —

„Haemorrhagiam biliosam rapientes dicuntur, frigidae, dulces, graves, valde semen virile procreantes, lac et incrementum facientes.

Dulcis, nutriens, stimulans, frigida, praecipua et nimis diuretica est Convolvuli paniculati radix, valida vero et bilem aëremque rapiens.

Aërem et bilem rapiens, stimulans et dulcamarus est Asparagus racemosus, magnus etiam et gratus, intelligentiam, ignem (digestionem) et robur augens, purgatorius, haemorrhoidum morbum occidens, stimulans, frigidus et Elixirium vitae est; phlegma et bilem rapientia et amara ejus germina commemorata sunt.

Digitized by Google

Non calida Nymphaeae odoratae radix praedicata est, haemorrhagiam biliosam sedans, constipans, difficilis digestu, aspera, insipida, aëremque delens.

Graves, constipantes, refrigerantesque Trapa bispinosa et Scirpus kysoor sunt.

Piṅḍáluka phlegma facit, grave est et aërem irritat.

Suréndrae radix phlegma occidit, in coctione pungit, bilem facit.

Bambusae arundinaceae gramina sunt gravia, phlegma et aërem irritantia."

Ari colocasiae, Ari campanulati, Ari indici et ceterae radices paululum adstringentes, pungentes, asperae, constipantes, graves, phlegmaticae et aërophorae, bilemque rapientes.

„Ari indici radix suavis, frigida et gravis dicta est.

Ari colocasiae vero radix non ultra modum calida est.

Ari campanulati radix haemorrhoidum occisor est.

Nymphaeae esculentae et Nelumbii speciosi radices aërem irritant, adstringunt, bilem sedant, in coctione dulces sunt et frigidae.

Convolvuli paniculati radix phlegma occidit, pungit in gustu et coctione, urethritidem gonorrhoicam, lepram vermesque tollit, valida, stimulans et elixirium vitae est."

Borassi flabelliformis, Cocos nuciferae, Elatae sylvestris et ceterorum fructuum medullae —

„Dulces in coctione et gustu dicuntur, sic etiam haemorrhagiam biliosam tollunt, semen virile procreant, aërem occidunt, phlegma etiam et robur faciunt.

Recentem vero, intempestivam, veterem, morbosam, et a vermibus corrosam radicem relinquat medicus, quaeve omnino non excrescit."

Nunc salium classis.

Sal fossile, sal marinum, murias sodae impurae, natron, Romaka, sal culinarium et cetera summe calida sunt, aërem tollunt, phlegma et bilem faciunt, ex ordine grata, suavia, pellentia urinam et faeces.

„Oculis idoneum est sal fossile, jucundum, appetitum cibi faciens, leve, ignem (digestionem) incendens, gratum, simul dulce, stimulans, frigidum, vitia humorum occidens, summum.

Sal marinum dulce in coctione, non nimis calidum, non calefaciens, excernens, gratum, paululum dolores occidens, non nimis biliosum.

Alkalinosa, calefaciens, aspera, colicam et cordis morbos delens, appetitum cibi faciens, acris et calida est murias sodae impurae, aëremque rectificans.

Leve est Natron in coctione, validum, calidum, album, pungens, indurationem glandularum mesentericarum, colicam et ischuriam occidens, gratum, suaveolens, appetitumque cibi faciens.

Romaka acre, nimis calidum, stimulans, pungens in coctione, aërem occidens, leve, destillatum, mite faeces excernens, diureticumque est.

Leve, calidum, irrigans, mite, aërem corrigens, amarum, pungens et alkalinosum cognoscat medicus sal culinarium.

Phlegma, aërem et vermes rapiens, vomitorium, bilem irritans, calefaciens, maturans et separans sal globosum dictum est.

Salinis natum, ab arena et terra ortum, a montium radicum cuniculis ortum sal pungente sapore praeditum, incidens, insalubre et pungens dicitur."

Nitrum, Svarjika coctum, Borax —

„Indurationem glandularum mesentericarum, haemorrhoides, diarrhoeam, vitia humorum, calculorum morbum et lithiasin delentia kalia omnia, haemorrhagiamque biliosam efficientia, commemorata sunt.

Cognoscenda sunt duo kalia igni similia, Svarjika et nitrum, semen virile, phlegma, ischuriam, haemorroides, indurationem glandularum mesentericarum et lienis affectiones delentia.

Calidum, aërem occidens et humectans est salinarum kali, firmitatemque tollens.

Adipem occidit coctum kali, urinam et alvum purgat.

Asperum, aërem faciens, phlegma occidens, bilem corrumpens, ignem (digestionem) incensum efficiens et acre kali boracicum dicitur, excellens, suave, gratum, nutriens, Elixirium vitae, trium humorum vitia occidens, frigidum, oculis idoneum, venenum destruens, formosum, acidum, succosumque est.

Frigidum, gratum, bilem et aërem amovens cuprum est, adstringens, dulce, vomitorium.

Frigidum, succosum et amarum est cuprum album, vomitorium, oculis idoneum, phlegma et aërem vincens.

Aërem faciens et frigidum est ferrum, sitim, bilem et phlegma amovens.

Pungentia et vermes occidentia sunt salia duo, stannum et plumbum, vomitoriaque.

Margarita, corallium, adamas, Indrae gemma, crystallum et cetera oculis idoneae gemmae sunt, frigidae, vomitoriae, venenum destruentes, purae, roborantes, peccata sceleraque in Lakshmim tollentes.

In frumentis, carnibus, fructibus, oleribus non explicatum metiatur hoc loco medicus gustatu, rerumque qualitatibus; meditatus hanc demonstret substantiam non exigua mente praeditus. —

Oryza praecox, Hordeum hexastichon, Triticum aestivum, Ervum hirsutum, Oryza sativa, Phaseolus mungo, Cytisus cajan et Cicer lens in fructibus praecipua sunt commemorata.

Perdix chinensis, Tetrao cinerea, Cuculus melanoleucos, Antilope communis, Antilope nigra, Pinjala, Pavo eristatus, Varmi, testudoque optima animalia sunt in carnis classibus.

Malum granatum, Phyllanthi emblicae, Vitis viniferae, Elates sylvestris,

Xylocarpi granati, Buchananiae latifoliae et Citri medicae fructus in fructuum classe laudantur.

Pisum, Chenopodium album, Marsilia deatata, Vastuka, Raphanus sativus, Basella rubra, Hydrocotyle asiatica et Terminalia chebula in olerum classe laudantur.

Vaccinum lac et butyrum clarificatum optima sunt.

Sal fossile in salibus; Phillanthus emblica et Malum granatum in acidis; Piper longum et Zingiber aridum in pungente sapore; in amaritudine Trichosanthes dioeca et Solanum melongena; in dulcedine butyrum clarificatum et mel indicantur; Arecae faufel et Xylocarpi granati fructus optimus est in adstringente sapore; in sacchararum officinarum praeparatibus potiones, scilicet spiritus de Bassiao latifoliae floribus et sicera; annua Oryza sativa et caro in aetate media non fatuus cibus est; perfectus et magnitudine pulcher est fructus adultus; olus non aridum, recens et novum (optimum est)."

Porro factorum ciborum qualitates prolixe indicaturi sumus.

„De Andropogi muricati radice infusio purificatis hominibus conveniens, maturans et calefaciens est.

Aëri idoneum et exhilarans est Piper longum, Zingiberi arido conjunctum.

Sudorem et ignem (digestionem) generans, leve, calefaciens, alvum purgans, destillationem, sitim, lassitudinem et languorem rapiens est oryzae decoctum, aërem corrigens.

Alica oryzae exhilarans et grata est, purgatoria, vim augens, salubris, suavi sapore praedita, levis, calefaciens, destillationem et sitim tollens; grata, exhilarans, stimulans, nutriens et vim augens est cum oleribus, carnibus et fructibus conjuncta.

Alicae de oryza, in aqua fermentatae, difficiles digestu sunt.

Oryzis coctis derelicta infusio est oryzae decoctum, oryzis coctis impletum.

Alica oryzae, vehementer cocta, fiat oryzae fermentum, cum jure paratum.

Constipans est oryza cum lacte et saccharo parata, valida, adipem et phlegma faciens, gravis.

Phlegma et bilem faciens validaque est oryza cum Sesamo orientali et lacte parata, aëremque delens.

Munda, clara, pura, pulchra, suaveolens, aequabilis, exsudata, bene destillata, calida et alba oryza cocta, levis est; immunda, non destillata, non exsudata et frigida oryza cocta, gravis est.

Levis et suaveolens dijudicanda est oryza tosta, phlegmatisque interfectrix.

Oleis, carnibus, fructibus, radicibus, leguminibusque acidis conjunctae oryzae graves, nutrientes et validae sunt, eaeque, quae cum lacte paratae sunt.

Bene exsudata, excorticata, tosta et paululum cocta oryza levis et salubris est.

Digitized by Google

Exsudatum et expressum olus salubre est, oleo confectum; non exsudatum, oleo carens, non expressum, insalubre est.

Caro, suapte natura stimulans, opima, robur auget.

Cum oleo, lacte, frumentis acidis et fructibus acidis pungentibusque parata caro salubris, valida, appetitum cibi procreans, nutriens et gravis est. Hanc etiam, lacti impositam, suaveolente substantia confectam, cognoscat medicus bilem et phlegma purgantem, robur, carnem ignemque augentem, exsiccantem, condensantem, gratam, exhilarantem, satisfacientem, gravem, appetitum cibi procreantem, robur, adipem, ignem, carnem, vitalitatem et semen virile augentem. Haec etiam a disseccando et terendo dissasta caro a coctoribus appellatur. Cum exsiccantibus ignis qualitatibus conjuncta et deinde cocta caro levis est. Haec etiam, veribus fixa, in prunis assa, cognoscenda est gravior; aliquantum illita, gravis fit coctione; dissecta, tosta, contrita, calefacta, subfusce cocta, exsiccata, adusta, veru assa, et quaevis alia talis caro est, quae oleo Sesami orientalis parata sit, valida et calida est, bilem facit et gravis est.

Levis, ignem (digestionem) incendens, grata, appetitum cibi procreans, visum perficiens, nec calide nec valida, bilem occidens et pulchra est caro cum butyro clarificato parata.

Laetificans, vitalitatem generans, anhelitum, catarrhum et phthisin pneumonalem tollens, aërem, bilem, torporem rapiens et gratum jus carnis commemoratum est aegrotis, memoriâ, vitalitate voceque orbatis, febre, emaciato exulceratoque ubere vexatis, fractos et disunitos articulos habentibus, macris, parva gonnorrhoea laborantibus, humectas vias efficiens, illinens, et semen virile, vitalitatem roburque augens; cum malo granato conjunctum irritat, perfectum est et vitia humorum delet. Quae caro extracta est ex jure, ea non nutritionem et vim amittit, roborat, difficilis digestu, aspera et exsucca est, aëremque tollit.

Bona digestione praeditis semper convenit K'hanishka, summe gravis.

Carnem exossatam, bene exsudatam, rursus sub lapide contritam, Pipere longo, Zingiberi arido, Pipere nigro, Saccharo crudo et butyro clarificato impletam in unum concoquat omnino; hoc condimentum commemoratum est. Condimentum hoc grave est, gratum, validum, aëris morbos tollens, satisfaciens omnibus corporis elementis, praecipue vero aegrotis, oris exsiccatione laborantibus.

Destillationem et sitim rapiens, optimusque est Sauravas, suavis et frigidus.

Phlegma occidens, calefaciens, gratum puris hominibus cognoscendum est, saluberrimum etiam, Phaseoli mungonis jus, aut paratum aut non paratum. Hoc vero, cum malo granato et uvis conjunctum, animi effectionibus idoneum esse potest, appetitum cibi facit, leve est in coctione, humorum vitiis nullum impedimentum facit.

Ervo hirsuto, Phaseolo mungone, Tritico aestivo, Dolicho bifloro et sale paratum (jus) phlegma bilemque non impedire potest, in aërisque morbis laudatur; cum uvis et malo granato conjunctum hoc etiam aërem occidens dictum est; appetitum cibi faciens, calefaciens, gratum et leve in coctione demonstratur.

Trichosanthis dioecae et Meliae azidaractae juscula phlegma et adipem exsiccant, bilem occidunt, calefaciunt, grata sunt, vermes, lepram febremque tollunt.

Anhelitum, catarrhum, tussim, destillationem, inappetentiam febremque occidit Raphani sativi jusculum, phlegma, adipem, gutturisque morbos.

Dolichi biflori jusculum aëris occisor est, anhelitum et catarrhum delet.

Túńi (the Tun tree) dolores circa rectum, catarrhum, haemorrhoides, indurationem glandularum mesentericarum et flatulescentiam delet.

Mali granati et Phyllanthi emblicae jusculum est gratum, sedans, leve, vitalitatem et ignem generans, lipothymiam et adipem occidens, bilem aëremque vincens.

Phaseoli mungonis et Phyllanthi emblicae jusculum purgatorium est, in statu bilioso et phlegmatico salubre.

Hordei hexastichi, Zizyphi jujubae fructus, Dolichique biflori jusculum gutturi idoneum est, aëremque tollit.

Omne frumentis paratum jusculum pariter nutrit et vitalitatem auget.

Olei sedimentum et Kámbalika sunt grata, pariterque in aëre et phlegmate salubria.

Valida est, phlegma et aërem occidit pomi granati aciditas, ignemque (digestionem) incendit.

Lactis coagulati aciditas phlegma facit, valida, grata, aërem rapiens et levis est.

Lactis ebutyrati aciditas bilem faciens praedicata est, veneno sanguinem corrumpit.

Syrupi, Syrupi cum fermentatae oryzae decoctis, Sháďavac, et potiones sic ceterae alise parantur medici praecepto.

Ingratum sal omne imperfectum, pungente sapore carens, cognoscendum est; sal gratum, pungente sapore praeditum, perfectum est.

Lacte, frumentis et fructibus acidis impletum jusculum summe leve et salubre est, perfectum imperfectumque in gustu.

Lacte coagulato et sero lactis acide paratum jusculum Kámbalika commemoratum est.

A Sesami orientalis sedimento liquor spirituosus, aridum olus floreum et Sińďakí gravia sunt, phlegma bilemque facientia; pariterque legumina in oleo tosta dicunt calefacientia et gravia.

Leves, nutrientes, stimulantes, grati, appetitum cibi incendentes, sitim,

lipothymiam, vertiginem, vomitum et lassitudinem occidentes sunt syrupi mangonici.

Lac coagulatum cum saccharo et aromatibus commixtum nutrit, validum et gratum est, stimulat, appetitumque cibi facit.

Cum saccharo crudo commixtum lac coagulatum unguinosum et gratum est, aëremque tollit.

Oryza tosta, contrita, butyro clarificato oblita, aquâ frigida circumfusa, non nimis fluida, non nimis densa, puls demonstratur. Puls statim robur facit, sitim et lassitudinem delet; cum acido et mucoso saccharo parata, urinae dolores et flatulescentiam delet; cum saccharo candido, sacchari officinarum succo et uvis conjuncta, biliosos morbos amovet; cum uvis et melle conjuncta, phlegmaticos morbos aufert. Hoc triplici pultis genere relata est excretionum et vitiorum humorum correctio.

Cum saccharo parata, vel acida, vel non acida potio gravis et diuretica est; sic rursus potio cum syrupis, uvis et saccharo candido commixta. Acida, peracris et perfrigida potio fieri potest nocens; uvea vero lassitudinem rapit, lipothymiam, aestum et sitim tollit.

Xyliocarpi granati et Zizyphi jujubae fructuum potio grata et stabilis est.

Substantiarum compositione mensurâque undique cognitis, potionum, ad compositionem, gravitatem levitatemque medicus demonstret."

Sic factorum ciborum classis.

Porro paratos cibos circa gustum, facultates et coctionem indicaturus sum.

„Cibi parati, lacte confecti, validi, stimulantes, grati, suaveolentes, non aestuantes, nutritionem facientes, calefacientes, bilem delentes sunt.

Horum ciborum vitalitatem faciunt et grati sunt butyracei, phlegma tollunt, aërem et bilem rapiunt, stimulant, graves sunt, sanguini et carni idonei.

Nutrientes sunt cibi syrupo parati, graves, aërem delentes, non aestuantes, bilem rapientes, semen virile procreantes, phlegma augentes.

Libum mellitum et scriblitae butyraceae sunt placentae praecipue graves, nutrientes, — dulciola digestu perdifficilia.

Appetitum cibi procreans, calefaciens, valde excellens, bilem occidens, aërem tollens, gravis, maxime purificatus etiam et vitalitatem augens est Sadrikas.

Exhilarans, suaveolens, dulcis, gratus, phlegma faciens, gravis, aërem tollens, gaudium faciens et validus Vishyandanas commemoratus est.

Nutrientes, aërem et bilem occidentes et validi sunt cibi triticinis farinis parati.

Grata, saluberrima horum ciborum et levia sunt oryzae juscula et cet.

Phaseolo mungone et ceteris aromatibus repleti cibi obstruentes crediti sunt.

Aromatibus et carnibus repleti cibi graves sunt et nutriunt.

Digitized by Google

Carnei cibi phlegma generant.

Oryzae ptisanaria phlegmate et bile praedita sunt.

Validi et calidi sunt farinacei cibi, phlegma et bilem irritant, calefaciunt, non nimis roborant, praecipue graves sunt.

Leguminosi cibi leves sunt, restringunt, creant aërem.

Obstringunt, bile conferti, phlegma occidentes, excernentes faeces, validi, stimulantes et graves cognoscendi sunt cibi, Phaseolo radiato parati.

Lacte coagulato facti cibi sunt graves, non nimis biliosi.

Ex Virûd'haka parati cibi graves, aëre et bile repleti sunt, aestum et dolores generant, asperi sunt, visum corrumpunt.

Exhilarantes, suaveolentes, stimulantes, leves sunt cum butyro clarificato cocti cibi, aërem et bilem rapiunt, validi sunt, colorem et visum perficiunt.

Calefaciunt oleo Sesami orientalis facti cibi, graves sunt, pungunt in coctione, calidi sunt, aërem visumque occidunt, biliosi sunt et cutem corrumpunt.

Fructibus, carnibus, saccharis, liquoribus spiritnosis, oleo Sesami orientalis et Phaseolo radiato confecti cibi validi et graves sunt, nutriunt et cor exhilarant.

Multitudine carbonum cocti cibi leves sunt et aërem irritant.

Bene cocti cibi tenues et maxime leves commemorati sunt.

A lacte densato parati et cet. cibi graves sunt et phlegma augent.

Oryzae alica fermentata aërophora, aspera, gravis est et excernit faeces.

Flatulescentiam rapit Sida cordifolia, catarrhum, tussim et urethritidem gonorrhoieam amovet.

D'hânolumbae leves sunt, Phlegma et adipem oxsiccant.

Oryzae farina tosta nutrit, stimulat, sitim, bilem et phlegma tollit, flava est, statim robur facit, excernit, aërem occidit.

Gravis est Cucurbita longa, acutaque ultra modum; levis haec etiam e contrario est.

Oryzae farinae tostae linctus celeriter digeri potest propter teneritudinem.

Frumenta irrigua vomitum et dysenteriam occidunt, calefaciunt, phlegma delent, valida, adstringentia, dulcia et levia sunt, sitim et excretiones tollunt.

Sitim, vomitum, aestum, sudorem doloremque amoventes horum (frumentorum) farinae creditae sunt.

Haemorrhagium biliosam rapiunt, aestum et febrem delent oryzae placentae, graves, gratae, nutrientes, phlegma augentes et validae sunt, ex aquae indole aërem occidunt, excernunt faeces.

Maxime indigestibilis, suavi gustu praedita et nutriens est oryza vannata recens, liquorem spiritnosum faciens, urethritidem gonorrhoicam rapiens vetus oryza vannata commemorata est.

Medicus vero substantiarum compositiones, perfectiones et imperfectiones intuitus, quando rationem esurorum cogitato iniverit, ob variarum substantiarum naturam secundum sacram doctrinam (Śastratas) eas designet."

Porro omnia fluida vehicula demonstraturi sumus.

„Aciditate quidam caesi homines in dulcedinis usu animantes fiunt; sic dulcedine expleti in aciditatis usu ipsorum exoptatam praedicant salubritatem.

Frigidae calidaeque aquae, spiritus destillati, vini, pisini jusculi, fructuum frumentorumque aciditatis, et lactis quodcunque fluidum vehiculum unicuique homini salubre est, illud ipsi moderate porrigendum est.

Morbum et tempus (stadium morbi) intuitis sapientibus substantiae hae illaeve comedendae sunt.

In omnibus fluidis vehiculis praecipuum esse dicunt aquam, quae pura, claro splendore praedita, tanquam mundi origo et cet., laudata est. Aquae indolem habere omnia fluida vehicula visa sunt. —

Summarium hoc traditum est de fluidis vehiculis; deinceps fusius edisserturus sum.

Calida aqua, fluidum vehiculum oleorum, laudatur, praeter Semicarpi anacardii et Cytisi cajan oleum.

Fluidum vehiculum dicunt in solo oleo Sesami orientalis, pisinum jusculum et acidum fermentatum oryzae jus continente, esse frigidam aquam; mellis, contritique cibi omnino (fluidum vehiculum esse frigidam aquam).

Lac coagulatum, oryza cum lacte decocta et vinum, contritum in ferro, quidam indicant liquidum vehiculum dulciter fluidum pro aegroto doloribus et venenis corrupto; lac vel carnis jus etiam (dicunt fluidum vehiculum) pro comedentibus oryzam sativam et Phaseolum mungonem et cet. in pugnis, itineribus, aestu, doloribus, veneficio et vini morbo.

Phaseoli radiati et cet. fluidum vehiculum, scilicet aqua oryzae fermentata, lac coagulatum et vinum a vini amatoribus, in omnibus carnibus honoratum est. — Ab hominibus nullum vinum bibentibus fermentata oryzae aqua laudatur. — Lac pro hominibus, ardore, itineribus, sermonibus, et uxoribus defatigatis, ambrosiae simile est. — Spirituoso liquore emaciatorum et corpulentorum fluidum vehiculum est hydromeli, reconvalescentibus in media cibatione idoneum dictum.

Blandum et calidum in aëre idoneum est, in phlegmate asperum et calidum optatur, in bile salubre est dulce et frigidum fluidum vehiculum.

Salubre est sanguinosis et biliosis lac et sacchari succus; Asclepiadis giganteae, Cordiae mixae et Mimosae sirishae spiritus in veneficii doloribus. —

Porro pro omnibus classibus fluidum vehiculum singulatim indicaturus sum ex ordine. A me audi!"

Hic primum fructus generantium, scilicet Zizyphi jujubae, acidorum et leguminum, aqua oryzae fermentata (vehiculum est); celeripedum et a fundo

ortorum animalium, spiritus Piperis longi destillatus; avium, Plumbaginis zeylanicae et Zizyphi jujubae spiritus destillatus; falconum, Ficus glomeratae spiritus destillatus; speluncas habitantium, Elates sylvestris et Cocos nuciferae spiritus destillatus; in foliis viventium animalium, Kṛishṇagandhae spiritus destillatus; cava habitantium, fructuum succorum spiritus destillatus; solipedum, trium Myrobalanorum spiritus destillatus; bifidas ungulas habentium, Mimosae ferugineae spiritus destillatus; ambulatorum in piscinis, Trapae bispinosae et Scirpi kysnor spiritus destillatus; vaginas habitantium animalium idem; subsilientium animalium, sacchari succi spiritus destillatus; fluviatilium, Andropogi muricati spiritus destillatus; marinorum animalium, Citri medicae spiritus destillatus; acidorum fructuum (vehiculum est) Nelumbii speciosi et Nymphaeae caeruleae bulborum spiritus destillatus; adstringentium, Punicae granati et arundinum (vétra) spiritus destillatus; dulcium, ex Pipere longo, nigro, et Zingiberi arido compositus bulborum spiritus destillatus; Borassi flabelliformis fructuum et cet., aqua oryzae fermentata; pungentium, Agrostis linearis, Plumbaginis zeylanicae et arundinis spiritus destillatus; Piperis longi et cet., Flacourtiae cataphractae et Aeschynomenes grandiflorae spiritus destillatus; Cucurbitae peponis et cet., Curcumae zanthorrhizi et Capparis aphyllae spiritus destillatus; Marsiliae dentatae et cet., Symploci racemosae spiritus destillatus; Celtis orientalis et cet., trium Myrobalanorum spiritus destillatus; de Carthamo tinctorio oleris, idem; Hydrocotyles asiaticae et cet., magnarum quinque radicum spiritus destillatus; Andropogi shoenanthi summitatum et cet., acidorum fructuum spiritus destillatus; salis fossilis et cet., liquor spirituosus et aqua oryzae fermentata; aqua vero ubique (fluidum vehiculum est).

Sunt hic ślokae:

„Omnium fluidorum vehiculorum magni Indrae aqua praestantissimum est. Cuicunque vero quae aqua conveniens est, haec illi salubris dicitur: in aëre et phlegmate calida aqua, in bile et sanguine frigida.

Vitiosus et gravis est cibus immodicus, sicut alimentum, indicato fluido vehiculo voluptarium, digeritur.

Appetitum cibi faciens, nutriens, stimulans, vitiorum humorum accumulationem findens, exhilarans, mitigationem faciens, lassitudinem et defatigationem rapiens, voluptarium, calefaciens, vitia humorum sedans, sitim delens, eximium, validum at colorem faciens omnino fluidum vehiculum semper dicitur.

Itaque in principio minuat, sistat in medio potum honoratum, postea potum augeat; idcirco, intuitus firmitatem, applicet medicus acceptam inhumectumque cibum hominum fluida non bibentium.

Non dolores generat vehiculum fluidum; ideo bibi debet. Neque vero bibat anhelitu et catarrho vexatus, in morboque sursum ad claviculam gresso. Vulnerato (ulceroso) pectore praeditus et destillatione vexatus, et cujus res-

piratio suppressa est, cum biberit, iter, sermonem, studium, cantum et somnum ne frequentet. Hujus enim sedes morbi exitialis, in collo et pectore sita, destillationem, aestum, lassitudinem, vomitum et ceteros morbos procreare potest multos. Gravitatis et levitatis computatio haec propriam naturam ne transgrediatur; sic ne perfectas mensuras et tempora. — Qui vero ebriositate et aestu aegri juvenes, voluptatique dediti homines sunt, eorum enim computatio indicata est. — Qui validi sunt, acresque cibos sumunt, qui et incenso igne (digestione) praediti homines sunt, qui negotia sempiterna gerunt, eorum non sane computatio indicatur."

Sic omnium fluidorum vehiculorum classis.

Nunc ciborum doctrinam, care *Suśruta,* prolixe totam audi!

Utensilibus instructa, non impleta, lucida culina efficienda est. Ibi ex utensilibus bona qualitate praeditus cibus coquendus est, beneque confectus.

In lucida regione bene reconditum reservet medicus, antidotis medicamentis tactum, aquis in labro conspersum, et, veneno perfectis Mantris deleto, perfectum cibum nunciet.

Porro universam cibi praeparationem dicturus sum.

Butyrum clarificatum in exsculpendo ferro dandum; oryza vero danda est in argenteo vase; fructus omnesque cibos porrigat coctor in patinis fictilibus; asa et liquamina in aureis suppeditet; liquida fluidsque in argenteis vasis offerat; condituras syruposque omnes in lapideis vasis praebeat; det in cuprea patera perfrigidum et bene coctum lac; aquam potabilem et vinum in terreis vasis porrigat; in vitreis et crystallinis pateris frigidis et splendidis, in paterisque a lapide Lazuli factis eeligmati (Rágashádava) similes cibos det; in pura patera, bene larga amabilique jusculum oryzae coctae, liquaminaque bene parata porrigat; fructus et omnes cibos assos in dextro latere comesoris ponat; fluida et liquores, aquam potabilem, lac, syrupos, jura pisina potabilia in sinistro latere porrigat; omnes saccharo paratos et eeligmati similes cibos ponat sapiens in duorum (comesorum) medio.

Sic dijudicatis cibi praeparationibus, doctus comesori in solitaria, amoena, non angusta, pulchra, pura, suaveolentibus floribus instructa et aequali regione ad edendum porrigat cibum exoptatis confectionibus, idoneis et exoptatis saporibus et cet. praeditum, gratum, purum, non nimis calidum, recentem et salubrem.

Prius dulcem cibum comedat; in medio acidos et salinos sapores, postea reliquos sapores medicus in cibis praescribat.

Principio fructus comedat sapiens, malum granatum et ceteros; deinde bibendos, tum edendos cibos; deinceps varios. Solidum cibum prius esse edendum quidam perperam dicunt.

In principio, fine et medio coenae laudatur ab hominibus immortalis vitiaque humorum rapiens Phyllanthus emblica in fructu. Andropogi muri-

cati, Nymphaeae odoratae et Nymphaeae nelumbonis bulbi, Saccharum officinarum et cet. prius conjungenda sunt a medico, nec vero in coena ullo modo.

Lacte sublimi solio sedens, aequabili corpore praeditus, cibum appetens tempori convenientem, levem, gratum, celeriter calefactum, in substantia excellentissimum cibum esauriens modice comedat, in doctrina versatus. Tempori comesus laetificat conveniens cibus, nec vero contristat. Levis cibus celeriter adit coctionem; gratus, calidus, validus, salubris, celeriter comesus et aequaliter coctus it; non vitia humorum facit in substantia excellentissimus. Lacte digeritur modice (comesus cibus), corporisque elementorum aequabilitatem efficit.

Quibus anni temporibus vigilae perlongae sunt, divitias, illis temporibus oppositas, comedat mane; quibus vero (anni temporibus) dies perlongi sunt, his convenientes (divitiae) postmeridiano tempore laudantur; quibus (anni temporibus) noctes et dies aequales sunt, his, cum aequale fecerit diei et noctis tempus, comedat cibum, neque praematuro, nec praeterlapso tempore, nec comminutum, nec superfluum. Praematuro enim tempore comedens homo in corpore non levi hos illosque morbos nanciscitur, mortemve incitat; praeterlapso tempore comedens in bile, aëre vexatâ, ob dolorem non coquit cibum, secundumque non appetit; comminutus cibus injucunditatem facit, viriumque interitum; ignaviam, gravitatem, superbiam, lassitudinem facit superfluus cibus. Itaque bene confectum compositione, vitiis illis liberatum, dicta qualitate praeditum sumat cibum.

Tempore, vitiis humorum, ceterisque dijudicatis, impurum, corruptum, relictum, calculosum, graminosum, glebosum, odiosum, combustum, ingrato odore praeditum cibum ambobus anni temporibus relinquat. Diu paratus, rigidus, frigidus, iterum calefactus, implacidus, adustusque cibus suavis esse non videtur. Quo quisque cibus est suavior, eo posterius porrigi debet. Elui debet aquis os comesoris identidem. Gustu enim purificato, illi placet cibus subsequens. Suavi primo cibo si comesoris gustus saturatus est, non tam suavis esse potest cibus alius; ideo eluendum est interim os. Bonum animum, robur, nutritionem, contentionem, gaudium, voluptatemque suavis generat cibus, insuavis vero contrarium.

Fruitus cibo, quem appetit, ampliusque suavem cibum coenatus, aquam simul comesor interim bibat.

Dentes ingressum cibum purificatione extrahat lente; facere enim potest non extractus cibus inoptabilem oris odorem.

Cibo vetere crescit aër; combusto bilis; omni cibo phlegma. Ideo in cibo sapiens eripiat phlegma, tollendo id aut evaporatione, aut gratis, adstringentibus, pungentibus et amaris Aricâ faufel, Kakkolakâ, Curcumâ zerumbet, Eugeniâ caryophyllata et Feroniâ elephantium, aut pungentibus, amaris, ad-

Digitized by Google

stringentibus, oris puritatem facientibus, cum Piperis betel folio commixtis aut suaveolentibus substantiis.

Epulatus regis instar desidat, donec cibi defatigatio praeterita est. Deinde, centum passus gressus, in sinistro latere decumbat. Sonis, formis, gustibus, odoribus, tactibusque animo dilectis epulatus inservire potest. Per hoc cibus gratus fit.

Soni, formae, gustus, tactus et etiam odores spernendi esse possunt. Cibus impurus comesus, nimiusque risus vomitum facere possunt. Neve somnum, neve sessionem, neve motionem subsequentem, ne ignem et solis ardorem, ne natationem, ne itionem, neve vectionem optet; neve in unius gustus usu haereat unquam. Olera subsequentem cibum multum acidum ne quaerat. Ne singulos, neve universos comedat sapores semper. Igne vero in priore esca non amoto, secundum cibum ne aggrediatur. Antea comeso cibo combusto, comesor occidit digestionem. Gravi materia praeditum alimentum et quod substantiis dives est, evitet. Contritum cibum ne comedat esuriens, neve quantitate. Duplici qualitate praeditam aquam bibat, voluptarie omnino digeritur. Lactis, ambrosiae et ceterorum ciborum gravitatem cognoscat maximopere. Gravium (ciborum) dimidia expletio, levium saturitas optatur. Fluidum excellentissimum et fluidum non gravi materia praeditum optatur. Fluidis quoque dives et siccus cibus omnino assumatur. Insiccatus cibus immissus non digestionem bonam init; condensatus, sed non humefactus, cibus combustionem adit. Cujus bilis in fluido, cibum ferente, aut in coctione, adest, ejus combustibilis esca aut alius cibus comburitur. Exsiccatus, restrictus stabilisque cibus digestionis interitum adducere potest. Crudum, acrem, stabilem, phlegmate, bile et aëre, tribus his humoribus, indigestibilem cibum quidam optant quartum, ob liquiditatis inopiam.

Ob nimiam aquae potionem, aut inaequalem esum, contentionem, somnique repulsionem, tempori adeo conveniens, levis quoque comesus cibus digestionem hominis non absolvit.

Cibus ab homine, invidia, timore iraque affecto, libidinoso, morbis pauperieque vexato, simultatique addicto sumtus omnino non ad assimilationem pervenit.

Ad dulcedinem gressus cibus, crudus appellatur; ad aciditatis naturam gressus, acer appellatur. Paululum coctus cibus multos dolores et tormenta efficit, condensatus est, restrictum inlusumque aërem procreat.

In purgatione per vomitum cibi appetitus non nascitur, et cui cordis gravitas est.

Propter liquiditatis inopiam humectatum cibum hunc quartum indigestibilem dicunt.

Lipothymia, delirium, vomitio, destillatio, tabes, vertigo — phaenomena haec fiunt, morsque etiam, ob indigestionem. Ibi crudo cibo sumto, absti-

Digitized by Google

nentia instituenda est; acri, vomitus saluber est; stabili, sudatio idonea est; liquiditate orbato, aegrotus dormiat. Idcirco medicus celeriter evomere jubeat eum calidâ aqua salina, instituendaque est inedia toties, quoties homo naturae non obsequitur. Porro hunc levi corpore praeditum hominem abstinentiis sectetur, quoties non in naturali statu versatus est.

Vitiorum in humoribus et vitalitatis respectu adhibitus comesus cibus salubris aut insalubris esse dictus est. Multus, paucus, aut intempestivus esus iniquus aestimandus est. Quod vero usque ad indigestionem comeditur, id ingurgitatio appellatur. Trinitas haec celeriter multos morbos tollit aut facit.

Cibus combustus hominis statim frigidâ aqua digestionem adit. Illa enim frigore ipsius bilem occidit; ob irrigandi naturam ducit deorsum. Cujus bilis vero comburitur alimentorum quantitate, cujusque cor, guttur et gulla comburuntur, ille, uvas et Terminaliam citrinam cum melle commixtas, aut Terminaliam citrinam solam lambendo, voluptatem capere potest.

Cui corpulento et valido homini indigestionis timor fit coenationis tempore, is mane Zingiber aridum, Terminaliam citrinam non timens comedat, fruens salubri re, salubrium avidus.

Quando perpaucus, vitiis instructus, crudus et dissolutus cibus virium viam non eligit, tunc quoque in indigestione fit esuritio; haec vero stupidum animum, veneni instar, interficit.

Porro qualitatum effectus explanate indicaturus sum.

Effectibus vero intelliguntur qualitates, in variis substantiis habitantes.

Lastifica et roborans est frigida qualitas; lipothymiam, sitim, sudorem et aestum vincens. Calida illi opposita est, praecipue concoquens. Unguinosa mollitiam facit, ingrata est, robur colorque facit. Aspera illi opposita est, praecipue roborans et acris. Glutinosa vivifica, valida, sustentans, phlegmatica et gravis est. Pellucida illi opposita est. Ideo phlegmaticum humorem corrumpit et perturbat. Aestum et coctionem facit acuta; fluxibilis contra mitis est. Puritatem, illitum et vim facit gravis, satietatemque auget. Levis, illi opposita, vomitoria et pariter perturbans est. —

Decem primae qualitates de effectibus declaratae sunt per earum differentias in effectibus. — Decem nunc alias qualitates declaraturus sum, scilicet fluidam et ceteras. Has audi a me!

Fluida qualitas irrigans est; crassa inspissans et ligationem faciens; mollis glutinosae instar aestimanda est; dura sicut pellucida; injucundam sitim faciens et subtilis est suaveolens, appetitum cibi faciens et mollis est; maleolens illi opposita est, ideo singultum et inappetentiam facit; mobilis dirrigens declarata est, ebrietatem motumque faciens, stimulansque commemorata est, universum corpus penetrando coctionem efficit; expan-

siva expandit, neque sic corporis elementorum vincula resolvere potest; celeriter agens sic ob celeritatem se movet, ut oleum Sesami orientalis in aqua; tenuis vero ob tenuitatem in tenuibus fluidis procedens commemorata est.

Qualitates viginti sic sane apte demonstratae sunt.

Denique dijudicationem de alimentorum processu indicaturus sum.

In corpore, quinque elementorum indole praedito, alimentum quinque elementis praeditum est.

Coctum alimentum quintupliciter omnino qualitates suas augere potest. Incombustum alimentum phlegma, bilem, — combustum, omnino coctum et exsuccum alimentum aërem cumulare potest.

Faeces et urina sunt alimentorum excretio; essentia (alimentorum), prius introgressa, chylus est. Hic autem vitali aëre agitatus omnia corporis elementa satiare potest.

Phlegma, bilis, excretio in auras, sudor, unguis et crinis, oculorum gramia et in cutibus sebum gradatim corporis elementorum excretiones sunt.

Interdiu expergefacto vigilantis corde, Nymphaeae albae instar, cibus ob inhumectum corporis elementorum statum in indigestione tectus est noctu. Corde clauso noctu dormientis, cibus praecipue ob humectum et non collapsum corporis elementorum statum in indigestione non retentus est interdiu. —

Qui hanc doctrinam consentaneam magni, inter regis Rĭsbium excellentissimi Munis studiose legit, is, magnanimorum Súrium optimus, terrae servatori (regi) medicamenta dare debet." —

Sic in Suśruta, composito a summe venerando Suśruta praeceptore, et Áyurvédae doctrinam continente, Principiorum Liber (Sútrast'hána) peractus est. —

NIDÁNAST'HÁNA.

ID EST

PATHOLOGIA.

Digitized by Google

Digitized by Google

Caput I.

Nunc vero morbi ab aëre orti pathologiam exposituri sumus.

„D'hanvantarem, justitiam servantium excellentissimum, ab Ambrosia ortum, Suśrutas, pedibus submissis, percontatur:

Aëris, a natura orti, et deleti irritationibus, statum, actionem et morbos explica mihi, loquentium (hominum) eximie!

Hoc illius sermone audito, dixit medicorum excellentissimus: Svayamb'hûs hic venerabilis Aër appellatus est; ob independentiam, sempiternitatem et omnipraesentiam omnium universalis spiritus est, ab omnibus mundis adoratus. In stabilitate, ortu et occasu creaturarum ille causa est; non manifestatus est, sed manifestationem efficit, asper est, frigidus, levis, acutus, tortuoso procedens, duabus qualitatibus praeditus, affectuum impetu plenus, incogitanda vi instructus, vitiorum humorum dux, morborumque turbae rex, celeriter agens, identidem ambulans, coctionem praebens, in ano sedem habens et in corpore incedens. Hujus signa cognosce a me!

Humorum corruptorum, corporis elementorum et caloris (digestionis) honoratum successum, et in rebus sensualibus normalem actionum statum facit aër non irritatus.

Sicut ignis quintupliciter divisus est nomine, loco et propriis actionibus, sic divisus est aër solus nomine, loco, actione et morbis.

Aër spirabilis, aër cephalicus, aër digestivus, aër diffusus et aër abdominalis, in suis locis versantes aëres vitales quinque, movent corporatum animal.

Aër, qui os intrat, is aër spirabilis (prâṅa) nominatur, corpus gerit, alimentum penetrat, ejus finis adeo respirationes sustentat. Saepe efficit corruptus singultum, anhelitum, aliosque morbos.

Aër cephalicus (udâna), qui scilicet sursum ascendit, aërum praestantissimus est. Hujus ope sermo, cantus, et cetera horum genera locum habent. Supra claviculam progressos morbos praecipue efficit.

Cruditatis et digestionis sedem adit aër digestivus (samâna), ad ignem (digestionem) iens. Is cibum concoquit, subitasque differentias efficit.

Indurationem glandularum meseutericarum, calorem, cupiditatem, dysenteriam et ceteros morbos efficit.

Aër diffusus (vyána), per universum corpus permeans, succos circumferendi studiosus, perspirationem et sanguinem movens, quintupliciter agitat. Irritatus vero efficit morbos saepe per totum corpus penetrantes.

Coctionis sustentandae sedem habens aër abdominalis (apána) suo tempore vexat. Hic aër faccibus, urina, semine virili, foetu et menstruo alienatus et irritatus facit morbos terribiles, in abdomine et ano sedem habentes.

Seminis virilis et urinae vitia, ab aëris, per corpus diffusi, et flatus ventris irritationibus orta, simulque irritata, corpus laedunt sine dubio.

Porro indicaturus sum, quos enim morbos varia loca introgressus et saepe irritatus aër faciat.

Aër in cruditatis sede irritatus vomitum et ceteros morbos officit.

Mentis alienationem, animi deliquium, sitim, cordis impetum, haemorrhoidum dolores aër in coctionis sede versatus, intestinorum crepitum et colicam circa umbilicum facit. Dolorosam urinam et alvi dejectionem, urinae suppressionem, sacrales dolores et mortem, in auribus et ceteris sensibus irritatus aër efficere potest.

Decolorationem, tremorem, asperitatem, somnolentiam, chumuchumáyanam, dolorem, cutis fissionem et contritionem in cute versatus aër facere potest; ulcera sanguinem aggrediens aër; nodos dolentes in sanguine congestus; in tela cellulosa congestus aër facere potest nodos, stultos morbos et ulcera; facere potest vasa aggressus aër dolorem, vasorum inflexionem et impletionem; tendines adeptus rigorem et tremorem, dolorem, pariterque collapsum; laedit aër articulos aggressus articulos, dolorem et tumorem facit; ossium tabem, fissionem et dolorem facere potest in illis collocatus aër; sic, aëre medullam aggresso, morbus nunquam cessat; retentio aut profusio, immutatioque morbosa existit, aëre semen virile aggresso. Manus, pedes, caput et corporis elementa aër gradatim aggreditur. Corripere potest adeo universum hominum corpus aër quoquoversum progressus: rigorem, collapsum, somnolentiam, intumescentiam et dolores quoquoversum progrediens. In locis dictis aër mixtus mixtos facit morbos. Facere vero potest membra aggressus aër subitos morbos. Aestus, afflictio, animique deliquium existere possunt, aëre bile praedito; frigus, intumescentia et gravitas, aëre phlegmatis pleno. Acubus quasi dolor, morbi infestatio, somnolentia et varii bilis morbi existere possunt, aëre sanguinem aggresso. Aëre spirabili bilem incidente, vomitus aestusque oriuntur; infirmitas, tabes, syncope decoloratioque, phlegma incidente. Aëre cephalico cum bile conjuncto, animi deliquium, aestus, vertigo et lassitudo oriuntur; non perspirandi gaudium, tardus ignis (digestio), frigus rigorque oriuntur, phlegma incidente. Aëre digestivo cum bile con-

Digitized by Google

juncto, perspiratio, aestus, calor et animi deliquium; phlegmatis abundantia, faecalis urina et horripilatio oriuntur, phlegma includente. Aëre abdominali cum bile conjuncto, aestus, calorque existunt; sanguinis eruptio in abdomine inferiore, in eoque gravitas, phlegma includente. Aëre diffuso cum bile conjuncto, aestus, membrorum vibratio, lassitudo, gravia omnia membra, rigor, ossibus nodorum signum; aëre diffuso phlegma includente, commotio immobilitasque. Plerumque ob juvenum, false cibi delectamenta capientium, moerorem, ob vexationem a feminis, vinis et defatigationibus, ob anni temporum propriam perversitatem, ob oleorum ceterorumque abusum, in impuritateque multa, aëre sanguis irritatur. Elephantibus, equis et camelis, aliisque incedentis hominis aër, irritationem nactus laboribus exantlatis propriis, acribusque, calidis, acidis, kalinis eleribus ceterisque cibis, vexationibusque et ceteris saepius exantlatis, statim sanguinis corruptionem adit. Sanguis vero aëris viam obstruit, celeriter aggressus. Iratus ultra modum ob viae obstructionem aër evidentissime cerrumpere potest celeriter sanguinem. Hic vero commixtus cum aëre corrupto, ob aëris praevalentiam, dicitur aërophorus sanguis. Bilis cum corrupto sanguine conjuncta, et phlegma corruptum cum corrupto sanguine conjunctum, sic (se habent).

Contactu perterriti fiunt pedes, doloribus, fissionibus, consumtionibus et somnolentia praediti, per aërephorum sanguinem; per bilem et sanguinem horrifice aestuantes, supra modum calidi, sanguine turgidi et molles; prurientes autem, albi et frigidi, turgidi, largi et rigidi fiunt per sanguinem phlegmate corruptum.

Sanguine vero omnibus humoribus corrupto, humorum vitia suam quamque formam in pedibus monstrant: prius in forma flaccidi (fiunt pedes), sopientes, frigidi, morbosi, decoloratione, dolore, somnolentia, gravitate et aestu praediti. Pedum et aliquando manuum radicem aggressus, murimque veneni instar iratus sanguis corpus opprimit. Sanguis, qui, ut butyrum oleosum evolutus, fissus, dilutus, profluens, phaenomenis, vitalitatis carnisque consumtionibus et cet. corruptus est, is incurabilis est, vitiosus, cum anno surgens; quando vero vasa omnia irritatus aggreditur aër, tunc identidem mobilis celeriter identidem percutit corpus. Ab identidem percutiendo is (aër) percussor vocatus est.

Qui (aër) extensibilis appellatus est, prosternit internas partes. Si phlegmate praeditus aër valde in illis adest, baculum quasi timet eum aegrotus molestus, baculo quasi excruciatus, ense correptus. Tunc ultra modum is cibo ob miseriam perfruitur. Qui (aër) vero arcui similis se incurvat, is, arcus columnae similis, digitos, talos, abdomen, cor, pectus et guttur aggressus est. Quando tendinum extensionem volatilis aër percutit, quando rigido oculo, rigidâ maxilla, fractoque latere praeditus, phlegmaque vomens homo intermedium spatium sicut arcum incurvat, tum hic robustus aër longi-

tudinem spatii intermedii efficit; in externorum tendinum extensione versatus, externam longitudinem efficit. Hunc (aërem) incurabilem esse docti dicunt pectus, dorsum et femur frangentem.

Phlegmate et bile praeditus aër, aërque etiam omnis, facere potest percussionem aliam, quartam, quae mortem procreat.

Qui aër foetuum abortus et mortis causa est, ob sanguinis nimium profluvium, non finitur extensibilis.

Quando deorsum euntia, tortuose euntia et sursum in corpore euntia vasa ultra modum irritatus aër ingreditur, tum, alterius lateris ligamenta exsolvens, laedit latus. Hunc vero aërem laterem occisorem appellant medicorum principes.

Si cujus omnes corporis partes sine activitate et sensibilitate sunt, ille cadit, aut quinque vitales aëres relinquit, aëre cruciatus.

Puro aëre laesum latus a miseria maxime curabile esse sciunt; curabile latus cum alio (impuro aëre) conjunctum incurabile est et pneumophthiseos causam continet.

Aër irritatus sursum digredi potest a sua sede ad cor et caput; is tempora cruciat, membraque percutere et torquere potest. Oculis conniventibus praeditus, aegrotus motus expers, rigidisque oculis praeditus indistincte loquitur; expers suspirationis miseriae causâ moritur, mente diruta. Sui compos esse potest, sed corde soluto et operto, conturbatur.

Aëre, phlegmatis participe, impletus (aeger) cognoscendus est diurno somno, inaequaliter stando, perverso et sursum directo obtutu. Cervicis rigiditatem facit etiam ille phlegmate opertus (aër) in gravidis, puerperis, infantibus et senibus, sanguine destructo; alte vociferantis et ultra modum comedentis impedimenta.

Post ridentis garrientisque gravitatem, molestiam somnolentiamque, aër, caput, nasum, labia, mentum, frontem, oculos et articulos aggrediens, vexando os vexatum procreat. Deinde linguae haesitantia fit, oris dimidium et collum quoque detorquentur, caput vacillat, sermonis haesitatio, oculorum ceterorumque perversitas, colli, menti et dentium in illo latere dolores existunt, in quo ab initio orta est horripilatio, tremor, oculus turbidus.

Aër sursum in cute si est, somnolentia, dolor, cervicis et maxillae impetus fit; hunc morbum appellant vexativum morborum periti. Emaciato aegroto, non nictantibus oculis praedito, sempiterne et indistincte loquenti non parat vexationem vehementem trienniumque tremoris.

Calcis et digitorum (pedis) arteria, quae, aëre vexata, femorum motionem cohibet, ea arthritis femoralis appellatur. Palmae et digitorum arteria, a brachiorum tergo brachiorum functionis interitum efficiens, Visvâchi appellatur. Ab aëre et sanguine ortus tumor in genu medio magnus morbus (mahâruja) appellatur. Caput, Canis aurei instar occiput ha-

Digitized by Google

bens, turgidum et **Canis aurei capiti simile est.** Aër in coxa versatus quando femoris arteriam coërcet, tum claudus fit homo, delumbis propter femorum duorum caedem. Qui vero procedens tremit et sicut claudus incedit, eum pisi instar **claudum** sciat medicus, articulorum conjunctione orbatum. In abjecto vero iniquo pede morbos efficere potest aër. **Aeris spina** (Vátakańtaka) hic morbus dijudicandus est, claudicationem adiens.

Pedum facit aestum cum bile et sanguine conjunctus aër. Praecipue vero ordinatim pedum hunc aestum doceat medicus.

Cujus pedes gaudent et dormientes fiunt, is morbus **pedum gaudium** (pádaharsha) dignoscendus est, a phlegmatis et aëris irritatione ortus.

In humeri regione versatus aër, si humeri ligamenta exsiccavit, vasa vero restrixit, ibi versatus producit brachiorum paralysim.

Quando voces ferentem cursum invadens aër consistit, aut solus, aut phlegmate praeditus, vexatio ab eo oritur.

Si cujus quasi findens aër aurium dolorem, a maxillis, temporibus, capite et collo ortum, facit, hic **aurium dolor** appellatur.

Aër cum phlegmate conjunctus, invadens vasa tubulata, sonos ferentia, homines facit inertes, surdos, **minmiños** et balbutientes.

Qui dolor deorsum it, ex faecibus, urina et indigestione exortus, quasi findens anum et genitale, is **Túni** demonstratur. Ex ano et genitali exortus ille dolor, perverse se expandens, celeriter coctionis sedem adit: **Pratitúni** vero is commemoratus est.

Tumidum nimisque horrificum morbum, valde inflatum abdomen, **inflationem** (Åd'hmána) cognoscat medicus, terrificam, ab aëre incluso ortam. Latus et cor liberantem, illam scilicet ex crudi sede exortam, **oppositam inflationem** (Pratyád'hmána) dignoscat, phlegmate et perturbato aëre praeditam.

Osseum, durum nodum, sursum versum, longum et altum, **inflationem osseam** (Vátásht'hílá) dignoscat, externos meatus obstruentem. Hanc autem cum morbo conjunctam, aërem, faeces et urinam includentem, osseae inflationi **oppositam inflationem** (Pratyásht'híla) medicus appellet, in abdomine tortuose exortam."

Caput II.

Nunc vero haemorrhoidum pathologiam expósituri sumus.

Sex haemorrhoidum genera sunt: ortae ab aëre, bile, phlegmate, sanguine, corruptis humoribus, et innatae. Hic dictis sui non compotum irritationibus, perversis alimentis, cum mulieribus coitione, dormitatione, catarrhis,

retrogressu et alvi profusione, obstructione et cet. irritati humores, singuli, duplices, universi, aut sanguine associati, et sicut dictum extensi, praecipua vasa tubulata ingressi, deorsum profecti, anum aggressi et corrupti, plicaturas et carnis capitula praecipue procreant; sic post torpidum calorem gramineis, ligneis, lapideis camelinisque vestibus et ceteris, aut post frigidae aquae contactum, bulbi incrementum adsequuntur. Has haemorrhoides appellant medici.

Crassis intestinis constrictum, quatuor et dimidium pollicis longum anum dicunt. In eo sunt plicaturae tres, superdimidium pollicem intervallatae, provehentes, dimittentes et retinentes. Quatuor pollices longae sunt omnes, tortuosae et unum pollicem altae.

„Concharum spiris similes, superno collocatae et elephantorum palato similes in colore sunt dictae (plicaturae); prope pilorum fines superdimidium hordeum amplum dictum est ani labium.“

Prima (plicatura) ab ani labio pollicis mensuram habet. — Harum vero futurarum (haemorrhoidum) priores formae in alimento sunt; incredibilis ex dolore coctio, aciditas stomachi, femorum tabes, intumescentia, sulcorum effectio, vomitio multa, oculi tumor, intestinorum crepitus, ani circumcisura, timor, icterus, diarrhoea, humorum vitia, exsiccatio, catarrhus, anhelitus, vertigo, syncope, somnolentia, sensuumque infirmitas, in exortibus haec formae evidentiores fiunt.

Porro ab aëre (ortae haemorrhoides) exsiccatae et rubidis coloribus inaequalibusque mediis praeditae, Naucleas cadambae floris Momordicaeque monadelphae caulis orificiorum et acuum foraminum figuris similes sunt.

His (haemorrhoidibus) oppressus homo cruciatum coacervatum suscipere cogitur; in coxarum, dorsi, laterum, penis, ani et umbilici regionibus dolores, induratio glandularum mesentericarum, calculus, lienis affectio et abdominis intumescentia illi harum (haemorrhoidum) causâ sunt; furvis cutibus, unguibus, oculis, dentibus, ore, urina et faecibus praeditus est.

A bilo (ortae haemorrhoides) violaceis cacuminibus praeditae, tenues, expansae, flavae, hepatis colore praeditae, psitaci linguae formam habentes, hordeum dimidium amplae, hirudinis ori similes et madidae sunt. His (haemorrhoidibus) oppressus homo aestum sanguinolentum adit; febris, aestus, sitis et lipothymia symptomata sunt; flavis cutibus, unguibus, oculis, dentibus, ore, urina et faecibus praeditus est.

A phlegmate ortae (haemorrhoides) albae, magnis radicibus praeditae, rigidae, rotundae, unguinosae et pallidae, Capparis aphyllae, Artocarpique integrifoliae ossiculorum et uvarum formis praeditae sunt, non dirumpuntur, non fluunt et pruritu multo praeditae sunt. His (haemorrhoidibus) oppressus homo phlegma non exiguum, carnisque purgamenti colorem adit; intumescentia, frigus, febris, inappetentia, indigestio et capitis gravitas illi harum

(haemorrhoidum) causâ sunt; albis cutibus, unguibus, oculis, dentibus, ore, urina et faecibus qraeditus est.

A sanguine ortae (haemorrhoides) Ficus indicae gemmis, corallis, Kákańae Echitisque acholaris fructibus similes, bilis signo praeditae sunt. Quando in stercore immersae vexatae sunt, tum ultra modum corruptum exiguum sanguinem subito emittunt. In hujus (aegroti) nimio profluvio phaenomena, cum sanguine nimis conjuncta, sunt.

A corruptis omnibus humoribus ortae (haemorrhoides) cum omnibus humorum corruptorum signis conjunctae sunt.

Innatae (haemorrhoides) a menstruo et semine virili corrupto ortae sunt. Harum, sicut humorum corruptorum, curatio efficienda est. Praecipue hebetibus oculis praeditae, asperae, pallidae, terribiles, in medio orificio sitae sunt. His invasus emaciatus est, pauca comedens, vasis expansis in corpore, pauca progenie, tenui semine virili, infirma voce, praeditus, iracundus, pauco igne, male olente capite et lippitudine laborans; semper intestinorum crepitu, turgore, cordis perunctione, insppetentia et ceteris vexatur.

Est hic ślokas:

„In externis et mediis plicaturis sitarum (haemorrhoidum) curationem instituat medicus praecipuus; inter plicaturas ortarum (haemorrhoidum) abnuens aggrediatur curationem."

Irritata humorum vitia, penem aggressa, carnem et sanguinem vitiando, pruritum generant. Illic ob pruritum ulcus oritur. In hoc ulcere caruncula, a vitiata carne ortae, purulento sanguine fluentes, oriuntur ad pubam, in medio aut superne. Hae vero penem destruunt et occidunt.

(Vitia humorum) testes et vulvam aggressa, mollia, male olentia, purulento sanguine fluentia et fungosa excrescentia generant. Haec sursum profecta, in auribus, oculis, naso et ore haemorrhoides producunt. His in aure ortis, vexativus dolor et aurium foetor; in oculo ortis, palpebrarum impedimentum, dolor, lippitudo et visus peritus; in naso ortis, catarrhus, ultra modum sternutatio, dolorifica spiratio, male olens nasus, de nara locutio capitisque dolor; in ore, gutture, labiis aut palatio ortis, morbosa locutio, gustus ignoratio et oris morbus fiunt.

Aër vero diffusus irritatus, phlegma corripiendo, externe stabiles, flammarum instar, haemorrhoides producit. Has haemorrhoides cutis flammas appellet medicus.

Sunt hic ślokae:

„In his flammis cruciatus ab aëre oritur; a phlegmate autem colorem et nodositatem medicus demonstret; asperitas, nigritudo, albitudo et magnus calor a bile ortum cutis flammae signum est.

Haemorrhoidum signum, quod prolixe quidem, sed generatim, explicatum

est, id totum secundum antecedentem demonstrationem pertractet medicorum excellentissimus.

In haemorrhoidibus quando conspicitur indoles duorum corruptorum humorum, hanc tanquam conjunctionem (complicationem) dignoscat medicus. Haec vero sextuplex est. Haemorrhoides, trium humorum vitiis, exiguis vero indiciis, praeditas, dubias medicus demonstret. Quae a duplicatione ortae, et in secunda plicatura aggressae sunt, eas difficulter sanabiles et perennes esse medici dicunt. A trium humorum corruptione ortas et innatas relinquat medicus. Si omnes plicaturae haemorrhoidibus sunt oppressae, aër abdominalis, illis repulsus, revertitur. Deinde, cum aëre diffuso congressus, lumen vitale corporatorum (hominum) comminuit."

Caput III.

Nunc vero calculorum pathologiam exposituri sumus.

Quatuor calculi fiunt phlegma inhabitantes, per phlegma, aërem, bilem et semen virile.

Impura indole praediti et inconvenientia agentis hominis irritatum phlegma, cum urina commixtum, ventrem ingrediendo, calculos generat. Horum priores formae sunt: ventris tormina, inappetentia, urinae difficultas, ventris, capitis, testiculorum et penis affectio dolorosa, febris, fatigatio et hircum olens urina.

„Secundum affectionis qualitatem corrupta, crassa et turbata urina in prima calculi forma miseros efficit homines."

Sed, ortis (calculis) in umbilico, in ventre, in suturis, in membro virili, aut quocunque alio loco, mingentis dolor, urinae stillicidii propensio et sanguinis mictus oritur; urinaeque profluvium flavae gemmae colorem, non turbatum, glareosum relinquit; motu, saltu, natatione, retrogressu et profectione illi dolor fit.

Porro a phlegmate ortus calculus phlegmaticum cibum capientis hominis, ultra modum oblinendo, deorsum versum incrementum nanciscendo, ventris orificium inhabitando, effluvium cohibet, ob urinae repulsionem dilaceratur, finditur, contunditurque quasi venter, gravis et frigidus fit. Calculus ibi albus, unguinosus, magnus, gallinaceo ovo similis et Bassiae latifoliae florum colore praeditus est. Hunc phlegmaticum (calculum) medicus cognoscat.

Cum bile vero conjunctum phlegma, congeriem adipiscendo, dictum incrementum nanciscendo, ventris orificium inhabitando, effluvium cohibet, ob urinae repulsionem inflammatur, exsugitur, comburitur, coquiturque quasi venter, calidoque aëre praeditus fit. Calculus ibi sanguinis et bilis splendore

praeditus, violaceus, Semicarpi anacardii ossiculo similis aut melleusculo colore praeditus est. Hunc biliosum (calculum) medicus cognoscat.

Cum aëre vero conjunctum phlegma, congeriem adipiscendo, dictum incrementum nanciscendo, ventris orificium inhabitando, effluvium cohibet, ob urinae repulsionem ejus dolor acer fit; sic ultra modum vexatus dentes rodit, umbilicum comprimit, penem conterit, anum tangit, pedit, aestuat; vapores, urina et faeces illius, cum dolore evacuantis, proveniunt. Calculus ibi niger, asper, inaequalis, acutus et Naucleae cadambae florum instar spinis contectus est. Hunc (calculum) ab aëre ortum cognoscat medicus.

Plerumque hi tres calculi ob diurni somni, comesns, nimii cibi, frigidi, oleosi, gravis et dulcis alimenti gaudium, praesertim infantium, fiunt. Propter horum (infantium) vero parvam abdominis corpulentiam, coctamque abdominis carnem, calculi faciles prehensu et extractu sunt. Magnorum hominum vero seminales calculi a semine virili orti sunt. Ob coitus percussionem, aut nimium coitum aër semen virile, commotum et non egrediens ob devium iter, celeriter corripiendo, in penis testiculorumque interiore parte cohibet, cohibendoque exsiccat. Hic calculus urinae viam operit, urinae difficultatem, abdominis dolorem, testiculorumque tumorem adducit, in dolorosaque illa regione destructio advenit. Illum calculum seminalem cognoscat medicus.

Sunt hic ślokae:

„Testula, glarea, urina cinerea, calculi morbus est. Calculi testula cognoscenda est similem creans dolorem. Aëre secundariam qualitatem habente, haec vero prodit praecipue exilis. Haec, corpore per aërem fisso praedita, testula vocatur. Cordolium, femoris tabes, abdominis tormina, simul tremor, sitis, rursum progrediens aër, macies, infirmitas, pallidus corporis status, inappetentia et indigestio in aegroto testulis vexato sunt. In urinae viis sita haec fixa, facere potest symptomata haec: infirmitatem, tabem, maciem, abdominis tormina, inappetentiam, pallidum colorem, calidum aërem, sitim, cordolium, vomitum. In umbilici, dorsi, lumborum, testiculorum, ani, inguinum et penis medio abdomen est, uno exitu et tenui membrana praeditum, deorsum versum orificium habens, sicut Cucurbita lagenaris formatum, vasa et tendinis amplectens. Abdominis vero caput: virilitas, testiculi et anus. Uno connexu praedita et in ani ossiumque cavo collocata sunt haec: urinae sedes, excrementorum canalis et vitae altare praestantissimum. A coctionis vero sede qui profecti sunt tubuli uriniferi, satisfaciunt semper urinae, sicut flumina oceano. Propter subtilitatem non conspiciuntur eorum orificia millemoda, scilicet urinae per tubulos deductae de cruditatis sede interiore. Hoc (abdomen) vigilantis et dormientis hominis stillicidio impletur. Sicut usque ad orificium in aqua depositum novum vas a lateribus impletur, sic, scias, abdomen urina impletur. Sic etiam per ingressionem aut aër, aut bilis, aut etiam phlegma, cum urina conjunctum, ob superlitionem ingrediendo facit

calculum. Sicut in novo vase, aquis claris inspersis, temporis spatio limus existit, sic calculorum origo. Sicut coacervant aquas coelestes aër et ignis fulguralis, sic phlegma in abdomine collocatum calor et aër coacervant.

Aëre primariam qualitatem habente, in abdomine urina omnino non procedit, morbi tum varii perniciosi exoriuntur, urinae tormina, urethritides gonorrhoicae et seminis virilis vitia, pariter et urinae vitia, quaecunque enim in abdomine exoriuntur."

Caput IV.

Nunc vero ani fistularum pathologiam exposituri sumus.

Ab aëre, bile, phlegmate, humoribus morbosis et accidentiis ortae, externis orificiis praeditae, camelorum cervici similes, circumfluentes, concharum rotationibus similes et adsurgentes, sicut dictum, quinque ani fistulae sunt. Hae vero in vulvae, ani et abdominis regionem divisae, ani fistulae appellantur. Immaturae, accumulatae et maturae ani fistulae sunt. Earum vero priores formae sunt lumborum et cranii dolor, ani pruritus, aestus et ani tumor.

Ibi rebus inconvenientibus perfruentium aër irritatus, retrogradus, stabilis factus prope ad anum, unum aut duos pollices carnem sanguinemque corrumpendo, rubido colore praeditam accumulationem procreat; haec a dolore incipientes affectionum formas apud aegrotum procreat, et, non impugnata, maturitatem assequitur; proximeque ad urinae sedem proficiscendo, ulcus madidum, sicut ani fistulae externis orificiis instructae, perforationibus, parva orificia habentibus, impletur. Hae perforationes semper cum spumis commixtum permagnum fluorem effundunt, ulcusque percutitur, finditur, rumpitur, acubus quasi pungitur, anusque dilaceratur, aëris, urinae, excrementorum, seminis virilis adventus ex his perforationibus oritur. Hanc ani fistulam externo orificio praeditam vocant.

Bilis irritata, aëre deorsum missa, antecedente modo stabilis, rubrum, tenuem, altum, camelorum cervici similem accumulationem procreat. Haec a cutis inflammatione incipientes affectionum formas apud aegrotum procreat, et, non impugnata, maturitatem assequitur; ulcusque canterio causticoque quasi uritur, male olentem calidumque fluorem effundit; relictumque ulcus aërem, urinam, faeces et semen virile excernit. Hanc ani fistulam camelorum cervici similem vocant.

Phlegma irritatum, aëre deorsum missum, antecedente modo stabile, albo splendore praeditam, rigidam et prurientem accumulationem procreat.

Haec a pruritu incipientes affectionum formas apud aegrotum procreat, et, non impugnata, maturitatem assequitur; ulcusque durum, pituitosum, sempiternumque fluorem effundit; relictumque ulcus aërem, urinam, faeces et semen virile excernit. Hanc ani fistulam circumfluentem vocant.

Aër irritatus, irritatam bilem et phlegma circumplexus, deorsumque profectus, antecedente modo stabilis, halucis mensuram habentem et omnibus signis instructam accumulationem procreat. Haec a dolore, aestu et pruritu incipientes affectionum formas apud aegrotum procreat, et, non impugnata, maturitatem assequitur; ulcusque multicolorem fluorem effundit, et, sicut in impleto fluvio concharum rotatio, exoriuntur affectionum formae. Hanc ani fistulam concharum rotationibus similem vocant.

Si ossis spiculum a stulto, carnis cupido, cum cibo comesum, et quando potu, cum immersis sordibus commixto, deorsum missum et non simul egressum est, anum laedit. Ibi a laesione ortum ulcus procreatur; in hacque laesione, pure, sanguine, projecta carne et ulcere instructa, sicut in terra aquis irrigata, vermes generantur. Hi adedentes anum multimodis a latere dilacerant. His ex viis, per vermes effectis, aegroti aër, urina, faeces et semen virile egrediuntur. Hanc ani fistulam adsurgentem vocant.

Sunt hic ślokae:

„Oritur parvo morbo et tumore praedita celeriterque sedatur in ani finis regione accumulatio; haec cognoscenda est alia, atque in ano fistula. Fistulosa vero dignoscenda est accumulatio ex oppositione ani; est in loco, duos pollices remoto, occultis radicibus et morbosis febribus praedita (accumulatio).

Iter instituendo et excrementa ejiciendo anus pruritu, morbo, aestu et tumore praeditus fit. In ani fistula prior morbi forma in lumbo est. Terribiles et sanatu difficiles sunt sane omnes ani fistulae. In his insanabilis est a trium humorum vitiis et a laesionibus orta ani fistula.“

Caput V.

Nunc vero leprarum pathologiam exposituri sumus.

Qui falsum cibum capit, praecipue gravem, impedientem, improprium, indigestibilem et insalubrem comedit, adipe et bile praeditus est, vomitat, lassantes et porcorum mores colit, porcinam et bubalinam carnem aut lac immodice edit, aut qui submergitur aquis, calore ustus, subito, aut vomitum supprimit, ejus irritatam bilem phlegmaque circumplexus aër, auctus, tortuosa vasa aggressus, exortus, ad externam viam undique erumpit. Ubicunque humorum vitium eruptum provenit, ibi rotundae maculae apparent. Sic natum

Digitized by Google

in cute vitium humorum, ibi circum augmentationem nactum, non oppugnatum, internam partem aggreditur, corporis elementa corrumpens.

Leprae priores formae sunt cutis asperitas, subito horripilatio, pruritus, sudoris multitudo aut sudoris defectus, in corporis regionibus somnolentia, ulcerum extensio, sanguinisque nigor.

Porro septem magnae leprae, undecim parvae leprae et octodecim (simplices) leprae existunt.

Magnae leprae sunt: Ficui glommeratae, Antilopae pedibus albis (Rĭshya) linguae, cranio, Kákańae, Nymphaeae albae et herpeti similes leprae.

Parvae leprae sunt: in turgidis articulis sita magna lepra, singula lepra, cutem findens extensio, circularis extensio, pustula, scabies, Kitíma, impetigo et Rakasá.

Omnes leprae aëre praeditae, biliosae, phlegmaticae et verminosae fiunt; sed pernicioso modo fit humorum vitiatorum correptio ex praevalentia.

Porro aëre furva (lepra) est; bile Ficui glommeratae, Antilopae pedibus nigris linguae, cranio et Kákańae similes sunt (leprae); phlegmate Nymphaeae albae et herpeti similis lepra est.

Harum (leprarum) vero magnitudo, curandi difficultas, majorque insanabilitas a corporis elementorum penetratione pendet.

Porro aëre fuscatae tenues, diffusae, cum vexatione, fissione somnolentiaque conjunctae, furvae (leprae) sunt.

Bile coctis Ficus glommeratae fructibus simili colore praeditae, Ficui glommeratae similes (leprae) sunt. Antilopae (pedibus albis) linguae instar apparentes asperae, Antilopae (albis pedibus) linguae similes (leprae) sunt. Lividae craniòque similes apparentes, cranio similes leprae sunt.

Kákańae fructui similes, valde, ut sanguis, violaceae, Kakanaene (leprae) sunt.

Harum quatuor (leprarum) calor, cutis inflammatio, aestus, fumi via, celer ortus, maturitas, fissio et vermium generatio communia signa sunt.

Nymphaeae albae foliorum instar apparentes, Nymphaeae albae similes (leprae) sunt.

Lini usitatissimi florum colore praeditae, cuprinove colore instructae, extensae accumulataeque, herpeticae leprae sunt.

Harum vero duarum perniciositas, rotunditas, pruritus, diuturnaque existentia communes formae sunt.

Parvas lepras deinceps dicturi sumus.

Turgidi, in articulationibus maxime furvi, in aegroto turgidis articulis praedito duri fieri possunt articuli; cutis papillaeque fissio, somnolentia et corporis lassitudo in lepra, cum magnis antecedentibus conjuncta, fiunt.

Nigrum et furvum qua leprà fit corpus, eam unam lepram appellant insanabilem. Qua lepra fit pruritus, cruciatus, aestus cutisque inflammatio, eam cutis diruptionem appellant.

Digitized by Google

Quae extensiva lepra extensionis instar se quoquoversus movet, cutem, sanguinem et carnem celeriter superando, lipothymiam, calorem, supra modum dolorem et maturitatem efficiendo, ea fit degeneratio.

Quae accumulationes, in corpore fluentes, tarde se movent, eam (lepram) circumplexum dicunt.

Pruritu praeditam, albam, abeuntem (lepram) pustulam medicus cognoscat, tenuem plerumque in superiore corporis parte.

Splendidi, maximo pruritu et cruciatu praediti morbi perasperique fiunt in membris; in scabie prurientis caloris affectionibus praeditum ulcus fit, pedes hoc aggressum.

Quae (lepra) fluens, rotunda, dura horribiliterque pruriens est, eam unguinosam nigramque Kiṭimam vocant.

Fluentibus, prurientibus, circum aestuantibus, impetigine parva praeditis accumulationibus investiganda, tumoribus valde aestuantibus, in podice, manu et pede exortis, animavertenda est haec psora.

Quae pruritu praedita est accumulatio in corpore, sed fluore orbata, ea Rakasá vocatur.

Articuli pustula, Rakasá, magna et singula lepra, haec a phlegmate ortae sunt.

Ab aëris irritatione ortam esse circularem extensionem singulam, reliquas e bile exortas esse, medicus sciat."

Pustula quoque leprae genus est. Hoc triplex est, aëre, bile et phlegmate. In leprae pustulis interior et cutem aggressa pustula non circumfluit. Haec per aërem rotunda, fusca, aspera et destructiva est; per bilem Nelumbii speciosi foliis similis et circum calida; per phlegma alba, unguinosa, condensa et pruriens. In his constricta rotunda macula, in fine orta, rubro pilo praedita, incurabilis et igne combusta est.

In lepris color splendoris et cutis croceus, somnolentia, sudor, intumescentia, fissio, brachiorum incurvatio et vocis suppressio ab aëre oriuntur; maturitas, diruptio, digitorum delapsus, aurium et nasi devastatio, oculorum pigmenti ortus a bile; pruritus, coloris divisio, tumor, fluor et gravitas a phlegmate.

Ibi a prima vi progressae, Nymphaeae albae similes, leprae et Kákaṅa incurabiles sunt.

Sunt hic ślokae:

„Sicut arbor exorta, nacta temporis interruptionem, se in internam terram immergit, radicibus pluviâ auctis; sic lepra, orta in cute tempus interrumpentis, gradatim corporalia elementa penetrat hominis non remediati. Tactus relictio, sudatio, parvusque pruritus oriuntur, decoloratio asperitasque in lepris cutem aggressis.

Cutis somnolentia, horripilatio, sudoris egressio, pruritus et exulceratio in lepris in sanguinem ingressis (oriuntur).

Digitized by Google

Calor, oris exsiccatio, durities, accumulationis incrementum, cruciatus, tumor et rigiditas in lepris carnem aggressis (oriuntur).

Malus odor, superlitio, pus etiam, vermes pariter, membrorumque etiam fissio in lepris telam cellulosam aggressis (oriuntur).

Nasi devastatio, oculorum pigmentum, in ulcere vermium ortus fieri potest et vocis suppressio in lepris ossa et medullam aggressis.

Brachiorum incurvatio, itionis interitus, membrorum fractio ulcerumque extensio in lepris seminales sedes aggressis sunt signa; sic etiam supradicta.

Quae feminarum et marium, leprae vitio in sanguine et semine virili vitiatorum, progenies ab ipsis orta est, ea etiam cognoscenda est leprosa.

Lepra sui compotis hominis, cutem, sanguinem et carnem aggressa, sanabilis est; tellam cellulosam aggressa, dubia est, porro incurabilis.

A Brahmae uxoris vigiliarum caede, securi capturis et cet. facinoribus dicunt leprae, peccato et morbo praeditae, originem.

Si quis moritur leprâ, ad iteratum partum redit.

Nulius dolentior morbus, quam lepra, dictus est.

Qui homo, in cibis et religiosis institutis exercens dictum magnum ritum, herbarum praecipuarum et devotionis usu a lepra liberatur, ille purum iter adipiscitur.

Copulatione, corporis contactu, adspiratione, convictu, communi cubitu et sede, vestis et serti florei inunctione, lepra, febris, tabes, lippitudo, daemoniacique morbi ab homine ad hominem transgrediuntur."

Caput VI.

Nunc vero urinalium affectionum pathologiam exposituri sumus.

Dinturno somno, lassitudini et inertiae deditum, frigidis, gratis, dulcibus, adipalibus substantiis, cibis et potionibus utentem hominem medicus intelligat urinalibus affectionibus vexatum esse futurum. Quando hujus sic viventis hominis immaturus aër, bilis et phlegma, per telam cellulosam simul ad unitatem perveniendo, urinam et externa sensuum organa subeundo, deorsum proficiscendo et abdominis orificium aggrediendo, dirumpuntur, tum urinae affectiones generant. Harum vero primae formae sunt: palmarum et plantarum aestus, unguinosa et mucosa gravitas membrorum, mellita et saccharata urina, lassitudo, defatigatio, sitis, malus odor, anhelitus, in palato, gula, lingua et dentibus sedimenti exorsus, implicatio capillorum, augmentumque unguium. Ibi ab ovibus ortae urinae signis praeditae sunt omnes urinales affectiones, omnesque ex omnibus humorum vitiis exortae sunt cum accumulationibus.

Porro a phlegmate oriuntur aquosae, saccharatae, spirituosae, arenosae, tardae, salinae, pulveratae, crassae, seminosae et spumosae urinales decem affectiones, curabiles ob humorum corruptorum aequalem actionem.

A bile oriuntur violaceae, croceae, acidae, alkalinosae, Rubiae manjistae colore praeditae, et sanguinosae urinales affectiones sex, dubiae ob humorum corruptorum inaequalem actionem.

Ab aëre oriuntur butyro clarificato, sero melleque praeditae, et elephantorum urinae similes, quatuor urinales affectiones, maxime incurabiles ob magnam humorum corruptionem.

Porro aëre, bile et adipo praeditum phlegma phlegmaticas urinae affectiones procreat; aëre, phlegmate, sanguine et adipe praedita bilis biliosas urinae affectiones; phlegmate, bile, sero, medulla et adipo praeditus aër aërophoras urinae affectiones.

Porro albidam, insensilem et aquae similem urinam aquosa urinâ laborans reddit; sacchari succo similem urinam, saccharata urinâ laborans; spirituosa urinâ laborans, spirituoso liquori similem; morbosam, arenis auctam, arenosa urinâ laborans; tardam, phlegmaticam et terrenam, tarda urinâ laborans; pellucidam et sali fossili similem, salina urinâ laborans; erecto capillo et pulverato succo similem, pulverata urinâ laborans; turbidam et crassam, crassa urinâ laborans; semini virili similem, seminosa urinâ laborans; perpaucam et spumosam, spumosa urinâ laborans reddit.

Deinceps ab aëre ortas urinae affectiones indicaturi sumus.

Butyro clarificato similem urinam butyracea urinâ laborans reddit; sero similem, serosa urinâ laborans; mellis gustu et colore praeditam, mellita urina laborans; ut elephanti, coitum appetentes, auctam urinam, elephantina urinâ laborans reddit.

Muscarum et serpentum instar excretio, carnis accumulatio, catarrhus, langnor, inappetentia, immaturitas, phlegmatica humectatio, vomitus, somnolentia, tussis et anhelitus sunt a phlegmate ortarum (urinalium affectionum) symptomata.

Testiculorum dilaceratio, abdominis diruptio, penis dolor, in corde cruciatus, stomachi aciditas, febris, dysenteria, inappetentia, vomitus, circa vaporis adventus, aestus, animi deliquium, sitis, somnolentia, interitus, icterus, flavae faeces, urina, oculi et cutis, sunt biliosarum (urinalium affectionum) symptomata.

Cordis impetus, palpitatio, insomnia, rigor, tremor, dolor, restrictae faeces et cutis, sunt ab aëre ortarum (urinalium affectionum) symptomata.

Sic viginti urinales affectiones cum suis symptomatibus expositae sunt.

Porro hominis, sero et adipi obnoxio corpore praediti, tribus humoribus corruptis subjecta corporalia elementa habentis et urinalibus affectionibus laborantis accumulationes decem generantur hoc modo: Śarávika, Sinapi albae

similis, testudini similis, retienlata, inclinata, Siponantho indicae similis, Ervo hirsuto similis, ophthalmia, Convolvulo paniculato similis et phlegmonoides.

„Śarávao mensuram ejusque formam habens, et profunda in medio Śarávika (accumulatio) est. Sinapis albae formam ejusque mensuram habens, sinapi similis (accumulatio) est. Aestuans, testudinisque formam habens, cognoscenda est doctis testudini similis (accumulatio), horribiliter aestuans, in carnis retibus versata. Magna accumulatio, nigraque accumulatio, inclinata commemorata est. Magna, sed minus coacervata, cognoscenda est accumulatio Siponantho indicae similis. Ut Ervum hirsutum formata cognoscenda est Ervo hirsuto similis (accumulatio). Rubra, nigra, tumida et terribilis ophthalmia fit. Ut Convolvuli paniculati bulbus, rotunda et dura est (accumulatio) Convolvulo paniculato similis. Cum phlegmones signis conjuncta cognoscenda est doctis phlegmonoides (accumulatio).

Quaecunque urinales affectiones quibuscunque curationibus subjectae commemoratae sunt, sic illarum enrationes instituantur.

In ano, corde, capite, humero, dorso et in organis vitalibus ortas, symptomatibus (malis) praeditas, aegrotantis accumulationes relinquat medicus.

Aër, universum corpus vexans, cum adipe, medulla et sero conjunctus, deorsum proficiscitur. Idcirco incurabiles sunt ab aëre ortae accumulationes.

Urinalium affectionum, priore forma praeditarum, genus ubi quoddam conspicitur, profusaque urina, hunc aegrotum urinali affectione laborantem demonstret medicus. Tota vel dimidia priora genera in quo homine insunt, profluenteque urina qui maxime vexatur, hunc urinali affectione laborantem demonstret. Accumulationibus vexatum, perturbatum, malis symptomatibus subjectum, mellita urina laborantem quem medicus indicat, ille etiam incurabilis dictus est. Is vero ab incessu ad statum, a statu ad sessionem venit; post sessionem eligit cubationem; a cubatione ad dormitionem venit."

Sicut enim quinque colorum differente compositione, bono malove confecta, variegatorum, fuscorum, nigrorum, atrorum, columbinorum, furvorum et ceterorum variorum colorum existentia fit, sic etiam humorum, corporis elementorum, secretionum et alimentorum differente compositione, bene malove confecta, urinalium affectionum varius effectus fit.

Est hic ślokas:

„Omnes urinales affectiones tempore incurabilis fiunt, ad mellitum urinae statum perveniunt, et tunc insanabiles fiunt."

Digitized by Google

Caput VII.

Nunc vero abdominalium tumorum pathologiam exposituri sumus.

„D'hanvantaris, justitiam sustinentium optimus, regum Rishis, Indrae similis factus est. Hic Brahmarshis filium, modestia praeditum, discipulum faustum Suśrutam elegit. Singulatim omnibus humorum vitiis effectam lienis intumescentiam, restrictum anum, et adventiciam septimam octavamque aquosam abdominalem intumescentiam medici indicant.

Apud hominem perinfirma digestione (igne) praeditum et insalubri alimento vescentem, aut post sicci et foetidi cibi usum et oleorum ceterorumque pravorum esum, vitia humorum, augmentum nacta, et stomachum aggressa, terribiles abdominales intumescentias, manifestis variarum glandularum mesentericarum induratarum signis praeditas, efficiunt. Ex stomacho, sicut oleamentum, cibi succus egressus corruptus, aëris impetu pulsus, cutes sublevando, tarde undique increscens, abdomen (tumidum) facit. Hujus prima forma est: virium colorisque desiderium, rugarum deletio, in abdomine lineae.

Infirmi et inexplorati incendii instar quae in abdomine morbosa intumescentia pedes aggressa est; quae latus, abdomen, dorsum et umbilicum corripiendo crescit, lividis vasis instructa; quae vexat, urinam supprimit, vehementer crepitat et cum dolore pungit: aëris naturam habet.

Cum cutis inflammatione, siti, febri et aestu complicata, flava, ubi vasa fiunt flava, flavisque oculis, faecibus, urinis, unguibus et flavo ore praediti hominis abdominalis intumescentia biliosa est. Haec vero brevi tempore increscit.

Frigida, albis vasis instructa, gravis, rigida, albis unguibus et albo ore praediti hominis, unguinosa, cum magno tumore conjuncta et cum fatigatione complicata abdominalis intumescentia phlegmatica est. Haec longo tempore increscit.

Uxores, cibus et potus, cum unguibus, crinibus, urinis, faecibus et menstruis commixtus, improbe viventes, si cui dant hostes virus, aut post corruptae aquae et veneni usum, — celeriter his ex causis sanguis et corruptorum humorum vitia faciunt terrificum abdomen, tribus signis instructum. Hoc, frigidis aquis et aëribus exortis, praecipue irritat et uritur. Hic aegrotus animi deliquium patitur, semper ictericus emaciatusque est, et siccatur siti. Praedictam corruptam abdominalem intumescentiam terrificam splenicam abdominalem intumescentiam hominis, aestu et profluvio subjecti, esse, a referente (me) cognosce. Corruptus ultra modum sanguis et phlegma splenis incrementum faciunt: splenicam intumescentiam hanc appellant hujus (morbi) gnari. In sinistro latere incrementum nanciscitur praecipue et ibi vexatur aegrotus, torpida febri et igne (digestione) praeditus, phlegmatis et

bilis signis tentatus, infirmus, nimis flavus. — In hepate, sinistro lateri opposito, corrupto, cognoscenda est hepatica dilacerata intumescentia.

Si cujus intestina cibis, aut mucis, aut parvis calculis, cum illis commixtis aut separatis, impleta sunt, ibi excretio fit vitiosa, gradatim, sicut in canali colluvies, includitur, ejusque faeces ex ano moleste egrediuntur et parce.

In cordis et umbilici medio si incrementum nanciscitur abdominalis intumescentia, aegrotusque odore faecibus similia vomens et ano constrictus videndus est, tum circumfluentem abdominis intumescentiam cognosce.

Spiculum, quod cum cibo sumtum est, aut aliter aggressum est, id intestinum vulnerat; ab hoc profluente intestino aquae simile profluvium frequenter profluit ex ano. Infra umbilicum abdominalis intumescentia nanciscitur incrementum, valde vexatur et uritur. Hanc circumfluentem abdominis intumescentiam demonstatam, aquosam abdominis intumescentiam esse a referente (me) cognosce.

Qui oleum potavit, aut fumigatus est, aut vomuit, aut alvum purgavit et in ordinem compositus est, et tum celeriter bibit aquam frigidam, ejus sensuum organa, eam ferentia, corrumpuntur. Oleosis innuctionibus aquosa abdominis intumescentia superiore modo accedit mitis, magna, circumvolnto umbilico praedita, valde edita, impleta quasi aquâ. Sicut follis, agitatur, contremit et crepitat haec aquosa abdominis intumescentia.

Ad inflationem eundo, vis, infirmitas, infirmus ignis, intumescentia, tabes membrorum, collectio aëris et faecum, aestus et sitis in omnibus abdominis tumoribus fiunt. Postremo autem abdominis tumores efficiunt aquae existentiam; tum omnes abdominis intumescentias ob percoctum statum medicus relinquat."

Caput VIII.

Nunc vero perturbati embryonis pathologiam exposituri sumus.

Rusticis moribus, rustico incessu, vectione, profectione, motione, praecipitatione, vexatione, cursu et percussione, inaequali lecto et sede, jejunio, vehemente percussione, nimis asperorum, pungentium et amarorum alimentorum oleribus, nimio caustici usu, dysenteria, vomitione, evacuatione, agitatione, indigestione, embryonis diminutione et ceteris modis embryo vinculo liberatur, sicut fructus petioli vinculo, variis percutiendi modis. Embryo vinculo liberatus, suum domicilium derelinquendo, ex hepatia, splenis et intestinorum cavis decidens, abdominis commotionem adducit. Abdomine feminae commoto, aër abdominalis conturbatus, aut laterum, aut abdominis, aut capitis,

Digitized by Google

aut ventris, aut uteri dolores, aut urinae suppressionem, aut urinae congoriem efficiendo, embryonem recentem sanguinis profluvio occidit. Hunc vero aliquantum auctum, simul aggressum, vulvam naetum, non ejectum et aëre abdominali corrupto conturbatum embryonem perturbatum embryonem appellant.

Porro is euneus, ungula, Citrus medica et clava appellatur.

Qui (embryo) ibi, sursum brachia, caput et pedes vertens, uteri orificium praecludit, quasi cuneus, ille euneus appellatur.

Qui embryo egressas manus, pedes et caput habet, corpori implicatus, ungula appellatur.

Qui vero egreditur solum cum capite et manibus, ille Citrus medica appellatur.

Qui quasi clava, uteri orificium operiendo, stat, ille clava appellatur.

„Quadruplex est embryo," quidam dicunt, sed non accurate. Cur? Hic, quando corrupto aëre vexatus vulvam multimodis aggreditur, tum animus derelinquitur. Ibi alius cum duobus femoribus uteri orificium aggreditur; alius, unum femur inflectens, cum uno; alius, femur et corpus inflectens, cum clunis regione, tortuose adveniens; alius, aut cum pectore, aut cum latere, aut cum dorso uteri portam tegens, consistit; alius, in medium latus caput convertens, cum uno brachio; alius, caput inflectens, cum duobus brachiis; alius, in medio inflexus, cum manibus, pedibus et capite; alius cum uno femore uteri orificium aggreditur, cum altero anum. — Sic octuplex igitur perturbati embryonis adventus breviter demonstratus est.

Porro duo ultimi perturbati embryones incurabiles sunt. Reliquos quoque, perversis sensibus, flatulescentiâ, vulvae prolapsu, hydrope, sanguinosa abdominis phlegmone, anhelitu, catarrho et vertigine vexatos, medicus derelinquat.

Sunt hic ślokae:

„Sicut temporis inclinatione fructus petiolo liberatus procedit, propria naturâ, non aliter delapsus, sic temporis tractu, tubi alligaturâ liberatus, in utero situs, embryo partui obvenit. Sicut vermibus, aëribus et percussionibus subjectus fructus intempestive delabitur, sic existit embryonis abortus. Usque ad quartum mensem profluere potest embryonis abortus. Deinceps firmo corpore praediti (embryonis) delapsus quinto sextoque mense vulnerat caput.

Quae (femina) vero frigido corpore instructa, impudica, violaceis elatisque vasis praedita est, haec interficit embryonem; hicque illam pariter.

Embryonis motionum et aërum interitus, furvus flavusque color, exspirationis foetor et dolor existit, interne mortuo foetu.

Ab animo profectis matris passionibus vexatus embryo interit, et morbis in ventre sitis vexatus.

Si in habitatione morte defunctae (feminae) venter movetur, eodem momento, pariendi tempore, ventrem dissecans extrahat medicus embryonem.“

Caput IX.

Nunc vero phlegmonarum pathologiam exposituri sumus.

„Omninm immortalium magister, fortunatus, a subterraneo apatio ortorum rex, discipulo nniversum phlsgmones hoc signum dixit.

Cutem, sanguinem, carnem, telam cellnlosam et corruptum os aggressa humorum vitia, valde exaggsrata, tumorem terribilsm lsnte generant. Hunc, msgnis corporis elsmentis instructum, morbosum, rotundnm et sane etiam longum (tumorem) phlegmonen appellant sapisntes. Haec vero ssxtuplex dignoscenda est, singulis totiaque hnmorum vitiis, laesoque sanguine pariter. Harum sex phlegmonarum signum promulgaturus est (ille magister.)

Violacea aut fnrva, aspera, valde et nltra modum dolorosa, varie exsurgens et maturescens phlegmons ab aëre orta est.

Cocta, Ficui caricae similis, fusca, febrilis et aestifera, celeriter exsurgens et maturescens phlegmone a bile orta est.

Opereulo similis, pallida, frigida, rigida, nimis dolorosa, lente exsurgens st maturescens pruriensque phlegmone a phlegmate orta est.

Tennia, flava et alba gradatim effluvia commemorata sunt.

Variis formis, affectionibus et effluviis praedita, accumulata, iniqua et magna, inaequaliterqne maturescens phlegmone a tribns hnmoribns corruptis orta est.

Ex inconvenienter viventis hominis ulcere, his illisque conditionibus inflicto, ulceris aestus, aërem aggressus, sanguinsm et bilem emittit. Febris, sitis et calor hnjus hominis nascuntur. Haec phlegmone adventicia, biliosae phlegmones signo praedita, est.

Violacea, tumoribns involuta, fusca, vehemente aestu, morbo et febre vexata, biliosas phlegmones signo praedita, sanguinis phlegmons appellatur.

Hae phlegmonae dictae snnt. Inter has vero insanabilis est ab omnibns (hnmoribus corruptis) orta.

Deinceps internas phlegmonas docent.

A gravis, improprii et contrarii cibi, aridique et madidi comesu, per nimium coitum, laborem, impstum, percussionem et aestum, singulatim orta hnmorum vitia, irritata, glandnlosam, gibbosam st elatam interne faciunt phlegmonen in ano, abdomine, ore, umbilico, alvo, inguinibus, pulmonibus,

liene, hepate, corde et vesica. Harum phlegmonarum signa medicus cognoscat signis externarum phlegmonarum.

Crudum et coctum explorando, coctam et incoctam phlegmonen medicus designet.

Pro locorum discrimine praecipue signum (phlegmones) audi!

Phlegmone in ano sitâ, aërum praeclusio existit; in abdomine, difficultas et paucitas urinae; in umbilico, singultus et inflatio; in alvo, aëris irritatio; in inguinibus, lumborum et dorsi tentatio vehemens; in pulmonibus, laterum contractio, ut in splenis affectionibus respirationis praeclusio; in corde, omnium morborum tentatio vehemens et dolor terribilis; in hepate, anhelitus et sitis; in vesica, bibendi desiderium immodicum.

Si phlegmone vel cruda vel cocta, si magna vel alia est, omnis etiam in organis vitalibus sita, molesta appellatur.

Super umbilicum ortae phlegmonae, coctae, eunt sursum; ceterae vero deorsum. Phlegmonis deorsum defluentibus, vivit (homo); sursum fluentibus, non vivit.

Phlegmonis cor, umbilicum et abdomen evitantibus et externe fissis, homo nonnunquam vivere potest; sin aliter, nunquam.

A feminarum, quae non pepererunt, aut puerperarum alimentis insalubribus aestum et febrem efficiens oritur terribilis sanguinosa phlegmone. Omnino vero ex puerperarum sanguinis accumulatione non egressam, a sanguine ortam, phlegmonen in abdomine sciat medicus Makkalam cognominatam esse.

Si phlegmone septem diebus non sedata est, tum ea concoquitur.

Manifestam phlegmonarum et glandularum indurationum differentiam nunc sum indicaturus.

Post phlegmones et glandularum indurationis ortum ab aequalibus humorum vitiis, cur glandularum induratio non maturescit, phlegmone vero maturitatem adit? Glandularum indurationum genera habent sua humorum vitia; phlegmone vero in carnis sanguine consistit.

Sicut cava sequens nodus (arundinum) in aquis bullae similis est, sic glandularum induratio similitudinem habet; ideo maturitatem non adit. Propter sanguinis in carne multitudinem maturitatem adit phlegmone; propter sanguinis in carne inopiam glandularum induratio maturitatem non adit. Glandularum induratio consistit in suo vitio; phlegmone vero in carnis sanguine. Idcirco phlegmone maturescit; glandularum induratio vero non maturescit.

Quae phlegmone circa cor, umbilicum et abdomen orta, maturata et arcenda est, quae a trium humorum vitiis orta est, et circa medullam maturescit, terribilis exoritur. Quando haec in ossibus et carne inclusa exitum non consequitur, tum homo hoc morbo, igne quasi, comburitur; hac ossium

Digitized by Google

et medullae inflammatione destruitur, sicut combustus. Hic morbus, sicut sagitta, aegrotum diu vexat. Quando vero medici operatione morbus exitum consequitur, tum adipi simile, unguinosum, albidum, frigidum et grave pus profectum effluere potest. Hoc ab osse profectum pus noverunt **Śástrarum** gnari phlegmonen, omnium corruptorum humorum morbos auferentem."

Caput X.

Nunc vero abscessuum, fistularum, et mammillarium morborum pathologiam exposituri sumus.

„Humores corrupti, cutem, carnem et sanguinem aggressi irritatique, quam intumescentiam, omnes corporis partes aggredientem, ibi collocatam, propriis signis praeditam, egressam et celeriter editam efficiunt, hanc, ab undique abscedendo, abscessum appellant. Haec intumescentia, aëris naturam habens, nigra et mollis, aspera, corpus fricans, cum rupturarum, dolorum, aëris et febris signis conjuncta est. Quando cum tumoribus inaequalibus ob nimiam humorum corruptionem conjuncta est, tum ea sic explicata sane relinquenda est.

Bilis naturam habens abscessus celeri decursu, febribus, aestu et maturitate praeditus, cum multis tumoribus diruptioneque conjunctus est et saniei similis. Quando humorum corruptorum incremento, laesa carne, vasisque instructus, et limo a fluminibus orto similis est, tum is sanari non potest.

Phlegmatis naturam habens procedit, torpidus est, celeriter maturescit, unguinosus, albus et tumidus, parvus aegrotatione et horrifico pruritu praeditus est.

Omnium (humorum corruptorum) naturam habens, triplici colore et aegrotatione praeditus, perturbatus et maturescens est. Neque vero sanatur propter carnis et vasorum interitum.

Statim vulnus et ulcus nacti et multis humorum vitiis vexati hominis bilis efficit intumescentiam fuscam, rubidam, cum nimia febre, aestu et maturitate conjunctam, tumoribus, Dolicho bifloro similibus, nigrisque, vexatam.

Curabiles sunt aëre, phlegmate et bile effecti abscessus. Omnium (corruptorum humorum) naturam habens et vulnere effecta intumescentia sanationem non consequitur.

A bile et aëre ortae intumescentiae, superioribus signis manifestae, omnesque in articulationibus sitae, sanatu difficiles sunt.

Intumescentiam immaturam qui intuitur tanquam maturam, aut qui male versatus medicus ulcus nimio pure impletum, interiorem partem, intrat, dilacerando ejus sedes supra consideratas, is tum lustrandus est.

Haec intumescentia, a meando ultra modum, **meatus** (ulcus tubulatum) vocatur. Quia vero fistulae instar derivat, idcirco cogitata est **fistula**. Haec tribus humoribus corruptis fit separatim singulatimque; alia autem animi deliquio, a sagittis orto. —

Ibi fistula ab **aëre** orta, aspera et parvo orificio praedita, pungens, spumis perforata, nocte valde fluit.

Sitis, aestus, doloris, tabis, febris et fissionis causa, flavum pigmentum calidum, valde profluit interdiu a **bile**.

Cognoscenda est fistula ex **phlegmate** valde densa, alba, mucosa, dura, pruritiva.

Duorum corruptorum humorum narrata signa videns medicus, quatuor meatus a vicissitudine ortos esse sciat.

In qua fistula aestus, febris, anhelitus, animi deliquium, exsiccatio, narrataque signa oriuntur, eam medicus, ob aëris, bilis et phlegmatis irritationem, demonstret horrificam, sicut quinque vitalium spirituum exitium efficientem summam senectutem (kâlarâtri).

Sagitta parva, ullo modo perdita, in locis editis mox ulcus tubulatum efficit. Hoc spumosam, agitatam, pellucidam, cum sanguine commixtam et calidam saniem celeriter facit, morbosumque semper est.

Quot enim ulcera tubulata et quibus rationibus fiunt, tot existunt **mammillares feminarum morbi**, et illis ex causis. Vasa tubulata puellarum, occultis portis instructa, in mammis congregata sunt. In humorum corruptorum absentia non illis fiunt mammarum morbi. Deinde vero puerperarum gravidarumque haec vasa, ob propriam naturam aperta, rursus fiunt et exoriuntur. Sapori jucunda dulcedo, maturi alimenti causâ orta, ex universo corpore ad mammas profecta, **lac materuum** vocatur, sicut in excellentibus corporibus semen virile non conspicitur, sed post adventum ex toto corpore seminis virilis signum indicatur. Hoc autem semen virile desideratae virginis conspectu, recordatione, vocis auditione, contactu et gaudio provenit. Laetissimus animus ibi in gaudio causa esse (provenientis seminis virilis) dicitur. Sic etiam ex alimentorum gustuum productiva vi feminae lac existit. Hoc autem aggressum contactu, conspectu, recordatione et prehensione corporis, seminis virilis instar, provenit. Amor continuus ibi in profluvio causa esse dicitur.

Hoc lac adstringens fieri potest ex aëre, immissumque in aqua natat; ex **bile** acidum et pungens est, menstruaque in aqua flavent; ex **phlegmate** mucosum est et in aqua evanescit; ex **omnibus humoribus corruptis** omnia signa habet et post laesionem corrumpitur. Quod lac in aquam immissum singulatim fit subflavum, dulce et non decolor, hoc laetum medicus demonstret.

Humor corruptus, mammas aut lacte abundantes, aut non emulsas

aggressus, feminae sanguinem carnemque corrumpendo, mammarum morbum efficit.

Harum vero quinque phlegmonarum signa, cum exceperis sanguinosam phlegmonen, similia sunt externarum phlegmonarum signis.“

Caput XI.

Nunc vero nodorum arthriticorum, incoctorum tumorum, indolorum tumorum et colli tumorum pathologiam exposituri sumus.

„Aër et cetera, caro et sanguis, corrupta, telam cellulosam phlegmate penetratam corrumpendo, rotundam, editam et incurvatam intumescentiam faciunt. Inde nodus arthriticus indicatus est.

Hic ab aëre ortus intenditur, vexatur, subit dolorem, urgetur, finditur, subit sectionem, violaceus, duroque abdomini similis est ubique; sectus profundit pellucidum sanguinem.

A bile ortus comburitur, inflammaturque ultra modum, maturescit, flagratur quasi, sanguis ibi flavidus est; sectus profundit valde calidum sanguinem.

Phlegmate irritatus, frigidus est, decolor, paululum dolorosus, valde pruritivus, lapidis instar soliditate praeditus, diu crescens; sectus profundit album solidumque pus.

Adipe effectus, corporis incrementum destruit et incremento privat, unguinosus, magnus, paululum dolorosus et valde pruritus est; egreditur ex valde secto nodo adeps, amurcae et butyro clarificato similis.

Defatigationum generibus his illisve infirmi hominis aër, sternendo, vasorum tubulatorum expansionem contrahendo, aut etiam exsiccando, nodum arthriticum celeriter facit editum, rotundum. Hic vero nodus arthriticus, a vasis tubulatis ortus, difficilis sanatu fieri potest, si est dolorosus et mobilis; indolor vero et immobilis, magnus et in articulis situs derelinquendus (insanabilis) est.

In maxillis, ossibus, lateribus, foveis axillaribus, oculis, brachiis, articulis et cervicis tendinibus collecta adeps nodum arthriticum immobilem, rotundum aut longum, phlegma vero unguinosum et paululum dolorosum efficit. Hunc (nodum arthriticum) ex nodis Phylianthi emblicae ossiculorum mensuram habentibus, piscium ovorum collectioni similibus, et vario aut non vario colore praeditis collectum, propter collectionis vexationem tumorem incoctum vocant. Hi nodi pruritivi et paululum dolorosi sunt; secti fluunt, extinguuntur et alii fiunt.

Ab adipe et phlegmate revera hic morbus perdifficilis est et multam pluviam subsequitur.

In membrorum regione aut alicubi humores corrupti aucti, carnem corrumpendo, rotundam, immobilem, parum dolorosam, magnam, parvis radicibus praeditam, diu crescentem, incoctam et carnes colligentem intumescentiam efficiunt; hanc sacrarum scientiarum periti (śástravid) indoloram tumorem vocant. Aëre, bile, phlegmate, sanguine, carne et adipe hic nascitur. Ejus vero signa quando nodo arthritico similia fiunt, humor corruptus, sanguinem et vasa tubulata comprimendo et contrahendo, profectus ad maturitatem, profluvium profundit, carnosis massis impletum, carnosis sanguinibus collectum et celeriter auctum. Profluit semper sanguis corruptus. Hic tumor, sanguinis indolem habens, insanabilis est. Intumescentia vero, indolore tumore vexata, propter sanguinis exitium et symptomatum vexationem pallida fit et in membro, pugni ictibus etc. laeso, carnem corruptam efficit. Insensilis, unguinosus, non vario colore praeditus, incoctus, lapidi similis et immobilis est hominis corrupta carne praediti tumor indolor; durus est ille hominis praecipua carne praediti. Hic vero carnis tumor indolor insanabilis dictus est.

In sanabilibus quoque (tumoribus) hos tumores medicus relinquat: profluentem, in articulis exortum, et qui in sensuum organis immobilis fit. — Qui (tumor) oritur alius in priore ortu, is cognosci debet primarius tumor a tumorum gnaris. Qui duplicem ortum simul gradatimve habet, duplex tumor est. Hic fit insanabilis.

Non maturitatem subeunt omnes tumores insensiles propter phlegmatis abundantiam et adipis abundantiam praecipue, naturaliter vero propter corruptorum humorum rigiditatem et connexum inter se.

Aër, phlegma, pariterque adeps in collo, auctas tendines duas cervicis aggrediendo, efficiunt gradatim tumorem, propriis signis praeditum. Hunc colli tumorem vocant.

Aëris indole praeditus hic tumor, dolore vexatus, lividis vasis instructus, lividus aut furvus, adipe praeditus et coacervatus tempore fit, et in unguinoso collo dolorosus. Asperitate praeditus, diu crescens et immaturus sponte maturitatem aliquando subit. In ore hujus hominis saporis inopia fit, pariterque palati et colli siccitas.

Phlegmatis indole praeditus tumor, rigidus, coloratus, paululum dolorosus, vehementer pruriens, frigidus et magnus est. Diu crescentem aut diu maturescentem torpidum morbum aliquando efficit. In ore hujus hominis dulcedo fit, pariterque palati et colli illitus.

Ab adipe effectus, unguinosus, mollis, pallidus, inoptato odore praeditus, indolor, sed valde pruritivus est, propendet Cucurbitae lagenaris instar, parvis radicibus instructus, et sicut corpus cum diminutione et incremento

conjunctus est. In ore hujus hominis est pituitosus status; collo crepitum semper facit.

Difficulter respirantem, in toto corpore tenerum, aetatem trasgressum, inappetentia vexatum et emaciatum aegrotum colli tumore tentatum, eumque interrupta voce praeditum, medicus derelinquat.

Cujus constricta intumescentia testiculorum instar dependet in collo, vel magna vel parva, illam colli tumorem medicus demonstret."

Caput XII.

Nunc vero testiculorum augmenti, morbi venerei et elephantiasis pathologiam exposituri sumus.

Septem sunt testiculorum augmenta: ab aëre, bile, phlegmate, sanguine, adipe, urina et intestinis orta. In his ab urina et intestinis orta augmenta aëre solum exsurrecta sunt; sed originis causa nlla alia existit. Subtus enim irritatus humor corruptus, vasa, ad testiculos se conferentia, aggrediendo, testiculorum augmentum procreat. Hoc simpliciter augmentum vocant. Horum ortorum augmentorum priora signa sunt: in abdomine, in lumbis, testiculis et pene dolores, aëris retentio et testiculorum intumescentia.

Ibi aëre impletum, abdominis instar extentum, ab asperitate et cruditate ortum aëris morbum, augmentum ab aëre vocant; — maturae Ficui glomeratae similem morbum, febre, aestu et ardore praeditum, celeriter exsurgentem et maturescentem, augmentum a bile; — durum, paululum dolorosum, frigidum et prurientem, augmentum a phlegmate; violaceo tumore circumdatum et signa augmenti, a bile orti, habentem, augmentum a sanguine; mollem, unguinosum, prurientem, paululum dolorosum et Borassi flabelliformis fructui similem, augmentum ab adipe.

Urinae complicatione et natura praediti hominis urinale augmentum existit. Hoc proficiscentis augmentum, aqua impletum, sicut utriculus fluctuat; urinae difficultatem, dolores, testiculorum eorumque vaginarum tumorem adit. Hoc augmentum ab urina ortum esse medicus sciat.

Onerum susceptione, forti pugna, arborum caede et ceteris defatigationum generibus aetas valde provecta irritataque, intestino crasso alioque unam regionem bis aggresso, deorsum profecto, inguinum spatium consecuto, in nodi specie adstante, apud hominemque non curatum temporis intervallis scrotum aggresso, testiculorum intumescentiam adit. Inflata, abdominis instar extenta et prolongata intumescentia fit, eaque depressa crepitum sursum edit; relictaque iterum se inflat. Hoc augmentum ab intestinis ortum insanabile esse dicunt. —

Deinceps post nimium coitum aut nimiam castimoniam (brahmacharya), porro post viri, feminam castam (brahmachárini), diu desertam, menstruantem, longis, asperis, confusis et obtectis pilis, parvo aut magno vaginae orificio instructam, ingratam, inamabilem, vulvâ impuris aquis elotâ aut illota praeditam, vulvae morbis affectam, sponte corrupta vulva praeditam aut vulva orbatam ultra modum venerantis, laesionem, vexationem unguibus, dentibus et vespis, pugni ictum, quadrupedibus iter, lavationem impuris aquis, compressionem et urgentis seminis virilis urinaeque retentionem, aut, in coitus fine, lavatione et ceteris, penem aggressa irritata humorum vitia, in vulnerato aut non vulnerato homine, tumorem procreant, quem morbum venereum appellant. Hic morbus quintuplex oritur: a tribus humoribus separatim, a totis, et singulus a sanguine.

In aëris morbo asperitas, cutis contritio, penis erectio (priapismus), aspera intumescentia, variique aëris dolores.

In bilis morbo febris, tumor maturae Ficui glomeratae similis, horribiliter aestuans et celeriter maturescens, bilis dolores.

In phlagmatis morbo tumor pruritivus, durus et unguinosus, phlegmatis dolores.

In sanguinis morbo lividi tumoris apparentia, ultra modum sanguinis proventus, bilis signa, ultra modum febris et aestus, aliquando tabes sane dubia.

In morbo ab omnibus humornm vitiis orto omnium signorum conspectus, dilaceratia penis, verminm apparentia, morsque.

Irritata humorum vitia, aër, bilis et phlegma deorsum deducta, in inguinibus, femoribus, genibus et cruribus sita et temporis intervallo pedes aggressa, tarde intumescentiam procreant, quam elephantiasin appellant.

Haec triplex est: ab aëre, bile et phlegmate orta.

Porro ab aëre orta elephantiasis pungens, violacea, aspera, non aëris causâ dolorosa, multum se circumvolvit.

A bile orta elephantiasis flava apparet, paululum mollis et febribus aestus plena est.

A phlegmate orta elephantiasis alba et unguinosa apparet, languide dolet, ponderosa quasi, magnis nodis instructa et spinis referta est. —

Porro ab anni tempore profecta, permagna, a formicis albis orta et profluens elephantiasis relinquenda (insanabilis) est.

Sunt hic ślokae:

„Tres has cognoscat medicus elephantiases phlegmate exortas esse, quia gravitas et magnitudo non existit sine phlegmate. —

Quae regiones stagnante aqua refertae et omnibus anni temporibus frigidae sunt, in illis praecipue oriuntur elephantiases.

Sicut in pedibus, sic etiam in manibus hominum elephantiasis oritur. In auribus, oculis, nasis et labiis superioribus quidam docti hanc volunt."

Digitized by Google

Caput XIII.

Nunc vero turpium morborum pathologiam expositari sumus.

Breviter quatuor et quadraginta turpes morbi sunt: Ajagallíká, Hordeo hexasticho similis morbus, obcaecans ophthalmia, ulcus rotundum, testudinata pustula, formicetum (elephantiasis), Indravriddhá, Artocarpi integrifoliae fructui similia pustula, lapidi simile tuber, reticulatum tuberculum, axillare tuber, pustula, ignea inflammatio, reduvia, deformis unguis, pustula in capite, bubo, calculosus tumor, impetigo, scabies, Rakasá, pedum dilaceratio, nodi dilaceratio, intumescentia elephantiaca, alopecia, caesaries horrida, porrigo, canities, variola, juvenum papula, Nelumbii speciosi spina, laccae gemma, verruca, cutis flamma, petechiae, naevus, nigra faciei macula, recessio (paraphimosis), laesio, aperturae praeclusio (phimosis), ani praeclusio, atrophia Ahipútanica, scroti prurigo, ani prolapsus.

„Unguinosus, colore praeditus, nodosus, indolor, Phaseolo mungoni similis, a phlegmate et aëre ortus cognoscendus est turpis morbus Ajagalliká.

Hordei hexastichi similitudine praeditus, perdurus, nodosus, carnem aggressus et condensus morbus, a phlegmate aëreque ortus, Hordeo hexasticho similis dicitur.

Solidam, orificii expertem, condensam, sublatam et circularem obcaecantem ophthalmiam, paululum purulentam, hanc a phlegmate et aëre ortam esse medicus sciat.

Rotundo orificio instructum, magno aestu praeditum, maturae Ficui glomeratae simile hoc rotundum ulcus sciat a bile ortum esse et circulare.

Nodi, vel quinque, vel sex, horribiles et testudinati existunt. A phlegmate et aëre ortum esse sciat hanc testudinatam pustulam.

In planta et palma, in articulatione, in cervice supra claviculas, nodus formiceto similis tarde colligitur, ulceribus pro dolore, madore et aestu prurientibus obtectus. Morbus hic, formicetum, a phlegmate, bile et aëre ortus est.

Nelumbii speciosi et Costi speciosi instar in medio congeriebus accumulatam Indravriddhám (pustulam) hanc medicus sciat a bile esse ortam.

Circa aures undique aut in dorso congestus et terribilis morbus existit, Nymphaeae bulbi instar. Pustulam Artocarpi integrifoliae fructui similem hanc a phlegmate et aëre ortam esse sciat.

In maxillae articulatione exortum tumorem, paululum dolentem et firmum, lapidi simile tuber, sciat phlegmatis et aëris natura praeditum esse.

Quae intumescentia extense se extendit, aestum febremque efficit, tenuis

et immatura est, illa, a bile ortum reticulatum tuberculum, cognoscenda est.

In brachiis, lateribus, humeris et fovea axillari violaceum tumorem dolorosum, a bilis irritatione ortum, axillare tuber medicus demonstret.

Igne quasi combusti tumores, febriles, a sanguine bileque orti, alicubi aut ubique in corpore commemorati, pustulae sunt.

Qui tumores in axillae partibus oriuntur, carne terribiles, internum aestum et febrem efficientes, splendido igni similes, septem diebus aut duodecim diebus, aut quindecim diebus occidunt hominem. Hanc igneam inflammationem sciat medicus insanabilem et a tribus humoribus corruptis ortam esse.

Unguium carnem aggrediendo bilis aërque dolores efficiunt, aestum maturitatemque. Hunc morbum reduviam medicus demonstret. Hic ulcerosus morbus etiam paronychia vocatur.

Laesione corruptus qui unguis asper, niger et calidus fit, hunc deformem unguem sciat medicus nobilem esse cognominatum.

Profundam, paululum irritatam, coloratam, supra locatam, intus maturescentem capitis pustulam sciat medicus a phlegmate ortam esse.

Sicut Convolvuli paniculati radix rotundum in fovea axillari, inguinibus et articulationibus, rubrumque bubonem sciat medicus ab omnibus humoribus corruptis ortum et eorum signia praeditum esse.

Carnem, vas et tendinem aggrediendo phlegma, adeps et aër nodum faciunt. Hic fissus, melli, butyro clarificato et sero simile profluvium ultra modum edit. Ibi incrementum nactus aër, carnem exsiccando, nodosum calculum rursus procreare potest. Foetidum, valde dilutum, versicolorem tum vasa subito profundunt sanguinem. Hunc sciat medicus esse calculosum tumorem.

Impetigo in scabie, in lepris Rakasá exposita est. —

Circumgressu occupati hominis aër in perquam asperis pedibus efficit dilacerationem dolorosam, plantas aggressam.

In pede calculis agitato, aut laeso vel spinis et cet., vel telam cellulosam et sanguinem aggredientibus humorum vitiis, oritur hominum inflammatus et durus nodus, profundus in medio, aut etiam altus. Piperis longi formâ instructa, dolorosa et effluens fit haec nodi dilaceratio.

Madidis digitorum intervallis affectos pedes, pruritu, aestu et dolore vexatos ex corruptae caruis contactu, tanquam intumescentiam elephantiacam medicus demonstret.

Poros aggrediens bilis, cum aëre commixta, amovet capillos; deinde phlegma eum sanguine conjunctum praecludit poros; inde vero aliorum pilorum absentia. Haec alopecia, calvitium, morbo etiam efficitur.

Caesaries horrida, pruritiva et aspera in capillorum fundo pro-

Digitized by Google

creatur. Ex phlegmatis et aëris irritatione caesariem horridam esse exortam medicus sciat.

Porrigines multiforae et valde madidae in capite existunt. Phlegmatis, sanguinis et insectorum irritatione fieri hominum porrigines medicus sciat.

Irâ, moerore et lassitudine effectus corporis calor, caput aggressus, bilisque, capillos maturant. Canities eo oritur.

Aestu et febre affectae maculae et pustulae flavidae in membris et ore intus dignoscendae sunt. Hae variolae sunt.

Bombacis heptaphylli spinis similes a phlegmate, aëre et sanguine oriuntur papulae juvenum in vultu, quae os contaminant.

Spinis accumulata, rotunda et pruritiva macula, ex spinis, Nelumbii speciosi spinae similibus, sic nominata, a phlegmate et aëre orta est.

Indolorem et aequalem natam maculam, a phlegmate et sanguine ortam, innatam et sanguine impletam, parvam, laccae gemmam cognoscunt.

In cujus membris insensilis, immobilis, Phaseoli radiati instar violacea eruptio conspicitur, hanc ab aëre ortam verrucam medicus demonstret.

Violaceas, Sesami orientalis magnitudine praeditas, indolores et aequales, ab aëre, bila et phlegmate ortas esse petechias medicus sciat.

Macula rotunda, magna vel parva, nigra vel alba, innata, indolor in corpore naevus refertur.

Ex origine et pathologia cutis flamma exponitur.

Irâ et fatigatione irritatus aër, cum bile conjunctus, subito faciem aggrediendo, maculam rotundam deinde in facie emittit indolorem, exiguam et nigram. Hanc nigram faciei maculam medicus demonstret.

Frictione, vexatione vel etiam vehemente percussione quando aër undique adveniens praeputium incolat, tum aëre impletum praeputium sub penis glandem recedit; penis in nodi specie dependet dolorosus et calidus est, maturitatemque alicubi adit. Aëris adventu natam esse hanc recessionem (paraphimosin) medicus sciat. Haec pruritiva, dura et etiam a phlegmate orta est.

Quando parvam et juniorem feminam gaudio aggreditur vir, — porro post masturbationem in praeputio superdato, post vim, frictionem et vexationem, si cujus praeputium, seminis virilis celeritatem impediendo, laeditur, hoc esse laesionem medicus sciat.

Aëre autem sic impletum praeputium aggreditur glandem penis. Penis glans, praeputio praestricta, urinae profluvium praecludit. Praeclusâ hac apertura, tarde destillans et insensilis urina viri progreditur, neque glans penis dilaceratur. Aperturae hanc praeclusionem (phimosin) medicus sciat male exortam laesionem esse.

Aër ob cursus retentionem impeditus, anum aggressus, praecludit magnum profluvium, exiguamque portam facit. Ob orificii exiguitatem difficulter

ejns excrementum egreditur. Ani praeclusionem hunc morhum intolerabilem esse medicus sciat. Hio (morbus) in infantis ano, excrementis et urinis polluto et illuto, oriri potest.

Abluto aut non abluto infanti tumores et fluxus, a prurigino, sanguine et phlegmate orti, pruritu celeriter fiunt.

A singulis daemonibns ortam et ulceribus terribilem esse hanc atrophiam Ahipûtanicam (ab Ahibus et Pûtanis ortam) medicus sciat.

Ablutione et purificationo orbati hominis excrementa, scrotum aggressa, quando sndore irrigautur, tum pruriginem procreant. Ibi pruritu celeriter tumor et fluxus nascuntur. Dicunt, hanc scroti pruriginem a phlegmatis et sanguinis irritatione ortam esse.

Diarrhoeâ et dysenteriâ exit foras anns hominis, aspero et infirmo corpore praediti. Hunc ani proplapsum esse doceat medicus."

Caput XIV.

Nunc vero vitiorum, a spiculis ortorum, pathologiam exposituri sumus.

Symptomatum incrementum optantium et inordinate viventium hominum morbi octodecim nascuntur, a spiculorum vitiatione orti. Hi sunt: Sinapi albae similis tumor, tumor abdominis globosns, tumor nodosns, hordeolus, ophthalmia, tormen, torpidns tumor, agitatio, Costo similis tumor, tactus inopia, tumor principalis, penis fistula, cutis coctio, sanguinosns tumor, carnis tumor, carnis coctio, phlegmone, petechiae.

„Sinapi albae similis, spiculis male fractis effectus, tumor, a phlegmate ei sanguino ortus, Sinapi albae similis tumor cognoscendus est doctis.

Dnrus ab inaeqnalibns aëris irritantis finibus spiculisque cum veneno conjunctis oritur tnmor abdominis globosns.

Qui (tumor) spiculis impletns et perpetuo nodosns est, ille ex phlegmate exortus est.

Hordeolns, ex sanguine et bile exortus, Eugeniae jambu ossiculis similis et infelix est.

Ophthalmiae symptomatibus praeditam esse ophthalmiam medicns repntet.

Tormen et vexatio est furor aëris irritantis.

Homini, manibus valde torpido, fit torpidns tumor.

Terribiles et multi tumores snnt, qui in medio lacerantur. Haec agitatio, a phlegmate ei sanguine orta, delores et horripilationem efficit.

A bile et sanguine ortus, accumnlatione collectus Nelumbiique speciosi specie praeditns tnmor cognoscendus est. Hic est Costo similis tumor.

Sanguis, spiculis corruptus, procreare potest tactus inopiam.

Phaseolo mungoni et Phaseolo radiato similis, ruber et a sanguine ortus existit tumor. Hic vero tumor principalis cognoscendus est, spiculorum et indigestionis causâ ortus.

Perforationibus et orificiis undique obductus penis, ab aëre et sanguine ortus morbus, cognoscendus est penis fistula.

Bile et sanguine effectus morbus cognoscendus est cutis coctio, febrilis et calida.

Violaceis sanguinosisque intumescentiis et accumulationibus vexatus, abdominis morbus terribilis, putandus est sanguinosus tumor.

Ex carnis vitio cognoscat medicus tumorem a carne ortum.

Si cujus carnes destruuntur, si quis omnibus doloribus afflictus est, sciat medicus, hanc esse carnis coctionem, omnibus humoribus corruptis effectam.

Phlegmonen a corruptione humorum, sicut dictum, ortam esse medicus demonstret.

Violacea, variegata et venerata spicula injecta coquunt celeriter penem ex toto.

Si cujus hominis carnes, violaceae factae, destruuntur, hunc morbum, ab omnibus humoribus corruptis ortum, medicus sciat petechias esse.

Porro carnis tumor, carnis coctio, indicata phlegmone et petechiae minime sanantur.“

Caput XV.

Nunc vero fracturarum pathologiam exposituri sumus.

Lapsu, compressione, ictu, jactu, serpentum et quadrupedum dentibus et ceteris laesionis generibus multimodam ossium fracturam fieri medici docent. Hoc vero, quod fracturam sequitur, duplex prodit: articulatio orbata, os fractum.

Articulatio orbata sextuplex est: contusa, disjuncta, distorta, luxata, nimis luxata et oblique luxata articulatio.

Processio, immobilitas, distortio, luxatura, infirmitas, ingens dolor et tactionis impatientia sunt universalia articulationis orbatae signa dicta. Praecipue, contusa articulatione, a duobus lateribus tumor et dolor apparent; praesertim multimodi dolores noctu apparent.

Disjuncta articulatione, parvus tumor, doloris praesentia, articulationis immutatio.

Digitized by Google

Distorta articulatione, ob articulationis lateris digressionem inaequalis membri status et dolor.

Articulatione luxata, articulationis disjunctio et terribilis dolor.

Articulatione nimis luxata, in duabus partibus, in articulatione et in osse violatio et dolor.

Articulatione oblique luxata, unum ossis latus digreditur et ultra modum dolor adest.

Os fractum deinceps indicaturi sumus.

Camaro simile os, equi auri simile, contritum, caesum, commotum, fractum, medullam aggressum, deciduum, curvum, fissum, laceratum et comminutum — duodecim genera sunt.

Tumoris multitudo, tremor, distortio, tactus intolerantia, in comprimendo crepitus, membrorum delapsus, variorum dolorum apparentia et in omnibus aetatibus laetitiae vacuitas fractae continuationis signa breviter dicta sunt.

Praecipue vero conturbatum a duobus lateribus, in medio osse fractum et nodi instar sublatum os est Camaro simile.

Equi auris instar erectum os equi auri simile est.

Contritum os vero ex crepitu et contactu cognoscendum est.

Caesum os, magnitudinem consecutum, non parvo tumore praeditum est.

Os in lateribus erectione orbatum, os commotum est.

Se movet tremens in continuatione fractio. — Ossis fractura, ossis medium ingrediendo, medullam attingit. Sic medullam aggressa est fractura.

Os omnino fissum deciduum est.

Inflexum et non sejunctum os curvum est.

Os ab altero latere laesum fissum est.

Laceratum os plus minusve dilaceratum et dolorosum est.

Spiculis quasi impletum, inflatum, profundum et comminutioni subjectum os comminutum est.

In his contrita, fissa, decidua et medullam aggressa ossa difficilia sanatu sunt; sic etiam emaciatorum, senum et infantium, vulneribus, infirmitate, lepris et anhelitu vexatorum, fractura articulationem aggressa.

Sunt hic ślokae:

„Fissum cranium, in lumbo articulationem orbatam et elapsam coxamque contusam medicus relinquat. Disjunctum cranium in fronteque contritum, fracturam in pectoris medio, in temporibus, in dorso et capite medicus relinquat. Ab initio male natum os articulationemve, omnino etiam os coalitum, et illud, quod mala insertione, malo ligamento et quassatione deformitatem subit, medicus relinquat.

Mediae aetatis status tres expositi sunt. Porro robustus fit homo, ingressus virilitatem. Infantium ossa inclinantur, extremitatum ossa maturantur, crania diffinduntur, dentesque apparent.“

Caput XVI.

Nunc vero oris morborum pathologiam exposituri sumus.

Oris morbi sexaginta quatuor sunt in septem sedibus.

Sedes vero sunt: labia, dentium radices, dentes, lingua, palatum, faux, et omnes hae sedes.

Porro octo morbi in labiis, quindecim in dentium radicibus, octo in dentibus, quinque in lingua, novem in palato, septendecim in fauce et tres in omnibus his sedibus sunt.

Labiorum affectiones ab aëre, bile, phlegmate, omnium humorum corruptione, sanguine, carne, adipe et laesione ortae sunt.

„Labia aspera, rigida, violacea, terribili dolore affecta fiunt, dilacerantur et conteruntur aëris irritatione. Cumulata vero phlyctaenis Sinapi dichotomae similibus, valde calida, cocta effluentiaque, livida et flava fiunt bile. Coloratis phlyctaenis cumulantur, indoloria, pruritiva, pituitosa, frigida et gravia fiunt labia phlegmate vigentia. Simul violacea, simul alba et multis phlyctaenis cumulata cognoscenda sunt omnium humorum corruptione affecta labia. Phlyctaenis Phoenicis sylvestris fructui similem colorem habentibus cumulata, sanguine praedita et ut cruor splendentia labia sanguine fiunt. Circa carnem corrupta labia sunt gravia, turgida, carunculae instar erecta. Homines ibi conturbantur in duobus oris angulis. Adipo affecta labia, butyro clarificato et gummi similia, pruritiva, immobilia et mollia sunt, clarum et crystallo simile profluvium emittunt et gravia sunt. Sanguini similia sunt, dilacerantur, vulnerantur, nodosa et pruritu praedita sunt indicta labia laesione affecta."

Dentium radicem aggressi morbi sunt: frigore exedens morbus, dentium tumor, dentium alveolaris morbus, perforans, valde perforans, dilacerans morbus, gingivae tumor, dentium vacillatio, crescens morbus, carnis hypertrophia et fistulosa ulcera quinque.

„Si cujus sanguis in dentium alveolis subito provenit, foetidae, nigrae, madidae et molles dentium carnes fiunt, destruuntur et coquuntur vicissim. Hic morbus frigore exedens nominatur et a phlegmate sanguineque ortus est.

In duobus aut tribus dentibus si cujus intumescentia dolorosa et magna est, dentium tumor cognoscendus est, phlegmatis et sanguinis causâ exortus.

Purulento sanguine fluunt et vacillant dentes. Dentium alveolaris morbus est, a corrupto sanguine ortus.

Intumescentia in dentium radicibus dolorosa a phlegmate et sanguine oritur. Salivâ fluens pruritivusque hic morbus perforans dignoscendus est.

Digitized by Google

Denles vacillant in alveolis, palatum dilaceratur, dentium carnes coquuntur, cavitas oris affligitur. In quo homine hic morbus ab omnibus humorum vitiis ortus est, valde perforans vocatur.

Si cujus hominis dentium carnes destruuntur et sanguis exspuitur, morbus a bilo, sanguine et phlegmate ortus cognoscendus est. Hic enim dilacerans morbus est.

In alveolis aestus et coctio est, in illis dentes vacillant, relaxati sunt, fluunt sanguine, torpido dolore affecti sunt, inflantur, fluente sanguine cavitas oris foetida fit. In quocunque homine hic tumidus morbus est, hic et sanguine est affectus.

Contritia dentium radicibus, irritatio oritur magna fiuntque denles vacillantes. Haec dentium vacillatio a laesione oritur.

Aëre afflictus dens terribiliter dolorosus fit. Crescens morbus hic creditus oritur dolorque cessat.

In relinquendo posteriore dente magnus tumor, magno dolore afflictus, salivâ fluens, et phlegmate effectus, dignoscendus est, carnis hypertrophia.

Dentium radicem aggrediuntur fistulosa ulcera quinque. Haec reputanda sunt quasi emissa."

Dentes aggrossi morbi sunt: dentes findens morbus, vermes in dentibus, dentium erectio, fractura, incrustatio, morbus a cranio ortus, niger dens, maxillae relaxatio.

„Si cujus hominis dentes multipliciter finduntur et terribili doloro affecti sunt, findens morbus hic cognoscendus et aëris causâ ortus est.

Niger, perforatus, vacillans, effluens, irritatus, valdo dolorosus, sine aperta causa dolorosus morbus, ab aëro ortus, verminosus in dentibus cognoscendus est.

Si cujus dentes frigus aestumque perpetiuntur, neque vero contactum, hunc morbum dentium erectionem ab aëre ortam esse medicus cognoscat.

„Si cujus hominis os curvum, dentiumque fracturis et horribilibus doloribus affectum est, hic morbus, a phlegmate et aëre ortus, fractura cognominatur.

Sacchari instar si cujus densa facta est excretio in dentibus, hic morbus, dentium qualitatem laedens, dentium incrustatio, dignoscendus est.

Quando dentium substantia vitrea simul cum crusta dilaceratur, tum hic dentes destruens morbus a cranio ortus cognoscendus est.

Qui dens, bile cum sanguine commixta, praecipue combustus, nigritudinem vel etiam atritatem subit, is dens niger est.

Aëre, hisve illisve conditionibus, maxillaris articulatio dissoluta fit. Hic morbus maxillae relaxatio cognoscendus et paralyseos signis praeditus est."

Linguam aggrediuntur: aculei a tribus humoribus corruptis, intumescentia et affectio palati mollis.

„Lingua, aëre dilacerata, dormiens et Tectonae grandis folio similis fit; per bilem flava et sanguinosis aculeis cumulata comburitur; per phlegma gravis, magna, carnis excrescentibus Bombacis heptaphylli aculeo similibus cumulata fit.

Qui tumor in linguae dorso magnus est, is intumescentia vocatur, phlegmatis et sanguinis corpore praedita. Haec vero aucta linguam rigidat; in radice vero lingua valde subit maturitatem.

Linguae cacuminis specie praeditus tumor, linguam sublevando natus, a phlegmate et sanguine ortus est. Cum madore, pruritu et aestu conjuncta narratur haec palati affectio.“

Palatum aggrediuntur: uvulae affectio, Momordica monadelpha, angina, carnis testudo, intumescentia insensilis, carnis accumulatio, palati tumor, palati exsiccatio, palati coctio.

„Phlegmate et sanguine in palati radice auctus magnus tumor existit, inflato abdomini similis. Sitim, catarrhum et anhelitum efficiens hic morbus demonstratus est a medicis uvularis affectionis nomine.

Tumor turgidus, doloribus, aestu et maturitate affectus, a supradictis (phlegmate et sanguine) ortus, Momordica monadelpha cogitatus est.

Tumor rigidus, ruber, in palati regione a sanguine ortus existit. Cognoscendus est hic morbus angina, febre dives.

Testudinis instar editus, indolor, non celeriter natus et exsanguis tumor cognoscendus est testudo, a phlegmate orta.

Nelumbii speciosi forma praeditum, in palati medio situm tumorem, a sanguine ortum existimet medicus intumescentiam insensilem, supradicto signo praeditam.

Carnem, phlegmate corruptam, indolorem, in palati fine sitam, carnis accumulationem appellant.

Indolor, stabilis, Zizyphi jujubae mensuram habens, a phlegmate et adipe ortus tumor in palati regione fieri potest.

Ultra modum exsiccatum palatum dilaceratur, anhelitus ab aëre oritur, palati exsiccatio a bile.

Bilis efficere potest coctionem ultra modum terrificam in palato, quem morbum palati coctionem vocant.“

Faucem aggrediuntur: inflammationes quinque, faucis bulbus, linguae hypertrophia, oesophagitis, phlegma, simplex accumulatio, accumulatio, tonsillarum augmentum, Giláyu, gutturis phlegmone, gutturis praeclusio, vocis occisor, carnis extentio, bubo.

„In gutture aër, bilis et phlegma conturbata, singulatim aut conjunctim rubram corrumpendo carnem, guttur praecludentes intumescentias procreant. Haec vero celeriter invadens inflammatio est.

Circa linguam valde dolorosi carnis tumores, faucem praecludentes, fieri

possunt. Hanc inflammationem aëre effectam aëris symptomatibus valde praeditam appellant.

Celeriter exsurgens, celeriter aestuans et maturans, vehementer febricitans, a bile orta inflammato est.

Sensuum organa constringens, tarde maturans, gravis et stabilis est inflammatio a phlegmato orta.

Profundo maturans, manifeste vehemens, trium humorum corruptorum signis praedita, a trium humorum vitiis orta inflammatio est.

Qui nodus Zizyphi jujubae ossiculorum mensuram habet, a phlegmate ortus in gutturo, spicnlis et aristis factus, pungens, immobilis et cultri immissione sanabilis, illum faucis buibum vocant.

Linguae cacuminis forma praeditus tumor, a phlegmate ortus, super linguae frenulum sanguine impletus est. Hic morbus quasi bilinguis putandus est; medicus relinquat hunc, maturitatem aggressum.

Phlegma quoque longum sublevatumque tumorem facit, oesophagum obtegendo. Hunc tumorem, quovis modo effrenate vehementem, relinquendam (insanabilem) oesophagitidem vocant.

In gutture etiam auctum phlegma sanguisque faciunt tumorem, anhelitu et dolore praeditum, organa vitalia destruentem, insuperabilem. Hanc affectionem appellant medici phlegma.

Rotundns et sublevatus tumor, aestuans, pruritivus, non maturans, mollis et gravis, simplex accumulatio nominatur. Hic morbus a phlegmate et sanguine ortus putatus est.

Sublevatum, rotundum, non tarde aestuantem et vehementer febricitantem tumorem accumulationem referunt. Hunc (tumorem), propter bilis et sanguinis irritationem, dolorosum et ab aëre et sanguine ortum esse sciat medicus.

Fixum, densum, fauces praecludens, cumulatum ultra modum carnibus excrescentibus, variorum dolorum elationem efficiens, et a trium humorum vitiis ortum cognoscendum est, quasi centum homines occidens, insanabile tonsilarum augmentum.

Nodus vero in gutture, Phyllanthi emblicae ossiculi mensuram habens, stabilis, paululum dolens et phlegmatis sanguinisque indole praeditus conspicitur, adhaerens, sicut Terminaliae alatae tomentosae fructus. Is cultro sanabilis Giláyu appellatur.

Qui tumor, totum guttur adeptus, exortus est, ubi et omnes morbi habitant, is, ab omnium humorum vitiis ortus, est gutturis phlegmone, illi undique ortae similis.

Tumor magnus in gutture, cibum potumque impediens, vehemente febre affectus, respirationis viam obstruens, a phlegmate cum sanguine conjuncto ortus, gutturis praeclusio nuncupatur.

Si quis valde lugens semper suspirat, interruptam vocem et aridum solutumque sonum habet in respirationis viis, phlegmate oblitis, hic morbus, propter suspirium, vocis occisor cognoscendus est.

Extensus tumor, valde dolorosus, gutturis impedimentum gradatim efficit. Hic morbus dependulus, respirationem dimittens, ab omnibus humoribus corruptis ortus, carnis extensio dictus est.

Calidum dolorosumque tumorem et rubrum in gutturis medio, foetida et destructa carne affectum, a bile ortum, cognoscat medicus in ore bubonem, per quam aegrotus praecipue in latere cubare coactus est."

Omnivagi tumores ab aëre, bile, phlegmate et sanguine orti sunt.

„Si cujus os undique tumoribus dolorosis cumulatum est, tum hic omnivagus tumor ab aëre ortus est; si tumoribus rubris, calidis, tenuibus, flavis cumulatum est, a bilis irritatione ortus est; si pruritivis, paululum dolorosis et coloratis cumulatum est, a phlegmate ortus est.

A sanguine, bile praedito, ortus unus etiam tumor a quibusdam demonstratus, oris coctio compellatus est." —

Sic in Suśruta, Ayurvédae doctrinam continente, Pathologiae Liber (Nidánast'hána) peractus est. —

Druck von G. Geiger jun. in Augsburg.

VA1 1514948

Digitized by Google

Corrigenda et addenda.

Pag. 4 lin. 1 pro his lege hic
" 9 " 11 " clarifirato lege clarificato
" 10 " 26 " temperem lege temperum
" 11 " 31 " es lege est
" 11 " 38 " est lege et
" 15 " 27 " mannam lege mannam
" 15 " 67 " iatrumentoram lege instrumentoram
" 21 " 35 " aequales lege aequales
" 24 " 67 " valdae lege valde
" 26 " 15 post degentes dele 10)
" 26 " 33 pro sanguinis lege sanguis
" 29 " 5 " chylus lege chylas
" 32 " 19 " signi lege signa
" 35 " 5 " accasu lege occasa
" 39 " 28 " sempiternas lege sempiternae
" 40 " 16 " eryzae lege eryzae
" 52 " 32 post separationem adde alius ignis accipitur. Ob bilis qualitatem
" 60 " 15 dele in oris
" 60 " 16 pro caleri lege colori
" 63 " 21 " coll lege colli
" 64 " 29 " effici lege efficit
" 67 " 10 " organe lege organa
" 76 " 6 " Caraciae lege Coraciae
" 76 " 4 " terae lege terrae
" 76 " 30 " amitti lege amittit
" 79 " 36 post nodi pone colon
" 85 " 33 pro Natura lege Naturam
" 89 " 16 " aeqaae lege aquae
" 91 " 40 " gigintea lege gigantea
" 101 " 8 " illa lege illae
" 102 " 31 " at lege et
" 103 " 15 " aquarium lege aquariam
" 105 " 21 " maculesum lege macalosam
" 105 " 30 " disoutionis lege dissolutionis
" 111 " 15 " hec lege hos
" 114 " 24 post lac pone colon
" 115 " 30 pro hiem estagnatilem lege hieme stagnatilem
" 115 " 34 " cemmixtam lege cemmixtam

Digitized by Google

Pag. 117 lin. 5 pro pro eorpore lege corpori
" 118 " 28 " devatigationem lege defatigationem
" 120 " 19 " bono lege bona
" 126 " 10 inter saccharum et colon pone rubicundum, devotornm saccharum
" 130 " 20 pro indirationem lege indurationem
" 132 " 29 " praedttae lege praeditae
" 140 " 40 " humo lege humorum
" 141 " 19 " nesentericarum lege mesentericarum
" 144 " 21 " obdominis lege abdominis
" 147 " 12 " praediti lege praedita
" 151 " 15 " arundiuacea lege arundinacea
" 153 " 12 " coenoscenda lege cognoscenda
" 156 " 1 " Phaseole lege Phaseolo
" 161 " 20 " asa lege assa
" 162 " 12 " vigilae lege vigillae
" 164 " 26 " colorquo lege coloremque
" 165 " 22 " RYshinm lege Rĭshes
" 171 " 6 anto ossibus pone in
" 172 " 10 pro laterem lege laternm
" 176 " 24 post colorem pone habens
" 177 " 32 pro tondiais lege tendinos
" 179 " 36 " totundas lege rotundae
" 184 " 34 " incurabilis lege incurabiles.

Digitized by Google